Textul actualei versiuni reproduce ediţia *Le livre des Mille nuits et une nuit*, traduction littérale et complète du texte arabe par le dr. *J. C. Mardrus*, Editions de la Revue Blanche, Paris, 1899, versiune coroborată cu traducerea în limba rusă *Kniga tâsiaci i odnoi noci*, perevod s arabskogo *M. A. Salie*, Gosudarstvennoe Izdatelstvo Hudojestvennoi Literaturî, Moskva, 1959, şi cu traducerea în limba germană *Tausend und eine Nacht*, aus dem Arabischen übertragen von *Max Henning*, Druck und Verlag von Philipp Reclam Jun., Leipzig, 1895.

O MIE ȘI UNA DE NOPȚI

Volumul IV
(Nopțile 130–228)

Text integral
Traducere și note de Haralambie Grămescu

ErcPress

Design copertă: Carmen Lucaci
Ilustrații: Ion Manea

Editura Erc Press
Piața Presei Libere, nr. 1,
sector 1, București
Tel./fax: 021.318.70.27, 021.318.70.28
office@ercpress.ro
comenzi@ercpress.ro
www.ercpress.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
O mie și una de nopți / trad.: Haralambie Grămescu. - București :
Erc Press, 2009-
15 vol.
ISBN 978-973-157-712-8
Vol. 4. - 2009. - ISBN 978-973-157-716-6

I. Grămescu, Haralambie (trad.)

821.411.21-91-34=135.1
398(=411.21)

Editori: Ciprian Ene, Adriana Ene
Redactori: Mihaela Pogonici, Diana Peneș
Consilier literar: Mihail Grămescu
DTP: Florin Bărănescu
Corector: Corina Gâdiuță

Dar când fu cea de a o sută treizecea noapte

Spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că vizirul cel mare Dandan, care îi povestea aceasta sultanului Daul'makan, în vremea împresurării Constantiniei, încheind pățania tânărului Aziz, își urmă mai departe povestea, în care Aziz nu contenește a fi îndeaproape amestecat în toate minunățiile pe care avem să le vedem:

POVESTEA CU DOMNIȚA DONIA ȘI CU ȘAHZADE DIADEM

După ce crăișorul Diadem ascultă istorisirea aceea minunată și auzi cât era de ispititoare domnița Donia cea atâta de plină de taine, și cât era ea de încărcată de harurile frumuseții, și ce iscusită era la meșteșugul închipuiturilor pe mătase și al chindiselilor, fu cuprins, pe clipă pe dată, de o patimă care începu să-i muncească inima până peste fire. Și hotărî să facă totul ca să ajungă la ea.

Așa că îl luă cu el pe tânărul Aziz, de care nu mai vroia să se despartă, încălecă iarăși pe cal și porni îndărăt către cetatea părintelui său, sultanul Soleiman-Șah, stăpânul de la Cetatea-Verde și de la munții Ispahanului.

Cel dintâi lucru pe care îl făcu fu acela de a pune la îndemâna prietenului său Aziz o casă tare frumoasă, din care nimica să nu lipsească. Și după ce se încredință astfel că Aziz are tot ce putea să-i fie pe plac, se întoarse la saraiul sultanului, tătâne-său, și dete fuga să se încuie în iatacul său, nemaivrând să vadă pe nimeni și plângând pătimaș. Că lucrurile pe care le auzim ne tulbură tot atâta cât și cele pe care le vedem ori le trăim.

Când sultanul Soleiman-Șah, tătâne-său, îl văzu în starea aceea, atâta de schimbat la chip, pricepu că șahzade

Diadem avea supărare în suflet, și necazuri. Așa că îl întrebă:

– Ce ai, o, copilul meu, de te-ai schimbat așa la chip și ești atâta de mâhnit?

Atunci beizade Diadem îi povesti că este îndrăgostit de Sett-Donia, cu patimă îndrăgostit de ea, fără s-o fi văzut-o vreodată, doar numai auzindu-l pe Aziz cum i-a zugrăvit umbletul vrăjitor, ochii, desăvârșirile-i și iscusința-i minunată de a închipui flori și jivine.

La spusele acestea, sultanul Soleiman-Șah rămase până peste poate de năuc și îi spuse fiului său:

– Copilul meu, Insulele acelea ale Camforului și Cleștarului sunt o țară tare depărtată; și, măcar că Sett-Donia o fi o domniță minunată, aici, în cetatea noastră, și în saraiul mamei tale, nu ducem lipsă de fete falnice și nici de roabe nurlii de pe tot pământul. Așa că intră la iatacurile femeilor, o, copilul meu, și alege-le pe toate câte ți-or plăcea dintre cele cinci sute de roabe frumoase ca niște lune. Și dacă, după toată alegerea, niciuna dintre femeile de acolo nu va izbuti să-ți placă, am să-ți aduc de soție o fată dintre fetele sultanilor din țările megieșe; și îți făgăduiesc că are să fie cu mult mai frumoasă și mai măiastră decât chiar Sett-Donia!

El răspunse:

– Tată, nu-mi doresc s-o am de soție decât pe domnița Donia, chiar pe aceea care știe atâta de bine să zugrăvească gazele pe atlazuri. Ea îmi trebuie, neabătut; de nu, las și țară, și prieteni, și casă, și am să mă omor din pricina ei!

Atunci tătâne-său văzu că era primejdios să-i stea împotrivă și îi spuse:

– Dacă-i așa, fiul meu, aibi oleacă de răbdare, să am vreme să trimit o solie la sultanul din Insulele Camforului și Cleștarului, ca să-i cer, după cădenie și după datina pe care și eu am urmat-o odinioară când m-am însurat cu mama ta, să ți-o dea pe fiică-sa de soție. Și de n-o vrea, răstorn sub el pământul și îi năruiesc pe

cap împărăția toată, după ce îi pustiesc toate olaturile cu o oaste atâta de mare cât, desfășurându-se, să ajungă cu fruntea la Insulele Camforului și Cleștarului, pe când coada încă să-i mai fie dincoace de munții Ispahanului, hotarele împărăției mele!

Rostind acestea, sultanul trimise să fie adus prietenul lui Diadem, tânărul negustor Aziz, și îi spuse:

– Cunoști drumul care duce la Insulele Camforului și Cleștarului?

El răspunse:

– Îl cunosc!

Sultanul spuse:

–Tare aș dori să-l însoțești până acolo pe vizirul meu cel mare, pe care am să-l trimit la sultanul de pe acele meleaguri.

Aziz răspunse:

– Ascult și mă supun, o, sultane al vremilor!

Atunci sultanul Soleiman-Șah chemă să vină vizirul său cel mare și îi spuse:

– Descurcă treaba fiului meu precum vei socoti tu potrivit; da pentru aceasta va trebui să te duci la Insulele Camforului și Cleștarului s-o ceri pe fata sultanului de soție pentru Diadem.

Iar vizirul răspunse cu ascultare și cu supunere, în vreme ce beizade Diadem, ros de nerăbdare, se închise în iatacul lui, procitind stihurile poetului despre chinurile dragostei:

Ah, întrebați și noaptea! Să vă spună
Ea chinul meu și-al sufletului dor
Aleanul murmurând încet pe strună,
Tristețea care plânge-ncetișor!

Ah, întrebați și noaptea! Vă va spune
Că sunt păstoru-ai cărui ochi cu greu
Tot numără-n cer stelele nebune,
Iar pe obrajii-i lacrimi curg mereu.

Sunt singur pe pământ, deși-i fierbinte,
Ah, inima-mi, și plină de dorinți!
Ca o femeie-s, ce nu poate prinde
Lumina unei rodnice seminți.

Și rămase pe gânduri toată noaptea, nevrând nici să mănânce, nici să doarmă.

Ci, de cum se lumină de ziuă, sultanul, părintele său, se grăbi a veni să-l vadă, și găsi că era încă și mai galben la chip decât în ajun și că era și mai schimbat; atunci, ca să-l aline și să-l facă să aibă răbdare, porunci să se zorească pregătirile de plecare ale lui Aziz și ale vizirului, și nu uită să-i încarce cu daruri bogate pentru sultanul de la Insulele Camforului și Cleștarului și pentru toți cei din preajma lui. Și numaidecât porniră la drum.

Și drumețiră ei, și drumețiră, zile și nopți, până ce ajunseră în fața Insulelor Camforului și Cleștarului. Atunci își așezară corturile pe țărmurile unei ape mari; iar vizirul trimise un olăcar să-l vestească pe sultan de sosirea lor. Și nici nu ajunse încă ziua la amurgul ei, că îi și văzură venind în întâmpinarea lor pe dregătorii și emirii sultanului, care numaidecât se puseră la poruncile lor, după salamalecuri și după urările de bun venit, și îi însoțiră până la saraiul sultanului.

Atunci Aziz și vizirul intrară în sarai și se înfățișară între mâinile sultanului și îi înmânară darurile de la stăpânul lor Soleiman-Șah; iar el le mulțumi, spunându-le:

– Le primesc cu toată inima, prietenește, pe capul și în ochii mei!

Și numaidecât Aziz și vizirul, cumu-i datina, se temenіră și rămaseră cinci zile în sarai, să se odihnească de ostenelile călătoriei.

Ci în dimineața celei de a cincea zile, vizirul se înveșmântă cu caftanul de fală și se duse, numai el de data aceasta, să se înfățișeze dinaintea jețului sultanului. Și îi supuse cererea stăpânului său și tăcu apoi

cuviincios, aşteptând răspunsul.

Când auzi vorbele vizirului, sultanul rămase dintr-odată tare îngrijorat şi îşi lăsă fruntea în jos, şi, încurcat cu totul şi îngândurat, şezu aşa îndelung, neştiind cum să întorlocheze un răspuns pentru trimisul preaputernicului sultan de la Cetatea-Verde şi munţii Ispahanului.

Întrucât el ştia, din alte împrejurări, cât de silă îi era fiică-sii de căsătorie, şi că cererea sultanului avea să fie înfruntată cu mare supărare, ca şi toate cele ce-i mai fuseseră făcute de către emirii cei mai de frunte de prin crăiile învecinate şi din toate părţile pământului de jur împrejur.

Până la urmă sultanul sfârşi ridicându-şi capul şi, făcând semn căpeteniei de hadâmbi să se apropie îi spuse:

– Du-te numaidecât la stăpâna ta Sett-Donia, du-i temenelile vizirului şi peşcheşurile pe care ni le-a adus, şi spune-i întocmai tot ce ai auzit acuma din gura lui.

Şi hadâmbul sărută pământul dintre mâinile sultanului şi pieri.

Peste un ceas, se întoarse, şi avea nasul alungit până la picioare; şi îi spuse sultanului:

– O, doamne al veacurilor şi al vremurilor, m-am înfăţişat dinaintea stăpânei mele Sett-Donia; da nici nu am apucat bine să-i îngân cererea domniei sale vizirului, că ochii i s-au şi umplut de mânie, şi s-a şi sculat din jilţul ei, şi a şi înşfăcat un buzdugan, şi s-a repezit la mine să-mi sfarme capul. Şi atunci zorii să fug cât mai sprinten; ci ea se ţinu după mine pe toate uşile, ţipând:

– Dacă tatăl meu vrea, peste capul meu, să mă silească să mă mărit, să ştie bine că soţul meu nu are să aibă vreme să-mi vadă chipul dezvelit: îl omor cu chiar mâna mea, şi mă omor şi eu pe urmă!

La vorbele acestea ale căpeteniei de hadâmbi...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se

luminează de ziuă și, cum era sfioasă, nu vroi să lungească mai mult istorisitul în noaptea aceea.

Dar când fu cea de a o sută treizeci și una noapte

Spuse:

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că, la vorbele acestea ale căpeteniei de hadâmbi, sultanul, părintele domniței Donia, spuse către vizir și către Aziz:

– Ați auzit și voi cu urechile voastre. Duceți-i, așadar, temenelile mele sultanului Soleiman-Șah și povestiți-i cum a fost, arătându-i ce silă dovedește fata mea față de măritiș. Și Allah ajute-vă să răzbateți la țara voastră în tihnă deplină!

Atunci vizirul și Aziz, văzând urmarea păguboasă a soliei lor, grăbiră a se întoarce la Cetatea-Verde, să-i povestească sultanului Soleiman-Șah ceea ce auziseră.

La știrea aceea, sultanul fu cuprins de o mânie mare și vroi să dea pe dată poruncă emirilor și ajutoarelor sale să strângă oștile și să plece să năpădească pământurile din Insulele Camforului și Cleștarului.

Ci vizirul ceru îngăduință să vorbească și zise:

– O, Măria Ta, nu se cade să faci așa, întrucât chiar că vina nu este a tatălui, ci a fetei, și împotrivirea nu vine decât numai de la ea. Și tătâne-său însuși este tot atâta de necăjit ca noi toți. Și de altminteri ți-am arătat ce vorbe năprasnice i-a spus ea ceaușului de hadâmbi înfricoșat!

După ce îl ascultă pe vizirul său, sultanul Soleiman-Șah îi dete dreptate și rămase tare rău speriat pentru fiul său de răzbunarea domniței. Și își zise în sineși: „Chiar de le-aș năpădi țara și aș lua-o pe fată în robie, tot nu ne-ar sluji la nimic, de vreme ce ea a jurat că se omoară!“

Porunci atunci să urce la el șahzade Diadem și, mâhnit de mai înainte de necazul ce avea să i-l pricinuiască, îi

arătă adevărul adevărat. Ci crăișorul Diadem, departe de a se deznădăjdui, îi spuse cu un glas hotărât părintelui său:

– O, părinte al meu, nu cumva să crezi că am să las lucrurile așa: jur dinaintea lui Allah! Sett-Donia va fi soția mea, sau eu nu voi mai fi Diadem, fiul tău! Cu primejdia vieții, tot am să răzbat până la ea!

Sultanul spuse:

– Și cum vei face?

El răspunse:

– Am să mă duc în chip de negustor!

Sultanul spuse:

– Dacă-i așa, ia-i cu tine pe vizir și pe Aziz!

Și numaidecât porunci să se cumpere de o sută de mii de dinari mărfuri scumpe, pe care i le dărui, ba porunci să se deșerte și legăturile cu odoare cuprinse prin toate dulapurile sale. Și îi dete o sută de mii de dinari de aur, și cai, și cămile, și catâri, și corturi falnice căptușite cu mătase de culori minunate.

Atunci Diadem sărută mâinile părintelui său, și își puse hainele de drum, și se duse la maică-sa, și îi sărută mâinile; și maică-sa îi dete o sută de mii de dinari și plânse din belșug și chemă asupra lui binecuvântarea lui Allah și înălță urări pentru mulțumita sufletului lui și pentru întoarcerea lui cu bine la ai săi. Și cele cinci sute de femei din sarai începură și ele să plângă pe ruptele, înconjurând-o pe mama lui Diadem, și uitându-se la el, tăcute, cu jind și cu alean. Ci Diadem ieși pe dată din iatacul maică-sii și luă pe prietenul său Aziz și pe bătrânul vizir și dete porunca de plecare. Și cum Aziz plângea, îi spuse:

– Pentru ce plângi, frate Aziz?

El îi spuse:

– Fratele meu, simt limpede că nu mai pot să mă despărțesc de tine; da este atâta de multă vreme de când am lăsat-o singură pe sărmana de maică-mea! Iar acuma, când caravana va să ajungă în țara mea, ce are să se facă

maică-mea când nu are să mă vadă cu negustorii?

Diadem spuse:

– Fii liniștit, Azize! Ai să te întorci în țara ta de îndată ce va vroi Allah, după ce are să ne înlesnească mijloacele de a răzbate la ținta noastră.

Și porniră la drum.

Nu conteniră, așadar, a drumeți, în tovărășia vizirului cel înțelept care, spre a-i veseli și a-l face pe Diadem să aibă răbdare, le istorisea povești minunate. Iar Aziz, la fel, îi procitea lui Diadem stihuri desăvârșite și ticluia cântece pline de frumuseți despre frigurile dragostei și despre îndrăgostiți – precum acestea, dintr-o sumedenie de multe altele:

Iată, prieteni, pe ce căi nebune
Mă duce dorul, și cum mă supune,
Cum mintea toată mi-o copilărește
Și viața mi-o cuprinde ca-ntr-un clește!
Ah, tu, cea după care plâng – te-nvie
În sufletu-mi a nopții nesomnie,
Iar zorii zilei, când pe cer răsar,
Din dorul meu se-aprind și ard cu jar.
Ah, oare când, după atât alean,
Ajunge-voi la dulcele liman?

Or, după o lună de călătorit, ajunseră la cetatea de scaun din Insulele Camforului și Cleștarului și, intrând în sukul cel mare al negustorilor, Diadem își simți cum i se ușurează povara gândurilor, iar niște zvâcnete vesele îi bucurară inima. Descălecară, după sfatul lui Aziz, la hanul cel mare și închiriară numai pentru ei toate capanele de la catul de jos și toate odăile de sus, până când vizirul avea să le închirieze vreo casă în cetate. Și rânduiră în capane legăturile lor cu mărfuri și, după ce se odihniră patru zile la han, se duseră să le spună bun-întâlniș negustorilor din sukul cel mare de mătăsuri.

Pe drum, vizirul spuse către Diadem și Aziz:

– Mă gândesc la un lucru pe care se cere să-l facem înainte de orice și fără de care nu avem să putem niciodată să răzbim la țelul râvnit.

Ei răspunseră:

– Suntem gata să te ascultăm, căci bătrânii sunt rodnici la povețe, mai cu seamă când au trecut, ca tine, prin multe daraveli.

El spuse:

– Socoata mea este că, în loc să lăsăm mărfurile încuiate la han, unde mușteriii nu pot să le vadă, să deschidem pentru tine, șahzade Diadem, ca negustor ce te afli, o prăvălie mare chiar în sukul de mătăsuri. Și vei sta chiar tu la intrarea în prăvălie să vinzi și să deșterni marfa, pe când Aziz va rămâne în fundul prăvăliei spre a-ți aduce vigurile și a le desface. Și, în felul acesta, cum tu ești desăvârșit de frumos, și cum nici Aziz nu este mai prejos, în puțină vreme prăvălia are să fie cea mai cu dever din tot sukul.

Și Diadem răspunse:

– Socoata este minunată!

Și, îmbrăcat cum era în caftanul lui frumos de negustor bogat, intră în sukul cel mare de mătăsuri, urmat de Aziz, de vizir și de toate slugile sale.

Când îl văzură pe Diadem trecând, negustorii din suk rămaseră uluiți cu totul de frumusețea lui și încetară să mai ia aminte la mușteriii lor; iar cei care tăiau la viguri rămaseră cu foarfecele în sus! iar cei care cumpărau își uitară de cumpărături. Și toți deodată se întrebau: „Oare nu cumva, din întâmplare, portarul Raduan[1], cel care ține cheile de la grădinile cerului, o fi uitat deschise porțile, de-o fi coborât astfel pe pământ flăcăul acesta ceresc?“

Iar alții gemeau la trecerea lui:

– Ya Allah! frumoși mai sunt îngerii tăi!

[1]*Raduan* (mai corect: *Ridvan*), în mitologia arabă, este îngerul care păzește porțile raiului.

Ajungând în inima sukului, întrebară în ce loc se află șeicul cel mare al negustorilor, și se îndreptară către prăvălia ce le fu grabnic arătată. Când ajunseră acolo, toți cei ce ședeau jos se ridicară în cinstea lor, gândind: „Bătrânul acesta preacinstit va să fie tatăl celor doi flăcăi așa de frumoși!"

Iar vizirul, după salamalecuri, întrebă:

– O, negustorilor, care dintre voi este șeicul cel mare peste suk?

Ei răspunseră:

– Iacătă-l!

Și vizirul se uită la negustorul ce-i fusese arătat, și văzu că era un bătrân voinic, cu barba albă, cu înfățișarea falnică și cu chipul zâmbitor, care numaidecât zori a le face cinstirile prăvăliei sale, cu urări de bun venit prietenești, și care îi pofti să șadă jos pe chilim lângă el și le spuse:

– Stau gata să vă vin în ajutor cu orice veți dori!

Atunci vizirul spuse:

– O, șeicule plin de bună-cuviință, iacătă că de ani și ani eu, cu acești doi copii, străbat cetăți și meleaguri spre a-i duce să vadă neamuri felurite, să-i învăț a vinde și a cumpăra și a trage dobândă din obiceiuri și din datinele noroadelor. Și cu acest rost venim să ne așezăm aici pentru o bucată de vreme; anume pentru ca băieții mei să-și bucure privirile de toate lucrurile frumoase din cetatea aceasta și să învețe de la cei care o locuiesc dulceața manierelor elegante și politețea. Așa că te-am ruga să ne ajuți a lua cu chirie o prăvălie încăpătoare, cu vad bun, spre a ne deșterne acolo mărfurile din țara noastră îndepărtată.

La vorbele acestea, starostele sukului răspunse:

– De bună seamă! sunt tare bucuros să vă mulțumesc.

Și se întoarse înspre flăcăi, ca să-i vadă mai bine, și, dintr-o privire, fu cuprins de o înfiorare fără de margini, într-atâta îl tulburase frumusețea lor. Întrucât șeicul acela îndrăgea deschis și nebunește ochii frumoși

ai flăcăilor, iar aleanul lui se abătea mai degrabă către dertul copilandrilor decât către cel al codanelor; că-i era cu mult mai la inimă acriul decât zahariul.

Cugetă, așadar, în sineși: „Mărire și slavă Aceluia carele i-a zămislit și i-a plămădit, și carele dintr-un lut fără de viață a întrupat asemenea frumuseți!" Și se sculă și îi sluji el însuși, mai cu sârg decât i-ar fi slujit un rob pe stăpânii lui, și se puse întru totul la poruncile lor. Și grăbi a-i lua pe tustrei și a-i duce să vadă prăvăliile de închiriat, și, până la urmă, le alese una chiar în dricul sukului. Prăvălia aceea era cea mai frumoasă dintre toate, cea mai luminoasă, cea mai largă și cea mai bine așezată la vedere; era ispitit zidită, împodobită cu tejghele lucrate din lemn meșterit și cu niște rafturi frumos rânduite, unul de fildeș, altul de abanos, altul de cleștar; iar ulița dimprejur era bine măturată și bine stropită; și, noaptea, paznicul sukului ședea mai cu drag la ușa ei. Iar șeicul, numaidecât după ce se tocmi prețul, îi înmână vizirului cheile de la prăvălie, spunându-i:

– Facă Allah din ea o prăvălie înfloritoare și binecuvântată, sub semnele de noroc ale zilei acesteia de albeață, în mâinile copiilor tăi!

Atunci vizirul puse să fie cărate și rânduite în prăvălie mărfurile cele scumpe, zarpalele cele frumoase și toate odoarele cele fără de preț care fuseseră scoase din dulapurile sultanului Soleiman-Șah. Și, odată isprăvită treaba, îi duse pe cei doi flăcăi să facă o scaldă la hammamul ce se afla la câțiva pași de acolo, aproape de poarta cea mare a sukului, hammam vestit pentru curățenia lui și pentru marmurele lui sclipitoare și unde se intra suind cinci trepte pe care se aflau înșirați frumos papucii de lemn.

Cei doi prieteni, isprăvindu-și repede scăldatul, nu mai vroiră să aștepte până să isprăvească și vizirul, așa de grăbiți erau să se ducă să-și ia locul în prăvălie. Așa că ieșiră veseli și cel dintâi ins pe care îl văzură fu starostele

cel bătrân al sukului, care aștepta pe trepte împătimit ieșirea lor de la hammam. Or, scăldatul dedese și mai multă strălucire frumuseții lor, și mai multă frăgezime chipului lor; și...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută treizeci și doua noapte

Spuse:

Or, scăldatul dedese încă și mai multă strălucire frumuseții lor, și mai multă frăgezime chipului lor; iar bătrânul îi asemuia, în sufletul său, cu doi căpriori sprinteni și jucăuși. Și văzu ce rumeni se făcuseră la obraji, și cum li se înneguraseră ochii cei negri, și cum li se luminase fața; și se făcuseră ispititori ca două ramuri smălțuite de poamele lor sau ca două lune ca laptele și dulci; și cugetă la stihurile poetului:

Când doar de-i ating mâna în treacăt, câteodată,
Făptura mea întreagă tresare-nfiorată,
Iar simțurile-mi toate își pierd senina pace
Doar la această scurtă atingere – ce-aș face
De i-aș vedea-ntreg trupul, în care se îmbină
Dulci limpezimi de ape cu aur de lumină?

Așa că se duse dinaintea lor și le spuse:

– Copii, fie-vă priincioasă scalda! Și Allah să nu vă lipsească nicicând de ea și să vi-o împrospăteze în veci!

Iar Diadem răspunse după deprinderea lui cea mai răpitoare și cu o mlădiere desăvârșit de ispitită în glas:

– Am fi râvnit să împărtășim cu tine desfătarea aceasta!

Și amândoi îl înconjurară cu cinstire și, din datorință față de vârsta și de cinul lui de șeic al sukului, merseră

înaintea lui, deschizându-i calea, și luară drumul spre prăvălia lor.

Or, cum mergeau ei așa înaintea lui, bătrânul șeic luă seama ce nurlie le era călcătura și cum li se legănau șoldurile sub caftane și cum le zvâcneau la fiecare pas. Atunci nu mai izbuti să-și înfrâne avânturile, și ochii-i scăpărară, și începu să gâfâie și să pufnească, și prociti stihurile acestea cu tâlcuri răsucite:

Nicio mirare nu-i că, dintre forme,
Cele ce mă vrăjesc ca un descânt
(Oricât de grele-ar fi, de-ar fi enorme),
Cele rotunde sunt în primul rând.
Căci de privești, sus, veșnicele sfere
Ce se-nvârtesc în slăvi, strălucitoare,
Și tot ce e rotund: numai mistere
Și freamăt sunt, și vrajă, și mișcare...

Când auziră stihurile acestea, cei doi flăcăiandri nici gând să le ghicească tâlcul și să priceapă pârdălnicia bătrânului șeic! Dimpotrivă! socotiră a dibăci în ele o laudă subțire adusă lor, și rămaseră tare mișcați, și îi mulțumiră, și vroiră cu toată strășnicia să se întoarcă la hammam cu el spre a-i face o bucurie, de vreme ce așa ceva era cea mai mare dovadă de prietenie. Și bătrânul sukului, după câteva fandoseli ismenite, se îndupleca, scăpărând de chef în sufletul lui, și luă împreună cu ei drumul îndărăt la hammam.

Când intrară, vizirul, care se ștergea într-o sală lăturalnică, îi zări; și, văzându-l pe șeic, le ieși înainte și veni la havuzul din mijloc, unde se opriseră, și îl pofti călduros pe șeic să intre în sala lui; ci bătrânul nu vroi nicidecum, spuse el, să întreacă măsura prilejuindu-se de atâta bunătate, mai cu seamă că șahzade Diadem și Aziz îl țineau fiecare de o mână și îl duceau înspre sala pe care i-o năimiseră. Atunci vizirul nu mai stărui și se întoarse să se șteargă.

Rămânând singuri, Aziz și Diadem îl dezbrăcară pe preacinstitul șeic și se dezbrăcară și ei cu totul și începură să-l spele cu spor, în vreme ce el își strecura înspre ei, de dedesubt, priviri hoțești; pe urmă Diadem se jură că numai lui i se cădea cinstea de a-l săpuni, iar Aziz se jură că lui nu-i mai rămânea decât bucuria de a turna apa peste el cu un lighenaș de aramă. Și, între ei doi, bătrânul șeic se socotea mutat în rai.

Și nu conteniră să-l tot spele așa, săpunindu-l și clătindu-l cu apă, decât numai odată cu venirea vizirului peste ei, spre ciuda amarnică a bătrânului șeic. Atunci ei îl zvântară cu prosoape calde, pe urmă cu prosoape răcoroase și înmiresmate, și îl îmbrăcară și îl poftiră să șadă pe podină, unde îi aduseră sorbeturi cu musc și cu apă de trandafiri.

Atunci șeicul se prefăcu a lua aminte la tăifăsuiala vizirului, da de fapt nu avea gând și privire decât pentru cei doi flăcăi, care alergau încolo și încoace, zarifi, spre a-l sluji. Și, cum vizirul îi făcea urările îndătinate de după scaldă, el răspunse:

– Ce binecuvântare a intrat odată cu voi în cetatea noastră! Și ce bucurie-i sosirea voastră!

Și le prociti stihurile acestea:

Colnicele, când i-au văzut venind,
Au înverzit. Iar veșteda câmpie
A tresărit și-a înflorit zâmbind.
Și oameni și pământ, cu bucurie,
Strigară-ntâmpinându-i: „Bun-venit!
Și bună pace! Și prietenie!"

Și tustrei îi mulțumiră pentru prea-aleasa-i bună-cuviință; iar el le răspunse:

– La toți hărăzească-vă Allah viața cea mai dulce, și apere-i de deochi, o, strălucite negustor, pe frumoșii tăi copii!

Vizirul spuse:

– Și ție fie-ți scalda, din mila lui Allah, spor de putere

și de sănătate! Că, o, preacinstitule șeic, nu-i așa că apa este adevăratul bun al vieții pe lumea aceasta, iar hammamu-i un popas al desfătărilor?

Șeicul sukului spuse:

– Hotărât, pe Allah! Și câte stihuri minunate le-a stârnit poeților cei mari hammamul! Au nu știți cumva asemenea stihuri?

Diadem, cel dintâi, sări:

– Dacă știu? Ia ascultați la astea:

O, hammam, tu, viață dulce,
Vis vrăjit, și dor!
O, hammam, prin tine curge
Vremea-n sprinten zbor!
Ah, că nu pot, în măreață
Vraja ta să mân,
O, hammam, întreaga viață
Să mă ții la sân!
Raiul tot, pe lângă tine,
Pare-un biet ungher!
Iad de-ai fi, mi-ar fi mai bine-n
Iadul tău să pier!

După ce prociti Diadem stihurile acestea, Aziz strigă:

– Știu și eu niște stihuri despre hammam.

Șeicul sukului spuse:

– Bucură-ne cu dulceața lor!

Și Aziz prociti cântat:

Lăcașu-acesta – care-a prins pe pietre
A pietrei floare – prin căldura lui
Părea-ți-ar gură-a iadului, cu vetre
De flăcări mari, cu aburi alb-verzui,
De n-ai gusta îndată-n dulcea-i scaldă
Desfături ce te-nvăluie-n fiori,
De n-ai vedea-n mijlocu-i laolaltă
Atâtea lune și atâția sori!

După ce își isprăvi stihurile, Aziz șezu jos lângă Diadem. Atunci starostele sukului rămase minunat până peste poate de gingășia, de harul lor, și strigă:

– Pe Allah! voi ați izbutit să logodiți în voi darul graiului cu frumusețea! Îngăduiți-mi acuma să vă spun și eu câteva stihuri desfătate, ori mai bine să vi le cânt, întrucât numai cântecul poate să le sporească și mai mult frumusețea hangurilor!

Și starostele sukului își propti palma în obraz, închise ochii pe jumătate, începu să-și legene capul, și cântă cu alean:

Foc de hammam, ni-i viață-a ta căldură;
O, focule, în trup ne torni tării,
Iar inimile noastre le-nmlădii
Și le alini de toate câte-ndură!
Hammam! O, aburi calzi, havuze-n rouă,
Lucinde marmuri, susur de izvor,
Săli adumbrite, musc aromitor,
Înmiresmate trupuri – mă-nchin vouă!
Hammam, tu arzi de-un foc ce ni-i balsam,
Nestins mereu, strălucitor mereu,
Și adumbrit mereu de-un abur greu,
Ca inima și dorul meu, hammam!

Pe urmă se uită la cei doi flăcăi, își lăsă sufletul să rătăcească o vreme prin grădina frumuseții lor și, stârnit, prociti stihurile acestea anume pentru ei:

Mă duc la ei și, încă de la prag,
Văd ochiul zâmbitor și chipul drag.
Și mă desfăt cu dulcele huzur
Al ospeției lor fără cusur.
Ah, inima lor, foc pârjolitor!
Au cum să nu fiu rob la nurii lor?

La auzul stihurilor și al cântecului, rămaseră până

peste poate de vrăjiți și de minunați de măiestria șeicului. Încât îi mulțumiră cu prisosință și, cum se lăsa seara, îl însoțiră până la ușa hammamului și, măcar că el stărui îndelung pe lângă ei ca să-i facă a primi poftirea la un ospăț în casa lui, ei își cerură iertăciune și, luându-și rămas-bun, plecară, pe când bătrânul șeic rămase pironit să se mai uite după ei.

Se întoarseră așadar la hanul lor, unde mâncară și băură și dormiră cu toții într-o mulțumire deplină, până dimineața. Atunci se sculară, își făcură spălările îndătinate și își îndepliniră datorința rugăciunii; pe urmă, când porțile sukului se deschiseră, plecară la prăvălia lor, pe care o deschiseră întâia oară.

Or, slujitorii rânduiseră prăvălia precum se cade, că erau pricepuți, și o îmbrăcaseră cu perdele de atlaz, și așternuseră la locul cuvenit două chilimuri împărătești, care puteau să prețuiască fiecare câte o mie de dinari, și două perne mărginite cu horbote și chindisite cu aur, care puteau să prețuiască fiecare câte o sută de dinari. Iar pe rafturile de fildeș, de abanos și de cleștar erau rânduite frumos mărfurile cele scumpe și odoarele fără de preț.

Atunci Diadem șezu jos pe unul dintre chilimuri, Aziz pe celălalt, iar vizirul se așeză la mijloc, între ei, chiar în inima prăvăliei; iar slugile se rânduiră împrejur, dându-și ghes care mai de care să le îndeplinească poruncile.

Încât în curând toți locuitorii auziră povestindu-se despre prăvălia aceea minunată, și mușteriii începură să curgă din toate părțile, anume spre a-și primi târguielile din mâna flăcăului acela pe care îl chema Diadem, și a cărui faimă de frumusețe făcea să se sucească toate capetele și să zboare toate mințile. La rândul său, vizirul, încredințându-se că negustoria merge de minune, îi povățui încă o dată pe Diadem și pe Aziz să nu-și dezlege limba și se duse liniștit să se odihnească la han.

Or, starea aceea ținu așa o toană de vreme, după

care Diadem, nevăzând să se vestească ceva din partea domniței Donia, începu să-și piardă răbdarea, ba chiar a se lăsa cuprins de deznădejde într-atâta că-și pierdu și somnul, până ce, într-o zi, pe când sporovăia despre necazurile lui cu prietenul său Aziz, pe dinaintea prăvăliei lor...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută treizeci și treia noapte

Spuse:

Într-o zi, pe când sporovăia în tinda prăvăliei lor despre necazurile lui cu prietenul său Aziz, o femeie bătrână, învăluită falnic într-un văl mare de mătase neagră, tocmai trecea prin suk; iar luarea-i aminte nu zăbovi a se opri asupra prăvăliei minunate și a frumuseții tânărului negustor care ședea jos pe chilim.

Și fu cuprinsă de o atare tulburare, încât se înmuie toată. Pe urmă își lipi privirile de flăcău și cugetă în sineși: „Hotărât că acesta nu e om, ci vreun înger ori vreun sultan din vreo țară de vis." Atunci păși spre prăvălie și se temeni dinaintea tânărului negustor, care îi răspunse la temenea și, la semnele pe care i le făcea Aziz din fundul prăvăliei, se ridică în cinstea ei și îi zâmbi cu zâmbetul lui cel mai ispititor. Pe urmă o pofti să șadă jos pe chilim, și șezu și el lângă ea și începu să-i facă vânt cu vânturarul lui până ce ea se odihni pe deplin în răcoarea prăvăliei.

Atunci bătrâna îi spuse lui Diadem:

– Copilul meu, o, tu, care îngemănezi toate desăvârșirile și toate gingășiile, ești din țara aceasta?

Iar Diadem, cu glăsuirea lui dulce, și curată, și plină de ispite, spuse:

– Pe Allah! o, stăpână a mea, niciodată până astăzi nu am mai pus piciorul prin aceste locuri unde am venit cu gândul de a mă desfăta privindu-le. Și, spre a-mi umple o parte din vreme, vând și cumpăr.

Bătrâna spuse:

– Binevenit fie oaspetele cel plin de nuri al cetății noastre! Și ce fel de mărfuri ai adus cu tine de prin cele țări îndepărtate? Arată-mi-le să văd ce ai mai frumos, întrucât frumosul cheamă frumusețea!

Diadem rămase tare mișcat de vorbele ei alese și îi zâmbi spre a-i mulțumi și spuse:

– Nu am în prăvălia mea decât lucruri care pot să-ți placă, întrucât sunt vrednice de fete de sultani și de hanâme ca tine!

Bătrâna spuse:

– Tocmai că vroiam să târguiesc vreo zarpa mai frumoasă, de-o rochie, pentru domnița Donia, fata sultanului nostru Șahraman.

Când auzi rostindu-se numele celei de care era atâta de îndrăgostit, Diadem nu-și mai putu stăpâni tulburarea și strigă la Aziz:

– Aziz, adu-mi repede ce-i mai frumos și mai scump printre mărfurile noastre!

Atunci Aziz deschise un dulap durat în zid și în care nu se afla decât numai o legătură cu marfă, da ce marfă! Țesătura care o înfășura, împodobită cu ciucuri de aur, era dintr-o catifea de Șam pe care jucau, ușoare și colorate, închipuituri de flori și de păsări, iar în mijlocul lor un elefant ce dănțuia beat. Și din toată legătura aceea se revărsa o mirosnă care aiurea sufletul. Aziz i-o aduse lui Diadem, care o desfăcu și scoase din ea zarpaua ce se afla acolo și care fusese potrivită anume ca să nu se poată lucra din ea decât numai o rochie hărăzită vreunei hurii ori vreunei domnițe fermecate. Ci a o zugrăvi, ori a înșirui nestematele cu care era împodobită, ori chindiselile sub care pierea urzeala, numai poeții cei luminați de Allah

ar fi putut s-o facă, în stihuri bine rostuite. Trebuie să fi prețuit pe puțin o sută de mii de dinari de aur.

Atunci Diadem deșternu zarpaua încetișor dinaintea bătrânei, care nu mai știa la ce să se uite dintru-ntâi – la frumusețea țesăturii ori la chipul răpitor cu ochi negri al flăcăului. Și tot uitându-se așa la nurii tineri ai negustorului, își simți carnea cea bătrână cum se înfierbântă și armurii-i cum se zbat pojarnici, și o cuprinse o poftă amarnică să se scarpine acolo unde o mânca.

Așadar, când izbuti să vorbească, îi spuse lui Diadem, uitându-se la el cu niște ochi uzi de alean:

– Zarpaua-i cum se cuvine. Cât se cade să-ți plătesc pe ea?

El răspunse, temenindu-se:

– Sunt plătit mai mult decât mi se cade, cu bucuria de a te fi cunoscut!

Atunci bătrâna se minună:

– O, copile minunat, fericită femeia care poate să se culce la sânul tău și să-ți înlănțuie mijlocul cu brațele ei! Da unde sunt femeile care să fie vrednice de tine? Din parte-mi, eu nu știu decât numai una pe pământ! Spune-mi, o, tinere căprior, care îți este numele?

El răspunse:

– Mă cheamă Diadem!

Atunci bătrâna spuse:

– Păi acesta-i un nume care nu se dă decât la fiii de sultani! Cum poate să se cheme un negustor Cunună-de-împărat?

La vorbele acestea, Aziz, care până atunci nu crâcnise o vorbă, sări la vreme ca să-l scoată pe prietenul său din încurcătură. Și-i răspunse bătrânei:

– Este singurul copil la părinți, iar părinții săi îl iubesc atâta de mult, încât au ținut să-i dea un nume cum se dă la fiii de sultani!

Ea spuse:

– Hotărât! Dacă frumusețea ar trebui să-și aleagă un

sultan, pe Diadem și l-ar alege! Ei bine, o, Diadem! să știi că de acuma înainte bătrâna de mine este roaba ta! Și Allah stă martor pentru credința mea față de tine! În curând ai să vezi ce are să facă ea pentru tine. Și ocrotească-te Allah și ferească-te de necazuri și de deochiul păguboșilor!

Pe urmă luă legătura cu zarpaua cea scumpă și plecă. Și ajunse, încă tulburată cu totul, la Sett-Donia, pe care o alăptase când era copilă și căreia îi ținea loc de mamă. Și, intrând, ținea sub braț legătura, cu fălnicie. Atunci Donia o întrebă:

– O, doică, ce îmi mai aduci? Ia dă să văd!

Bătrâna răspunse:

– O, stăpână a mea, Sett-Donia, ia și te uită!

Și desfăcu zarpaua dintr-odată. Atunci Donia, fericită de tot și cu bucuria în ochi, strigă:

– Neneaca mea a bună, oh, ce rochie frumoasă! Asta nu e zarpa din țara noastră!

Bătrâna spuse:

– Hotărât, e frumoasă! Da atunci ce-ai mai spune dacă l-ai vedea pe negustorul cel tânăr care mi-a dăruit-o pentru tine? Ya Allah! ce frumos e! de vină-i numai portarul Raduan, care a uitat să închidă poarta raiului, de l-a lăsat să coboare așa ca să bucure sufletul muritorilor! O, stăpână, tare mi-aș râvni să-l văd pe flăcăul acela luminos cum adoarme pe sânii tăi și...

Ci Donia strigă:

– A, doică, destul! Cum de cutezi să-mi vorbești de un bărbat, și ce fumuri ți-au întunecat mințile? A, să taci! Și dă-mi zarpaua ceea, s-o pipăi și s-o văd mai de aproape!

Și luă zarpaua și începu s-o mângâie și s-o potrivească pe ea, întorcându-se înspre doică-sa, care îi spuse:

– Stăpână, ești frumoasă așa, da cu cât mai de dorit este o pereche de frumuseți decât o frumusețe singură! O, Diadem...!

Ci Sett-Donia țipă:

– A, doică afurisită, mancă vicleană! să nu mai spui nimic! Da să te duci la negustorul acela și să-l întrebi dacă are vreo dorință de râvnit ori vreun hatâr de cerut; și numaidecât sultanul, părintele meu, are să-l mulțumească!

Bătrâna zâmbi a râde și spuse, făcând cu ochiul:

– O dorință? pe Allah! cred și eu! Cine n-are o dorință?

Și se sculă în graba mare și dete fuga la prăvălia lui Diadem.

Când o văzu venind, Diadem simți cum inima lui, de bucurie, își ia zborul, și o luă pe bătrână de mână și o pofti să șadă jos lângă el, și porunci să i se aducă sorbeturi și zumaricale. Atunci bătrâna îi spuse:

– Îți aduc vestea cea bună! Stăpâna mea Donia îți trimite temeneaua ei și îți spune: „Cu venirea ta, ne-ai cinstit cetatea și ne-ai luminat-o. Iar dacă ai vreun dor de dorit, rostește-l!“

La vorbele acestea, Diadem se bucură până peste poate, și pieptul i se umflă de mulțumire și de voioșie, și gândi în sufletul său: „Treaba s-a făcut!“

Și îi spuse bătrânei:

– Nu am decât un jind: acela ca tu să faci să ajungă la Sett-Donia o scrisoare pe care am să i-o scriu, și să-mi aduci răspunsul!

Ea răspunse:

– Ascult și mă supun!

Atunci Diadem strigă către Aziz:

– Dă-mi călimărul de aramă, hârtia și calamul!

Și, după ce Aziz i le aduse, scrise scrisoarea aceasta, în stihuri frumos întocmite:

Scrisoarea ce-ți trimit, prea-nalto,
Ți-aduce daruri și comori
Păstrate-n tainele din suflet
Și adunate dor cu dor:

Întâi e focul din lăuntru-mi,
Care neîncetat mă arde;
Al doilea este iubirea,
Cu chinul de a-ți fi departe;
Al treilea mi-e viața însăși,
Ca și statornicia ei;
Al patrulea este aleanul
Din care mi-am făcut temei;
Al cincilea este nădejdea
Că ochii-mi se vor veseli;
Al șaselea e rugămintea:
Să mă aștepți, sau tu să vii!

Pe urmă, în josul scrisorii, puse, în chip de iscălitură:

Aceste rânduri au fost scrise
De robul unui dor-blestem,
De un ocnaș legat în vise,
Lăsat durerii la cherem,
De cel ce-n ochii tăi se-nchise,
De negustorul Diadem.

Pe urmă mai citi o dată scrisoarea, o zvântă cu nisip, o strânse, o pecetlui și o înmână bătrânei, strecurându-i în mână o pungă plină cu o mie de dinari, pentru bunătatea ei. Și bătrâna, după ce înălță urări pentru izbândă, se întoarse în graba mare la stăpână-sa, care o întrebă:

– Ei bine, neneaca mea cea bună, spune-mi ce a cerut negustorul, ca să mă duc numaidecât să-l rog pe tatăl meu să-l mulțumească!

Bătrâna spuse:

– Chiar că nu știu, o, stăpână, ce cere, întrucât iacătă o scrisoare care habar nu am ce cuprinde.

Și îi înmână scrisoarea.

După ce luă știre de cele ce cuprindea cartea, domnița Donia țipă:

– A, precupeț fără de obraz! Cum de cutează el să-și ridice ochii până la mine?

Și, de mânie, se bătu cu palmele peste obraji și zise:

– Am să pun să fie spânzurat mișelul la chiar ușa prăvăliei lui!

Atunci bătrâna, cu un chip nevinovat, întrebă:

– Da ce-o fi atâta de înfricoșător în scrisoarea aceea? Nu cumva negustorul o fi cerând vreun preț nemăsurat pentru zarpaua cu pricina?

Ea spuse:

– Păcatele lui! nu e vorba decât de drăgosteală și de patimă!

Bătrâna răspunse:

– Chiar că-i mare îndrăzneală; încât s-ar prea cădea, o, stăpână, să-i dai răspuns neobrăzatului, arătându-i ce-l paște dacă mai cutează ceva!

Ea spuse:

– Da! ci mi-e frică să nu-l fac și mai îndrăzneț cu aceasta!

Bătrâna răspunse:

– Ba nu l-ai face decât să-și vină în minți!

Atunci Sett-Donia spuse:

– Dă-mi călimărul și calamul!

Și scrise stihurile acestea ticluite:

Ești orb și-ți faci năluci! Vrei pân' la stele
S-ajungi, de parcă-ar fi putut vreodată
Un muritor să suie-n cer la ele
Și printre aștrii nopții să străbată!
Ci, ca să-ți deschid ochii iată: jur
Pe cel ce te-a făcut un vierme-al firii
Și-a izvodit și astrele-n azur,
Neîntinate-n slava nemuririi:
De vei mai cuteza să-mi scrii cândva,
Voi da poruncă să te răstignească
Pe-un arbor blestemat, iar moartea ta
Drept pildă ticăloșilor slujească!

Pe urmă, după ce pecetlui scrisoarea, i-o înmână bătrânei; iar bătrâna dete fuga numaidecât să i-o ducă lui Diadem, care scăpăra de nerăbdare. Și Diadem, după ce îi mulțumi bătrânei, deschise scrisoarea și, de cum o străbătu, fu cuprins de o mâhnire nemărginită și îi spuse cu jale bătrânei:

– Mă amenință cu moartea, ci eu nu mă tem de moarte, căci viața îmi este cu mult mai grea. Și, cu primejdia de a muri, vreau să răspund!

Bătrâna spuse:

– Pe viața ta, care îmi este scumpă! vreau să te ajut din toate puterile mele și să împart cu tine toate primejdiile! Așa că scrie-i scrisoarea și dă-mi-o!

Atunci Diadem strigă la Aziz:

– Dă-i preabunei noastre maici o mie de dinari! Și să ne punem credința în Allah cel Atotputernic!

Și scrise pe hârtie stihurile următoare:

Deci visul meu din orice seară
Ea mi-l amenință cu moarte.
Nu știe tânăra fecioară
Că numai moartea face parte
De-a păcii fără moarte țară,
Și nici că tot ce se-nfioară
Stă-n mâna nesmintitei Soarte.
Au mila ei n-ar fi cu cale
Să-ncline mai ales spre cei
Al căror dor muiat în jale
E către astfel de femei
Ce nu se-ntină-n neagra vale,
Iar cei de rând nu dau ocoale
Spre ne-ntinatul lor știubei?
O, biete doruri ale mele,
Să nu mai năzuiți nimic!
Lăsați-mi inima-n zăbrele,
Să se sfârșească pic cu pic!
Nădejdea-mi să-și aștearnă grele

Zăbranicele peste ele
Și peste visul meu calic!
Dar tu, cu inima-ți de piatră,
Să nu crezi c-am să tac înfrânt
Ori am s-aștept supus să-mi ardă
Zadarnic dorul pe pământ!
Mai bine-n jalea-mi idolatră
Dintr-un mormânt mi-oi face vatră,
Să nu mai fiu așa cum sunt!

Și, cu lacrimile în ochi, îi înmână bătrânei scrisoarea, spunându-i:

– Te sâcâim degeaba, vai! simt limpede că nu îmi mai rămâne decât să mor!

Ea îi spuse:

– Lasă încolo presimțirile astea mohorâte și calpe, și uită-te la tine, o, flăcău frumos! Au nu ești tu chiar soarele? Și nu este ea luna? Și cum ai vrea ca eu, care mi-am trăit toată viața țesând la ițele iubirii, să nu știu cum să împerechez frumusețile voastre? Așa că liniștește-ți grijile care te bântuie! În curând am să-ți aduc vești de bucurie!

Și, cu asemenea vorbe, îl lăsă...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută treizeci și patra noapte

Spuse:

...Și, cu asemenea vorbe, îl lăsă și, după ce ascunse scrisoarea în pletele ei, se duse la stăpână-sa. Intră la ea și îi sărută mâna, fără a rosti o vorbă. Da pe urmă spuse:

– Fata mea mult-iubită, părul meu bătrân s-a despletit și nu mai am putere să-l împletesc. Poruncește, rogu-mă

ție, vreuneia dintre roabele tale să vină și să mă pieptene.

Ci Sett-Donia se împotrivi:

– Neneaca mea bună, am să te pieptăn chiar eu, treabă pe care și tu de atâtea ori ai făcut-o cu mine.

Și domnița Donia desfăcu pletele albe ale doicii sale și se pregăti s-o pieptene; și tot atunci răvașul luneca jos pe chilim.

Atunci Sett-Donia, nedumerită, vroi să-l ridice, da bătrâna strigă:

– Fata mea, dă-mi hârtia aceea! Pesemne că s-o fi prins în părul meu, la tânărul negustor. Dau fuga să i-o dau îndărăt!

Ci Donia se grăbi s-o desfacă și să citească cele cuprinse în ea; și își încruntă sprâncenele și țipă:

– A, doică ticăloasă, ăsta-i încă unul dintre șiretlicurile tale! Da cine mi l-o fi trimis pe pacostea și pe neobrăzatul cela de negustor, și de pe ce pământ cutează el să vină așa până la mine? Și eu, Sett-Donia, cum să mă înduplec a mă uita la un astfel de bărbat care nu este nici de cinul, nici de vița mea? A, neneacă, nu ți-am spus eu că obraznicul are să se obrăznicească și mai tare?

Bătrâna spuse:

– Chiar că e cu adevărat un Șeitan! Iar cutezanța lui este o cutezanță din iad! Ci, o, copila și stăpâna mea, scrie-i pentru cea din urmă oară, și mă pun chezașă că are să se supună voinței tale! De nu, să fie dat morții, și eu odată cu el!

Numaidecât domnița Donia luă calamul și înșirui vorbele acestea stihuite:

Smintitule, au tot nu știi
Că-n aburul din juru-ți joacă
Primejdia de-a nu mai fi?

Nu știi că-s ape care-neacă,
De-ncerci să intri-n vadul lor?
Și sunt unghere-n care, dacă

Ar vrea să calce-un muritor,
El se va și topi, pe dată?
Tu cugeți să te-înalți, în zbor,

La stele-n cer, când lumea toată,
De-ar pune mână lângă mână,
Tot n-ar răzbate-n slăvi vreodată?

Cutezi, cu inima-ți păgână,
Să-mbrățișezi, fie și-n vis,
Vreo hurie – să-ți faci cadână?

Ia bine-aminte ce ți-am zis!
Altminteri, croncănind a moarte,
Asupra-ți, ca dintr-un abis,

Cu negre aripi, de departe
Veni-vor corbu-n stol, mereu,
Peste mormântul tău să poarte
Al spaimei duh, rotind din greu!

Pe urmă, după ce împături și pecetlui hârtia, i-o înmână bătrânei care, a doua zi, dis-de-dimineață, zori a da fuga să i-o ducă lui Diadem.

La citirea acelor vorbe atâta de aspre, Diadem pricepu că niciodată nădejdea nu mai avea de ce să-i înviorreze inima și, întorcându-se către Aziz, spuse:

– Frate Aziz, spune-mi, acuma ce să fac? Nu mai am har îndeajuns ca să-i mai scriu un răspuns hotărâtor!

Aziz spuse:

– Am să încerc eu în locul și în numele tău!

Diadem spuse:

– Bine, Aziz, scrie-i, slujindu-te de toată măiestria ta!

Atunci Aziz luă hârtia și așternu pe ea stihurile:

Doamne, pe cei cinci drepți! dă-mi ajutor!
Un chin mă seacă, zac topit de vlagă.

Ah, izbăvește-mi inima de dor,
Din pulberea mâhnirii mă dezleagă.

Tu taina mi-o cunoști, al cărei foc
Lăuntrurile-mi arde. Știi prea bine
Cruzimea celei ce, oricât mă rog,
Oricât o chem, m-alungă de la sine.

Vreau fruntea să-mi ridic, țin ochiu-nchis,
Dar nu mai scap din valul ce mă soarbe,
În care mă scufund ca-ntr-un abis
În sânul deznădejdii mele oarbe.

Curajul meu, Părinte, s-a sfârșit.
Râvnesc mereu iubirea ei zadarnic.
O, nemiloaso, tu, cu păr cernit,
Crezi tu că ți-este ceru-atât de darnic,

Într-al Ursitei oamenilor crug
Și-ntru-nfruntarea crâncenei Năpaste,
De-ți place să-l tot chinui ca pe rug
Pe cel ce pururi va să te adaste?

Pricepe, dar: e-un suflet neînfrânt,
Ce numai pentru tine-ntâia oară
A părăsit și tată, și pământ
Și casă, și prieteni dragi, și țară!

Pe urmă Aziz îi întinse lui Diadem hârtia pe care înșiruise alcătuirea aceea de stihuri. Iar Diadem, după ce prociti stihurile, spre a le prețui sunetul, se mărturisi mulțumit de întocmirea lor și îi spuse lui Aziz:

– E desăvârșit!

Și îi înmână bătrânei doici scrisoarea, iar doica dete fuga s-o ducă Doniei.

Când domnița luă știre de cele cuprinse în răvaș, mânia ei clocoti împotriva bătrânei, și țipă:

– Doică blestemată, mancă a pacostei, numai tu ești

pricina tuturor înjosirilor pe care le îndur! A, cotoroanță a necazurilor! nu vreau să te mai văd în ochii mei! Ieși iute de aici, ori pun să ți se facă trupul ferfeniță sub bicele robilor! Și eu însămi am să-ți zdrobesc oasele sub călcâiele mele!

Atunci bătrâna doică ieși sprinten, întrucât Donia chiar că da să cheme robii; și grăbi a se duce să-și povestească nenorocul la cei doi prieteni și să se pună sub ocrotirea lor.

La știrile acelea, Diadem rămase tare mohorât și îi spuse bătrânei, alintând-o cu gingășie pe bărbie:

– Pe Allah! o, maică a noastră, simt că la ceasul de acum mi se îndoiesc mâhnirile, când te văd cum înduri așa urmările greșelii mele!

Ci ea răspunse:

– Fii liniștit, fiul meu, că sunt departe de a mă da bătută, întrucât nu are să se spună nicicând că aș fi fost, măcar o dată în viața mea, neînstare să împerechez niște îndrăgostiți! Iar greutatea de acuma mă stârnește și mai mult să mă slujesc de toată isteciunea mea spre a te ajuta să răzbești la capătul aleanurilor tale!

Atunci Diadem întrebă:

– Ci spune-mi, într-un sfârșit, o, maică a noastră, care-i pricina ce-a împins-o pe Sett-Donia să capete asemenea silă de toți bărbații?

Bătrâna spuse:

– Este un vis pe care l-a avut!

El se minună:

– Un vis, numai atât?

Ea spuse:

– Atât! Iacătă-l!

Într-o noapte, pe când dormea, domnița Donia văzu în vis un păsărar care își întindea mrejele într-un luminiș, și care, după ce presărase boabe de grâu jur împrejur, pe pământ, s-a îndepărtat și s-a aciuat la pândă, așteptându-și norocul.

Or, în curând, din toate colțurile pădurii își deteră ghes păsările și se abătură asupra mrejelor. Și, printre toate păsările care ciuguleau boabele de grâu, erau și doi porumbei, o porumbiță cu bărbătușul ei. Și bărbătușul, tot ciugulind, da din când în când câte o roată împrejurul soției lui, fără a lua seama la lațurile care îl pândeau; așa că, la una din rotirile acelea, piciorul i se prinse în ochiurile lațului, care se strânseră și se încâlciră și îl înhățară. Iar păsările, speriate de bătăile lui de aripi, își luară zborul cu larmă.

Ci porumbița lăsă încolo hrana împrăștiată și, fără teamă, nu avu altă grijă decât să-și slobozească soțul. Și cu ciocul și cu capul se trudi așa de iscusit, încât destrămă lațul și, până la urmă, îl slobozi pe bărbătușul ei cel nechibzuit, mai înainte ca păsărarul să aibă vreme să vină și să-l înșface. Și porumbița își luă zborul cu bărbătușul ei, făcu un ocol prin văzduh, spre a se întoarce iarăși să ciugulească boabele din jurul lațurilor.

Și iarăși bărbătușul începu să se rotească împrejurul porumbiței, care, dându-se îndărăt spre a se feri de giugiulelile lui necurmate, se apropie prea tare, din nebăgare de seamă, de lațuri, în care se prinse și ea la rându-i. Atunci bărbătușul, departe de a se îngriji de soarta tovarășei lui, își luă zborul cu bătăi de aripi, laolaltă cu toate păsările, și îl lăsă astfel pe păsărar să pună mâna pe prinsă, care fu sugrumată pe loc!

Din visul acela, care a umplut-o de tulburare, domnița Donia s-a deșteptat scăldată în lacrimi și m-a chemat ca să-mi povestească, tremurând, vedenia ei, și a încheiat strigând:

– Toți bărbații sunt la fel, iar oamenii trebuie să fie mai răi decât jivinele: o femeie nu are nimic bun de nădăjduit de la nesimțirea lor! Încât mă jur dinaintea lui Allah că niciodată nu am să îndur scârba apropierii lor!

După ce ascultă spusele bătrânei, Diadem îi zise:

– Ci, o, maică a noastră, tu nu i-ai spus că nu toți

bărbații sunt ca porumbelul acela mișel, și că nu toate femeile sunt ca biata și credincioasa lui soție?

Ea răspunse:

– Nimic din toate câte i-am spus nu a mai putut s-o înduplece; și trăiește singuratică, bucurându-se numai de frumusețea ei.

Diadem spuse:

– O, maică a mea, mă rog ție, trebuie oricum, cu primejdia de a muri, s-o văd, fie măcar numai o dată, și să-mi umplu sufletul barem cu o privire de-a ei! O, bătrână binecuvântată, fă asta pentru mine, izvodind vreun tertip din înțelepciunea ta cea rodnică!

Atunci bătrâna spuse:

– Află, o, lumină a ochilor mei, că în dosul saraiului în care sălășluiește domnița Donia se află o grădină, anume numai pentru preumblările ei, și unde ea vine numai o dată pe lună, însoțită de slujitoarele sale; și numai cu mare grijă, spre a se feri de privirile trecătorilor, intră acolo printr-o poartă tainică. Or, chiar peste o săptămână este tocmai ziua de preumblare a domniței. Și chiar eu am să vin să-ți slujesc de călăuză și să te pun față cu făptura iubită. Și sunt încredințată că atunci, cu toate nazurile ei, după ce domnița are să te vadă o dată măcar, nu va putea decât să fie biruită de frumusețea ta: că dragostea este un dar de la Allah și vine când vrea el!

Atunci Diadem răsuflă oleacă mai cu ușurare și îi mulțumi bătrânei și o pofti, de vreme ce nu mai putea să se înfățișeze dinaintea stăpâne-sii, să primească găzduire în casa lui. Și închise prăvălia; și tustrei luară calea către casă.

Pe drum, Diadem se întoarse spre Aziz și îi spuse:

– Frate Aziz, cum eu nu voi mai avea răgaz să merg la prăvălie, ți-o las ție în seamă. Și vei face precum ți se va părea mai bine!

Iar Aziz răspunse cu ascultare și cu supunere.

Într-acestea, ajunseră la casa lor și nu zăboviră a-l înștiința și pe vizir de toată tărășenia, și îi povestiră tot așa

și despre visul domniței și despre grădina în care ar urma să încerce a o întâlni. Și îi ceru sfat asupra faptului.

Atunci vizirul cugetă o bună bucată de vreme, pe urmă săltă capul și spuse:

– Am găsit dezlegarea! Să mergem mai întâi la grădină, ca să cercetăm bine locurile.

Și o lăsă pe bătrână acasă și porni pe dată, împreună cu Diadem și cu Aziz, către grădina domniței. Când ajunseră acolo, îl văzură, șezând jos la poartă, pe bătrânul paznic, dinaintea căruia se temeniră, și care le răspunse la temenele. Atunci vizirul, înainte de orice, începu cu a-i strecura în mână bătrânului o sută de dinari, spunându-i:

– Cinstite taică, tare am dori să intrăm să ne răcorim sufletul în grădina aceasta frumoasă și să mâncăm oleacă între florile ei, pe malul apei! Că suntem niște străini care căutăm pretutindeni locuri frumoase de care să ne desfătăm!

Atunci bătrânul luă galbenii și spuse:

– Intrați, dară, oaspeți ai mei, și simțiți-vă în voie și așteptați-mă până ce dau fuga să aduc cele de trebuință pentru mâncare.

Și le dete drumul să intre în grădină, iar el se duse la suk să cumpere de-ale gurii, și se întoarse repede cu un berbec fript și cu zumaricale. Și șezură toți roată pe malul unui izvor, și mâncară pe săturate. Atunci vizirul îi spuse paznicului:

– O, șeicule, saraiul de colea de dinaintea noastră pare a fi într-o stare destul de proastă. Pentru ce nu pui să fie dres?

Atunci paznicul oftă:

– Pe Allah! saraiul acela este al domniței Donia, care mai degrabă l-ar lăsa să se năruiască de tot, decât să se îngrijească de el: trăiește prea sihastră ca să mai ia aminte la asemenea treburi.

Vizirul spuse:

– Mare păcat e, o, cinstite șeic! barem catul de jos s-ar cădea să fie oleacă văruit, măcar pentru ochii tăi. Dacă vrei, am să plătesc eu toate cheltuielile cerute.

Paznicul spuse:

– Allah să te audă!

Vizirul spuse:

– Ia de colea o sută de dinari pentru osteneală, și du-te de caută niște zidari, precum și un zugrav priceput la gingășia zugrăviturii.

Atunci paznicul zori să se ducă după zidari și zugrav, cărora vizirul le dete poruncile cuvenite. Așa că, odată sala cea mare de la catul de jos bine tencuită și bine văruită, zugravul se apucă de treabă și, urmând poruncile vizirului, zugrăvi o pădure și, în inima pădurii, niște lațuri întinse în care era prins un porumbel ce bătea din aripi. Și după ce isprăvi, vizirul îi spuse:

– Zugrăvește acuma de cealaltă parte același lucru, da închipuind un porumbel bărbătuș care vine s-o slobozească pe soția lui și care atunci este prins de păsărar și omorât, jertfă a credincioșiei lui.

Și zugravul zugrăvi priveliștea cu pricina; pe urmă, răsplătit cu mărinimie, plecă.

Atunci vizirul și cei doi flăcăi și paznicul șezură jos o vreme ca să judece mai bine măiestria și culorile zugrăviturii. Ci Diadem, cu toate acestea, era trist; și se uita la zugrăvitură pierdut în gânduri; pe urmă îi spuse lui Aziz:

– Fratele meu, mai spune-mi câteva stihuri care să-mi abată chinurile din gânduri.

Și Aziz spuse[1]:

---

[1] La M. A. Salie, înaintea acestor versuri, Aziz mai spune două citate:

Tot ce au spus îndrăgostiții despre-ale dragostei suspine
Și eu am suspinat, pierzându-mi tot ce-a fost bărbăție-n mine.
Iar când cu lacrimile mele vei vrea să-ți stâmperi lunga sete,
Să știi că eu am mări de lacrimi toți însetații să se-mbete.
Iar când vei vrea să vezi ce face al dragostelor ferestreu
Cu-ndrăgostiții, să iei seama atâta doar: la trupul meu.

Pe urmă vărsă un potop de lacrimi și spuse următoarele stihuri:

Acela care nu iubește gât mlădios și ochi pojarnic

Ibn-Sina în scrieri grele
Despre boli și despre leacuri
Spune că-ntre multe cele,
Încercat de mii de veacuri,
Leac iubirii, când suspină,
E doar cântul de lăute
Pe sub poale de grădină
Și-ntre cupele băute.
Eu urmai ce scrie-n carte.
Vai, nimica nu se-alese.

Atunci Diadem îi spuse lui Aziz:

– Poetul poate că are dreptate. Da tare mai e greu când voința ți s-a dus![1]

Și crede-a ști ce-i bucuria în viață – se înșală-amarnic.
Un rost înalt cuprinde-n sine iubirea, minunat – și-l știe
Numai acela dintre oameni care-n iubire se sfâșie.
Allah, să nu mă lași vreodată neiubitor pentru iubire,
Să nu-mi răpești nicicând nesomnul cel plin de-amara-i fericire!
Și-ncercai, să scap de moarte,
Alte dragoste, mai dese.
Nu-i bun leacu-ți, mi se pare,
Ibn-Sina, o pacoste-i!
Leacul dragostei amare
Doar o nouă dragoste-i!

[1] La M. A. Salie, aici se continuă astfel:

Iar când Aziz și-a încheiat de procitit stihurile, Tadj-al-Muluk (Diadem) s-a minunat cât de frumos le rostise Aziz și a strigat: „Mi-ai risipit o parte din griji!" Iar vizirul a spus: „Celor din vremurile de demult le-au fost date multe care îi minunează pe cei ce le ascultă." „Dacă ți-a venit în minte ceva de felul acesta, fă-mă să ascult ce-ți amintești din atari stihuri duioase și dealungește tăifăsuiala noastră", a spus Tadj-al-Muluk. Și vizirul a îngânat un cântec și a procitit:

Crezusem cândva că iubirea poate să fie cumpărată
Fie cu darurile scumpe, fie cu-o față minunată.
Și socoteam, sărac de mine, că n-ar fi greu de dobândit,
Măcar ca inimi mult alese de dorul ei s-au prăpădit.
Ci iată că nu-i dăruiește celui îndrăgostit vreun ghes
Cu darurile ei preascumpe doar după ce și l-a ales.
Și-atunci aflai că nu se poate s-o dobândești cu viclenii,
Și sub aripile tristeții trist capul mi-l adăpostii.
Și cuibul dragostei drept casă alesu-mi-l-am de atunci,
Și-acolo-mi trec eu dimineața și seara iarăși, ceasuri lungi."

Pe urmă se ridicară și se temeniră dinaintea bătrânului paznic și se întoarseră acasă, unde o găsiră pe bătrâna doică.

Or, cum săptămâna se scursese, Sett-Donia vroi, după obiceiul ei, să-și facă plimbarea prin grădină. Dar atunci simți cât de mult îi lipsea bătrâna doică, și se mohorî, și își cercetă purtarea, și își dete seama că fusese lipsită de omenie față de aceea care îi ținuse loc de mamă; și pe dată trimise un rob la suk și un alt rob pe la toate prietenele neneacăi, ca s-o caute și s-o aducă îndărăt. Și taman atunci, după ce îi dedese lui Diadem toate povețele potrivite pentru ziua aceea, care era ziua de întâlnire din grădină, neneaca pornise spre sarai, și unul din robi veni la ea cuviincios și o rugă, în numele stăpânei lui, care o plângea, să se întoarcă spre a se împăca. Ceea ce se și făcu, după câteva fandoseli marghiolite; iar Donia o sărută pe obraji, iar neneaca îi sărută mâinile, și amândouă, urmate de ceata de roabe, trecură pe poarta tainică și intrară în grădină.

Or, la rându-i, Diadem urmase îndemnurile ocrotitoarei lui. Așa că, după plecarea neneacăi, vizirul și Aziz se sculară și îl îmbrăcară cu un caftan falnic, cu adevărat împărătesc, și neîndoielnic că putea să prețuiască vreo cinci mii de dinari, și îl încinseră peste mijloc cu o cingătoare iscusită din aur, bătută numai cu nestemate, și încheiată cu o cataramă de smarald, iar împrejurul frunții îi puseră un turban înflorat ispitit cu zarafir și împodobit cu un surguci de diamante; pe urmă chemară asupra-i binecuvântările lui Allah și, după ce îl însoțiră până în preajma grădinii, se întoarseră ca să-l lase să se strecoare mai lesne înlăuntru.

Diadem, așadar, ajungând la poartă, îl găsi acolo pe bătrânul paznic cumsecade care, când îl văzu, se ridică numaidecât în cinstea lui și îi răspunse la salamalec cu cădenie și cu dragoste. Și, întrucât nu știa că domnița Donia intrase în grădină pe poarta cea tainică, îi spuse lui Diadem:

– Grădina este grădina ta, iar eu sunt robul tău!

Și îi deschise poarta, rugându-l să intre. Pe urmă o închise iarăși, și se întoarse să șadă jos la locul său obișnuit, preamărindu-l pe Allah întru făpturile sale.

Iar Diadem zori să facă precum îl învățase bătrâna: se piti după tufa de care îi spusese ea, ca să aștepte acolo trecerea domniței. Iac-așa cu el!

Da cât despre Sett-Donia, iacătă! Bătrâna, pe când se tot plimba, îi spuse:

– O, stăpână a mea, am să-ți spun ceva ce va ajuta să-ți facă mai desfătată priveliștea acestor pomi frumoși, a acestor roade și a acestor flori.

Donia spuse:

– Sunt gata să te ascult, neneaca mea cea bună.

Ea spuse:

– Ar trebui, zău, să le trimiți îndărăt la sarai pe toate slujitoarele astea care nu-ți dau tihnă să te bucuri în toată voia de seninul ceasului și de reveneala răpitoare. Chiar că ele nu îți sunt decât o stânjenire.

Donia spuse:

– Drept grăiești, o, doică!

Și le trimise numaidecât, cu un semn, pe însoțitoarele ei, îndărăt acasă. Și așa că, singură, urmată numai de bătrână, domnița Donia se apropia de tufa după care sta pitit Diadem.

Și Diadem o văzu pe domnița Donia; și, dintr-o privire, putu să-i cântărească frumusețea, și fu atâta de vrăjit, încât se prăbuși leșinat pe loc. Iar Donia își urmă drumul și se îndreptă spre sala în care vizirul pusese să se zugrăvească priveliștea cu păsărarul; și, la îndemnul neneacăi, intră în sală pentru întâia oară în viața ei: întrucât niciodată mai înainte nu fusese ispitită să treacă prin sala aceea hărăzită slugilor de la sarai.

La vederea zugrăviturii, Sett-Donia rămase până peste poate de uluită și se minună:

– O, neneacă, ia te uită! acesta-i visul meu de odinioară,

da întocmai pe dos! Doamne! Ya rabbi! ce tulburat îmi e sufletul!

Și, apăsându-și inima, șezu jos pe chilim și spuse:

– O, neneacă, oare să mă fi înșelat eu? Și Eblis-procletul să-și fi râs așa de credulitatea mea în vise?

Și doica zise:

– Biata mea copilă, deh, eu, cu bătrânele-mi pățanii, ți-am arătat limpede ce greșeală faci! Da să ieșim să ne plimbăm mai departe, acuma când soarele dă în scapăt și când răcoarea este mai dulce în văzduhul îmbălsămat.

Și ieșiră în grădină.

Or, Diadem își venise în fire din leșinul lui și, precum îl povățuise neneaca, începuse să se preumble agale, cu o înfățișare nepăsătoare, parcă luător-aminte numai la frumusețea priveliștilor.

Încât, la un cot de cărare, Sett-Donia îl zări și se minună:

– O, doică! Îl vezi pe tânărul acela? Ia uite ce frumos e, și ce mijlocel are, și ce umblet! Îl cunoști cumva? Spune!

Ea răspunse:

– Nu îl cunosc deloc, da judecând după înfățișarea lui trebuie să fie vreun fiu de sultan. Ah, stăpână a mea, ce minunat e! ah, cât e de frumos! ah, sufletul meu!

Iar Sett-Donia spuse:

– E frumos de tot de tot!

Bătrâna spuse:

– De tot de tot! Ferice de iubita lui!

Și, pe sub ascuns, îi făcu semn lui Diadem să iasă din grădină și să se întoarcă îndărăt acasă. Iar Diadem pricepu și își urmă drumul spre ieșire, pe când domnița Donia încă îl mai petrecea cu privirea și îi spunea doică-sii:

– Bagi de seamă, o, neneacă, schimbarea ce se săvârșește în mine? E oare cu putință ca eu, Donia, să fiu cuprinsă de atare tulburare la vederea unui bărbat? O, doică, simt în mine că m-am îndrăgostit și că, acuma,

eu la rându-mi am să-ți cer ajutorință.

Bătrâna spuse:

– Prăpădi-l-ar Allah pe afurisitul cel Ispititor! Iacătă-te, o, stăpâna mea, prinsă în mreje! Da și ce frumos e bărbătușul care are să te slobozească!

Donia spuse:

– O, neneacă, neneaca mea cea bună, ți se cade neabătut să mi-l aduci pe tânărul acela frumos! Nu îl vreau decât din mâinile tale, doică, doică scumpă! Fugi degrabă, mă rog ție, să mi-l cauți! Și iacătă, pentru tine, o mie de dinari și o rochie de o mie de dinari. Și dacă nu te învoiești, eu mor!

Bătrâna spuse:

– Întoarce-te atunci la sarai și lasă-mă să purced după felul meu. Îți făgăduiesc împlinirea acestei împerecheri minunate!

Și numaidecât o lăsă pe Sett-Donia și ieși să-l caute pe frumosul Diadem, care o întâmpină cu bucurie și îi dărui dintru-ntâi o mie de dinari de aur. Și bătrâna îi spuse:

– S-a petrecut cutare și cutare lucru.

Și îi povesti de tulburarea domniței Donia și ce vorbe schimbase cu ea. Și Diadem spuse:

– Da pe când împreunarea noastră?

Ea răspunse:

– Mâine, negreșit!

El atunci îi mai dărui o rochie și alte daruri de o mie de dinari de aur, pe care ea le primi spunându-i:

– Am să vin chiar eu să te iau, la ceasul potrivit.

Și plecă în grabă mare la stăpână-sa Donia, care o aștepta îndârdorată și care îi spuse:

– Ce vești, o, neneacă, îmi aduci de la cel drag?

Ea răspunse:

– Am izbutit să dau de urmele lui și să vorbesc cu el. Mâine, numaidecât, ți-l aduc de mână.

Atunci Sett-Donia fu până peste poate de fericită și îi dărui doicii o mie de dinari de aur și daruri de alți o

mie de dinari. Și, în noaptea aceea, tustrei adormiră cu sufletele ticsite de nădejdea cea dulce și de mulțumire.

Or, dis-de-dimineață, bătrâna se și afla la locuința lui Diadem, care o aștepta. Și bătrâna desfăcu o legătură pe care o adusese și scoase niște haine muierești cu care îl îmbrăcă pe Diadem, iar la urmă îl învălui cu totul într-un izar bogat și îi coperi chipul cu un iașmac gros; pe urmă îi spuse:

– Acuma ia caută să calci cu niște mișcări de femeie, legănându-ți șoldurile la dreapta și la stânga, și fă niște pași mărunței, ca fecioarele. Și mai ales să mă lași numai pe mine să răspund la toate întrebările tuturora, și pentru nimic în lume să nu care cumva să lași să ți se audă glasul!

Și Diadem răspunse cu ascultare și cu supunere.

Apoi plecară amândoi și purceseră la drum până ce ajunseră la poarta saraiului care era străjuită de chiar căpetenia hadâmbilor. Așa că, la vederea noii venite, pe care nu o știa, căpetenia de hadâmbi o întrebă pe bătrână:

– Da cine este tinerica asta pe care nu am mai văzut-o până acum? Ia dă-o mai încoace ca s-o cercetez: poruncile sunt neabătute, și am datoria s-o pipăi în toate chipurile, ba, dacă se cere, să le dezbrac cu totul pe roabele cele noi, de care răspund! Or, pe aceasta nu o cunosc: așa că lasă-mă s-o pipăi cu mâna mea și s-o văd cu ochii mei!

Ci bătrâna se burzului spunând:

– Ce tot îngaimi tu, o, ceauș de hadâmbi! Au tu nu știi...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă cum era de obicei, nu alungi mai mult povestitul în noaptea aceea.

Dar când fu cea de a o sută treizeci și cincea noapte

Spuse:

...Ce tot îngaimi tu, o, ceauș de hadâmbi! Au tu nu știi că pe roaba aceasta însăși Sett-Donia o trimite la târguieli, dată fiind priceperea ei de meșteriță la chindiseli pe zarpale? Și nu știi că este una dintre acelea care coase pe mătase închipuiturile cele minunate ale domniței?

Ci hadâmbul se încruntă și zise:

– Nu ține la mine niciun fel de chindiseală! Sunt numaidecât dator s-o pipăi peste tot pe noua venită și s-o cercetez și pe dinainte, și pe dindărăt, și pe din sus, și pe din jos!

La vorbele acestea, bătrâna doică dete în vileag semnele unei mânii până peste poate și se proțăpi dinaintea hadâmbului și îi spuse:

– Și eu, care te luasem totdeauna drept pildă de bună-creștere și de bune maniere! Au ce-ai pățit așa dintr-odată? Nu cumva vrei să mă silești a pune să fii izgonit de la sarai?

Pe urmă se întoarse înspre Diadem cel străvestit și țipă la el:

– Fata mea, iartă-l pe ceaușul nostru! Asta-i o glumă de-a lui! Așa că treci fără de teamă!

Atunci Diadem trecu pragul, legănându-și șoldurile și aruncând un zâmbet pe sub iașmac către căpetenia de hadâmbi, înmărmurit de frumusețea ce se străvezea prin țesătura gingașă. Și, călăuzit de bătrână, intră într-o sală lungă, pe urmă trecu pe sub niște bolți, apoi prin alte săli și pe sub alte bolți, până ce ajunse, după cea de a șaptea sală, într-o odaie mare, ce prin șapte uși cu perdelele lăsate da spre o curte largă. Și bătrâna îi spuse:

– Numără ușile la rând și intră prin cea de a șaptea: și ai să găsești acolo, o, tinere negustor, ceea ce este mai presus de toate bogățiile pământului, floarea-fecioară, pe

copila cea scumpă și dulceața care se cheamă Sett-Donia!

Atunci șahzade Diadem, îmbrăcat în haine de femeie, numără ușile și intră prin cea de a șaptea. Și, lăsând perdelele să cadă la loc, își ridică iașmacul care îi ascundea obrazul. Or, Sett-Donia, la ceasul acela, dormea pe divan. Și nu era înveșmântată decât numai cu străvezimea pielei ei de iasomie. Și din ea toată se revărsa chemarea după alintări nemaiîncercate. Atunci, dintr-o zvâcnitură, Diadem se descotorosi de hainele care îl stânjeneau și, sprinten, se năpusti la divan și o cuprinse în brațe pe domnița adormită. Și țipătul de spaimă al copilei, trezită deodată, fu înăbușit de buzele care o mistuiau. Și așa se petrecu întâlnirea dintâi dintre preafrumosul șahzade Diadem și domnița Donia, între brațe care se înlănțuiau și picioare care se zbăteau. Și așa ținu vreme de o lună, fără ca dintr-o parte ori din cealaltă să se fi precurmat sărutările nesățioase ori râsetele care îl binecuvântau pe Orânduitorul tuturor lucrurilor frumoase. Și, iac-așa cu ei!

Da cât despre vizir și Aziz, aceștia șezură până la miezul nopții să aștepte, îngrijorați, întoarcerea lui Diadem. Iar când văzură că nu mai sosea, începură să se îngrijoreze de-a binelea; când veni și dimineața, fără nicio veste de la necugetatul de Diadem, nu mai avură nicio îndoință în ce privește pieirea lui și rămaseră descumpăniți cu totul; și, în durerea și în spaima lor, nu mai știură în ce parte s-o ia. Iar Aziz spuse, cu glas sugrumat:

– Porțile de la sarai nu au să se mai deschidă niciodată pentru stăpânul nostru! O, ce se cade să facem noi acuma?

Vizirul spuse:

– Să-l mai așteptăm o vreme aici, neclintiți!

Și șezură așa vreme de o lună întreagă, nemaimâncând și nemaidormind, și jeluindu-se de nenorocirea fără de leac. Încât, cum după o lună tot nu sosea niciun semn de viață de la Diadem, vizirul spuse:

– Copilul meu, ce belea amarnică și neagră! Eu socot

că hotărârea cea mai potrivită de luat este tot aceea de a ne întoarce în țara noastră, să-i dăm de știre sultanului despre nenorocire: altminteri are să ne certe că am zăbovit a-l prevesti!

Și pe clipă pe dată își făcură toate pregătirile de drum și plecară înspre Cetatea-Verde, la scaunul sultanului Soleiman-Șah.

De cum ajunseră, zoriră să suie la sarai și să-i dea știre sultanului de toată pățania și de sfârșitul amarnic al întâmplării. Și tăcură, spre a izbucni în hohote de plâns.

La știrea aceea năprasnică, sultanul Soleiman-Șah simți lumea întreagă cum se năruie peste el, și se prăbuși fără de simțire. Da la ce mai puteau să slujească de-acuma lacrimile și bocetele de căință? Încât sultanul Soleiman-Șah, sugrumându-și jalea care îi rodea inima și îi înnegura sufletul și întreg pământul dinaintea ochilor, jură că are să se ducă să răzbune moartea fiului său Diadem cu o răzbunare cum nu s-a mai pomenit. Și pe dată porunci să fie chemați, prin pristavii obștești, toți bărbații în stare să țină o suliță ori o spadă în mână, și toată oastea cu căpeteniile ei; și puse să fie scoase toate rosturile sale de luptă, și corturile, și elefanții, și, urmat astfel de tot norodul său, care îl iubea până peste poate pentru sufletul lui drept și pentru mărinimia lui, purcese la drum înspre Insulele Camforului și Cleștarului.

Estimp, în saraiul luminat de fericire, cei doi îndrăgostiți, Diadem și Donia, nu conteneau să se iubească tot mai strașnic și nu se mai ridicau de pe chilimuri, decât ca să mănânce laolaltă și ca să cânte. Și lucrul dură așa vreme de șase luni. Or, într-o zi, când dragostea de iubita lui îl bântuia peste poate, Diadem îi spuse Doniei:

– O, icoană a lăuntrurilor mele, mai este un lucru care ne lipsește pentru ca dragostea noastră să fie desăvârșită!

Ea îi spuse, nedumerită:

– O, Diadem, lumină a ochilor mei, ce mai poți să-ți dorești? Au nu ai tu buzele și sânii mei, armurii și tot

trupul meu, și brațele care te înlănțuiesc, și sufletul meu care te dorește? Dacă râvnești și la alte chipuri de dragoste pe care eu nu le știu, pentru ce te sfiești să-mi spui? Și vei vedea pe dată dacă voi ști să le îndeplinesc!

Diadem spuse:

– Mielușeaua mea, nu de așa ceva e vorba! Așa că lasă-mă să-ți dezvăluiesc cine sunt! Află, o, domniță, că eu sunt fiu de sultan, și nu precupeț din suk. Iar părintele meu este sultanul Soleiman-Șah, stăpânul de la Cetatea-Verde și de la munții Ispahanului. Și chiar el este acela care, acum o vreme, l-a trimis pe vizirul său la sultanul Șahraman, părintele tău, ca să te ceară de soție pentru mine! Mai ții minte că tu atunci nu ai vrut să primești căsătoria și că l-ai amenințat cu măciuca pe căpetenia de hadâmbi, când ți-a pomenit despre aceasta? Așa că hai să înfăptuim astăzi ceea ce vremea de ieri nu a vrut să îngăduiască, și să plecăm împreună înspre Ispahanul cel verde!

La vorbele acestea, domnița Donia se înlănțui cu și mai mare voioșie de gâtul frumosului Diadem, și cu niște semne întru totul neîndoielnice îi răspunse cu ascultare și cu supunere. Pe urmă amândoi, în noaptea aceea, izbutiră să se lase cuprinși de somn, după ce vreme de zece luni în șir albeața zorilor îi găsise tot în îmbrățișări, în sărutări și altele asemenea.

Or, pe când cei doi îndrăgostiți dormeau astfel, în vreme ce soarele se ridicase de mult și tot saraiul foia, sultanul Șahraman, părintele domniței, ședea pe pernele scaunului său domnesc și, înconjurat de emirii și de mai-marii din împărăția lui, îi primea în ziua aceea pe cei din breasla giuvaiergiilor cu starostele lor în frunte. Și starostele giuvaiergiilor îi dărui sultanului, ca semn de cinstire, un sipet minunat plin cu diamante și rubine și smaralde de mai bine de o sută de mii de dinari. Încât sultanul Șahraman fu până peste poate de mulțumit de peșcheș și îl chemă pe capul hadâmbilor și îi spuse:

– Ține, Kafur, ia și du sipetul stăpânei tale Sett-Donia! Și să te întorci să-mi spui dacă darul îi este pe plac.

Și pe dată hadâmbul Kafur porni înspre iatacurile în care sălășluia singură domnița Donia.

Or, când ajunse acolo, hadâmbul Kafur o văzu, întinsă pe un chilim, păzind ușa stăpâne-sii, pe neneaca doică; iar ușile de la iatacuri erau toate închise și cu perdelele lăsate. Și hadâmbul gândi: „Oare cum de dorm până la ceasul acesta târziu, când asemenea lucru nu le stă nicidecum în obicei!"

Pe urmă, întrucât nu vroia să se întoarcă fără răspuns la sultan, păși peste trupul bătrânei întins de-a curmezișul ușii, împinse ușa și intră în iatac. Și care nu-i fu uluirea și năucirea când o văzu pe Sett-Donia dormind goală-goluță în brațele flăcăului, cu o grămadă de semne de netăgăduit despre un zamparalâc fără de pereche!

La priveliștea aceea, hadâmbul Kafur își aduse aminte de năprăsniciile cu care îl amenințase Sett-Donia, și cugetă în sufletul lui de hadâmb: „Care va să zică așa îi e scârbă ei de partea bărbătească? La rându-mi, acuma, de-o vrea Allah, am să-mi răzbun mișelirea îndurată!"

Și ieși încetișor îndărăt închizând ușa, și se înfățișă între mâinile sultanului Șahraman. Și sultanul îl întrebă:

– Ei, ce-a zis stăpână-ta?

Hadâmbul spuse:

– Iacătă sipetul!

Și sultanul, nedumerit, întrebă:

– Așadar fata mea nu vrea nici nestemate, cum nu vrea nici soț?

Ci arapul spuse:

– Cruță-mă, o, Măria Ta, de a-ți da răspuns față cu toată adunarea!

Atunci sultanul porunci să iasă toată lumea din sala domnească, oprindu-l lângă sine numai pe vizirul său; și hadâmbul spuse:

– Stăpâna mea Donia se află în *cutare* și *cutare* împrejurare!

Da chiar că flăcăul este tare frumos!

La vorbele acestea, sultanul Șahraman își plesni palmele una de alta, holbă ochii mari și strigă:

– Lucrul este peste putință!

Pe urmă adăugă:

– I-ai văzut tu, o, Kafur?

Hadâmbul spuse:

– Cu ochiul ăsta și cu ochiul cestălalt!

Atunci sultanul spuse:

– Este cu totul și cu totul peste poate!

Și îi porunci hadâmbului să-i aducă dinaintea scaunului domnesc pe cei doi culpeși. Și hadâmbul împlini porunca pe dată.

Când cei doi îndrăgostiți se aflară între mâinile sultanului, acesta le spuse, sugrumat:

– Așadară-i adevărat!

Ci nu putu să grăiască mai mult și, cu amândouă mâinile, înșfăcă paloșul său cel mare și dete să se repeadă la Diadem. Ci Sett-Donia îl cuprinse în brațe pe iubitul ei și își lipi buzele de buzele lui, pe urmă strigă către tătâne-său:

– Dacă-i așa, omoară-ne pe amândoi!

Atunci sultanul se întoarse în jilțul său și porunci hadâmbului s-o ducă pe Sett-Donia în iatacul ei; pe urmă îi zise lui Diadem:

– Ticăloase amăgitor! cine ești tu? și cine este tatăl tău? și cum de ai cutezat să ajungi până la fata mea?

Atunci Diadem zise:

– Află, o, Măria Ta, că, dacă moartea mea este ceea ce râvnești, și moartea ta va urma numaidecât, iar împărăția ta va fi spulberată!

Iar sultanul, scos din fire, strigă:

– Și cum așa?

El spuse:

– Sunt fiul sultanului Soleiman-Șah; și mi-am luat, precum fusese scrisa, ceea ce nu mi se dăruise! Așa că

deschide ochii, o, Măria Ta, înainte de a porunci pieirea mea!

La vorbele acestea, sultanul fu cuprins de nedumerire și ceru sfat vizirului său despre ce le rămânea de făcut. Ci vizirul spuse:

– Nu care cumva, o, Măria Ta, să dai crezare spuselor acestui chipeș. Numai moartea poate să pedepsească ticăloșia unui plod de târfă ca el, trăsni-l-ar și bătu-l-ar Allah!

Atunci sultanul îi spuse spătarului:

– Retează-i gâtul!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă după obiceiul ei, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută treizeci și șasea noapte

Spuse:

Atunci sultanul îi spuse spătarului:

– Retează-i gâtul!

Și s-ar fi zis cu Diadem, dacă, în chiar clipita când spătarul se pregătea să împlinească porunca, nu i s-ar fi adus sultanului vestea despre sosirea a doi soli de la sultanul Soleiman-Șah, care cereau îngăduința să intre. Or, cei doi soli taman că prevesteau sosirea sultanului Soleiman-Șah însuși, cu toată armia lui. Iar cei doi soli nu erau alții decât vizirul și tânărul Aziz. Încât, atunci când intrarea le fu îngăduită și când îl văzură pe fiul sultanului, șahzade Diadem, erau să-și piardă mințile de bucurie și se aruncară la picioarele lui și i le sărutară; iar Diadem îi sili să se ridice și îi sărută și, în câteva vorbe, le arătă cum stă treaba; iar ei așijderea îi deteră știre despre ceea ce se petrecuse și îl vestiră pe sultanul Șahraman de venirea apropiată a sultanului Soleiman-Șah și a tuturor ordiilor lui.

Când pricepu prin ce primejdie trecuse când poruncise moartea tânărului Diadem, care acuma se vădea limpede cine este, sultanul Șahraman ridică brațele în sus și îl binecuvântă pe Allah care oprise mâna spătarului. Pe urmă îi spuse lui Diadem:

– Fiul meu, iartă-l pe un bătrân ca mine, care nu a știut ce avea de făcut. Ci vina este a vizirului păcatelor mele, și am să pun să fie tras în țeapă pe dată!

Atunci șahzade Diadem îi sărută mâna și îi spuse;

– Tu, o, Măria Ta, ești ca și tatăl meu, și mai degrabă eu se cuvine să-ți cer iertăciune pentru supărarea ce ți-am adus!

Sultanul spuse:

– Vina este a hadâmbului acela al belelelor, și am să pun să fie răstignit pe o scândură împuțită care să nu prețuiască nici două drahme!

Atunci Diadem spuse:

– În ceea ce îl privește pe hadâmb, i se prea cuvine! Da în ceea ce îl privește pe vizir, să-l lăsăm pe data viitoare, dacă o mai face!

Atunci Aziz și vizirul stăruiră pe lângă sultan spre a dobândi și iertarea hadâmbului, care de spaimă se fleșcăise tot. Atunci Diadem spuse:

– Lucrul cel mai de seamă care a mai rămas de făcut este de a potoli cât mai grabnic spaima în care pesemne că se află copila ta Sett-Donia, și care-i tot sufletul meu!

Sultanul spuse:

– Acuma pe dată mă duc la ea chiar eu!

Ci mai întâi porunci vizirului său, și emirilor, și dregătorilor să-l însoțească pe șahzade Diadem până la hammam și să-l ajute chiar ei să facă o scaldă care să-l învioșească desfătător. Pe urmă dete fuga la iatacul menit domniței Donia, pe care o găsi pe cale de a-și înfige în inimă vârful unui paloș cu mânerul sprijinit în pământ. La priveliștea aceea, sultanul simți cum îi zboară mințile și strigă la fiică-sa:

– Flăcăul este la adăpost de orice! Fie-ți milă de părintele tău, o, copila mea!

La vorbele acestea, Sett-Donia aruncă paloșul cât colo și sărută mâna părintelui ei, iar părintele ei îi povesti cum stă treaba. Atunci ea îi spuse:

– Nu am să mă liniștesc decât când am să-l văd pe iubitul meu!

Atunci sultanul, de îndată ce Diadem se întoarse de la hammam, zori să-l ducă la domnița Donia, care se aruncă de gâtul lui; și pe când cei doi îndrăgostiți se sărutau, sultanul închise ușa binișor în urma lui. Pe urmă se întoarse la saraiul său ca să dea poruncile cuvenite pentru primirea sultanului Soleiman-Șah, la care grăbi a-l trimite pe vizir și pe Aziz spre a-i da de știre despre norocita împrejurare, luând totodată aminte să-i trimită, ca peșcheș, o sută de cai minunați, o sută de cămile sprintene, o sută de băieți, o sută de copile, o sută de arapi și o sută de arăpoaice.

Și numai atunci sultanul Șahraman, după ce pregătirile acestea fură îndeplinite, purcese el însuși în întâmpinarea sultanului Soleiman-Șah, având grijă să fie însoțit de șahzade Diadem; și, urmați de un alai mare, ieșiră din cetate. Și, când îi văzu că se apropiau, sultanul Soleiman-Șah veni și el în calea lor și strigă:

– Mărire lui Allah carele l-a ajutat pe fiul meu să răzbată la dorurile sale!

Pe urmă cei doi sultani se sărutară cu dragoste; iar Diadem se aruncă de gâtul tătâne-său, plângând de bucurie, iar tătâne-său la fel. Pe urmă purceseră să mănânce, să bea și să tăifăsuiască în fericirea cea mai desăvârșită. Și, la urmă, porunciră să vină cadiii și martorii și, acolo pe loc, fu scris senetul de căsătorie dintre Diadem și Sett-Donia. Pe urmă, cu prilejul acela, se făcură daruri multe oștenilor și norodului, și vreme de patruzeci de zile și patruzeci de nopți, cetatea fu împodobită și luminată. Și așa că, în toiul bucuriei întregi și al tuturor ospețelor,

Diadem și Donia putură să se drăgostească după pofta lor, până peste marginile marginilor drăgostelilor!

Ci Diadem avu grijă să nu uite nici de cât ajutor îi fusese prietenul său Aziz; încât, după ce trimisese un alai întreg cu Aziz după mama lui Aziz, care îl plângea de amar de vreme, nu mai vru să se despartă de el.[1] Și, după moartea sultanului Soleiman-Șah, cum ajunse la rându-i sultan peste Cetatea-Verde și peste munții Ispahanului, îl căftăni pe Aziz în slujba de mare vizir; iar apoi îl căftăni pe paznicul cel bătrân în slujba de chivernisitor peste întreaga împărăție, iar pe șeicul sukului în slujba de staroste peste toate isnafurile. Și trăiră toți în huzur, până la moarte, singura pacoste fără de leac.

Când isprăvi de istorisit povestea aceasta cu Aziz și cu Aziza și pe cea cu Diadem și cu Donia, vizirul Dandan ceru îngăduință de la sultanul Daul'makan să bea un pahar cu sorbet de trandafiri. Și sultanul Daul'makan grăi:

---

[1] La M. A. Salie, amănuntul este dezvoltat astfel:

„Iar Aziz purcese pe dată la drum, până ce ajunse în țara sa și, după ce răsuflă din adânc, merse mai departe și ajunse la mama sa. Și iacătă că mama sa durase un mormânt în mijlocul casei și ședea la mormântul acela; iar când Aziz intră în casă, o văzu pe maică-sa cu părul despletit și aplecată asupra gropniței, plângând și spunând:

Cu-adevărat, nu mă răpuse potopul negru de năpaste;
Numai pieirea ta mă arde, ca un jungher înfipt în coaste.
Au cine ar putea să-ndure pieirea celui ce-i fu drag
Și cine-ar sta să nu se ducă pe drumul lumilor pribeag?

Și scoase un oftat adânc și prociti:

Când am trecut printre morminte și celui drag i-am dat binețe,
De ce n-a vrut din bunu-i suflet cu un răspuns să mă răsfețe?

Ci-mi spune:

Cum să-ți pot răspunde când vorba-mi nu se mai îngână,
Când stau zălog pentru vecie sub piatra neagră în țărână?
Țărâna-mi soarbe frumusețea și v-am uitat, răpit așa
De lângă neamurile mele și cei ce m-au iubit cândva?

Și pe când ea rostea acestea, deodată se ivi Aziz și păși înspre ea, și ea, când îl văzu, căzu leșinată de bucurie. Și Aziz o stropi cu apă pe față, și ea se trezi și îl îmbrățișă și îl strânse la piept, și Aziz o strânse și el la piept și îi ură bună pace, iar bătrânica îi ură bună pace și îl întrebă de ce a lipsit atâta. Și Aziz îi povesti toată întâmplarea, de la început și până la sfârșit..."

– O, vizire al meu, oare se mai află pe pământ vreunul la fel ca tine de vrednic să țină tovărășie emirilor și sultanilor? Chiar că povestea aceasta m-a vrăjit până peste poate, atâta-i de desfătată și de dulce la ascultat!

Și sultanul Daul'makan îi dărui vizirului său cel mai frumos caftan de falǎ dintre odoarele domnești.

Da cât despre împresurarea Constantiniei...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfielnic.

Dar când fu cea de a o sută treizeci și șaptea noapte

Spuse:

Da cât despre împresurarea Constantiniei, iacătă că se și împliniseră patru ani de când se tot lungea, fără vreo urmare hotărâtă; iar oștenii și căpeteniile începuseră să pătimească amarnic de dorul de părinți și de prieteni; și nemulțumirea colcăia.

Încât sultanul Daul'makan fu nezăbavnic a lua hotărârile cerute, și îi chemă pe cei trei capi de oști Bahraman, Rustem și Turkaș și, de față cu vizirul Dandan, le spuse:

– Sunteți martori la ceea ce se petrece și la sila care ne apasă pe toți de pe urma afurisitei acesteia de împresurări, și a năpastelor de nevindecat pe care cotoroanța de Muma-Prăpădurilor le-a adus să cadă pe capetele noastre, fie și numai moartea fratelui meu, viteazul Șarkan. Cugetați dară la ce ne mai rămâne de făcut și răspundeți-mi precum vi se cuvine să răspundeți!

Atunci cei trei capi de oști își plecară fruntea și chibzuiră îndelung; pe urmă spuseră:

– O, Măria Ta, vizirul Dandan este mai pățit ca noi toți, și a îmbătrânit întru înțelepciune!

Iar sultanul Daul'makan se întoarse către vizirul Dandan și îi spuse:

– Ne aflăm aici toți, așteptând vorbele tale!

Atunci vizirul Dandan veni între mâinile sultanului și spuse:

– Să știi, o, sultane al vremilor, că de-acuma chiar că ne este spre pagubă a mai zăbovi mult sub zidurile Constantiniei. Mai întâi că și tu, o, Măria Ta, pesemne că vei fi fiind cuprins de dorul de a-ți vedea feciorul, pe Kanmakan, precum și pe nepoata Măriei Tale, Puterea-Ursitei, copila răposatului nostru emir Șarkan, cea care se află la Damasc, în sarai, cu cadânele. Și-apoi și noi toți cei de aici simțim amarnic durerea de a fi atâta de departe de țara noastră și de casele noastre. Gândul meu dar este să ne întoarcem la Bagdad, chiar de va fi să mai venim cândva îndărăt aici, spre a nu mai lăsa din cetatea aceasta păgânească decât numai atât cât să-și facă în ea cuiburi ciorile și hultanii.

Și sultanul spuse:

– O, vizire al meu, chiar că ai răspuns pe potriva socoatelor mele!

Și pe dată puse pristavii obștești să dea de veste taberei că peste trei zile urma să se purceadă la drum.

Și așa că, în cea de a treia zi, cu steagurile în vânt și cu surlele răsunând, oastea ridică tabia și luă drumul îndărăt spre Bagdad. Și după zile și nopți ajunse la Cetatea-Păcii, unde fu întâmpinată cu revărsări mari de bucurie de către toți locuitorii.

Da în ceea ce îl privește pe sultanul Daul'makan, cel dintâi lucru pe care îl făcu fu acela de a se duce să-l vadă și să-l sărute pe fiul său Kanmakan, care taman împlinea cel de al șaptelea an al lui de viață; iar cel de al doilea lucru pe care îl făcu fu acela de a porunci să fie chemat vechiul său prieten, bătrânul hammamgiu. Iar când hammamgiul veni, sultanul se ridică în cinstea lui și îl sărută și îl pofti să șadă jos lângă el și îl lăudă până peste poate dinaintea tuturor emirilor și a tuturor celor de față. Or, în tot acel răstimp, hammamgiul ajunsese de

să nu-l mai cunoști, tot mâncând și bând și trândăvind; și se îngrășase până peste marginile îngrășatului: gâtul i se făcuse ca un gât de elefant, pântecele ca un pântec de balenă, iar obrajii tot atâta de lucioși ca o pâine rotundă când e scoasă din cuptor.

Așa că începuse cu a se feri să primească poftirea ce-i făcuse sultanul de a ședea jos lângă el și îi spusese:

– O, stăpâne al meu, ferească-mă Allah să săvârșesc asemenea neobrăzare! E mult amar de vreme de când au trecut zilele acelea când îmi era îngăduit să șed jos dinaintea ta!

Ci sultanul Daul'makan îi spusese:

– Zilele acelea nu au acuma, pentru tine, decât să înceapă iarăși, o, taică al meu! Că tu ești cel care mi-ai scăpat viața!

Și-l silise pe hammamgiu să șadă cu el pe jilțul cel larg al scaunului domnesc.

Atunci sultanul îi spuse hammamgiului:

– Vreau să te aud că îmi ceri un hatâr, întrucât sunt gata să-ți dăruiesc tot ce îți dorești, de-ar fi până și să împărțim domnia între noi! Grăiește, dară, și Allah are să te asculte!

Atunci bătrânul hammamgiu spuse:

– Tare aș vrea să-ți cer un lucru la care râvnesc de multă vreme, da îmi era oarecum sfială să nu par neobrăzat!

Iar sultanul se zăhăi și spuse:

– Trebuie numaidecât să-mi spui ce râvnești!

Hammamgiul spuse:

– Poruncile tale sunt asupra capului meu! Iacătă: râvnesc, o, Măria Ta, să dobândesc, din mâna ta, un senet cu care să fiu căftănit staroste peste toți hammamgiii de la toate hammamurile din Cetatea-cea-Sfântă, cetatea mea!

La vorbele acestea, sultanul și toți cei de față izbucniră într-un râs până peste poate, și hammamgiul gândi

că dorul lui va fi fiind prea mare; și rămase peste fire de amărât. Ci sultanul îi spuse:

– Pe Allah! cere-mi altceva!

Și vizirul Dandan, de asemenea, se apropie încetișor de hammamgiu și îl ciupi de picior și îi făcu semn cu ochiul ca să-i spună:

– Cere-i altceva!

Și hammamgiul spuse:

– Atunci, o, sultane al vremurilor, tare aș râvni să fiu căftănit staroste peste tot isnaful măturătorilor din Cetatea-cea-Sfântă, cetatea mea!

La vorbele acestea, sultanul și cei de față fură cuprinși de un râs atâta de năprasnic de se răsturnară cu tălpile în sus. Pe urmă sultanul îi spuse hammamgiului:

– Hai, fratele meu, ți se cade numaidecât să-mi ceri ceva care să fie vrednic de tine și care să merite cu adevărat osteneala!

Hammamgiul spuse:

– Mi-e teamă că nu ai să poți să mi-l împlinești!

Sultanul spuse:

– Nimica nu este peste putință la Allah!

Și hammamgiul spuse:

– Atunci căftănește-mă sultan al Damascului, în locul răposatului emir Șarkan!

Și sultanul Daul'makan răspunse:

– Pe ochii mei!

Și pe clipă pe dată puse să se scrie căftănirea hammamgiului ca sultan al Damascului, și îi dete, ca unui sultan nou ce era, numele de Zablakan El-Mujahed.[1] Pe urmă îl însărcină pe vizirul Dandan să-l însoțească pe sultanul cel nou, cu un alai falnic, până la Damasc, pe urmă să se întoarcă aducând-o cu el de acolo pe copila

---

[1] (Az-) *Zablakan* (mai corect: *Ziblikan*), de la cuvântul arab *zibli*, care înseamnă „gunoi", „bălegar" – așadar numele acesta vrea să fie o aluzie glumeață la meseria de fochist a hammamgiului, întrucât în Orient bălegarul uscat era folosit în mod obișnuit drept combustibil. El-Mujahed (mai corect: *Ali-Mudjahid*) înseamnă: „luptător pentru credință".

răposatului emir Șarkan, Puterea-Ursitei. Și, înainte de plecare, își luă rămas-bun de la hammamgiu și îl sărută și îl povățui să fie bun și drept față de supușii lui; pe urmă le spuse tuturor celor de față:

– Toți care au dragoste și prețuire față de mine, să-și dovedească bucuria cu niște daruri față de sultanul El-Zablakan!

Și pe dată darurile începură să se reverse împrejurul proaspătului sultan, pe care Daul'makan îl îmbrăcă chiar el cu caftanul domnesc; și când toate pregătirile se încheiară, sultanul Daul'makan îi dete, pentru paza lui, cinci mii de mameluci tineri și niște robi care să poarte pologul domnesc, cel smălțuit în roșu și aur. Și iac-așa hammamgiul, ajuns sultanul El-Mujahed El-Zablakan, urmat de toată straja lui, de vizirul Dandan, de emirii Rustem, Turkaș și Bahramah, ieși din Bagdad și ajunse la Damasc, în împărăția lui.

Or, grija dintâi a sultanului cel proaspăt fu aceea de a porunci numaidecât să se întocmească un alai strălucit spre a o însoți la Bagdad pe micuța domniță de opt ani, Puterea-Ursitei, copila răposatului emir Șarkan; și puse în slujba ei zece copile și zece arăpoaice tinere, și îi dărui daruri multe și mai cu seamă mirosne de trandafiri și dulcețuri de caise în chiupuri bine cetluite ca să nu se zaharisească, fără a uita nici de cataifurile cele atâta de răpitoare, da și atâta de plăpânde, încât pesemne că nu aveau cum să ajungă nevătămate până la Bagdad; și îi mai dărui douăzeci de gavanoase mari pline de curmale fierte în zahăr și legate cu o zeamă înmiresmată cu praf de cuișoare, precum și douăzeci de cutii cu plăcinte înfoiate, și douăzeci de gavanoase cu fel de fel de dulcețuri poruncite anume la cei mai buni negutători de zumaricale din Damasc. Și totul fu încărcat pe patruzeci de cămile, fără a mai socoti și legăturile cele mari cu viguri de mătăsuri și de zarpale de zarafir țesute de țesătorii cei mai iscusiți din țara Șamului, precum și armele cele scumpe și vasele

de aramă și de aur ispitit, și chindiselile.

Pe urmă, când pregătirile se încheiară, sultanul El-Zablakan vru de asemeni să-i dea un peșcheș bogat, în bani, vizirului Dandan; ci vizirul nu vroi să primească nicidecum, spunându-i:

– O, Măria Ta, ești nou venit la domnia aceasta și vei avea trebuință să dai acestor bani o folosință mai bună decât aceea de a mi-i dărui mie!

Pe urmă caravana purcese la drum, în conace scurte; or, Allah le scrise bună pace, și peste o lună ajunseră cu toții bine sănătoși la Bagdad. Atunci sultanul Daul'makan o primi pe copila Puterea-Ursitei cu potoape de bucurie și o dete în mâinile mamei sale Nozhatu și a soțului sultanei Nozhatu, cămărașul cel mare. Și porunci să i se dea aceiași dascăli ca și lui Kanmakan; și astfel cei doi copii ajunseră nedespărțiți și fură cuprinși unul față de altul de o dragoste care nu făcu altceva decât să sporească odată cu vârsta. Și starea aceasta de lucruri dură așa răstimp de opt ani, vreme în care sultanul Daul'makan nu dete o clipă uitării întrarmările și gătirile de război împotriva rumilor cei necredincioși.

Ci, de pe urma tuturor ostenelilor și necazurilor îndurate la vremea tinereței sale irosite, sultanul Daul'makan pierdea zi de zi din puteri și din sănătate. Și starea lui nefăcând alta decât să se înrăutățească vădit, sultanul porunci într-o zi să fie chemat vizirul Dandan și îi spuse:

– O, vizire al meu, te-am chemat să vii spre a-ți spune un gând pe care aș vrea să-l înfăptuiesc. Așa că să-mi răspunzi cu toată chibzuința!

Vizirul spuse:

– Care-i, așadar, o, sultane al vremilor?

El spuse:

– Am chibzuit să mă lepăd de puterea împărătească de pe acum, cât încă mai sunt viu, și să-l pun în locul meu, în scaunul de domnie, pe feciorul meu Kanmakan, și să mă bucur astfel văzându-l cum domnește cu slavă,

până să mor! Tu ce socoți? spune-mi, o, vizire al meu cu sufletul doldora de înțelepciune!

La vorbele acestea, vizirul Dandan sărută pământul dintre mâinile sultanului și, cu glasul tulburat, îi spuse:

– Gândul pe care mi-l spui, o, norocitule sultan, o, dăruitule cu chibzuință și cu dreptate, nu este nici cu putință, nici cu priință - din două pricini: cea dintâi este că fiul tău, șahzade Kanmakan, este încă prea prunc; iar cea de a doua-i că este lucru neîndoielnic că un sultan, încă în viață, când îl pune pe fiul său să domnească, își are din chiar ceasul acela zilele numărate în cartea îngerului!

Ci sultanul spuse:

– În ceea ce privește viața mea, într-adevăr simt că s-a sfârșit; da în ceea ce îl privește pe fiul meu Kanmakan, întrucât este încă atâta de tânăr, am să i-l pun chivernisitor la domnie pe cămărașul cel mare, soțul surorii mele Nozhatu!

Și numaidecât sultanul porunci să se strângă emirii, vizirii și toți mai-marii din împărăție și îl căftăni pe cămărașul cel mare drept chivernisitor al fiului său Kanmakan, și îl povățui, ca povață din urmă, să-i căsătorească, atunci când vor ajunge la anii de însurătoare, pe Puterea-Ursitei cu Kanmakan. Și cămărașul cel mare răspunse:

– Sunt potopitul de milele tale și cufundatul în noianul bunătății tale!

Atunci sultanul Daul'makan se întoarse înspre fiul său Kanmakan și îi spuse, cu ochii scăldați în lacrimi:

– O, fiul meu, să știi că, după moartea mea, cămărașul cel mare are să-ți fie chivernisitor și povățuitor, iar vizirul cel mare Dandan are să-ți fie părinte în locul meu. Că eu iată simt că mă duc din lumea aceasta trecătoare la lăcașul cel de veci. Ci vroiesc mai înainte, o, fiul meu, să-ți spun că îmi rămâne numai un lucru de râvnit pe pământ, până să mor: este răzbunarea de împlinit asupra

aceleia care a fost pricina morții bunicului tău, sultanul Omar Al-Neman, și a moșului tău, emirul Șarkan, cotoroanța nenorocirii și a blestemului, cea care se cheamă Muma-Prăpădurilor!

Și tânărul Kanmakan răspunse:

– Stai cu sufletul împăcat, o, taică al meu, că Allah are să vă răzbune pe toți prin mijlocirea mea!

Atunci sultanul Daul'makan simți o înseninare mare cum îi răcorește sufletul, și se întinse plin de liniște pe patul de unde nu avea să se mai ridice.

Așa că, după o vreme, sultanul Daul'makan, ca toată făcătura sub mâinile celui care a făcut-o, se întoarse la ceea ce fusese, în nepătrunsul cel de dincolo; și sultanul Daul'makan fu ca și cum n-ar fi fost niciodată. Că vremea seceră totul și nu își mai aduce aminte de nimic!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă cum era, nu rosti nimic mai mult în noaptea aceea.

Dar când fu cea de a o sută treizeci și opta noapte

Spuse:

...și sultanul Daul'makan fu ca și cum n-ar fi fost niciodată. Că vremea seceră totul și nu își mai aduce aminte de nimic! Iar faptul acesta se petrece pentru ca acel ce vrea să cunoască soarta numelui său pe lume, să învețe a privi soarta celor ce au trecut în moarte înaintea lui!

Și-aceasta-i povestea cu sultanul Daul'makan, fiul sultanului Omar Al-Neman și fratele emirului Șarkan – aibă-i Allah pe toți întru mila sa nemărginită!

Da totodată, purcedând chiar din ziua aceea, și anume spre a nu se dezminți zicala care spune: „Cel ce lasă un urmaș, nu moare!“, începură:

Isprăvile tânărului Kanmakan, fiul lui Daul'makan[1]

Chiar că, în ceea ce îi privește pe tânărul Kanmakan și pe verișoara lui Puterea-Ursitei, ya Allah! ce frumoși se făcuseră! Pe măsură ce creșteau, mândrețea chipurilor lor se vădea tot mai strălucită, iar desăvârșirile li se iviră în deplinătate; și chiar că nu puteai să-i asemuiești decât cu două ramuri încărcate de roadele lor, ori cu două lune de văpaie. Și, ca să vorbești de fiecare dintre ei în parte, se cade să spunem că Puterea-Ursitei avea în sine tot ce se cerea spre a înnebuni pe cineva: în domnească singurătate, departe de orice privire, strălucirea chipului ei se făcuse vrăjitoare, boiu-i se subțiase taman cum se cerea și era drept ca litera *alef*; șoldurile-i cu totul răpitoare în fălnicia lor voinică; iar cât despre gustul gurii ei, o, lapte! o, vinuri! o, dulcețuri! ce sunteți voi? Și ca să spunem o vorbă și despre buzele ei de culoarea rodiei, vorbiți voi, o, poame topitoare! Da cât despre obrajii ei, ah, obrajii ei! până și trandafirii o mărturisiseră mai presus! Încât ce adevărate sunt spusele poetului spre cinstirea ei:

Inimă, îmbată-te!
Ochi ai mei, de bucurie
Dănțuiți, că iacăt-o!
De icoana ei nurlie
Stă pierit, ca-n grea ispită,
Cel de care-i zămislită!

Pleoapele-i nu poate kohlul
Să le facă mai cărbune,

[1] De aici până la sfârșit, amănuntele variantei traduse de M. A. Salie diferă mult de cele din traducerea lui Mardrus. Fiind însă vorba de un număr de pagini prea mare (peste 60), și întrucât diferențele sunt mai degrabă conjuncturale decât esențiale, renunțăm la ambiția de a prezenta cititorului ambele variante. (N.t.)

Iar privirea-i e pârjolul
Care sufletu-l răpune,
Ori un paloș de emir
Retezând ghiaurii-n șir!

Buzele-i, ah, sunt la gust,
Boabe moi de struguri, coapte!
Iar sărutul lor e must,
Ori desfăt muiat în lapte,
Ori sorbet de poame rare
Stors sub dulci mărgăritare!

Iată, falnici palmieri,
Frunzele când vi se-ndoaie
Fremătând în adieri
Strânse foaie lângă foaie,
Sunt ca părul ei bogat
Peste umeri revărsat.

Așa era domnița Puterea-Ursitei, fiica sultanei Nozhatu. Da cât despre verișorul ei, tânărul Kanmakan, acela era cu totul altceva. Alergările și vânătoarea, călăria și înfruntările cu sulița și cu darda, tragerile cu arcul și goanele cailor îi mlădiaseră trupul și îi oțeliseră sufletul; și ajunsese călărețul cel mai frumos din țările musulmane și luptătorul cel mai viteaz din toate cetățile și din toate triburile. Și, cu toate acestea, pielea lui rămăsese tot atâta de gingașă ca a unei fecioare, iar chipu-i mai cu drag de privit decât trandafirii și decât zarnacadelele; precum spune poetul în privința lui:

E-abia un flăcăiaș, cu-un puf subțire
Ca o mătase pe obraji și-n barbă,
Dar celor ce li-i dat cu o privire
Ca pe un vis al cerului să-l soarbă
Le pare-un sprinten pui de căprior
Zburdând voios în jurul mamei sale
Și sufletele par răpite-n zbor

Și parcă-s bete când le iese-n cale
Cu fragezii-i obraji ca doi bujori
În care-nflăcăratul sânge arde,
Cu buzele-i ca un tihnit izvor
De miere dulce și fără de moarte.
Pe mine, cel ce viața mi-am legat
De frumusețea lui care mă pierde,
Pe mine-n veci de veci m-au fermecat
Șalvarii-i de culoare neagră-verde!

Ci se cuvine a se ști că, încă de o bună bucată de vreme, cămărașul cel mare, chivernisitorul lui Kanmakan, în pofida tuturor mustrărilor soției sale Nozhatu și a tuturor binefacerilor cu care îi era îndatorat tatălui lui Kanmakan, până la urmă pusese mâna cu totul pe putere, ba chiar urzise să fie proslăvit ca urmaș al lui Daul'makan de o parte a norodului și a oastei. Cât despre cealaltă parte a norodului și a oastei, aceea rămăsese credincioasă numelui și urmașului lui Omar Al-Neman, și era călăuzită pe calea datoriei sale de către bătrânul vizir Dandan. Ci vizirul Dandan, față de amenințările cămărașului, până la urmă se surghiunise din Bagdad, și se trăsese într-o cetate din vecinătate, așteptând ca soarta să se întoarcă de partea orfanului păgubit de drepturile lui.

Încât cămărașul cel mare, nemaiavând nimic a se teme de la nimeni, îi silise pe Kanmakan și pe mama lui să se închidă în iatacurile lor, ba o și oprise pe fiică-sa Puterea-Ursitei să mai aibă de aci înainte vreo legătură cu fiul lui Daul'makan. Și, în felul acesta, mama și fiica trăiau sihăstrite, așteptând ca Allah să binevoiască a da dreptul îndărăt celui de drept.

Ci cu toate acestea, în ciuda veghilor cămărașului, Kanmakan putea uneori s-o vadă pe verișoara sa Puterea-Ursitei, și să-i vorbească, da numai pe ascuns. Or, într-o zi în care nu putuse s-o vadă, și când dragostea îi chinuia inima mai tare ca de obicei, luă o foaie de hârtie și îi scrise iubitei stihurile acestea pătimașe:

Treceai, iubito, -nconjurată
De toate slujnicele tale,
Scaldată-n multa-ți frumusețe,
Iar trandafirii dintr-odată,
Zărindu-te cum treci agale,
Pizmași, schimbară fețe-fețe.
Văzând aprinșii trandafiri
De pe obrajii tăi subțiri.

Iar crinii albi băteau din pleoape
Privindu-ți albul chip pe căi,
Și romanițele pe-aproape
Zâmbeau mereu, ca dinții tăi.

Ah, când voi mai vedea sfârșitul
Restriștii negre-n care zac,
Să-mi vindec chinul meu, cumplitul,

De lipsa ta fără de leac,
Și clipa de-a sorbi, vrăjit,
Pe buze-ți, limpedea răcoare,
Să-mi mântui sufletu-n sfârșit?
Ah, când va fi să am norocul,
O noapte măcar, ca să știu
În focul tău de-mi stâmpăr focul
Care mă mistuie de viu?

Allah ajute-mi să-ndur chinul,
Ca fierul roșu un bolnav,
Să-mi vindec, de-aș putea, suspinul
Și dorul de-al tău chip, suav.

Și, după ce pecetlui scrisoarea, i-o înmână hadâmbului de slujbă, a cărui grijă dintâi fu s-o pună în chiar mâinile cămărașului cel mare. Așa că, la citirea acelei mărturisiri, cămărașul cel mare spumegă, și tună, și jură că are să-l pedepsească pe tânărul neobrăzat. Da numaidecât chibzui că, pentru ca treaba să nu stârnească vâlvă,

era mai bine să nu vorbească decât cu soția sa Nozhatu. Așa că se duse la Nozhatu în iatacul ei și, după ce o trimise afară pe tânăra Puterea-Ursitei, spunându-i să meargă să se revenească prin grădină, îi spuse soției...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută treizeci și noua noapte

Spuse:

Cămărașul cel mare îi spuse soției sale Nozhatu:

– Știi, firește, că tânărul Kanmakan a ajuns de mult la vârsta de flăcău și că se simte ispitit a se încerca asupra fiicei tale Puterea-Ursitei. Așa că se cere să-i despărțim de-acuma, fără nădejde de a se vedea, întrucât este tare primejdios să apropii țandăra de flacără. De-aici înainte nu se mai cade ca fiica ta să poată ieși din iatacul femeilor ori să-și dezvăluiască obrazul: că nu mai este la vârsta la care fetele pot ieși descoperite! Și mai ales ia bine seama să nu îngădui niciunuia dintre ei să-și dea de știre, întrucât eu sunt gata, pentru cea mai măruntă pricină, să-l opresc pentru totdeauna pe tinerel să se lase târât de pornirile stricăciunii din el!

La vorbele acestea, Nozhatu nu se putu opri să nu plângă și, de cum plecă soțul ei, se duse la nepotul său Kanmakan și îi dete de știre despre mânia cămărașului. Pe urmă îi spuse:

– Da să știi, o, fiu al fratelui meu, că eu aș putea uneori să-ți înlesnesc câte o întâlnire furișă cu Puterea-Ursitei, da numai din pragul ușii! Așa că să ai răbdare până ce Allah s-o milostivi de tine!

Ci Kanmakan își simți sufletul cum i se involburează la știrea aceea și strigă:

– Nu voi mai trăi nici măcar o clipită într-un sarai în

care numai eu ar trebui să poruncesc! Și nu am să mai îndur de-acum înainte ca pietrele casei să-mi adăpostească umilințele!

Pe urmă, atunci pe loc, se dezbrăcă de hainele de pe el, își puse pe cap o tichie de saaluk, își aruncă pe umeri o mantie veche de beduin și, fără a-și mai face vreme să-și ia bun-rămas de la maică-sa și de la mătușă-sa, se îndreptă în graba mare înspre porțile cetății, neavând în sacul lui, drept toată merindea de drum, decât numai o pâine, veche de trei zile. Iar când porțile cetății se deschiseră, el fu cel dintâi care ieși; și se îndepărtă cu pași mari, procitind stihurile acestea, în chip de rămas-bun de la tot ceea ce lăsa în urmă-i:

Nu te mai iau în seamă, inima mea, o, nu!
Poți să bați mai departe sau să te rupi în piept –
În ochii mei mâhnirea n-am s-o mai chem de-acu,
Și-n sufletul meu milă și dor nu mai aștept.

De-aș plânge pentru tine, o, inimă copilă,
Ce s-ar alege oare de tinerețea mea?
Cel ce privește-n ochii gazelelor cu milă
Să nu se plângă dacă, rănit, va-ngenunchea.
Voi colinda pământul și pulberea străină,

Pământul fără margini celui plecat pribeag –
Să-mi mântui tot ce-mi arde în suflet și suspină,
Tot ceea ce pe lume mi-a fost vreodată drag.

Voi înfrunta vitejii și triburile toate,
Voi strânge prăzi bogate de la învinșii mei,
Și plin de faimă iarăși mă voi întoarce, poate,
Să-ngenunchez dușmanii, să-nalț un nou temei.

O, inimă copilă, învață legea mare:
Că niciodată fiara nu-și dăruie oricui
Bogatele ei coarne, decât când ești în stare
Or s-o-ngenunchi, ori s-o răpui!

Or, pe când tânărul Kanmakan fugea astfel de cetatea și de rudele lui, maică-sa, nemaivăzându-l o zi întreagă, zadarnic îl căută peste tot. Atunci șezu jos și începu să plângă și să aștepte întoarcerea lui, pradă gândurilor cele mai chinuitoare. Da cea de a doua zi, apoi cea de a treia și cea de a patra trecură, fără ca nimenea să aibă vreo știre despre Kanmakan. Atunci maică-sa se închise în iatacul ei să plângă, să se jeluiască și să ofteze din adâncul adâncurilor durerii sale:

– O, copilul meu, din ce parte să te chem? înspre ce țară să alerg ca să te caut? Și ce mai pot acuma lacrimile pe care le vărs după tine, copilul meu? Unde ești? Unde ești, o, Kanmakan?

Pe urmă biata mamă nu mai vroi nici să bea, nici să mănânce, iar jalea ei se află în toată cetatea și fu împărtășită de toți locuitorii, care îl iubeau pe flăcău cum îl iubiseră și pe răposatul lui părinte. Și toți strigau:

– Unde ești tu, o, sărmane Daul'makan, o, sultane care ai fost atâta de drept și atâta de bun cu norodul tău? Iacătă că fiul tău s-a pierdut și niciunul dintre cei pe care i-ai potopit cu milele tale nu știe să-i dea de urmă! Ah, bieți urmași ai lui Omar Al-Neman, ce ați ajuns voi?

Estimp, Kanmakan bătu calea cât fu ziua de lungă și nu poposi decât odată cu noaptea cea neagră. Iar a doua zi și în zilele următoare drumeți mai departe, hrănindu-se cu ierburile pe care le culegea de pe jos și bând apă din izvoare și din râuri. Și după patru zile ajunse într-o vale acoperită de păduri și în care cântau păsările și porumbeii sălbatici. Atunci se opri, săvârși spălările cerute de datină, pe urmă își făcu rugăciunea; și, îndeplinindu-și astfel sfintele datorințe, cum se lăsa noaptea, se întinse sub un copac mare și adormi. Și rămase așa adormit până la miezul nopții.

Atunci, în mijlocul tăcerii din valea aceea, izbucni un glas, ieșind din stâncile dimprejur, care îl trezi. Glasul acela cânta:

Viață de om, la ce ești bună
Fără lumina celei dragi
Și fără de surâsul ei?
O, moarte, ia-mă tu, de vrei,
Să scap de-al chinului haraci
Și de osânda mea nebună!
Iubiți ciraci,
Când voia-bună
La umbra unui crâng v-adună
Și dorul scapără scântei –
Goliți pahar după pahar,
Și umpleți-le iar!

O, primăvară, pune flori
În pletele iubitei mele
Și-nconjur-o ca alte ori
Cu volburi și cununi de stele!
Ah, primăvară, pune iar
În sufletul ei jar!

Prietene, când sorbi licoare
Amară-nmiresmată, când
Privești vrăjit în depărtare
Un sfânt pământ
Și-l vezi în floare,
Numai livezi, numai izvoare,
Senin din zare până-n zare,
Fii fericit de-al vieții har:
Nu-i totul în zadar!

La cântecul acela minunat ce se înălța astfel în noapte, Kanmakan se ridică răpit, și încercă să scruteze negurile către locul de unde venea glasul; dar nu izbuti să osebească decât trunchiurile umbroase ale pomilor deasupra râului care curgea pe albia văii. Atunci merse oleacă înspre acolo și coborî astfel până chiar pe malul apei. Iar glasul se făcu mai limpede și mai duios, cântând stihurile acestea în noapte:

Am jurat ca pe vecie
Nesmintit să ne iubim.
Și-am lăsat-o în pustie,
Cu-ntreg tribul lui Taim.

Fete cu ochi negri, chipuri
Mai frumoase ca la noi,
N-ai să afli-n alte triburi,
Nici cai sprinteni mai de soi.

Îmi aduce-n suflet vântul,
Peste-al zărilor chilim,
Fumul, boarea, dorul, cântul
Tribului Bani-Taim.

Roabă Saad, hai și-mi spune:
Cea cu gingași clopoței
La picior, cu ochi-cărbune.
N-ai uitat de ochii mei?

Oare își mai amintește
Legământul nostru sfânt?
Oare mă mai pomenește
Cât de cât din când în când?

Ah, o scorpie-otrăvită
Mi-a mușcat rău inima.
Numai tu, pe veci iubită,
Să mă vindeci ai putea!

Leac mi-e jarul buzei tale,
Gura ta ca un izvor –
Ele doar, de neagra jale,
Vindeca-m-ar, și de dor!

După ce ascultă și a doua oară cântecul din nevăzut, Kanmakan încercă iarăși să scruteze beznele; da întrucât

nu izbuti, se sui pe vârful unei stânci și, din toate puterile, strigă...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfielnic.

Dar când fu cea de a o sută patruzecea noapte

...se sui pe vârful unei stânci și, din toate puterile lui, strigă:

– O, tu cel care treci prin beznele nopții, mă rog ție! vino încoace, să-ți ascult povestea care pesemne că seamănă cu povestea mea. Și să încercăm să ne voioșim împreună!

Pe urmă tăcu.

Peste câteva clipite, glasul care cântase răspunse:

– O, tu, cel care mă chemi, cine ești? Ești om de pe pământ ori ginn de sub pământ? Dacă ești ginn, vezi-ți de drumul tău! Dar dacă ești om, așteaptă să se facă ziuă! Că noaptea este plină de capcane și de viclenii!

La vorbele acestea, Kanmakan își zise în sineși: „Hotărât că stăpânul glasului este un om a cărui pățanie seamănă cu a mea!"

Pe urmă șezu acolo neclintit până la ivirea dimineții.

Or, văzu că vine spre el, pe sub copacii pădurii, un om îmbrăcat ca beduinii din pustie, mare și înarmat cu un paloș și cu o pavăză; și se ridică și se temeni; iar beduinul îi întoarse temeneaua și, după vorbele îndătinate, beduinul îl întrebă, mirat de vârsta lui fragedă:

– O, tinere necunoscut, cine ești? De ce trib ții? Și din ce neam de arabi te tragi? Chiar că ești de o vârstă la care nu se prea hălăduiește de unul singur prin noapte și prin locuri pe unde nu se văd decât cete înarmate. Ia istorisește-mi pătărania ta!

Kanmakan spuse:

– Bunicul meu a fost sultanul Omar Al-Neman; tatăl

meu a fost sultanul Daul'makan; iar eu sunt Kanmakan, cel ars de dragoste pentru verișoară-sa, Puterea-Ursitei!

Atunci beduinul îi spuse:

– Păi cum se brodește că tu, sultan și fecior de sultani, umbli îmbrăcat ca un saaluk și bați drumurile fără de nicio strajă pe potriva cinului tău?

El răspunse:

– Am să-mi întocmesc singur straja, și încep cu a te ruga să fii cel dintâi din rândurile ei!

La vorbele acestea, beduinul începu să râdă și îi spuse:

– Vorbești, o, flăcăule, ca și cum ai și fi vreun voinic întreg ori vreun viteaz vestit în douăzeci de bătălii! Or, ca să-ți dovedesc cât ești de nevolnic, am să pun gabja pe tine numaidecât, ca să mă slujești ca un rob. Și atunci, dacă părinții tăi sunt cu adevărat sultani, or fi fiind și atâta de bogați cât să plătească slobozenia ta!

Iar Kanmakan simți mânia cum îi țâșnește de sub pleoape și îi spuse beduinului:

– Pe Allah! nimeni nu are să plătească slobozenia mea, decât eu! Ia seama, o, beduinule! Când ți-am auzit stihurile, te-am crezut dăruit cu purtări cuviincioase...

Și Kanmakan se și repezi la beduinul care, gândind că nu are să-și facă decât un joc cu copilul acela, îl aștepta zâmbind. Da ce greșit mai gândea! Întrucât Kanmakan, în luptă piept la piept cu beduinul, se înțepeni strașnic în pământ, cu picioarele lui mai vârtoase ca niște munți și mai sprintene ca niște minarete. Pe urmă, sprijinindu-se vajnic în călcâie, îl strânse în brațe pe beduin de mai să-i sfarme oasele și să-i golească măruntaiele! Și deodată îl ridică în mâini de pe pământ și, ducându-l așa, alergă cu pași mari înspre râu. Atunci beduinul, care nici nu avusese vreme să se dezmeticească din spaima de a vedea dintr-odată atâta putere la copilul acela, strigă:

– Ce vrei să faci de mă duci așa înspre apa râului?

Și Kanmakan răspunse:

– Am să te arunc în râu, care are să te care până în Tigru; iar Tigrul are să te care până în Nahr-Issa; iar Nahr-Issa are să te care până în Eufrat; iar Eufratul atunci are să te ducă la tribul tău! Și atunci cei din trib au să-și dea seama de voinicia și de vitejia ta!

Și beduinul, față de primejdia apropiată, în clipita când Kanmakan îl ridica mai sus ca să-l arunce în râu, strigă:

– O, tinere viteaz, te juruiesc pe ochii iubitei tale Puterea-Ursitei să-mi cruți viața! Și de-aci înainte am să-ți fiu robul cel mai supus!

Și pe dată Kanmakan se trase repede îndărăt și îl puse ușurel jos pe pământ, spunându-i:

– M-ai biruit cu jurământul acesta!

Și șezură jos amândoi pe malul râului, și beduinul scoase din desagă o pâine de orez pe care o frânse și din care îi dete jumătate lui Kanmakan, precum și oleacă de sare: și din clipita aceea prietenia lor se închegă temeinic.

Atunci Kanmakan îl întrebă:

– Fârtate, acuma, că știi cine sunt, vrei să-mi spui numele tău și pe cel al părinților tăi?

Și beduinul spuse:

– Sunt Sabah ben-Remah ben-Hemam din tribul lui Taim, din pustia Șamului. Și iacătă, în câteva vorbe, povestea mea:

Eram încă de vârstă tare crudă când tatăl meu a murit. Și am fost oploșit de moșul meu, care m-a crescut în casa lui odată cu fiică-sa, Nejma. Or, m-am îndrăgostit de Nejma, și Nejma tot așa s-a îndrăgostit de mine. Iar când ajunsei la anii de însurătoare, vrusei s-o iau de soție; ci tatăl ei, văzându-mă sărman și fără de nici unele, nu vroi să îngăduiască nicicum căsătoria noastră. Da, față de mustrările șeicilor de frunte ai tribului, moșul meu binevoi să mi-o făgăduiască pe Nejma de soție, da numai cu înțelegerea să-i încherbez o zestre întocmită

din cincizeci de cai, cincizeci de cămile de soi ales, zece roabe, cincizeci de poveri de grâu și cincizeci de poveri de orz, și mai degrabă mai mult decât mai puțin. Eu atunci socotii că nu era decât numai un chip de a încherba zestrea pentru Nejma: să ies din tribul meu și să mă duc cât mai departe să-i lovesc la drumul mare pe neguțători și să jefuiesc caravanele. Și-aceasta-i pricina ședemi mele de as-noapte în locul unde m-ai auzit cântând. Ci, o, frățâne, ce este cântecul acela, dacă l-ai măsura cu frumusețea Nejmei! Că dacă o vede pe Nejma cineva numai o dată în viață, își și simte sufletul doldora de binecuvântări și de bucurie pentru toate zilele lui!

Și, după ce spuse acestea, beduinul tăcu.

Atunci Kanmakan îi spuse:

– Știam bine, frățâne, că povestea ta trebuie să se asemuie cu a mea! Încât de-acuma avem să luptăm cot la cot și să ne dobândim iubitele cu agonisita isprăvilor noastre!

Și, taman când încheia vorbele acestea, o pulbere se ridică în depărtare spre a se apropia iute; și, odată risipită, dinaintea lor se ivi un călăreț cu chipul galben ca al unui om pe moarte, și cu hainele năclăite de sânge, și care strigă:

– O, drept-credincioșilor, oleacă de apă ca să-mi spăl rana! Și sprijiniți-mă, că îmi dau sufletul! Ajutați-mă și, dacă voi muri, calul meu să fie al vostru!

Și, într-adevăr, calul pe care călărea voinicul nu avea pereche printre toți caii triburilor, iar frumusețea lui îi lăsa năuci pe toți cei care îl vedeau, că împlinea cu desăvârșire toate însușirile alese cerute la un cal din pustie. Iar beduinul, care se pricepea la cai ca toți cei din neamul lui, se minună:

– Chiar că, o, călărețule, calul tău este dintre aceia care nu se mai văd în vremurile de acum!

Iar Kanmakan spuse:

– Ci, o, călărețule, întinde-mi mâna ca să te ajut să descaleci!

Și îl luă pe călăreț, care simțea că se duce, și îl puse încetișor jos pe iarbă, și îi spuse:

– Da ce-ai pățit, frățâne, și ce-i cu această rană?

Iar beduinul își desfăcu haina și își dete la iveală spinarea, care nu mai era decât o spintecătură amarnică din care sângele țâșnea șuvoaie. Atunci Kanmakan șezu pe vine jos lângă rănit și îi spălă cu grijă rănile, și le acoperi încetișor cu frunze fragede; pe urmă îi dete celui pe moarte să bea și îi spuse:

– Da cine te-a adus în starea aceasta, o, frate întru nenorocire!

Și insul spuse:

– Află, o, tu, cel cu mâna gata de ajutor, că acest cal pe care îl vezi aci în toată frumusețea lui, el este pricina ce m-a adus în starea de acum. Calul acesta era chiar calul lui Afridun, stăpânul Constantiniei; iar faima lui ajunsese până la noi toți, arabii din pustie. Or, un cal cumu-i acesta nu se cade să stea în grajdurile unui domn de necredincioși și, ca să fie răpit dintre străjile care îl îngrijeau și îl vegheau zi și noapte, cei din tribul meu m-au ales pe mine. Și plecai numaidecât și ajunsei pe noapte la cortul în care era străjuit calul, și legai chelemet cu paznicii lui; pe urmă mă folosii de clipita când ei îmi cereau părerea despre desăvârșirile lui și mă pofteau să-l încerc, și îl încălecai dintr-o săritură și, cu o plesnitură de bici, și săltai în zbor. Atunci străjerii, scuturându-se de uluială, se luară după mine călări pe caii lor, ațintindu-mă cu săgețile și cu sulițele, și, precum vezi, cu multe mă nimeriră în spinare. Ci calul mă duse tot mai iute, ca o stea căzătoare, și într-un sfârșit mă scoase cu totul din bătaia lor. Și iacătă-s trei zile de când mă aflu călare pe el, fără oprire! Da mi s-a scurs sângele, și puterile mi s-au dus; și simt moartea că-mi închide pleoapele. Încât, dat fiind că m-ai ajutat, calul, la moartea mea, ți se cuvine ție. Este cunoscut pe numele de El-Katul El-Majnun[1],

[1] *El-Katul* se traduce – „ucigașul“, iar *El-Majnun* – „nebunul“.

și este rodul cel mai frumos din soiul El-Ajuz! Da mai întâi, o, tinere cu straie atâta de sărace și cu chip atâta de ales, fă-mi binele de a mă lua la spatele tău pe cal și de a mă duce la tribul meu, ca să mor sub cortul în care m-am născut!

La vorbele acestea, Kanmakan îi spuse:

– O, frate din pustie, și eu țin de un neam în care cinstea și bunătatea sunt îndătinate. Or, chiar dacă va fi să nu-mi fie dat mie calul, stau gata să-ți fac binele cerut!

Și se aplecă spre arab ca să-l ridice; ci arabul scoase un suspin adânc și spuse:

– Mai așteaptă oleacă! Poate că sufletul are să-mi iasă pe dată! Vreau să-mi fac mărturisirea de credință.

Atunci închise ochii pe jumătate, întinse mâna, întorcând palma către cer, și spuse:

– Mărturisesc că nu este alt Dumnezeu decât numai unul Allah. Și mărturisesc că domnul nostru Mahomed este trimisul lui Allah!

Pe urmă, după ce se pregăti astfel de moarte, murmură cântecul acesta, care fu cuvântul lui cel de pe urmă:

Am rătăcit prin lume pe șoimul meu ca vântul!
Și moartea împletind-o cu spaimele la brâu,
Trecui prin munți și ape și colindai pământul,
În jafuri, și-n omoruri cumplite, și-n desfrâu.

Mor cum trăii! La margini de drum săpați-mi groapă!
Ucisu-m-au mișeii pe care i-am bătut.
Iar rodul trudei mele îl las pe-un mal de apă,
Departe hăt de cerul sub care m-am născut.

Ci aș muri în tihnă și fericit, străine,
Ce moștenești comoară de beduin, cum nu-i
O alta-n lumea-ntreagă, de-aș ști că află-n tine
Katul stăpânul vrednic de frumusețea lui!

Și de-abia își isprăvi arabul cântecul, că și începu să-și caște gura bulbucind, scoase un horcăit adânc și închise ochii pe totdeauna.

Atunci Kanmakan și fârtatele său, după ce săpară o groapă în care îl înmormântară pe cel mort, și după rugile îndătinate, purceseră împreună să-și caute ursita pe drumul lui Allah.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și lăsă pe a doua zi urmarea poveștii.

Dar când fu cea de a o sută patruzeci și una noapte

Spuse:

...să-și caute ursita pe drumul lui Allah. Și Kanmakan încălecă pe calul său Katul, iar beduinul Sabah se mulțumi să-l urmeze cu credincioșie pe jos, întrucât îi juruise prietenie și supușenie și și-l mărturisise pentru totdeauna de stăpân, punând jurământ pe capiștea cea sfântă de la Kaaba, casa lui Allah!

Atunci începu pentru ei o viață de năzdrăvănii și de vitejii, de lupte cu fiarele și de înfruntări cu tâlharii, de vânătorit și de hoinărit, de nopți petrecute la pândă de jivine sălbatice, și de zile de războieli cu triburile și de strânsură de prăzi. Și strânseseră astfel, cu prețul multor primejdii, o sumedenie nemăsurată de vite cu paznicii lor cu tot, de cai cu slugile lor, și de corturi cu chilimurile lor. Și Kanmakan îl însărcinase pe fârtatele său Sabah cu toată straja peste toate agoniselile lor, pe care le mânau înainte-le peste tot în poghiazurile lor necurmate. Iar când ședeau amândoi la vreun popas, își istoriseau între ei necazurile și nădejdile dragostei lor, unul povestind despre verișoară-sa Puterea-Ursitei, iar celălalt despre verișoară-sa Nejma. Și atare viață ținu așa răstimp de doi ani. Și iacătă, dintr-o sumedenie, una dintre isprăvile tânărului Kanmakan.

Într-o zi, Kanmakan, pe calul său Katul, mergea la noroc cu credinciosul Sabah înainte-i. Acela îi deschidea drumul, cu un paloş în mână, și scotea din vreme în vreme răcnete cumplite, holbând niște ochi cât niște hăuri și urlând, măcar că singurătatea era desăvârșită în pustie:

– Hăhăi! feriți calea! La dreapta! La stânga!

Și tocmai își isprăviseră un prânz la care mâncaseră, numai ei doi, o gazelă la proțap și băuseră apă dintr-un izvor rece și limpede. După o vreme, ajunseră pe un dâmb, sub care se răsfăța o pășune plină de cămile, de oi, de vaci și de cai; și, mai încolo, lângă un cort, niște robi înarmați ședeau ghemuiți în tihnă. La priveliștea aceea, Kanmakan îi spuse lui Sabah:

– Stai aici! vreau să pun mâna singur pe toată turma, precum și pe robi!

Și, după ce rosti acestea, țâșni în goana bidiviului, din vârful colnicului, ca tunetul repezit dintr-un nor care trăsnește, și se năpusti asupra slugilor și a vitelor, răcnind un cântec de luptă:

Suntem urmași lui Omar Al-Neman,
Viteazul care nu știa ce-i teama,
Și-al sfinte-năzuințelor oștean!
Când triburile-n vâlvoră dau iama,
Setoase de măceluri și de plean,
Noi le supunem în țărână coama.
Noi stăm cetate omului sărman,
Când cei puternici se asmut să-l roadă.
Din țeasta de mișel și de viclean
Facem în vârful lăncilor podoabă.
Ferește-ți căpățâna, biet dușman!
Suntem vitejii care nu știu teama,
Din stepena lui Omar Al-Neman!

La vederea lui, robii speriați începură să scoată niște țipete amarnice, strigând după ajutor, și gândind că toți

arabii din pustie îi năpădeau deodată. Atunci ieșiră din corturi trei oșteni care erau stăpânii turmelor; săriră pe cai și se repeziră în întâmpinarea lui Kanmakan, strigând:

– Acesta-i hoțul calului Katul! Am pus mâna pe el, într-un sfârșit! Pe hoț!

La vorbele lor, Kanmakan le strigă:

– Într-adevăr, acesta-i chiar Katul, ci hoții sunteți voi, o, pui de lele!

Și se plecă spre urechea lui Katul, grăindu-i spre a-l însufleți; și Katul țâșni ca o vâlvă asupra prăzii; și Kanmakan, cu lancea lui, nu își făcu din biruință decât o joacă; întrucât, de la cel dintâi întâlniș, își înfipse sâmceaua suliței în pântecele celui dintâi care se înfățișă, și o făcu să iasă în cealaltă parte cu un rărunchi în vârf. Pe urmă îi făcu și pe ceilalți doi călăreți să pață aceeași soartă: și, de cealaltă parte a spinării lor, un rărunchi împodobea sulița cea străpungătoare. Pe urmă se întoarse asupra robilor. Dar când văzură soarta îndurată de stăpânii lor, robii se aruncară cu fruntea la pământ, cerșind să le cruțe viața. Și Kanmakan le spuse:

– Hai! și, fără pierdere de vreme, mânați dinaintea mea turmele și duceți-le în cutare loc, unde se află tabia și robii mei!

Și, mânând din urmă vitele și robii, își urmă drumul, ajunse în curând la fârtatele său Sabah, care, după poruncile primite, nu se clintise de la locul lui cât ținuse lupta.

Or, pe când drumețeau ei așa, cu turma și robii dinainte-le, văzură deodată că se ridică o trâmbă de praf care, risipindu-se, lăsă să se ivească o sută de călăreți înarmați după tipicul rumilor de la Constantinia. Atunci Kanmakan îi spuse lui Sabah:

– Tu păzește turmele și robii, și pe mine lasă-mă să-i înfrunt singur pe necredincioși!

Și beduinul pe dată se trase la o parte, pe după un

dâmb, neîngrijindu-se decât de pază poruncită. Și Kanmakan singur se repezi dinaintea călăreților rumi, care numaidecât îl cuprinseră din toate părțile; atunci căpetenia lor, înaintând spre el, îi zise:

– Da cine ești tu, o, copilă nurlie, care știi așa de bine să ții frâiele unui cal de luptă, pe când ochii îți sunt atâta de galeși și obrajii atâta de fragezi și de înfloriți? Apropie-te să te sărut pe buze; și avem să vedem mai apoi. Vino! Și am să te fac domniță peste toate pământurile călcate de triburi!

La vorbele lui, Kanmakan simți o rușine mare cum îi suie în obraji și strigă:

– Da cu cine gândești tu că vorbești, o, javră și pui de cățea? Dacă obrajii mei nu au un fir de păr, brațul meu, pe care va să-l simți, are să-ți dovedească greșeala mitocăniei tale, o, rum orb și care nu știi să osebești un viteaz de o copilă!

Atunci căpetenia celor o sută veni mai aproape de Kanmakan și văzu, într-adevăr, că, în pofida gingășiei, și a albeței pielei, și a catifelimii obrajilor lui neprihăniți de niciun fir de păr mai aspru, era, dacă îl judecai după flacăra din ochi, un viteaz nu tocmai lesne de domolit.

Atunci căpetenia celor o sută răcni la Kanmakan:

– A cui e dară turma aceea? Și tu însuți, unde te duci așa, plin de ifose și de țâfnă? Dă-te supus, ori ești mort!

Pe urmă îi porunci unuia dintre călăreții lui să se apropie de flăcău și să-l ia prins. Da de cum ajunse călărețul aproape de Kanmakan, cu numai o lovitură de paloș Kanmakan îi și despică în două turbanul, și capul, și trupul, precum și șaua și pântecul calului. Pe urmă cel de al doilea călăreț care veni, și cel de al treilea, și cel de al patrulea pătimiră întocmai aceeași soartă.

Văzând așa, căpetenia celor o sută le porunci călăreților să se dea îndărăt și veni mai aproape de Kanmakan și îi strigă:

– Tinerețea ta este tare frumoasă, o, voinicule, și

neînfricarea-ți deopotrivă! Or, eu, Kahrudaș, a cărui vitejie este vestită în toate țările rumilor, vroiam, tocmai datorită volniciei tale, să-ți cruț viața! Așa că du-te în pace, întrucât te iert de moartea oamenilor mei, pentru frumusețea ta!

Ci Kanmakan îi strigă:

– Că ești Kahrudaș, de asta nu are ce să-mi pese mie! Ceea ce îmi pasă este să lași de-o parte toate vorbele celea și să vii să înfrunți vârful suliței mele. Și mai află că, dacă pe tine te cheamă Kahrudaș, eu sunt Kanmakan ben Daul'makan ben Omar Al-Neman!

Atunci creștinul îi spuse:

– O, fiu al lui Daul'makan, am cunoscut în lupte voinicia părintelui tău! Or, tu ai izbutit să îngemănezi puterea părintelui tău cu o gingășie desăvârșită! Așa că du-te, luându-ți și prada toată! Este bunăvoia mea!

Ci Kanmakan îi strigă:

– Nu prea am de obicei, o, creștinule, să smucesc îndărăt frâiele calului! Apără-te!

Zise, și îl mângâie pe Katul, care pricepu dorința stăpânului și, ciulindu-și urechile și ridicându-și coada, zvâcni. Și atunci se înfruntară cei doi voinici, și caii se întreizbiră cum se izbesc doi berbeci în coarne sau cum se întresträpung doi tauri. Și câteva întâlnișuri cumplite rămaseră fără de nicio urmare. Pe urmă deodată Kahrudaș, din toate puterile lui, își zvâcni sulița înspre pieptul lui Kanmakan; ci acesta, cu un dezghin sprinten al calului, izbuti să se ferească la vreme și, întorcându-se scurt, își zvâcni brațul, cu sulița înainte. Și izbitura îi străpunse pântecul creștinului, făcând să-i iasă prin spinare fierul sclipitor. Și Kahrudaș încetă pe totdeauna să se mai prenumere printre oștenii necredincioșilor!

Văzând acestea, călăreții lui Kahrudaș se lăsară în seama sprintenelii cailor lor și pieriră în depărtare în pulberea care îi învălui.

Atunci Kanmakan, ștergându-și sulița de leșurile întinse,

își urmă drumul făcându-i semn lui Sabah să mâie înainte turmele și robii.

Or, chiar după isprava aceasta, Kanmakan o întâlni pe arăpoaica rătăcitoare din pustie, cea care istorisea, din trib în trib, întâmplări sub corturi și povești sub stele. Și Kanmakan, care auzise de atâtea ori vorbindu-se de ea, o rugă să poposească și să se odihnească sub cortul lui și să-i povestească ceva care să-l ajute să-și treacă vremea și să-i veselească mintea, ușurându-și inima. Și bătrâna cea fără de căpătâi răspunse:

– Cu drag și cu cinstire!

Pe urmă șezu jos lângă el, pe rogojină, și îi istorisi.

POVESTEA CU MÂNCĂTORUL DE HAȘIȘ

Află că lucrul cel mai desfătător cu care mi s-a veselit urechea, o, tinere doamne al meu, este povestea aceasta, pe care am auzit-o de la un hașașit dintre hașașiți!

A fost odată un ins care era tare împătimit după trupuri de fecioare...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfielnic.

Dar când fu cea de a o sută patruzeci și doua noapte

Spuse:

A fost odată un ins tare împătimit după trupuri de fecioare și care altă grijă nu mai avea. Încât, cum atare trupuri sunt de preț tare ridicat, mai cu seamă când sunt de soi și pe poruncă, și cum nicio avere nu poate să dăinuiască la nesfârșit atunci când gusturile stăpânului ei sunt atâta de scumpe, insul cu pricina, care niciodată nu își mai găsea odihnă în privința aceasta și care se lăsa dus

astfel la necumpătare de dorințele lui – întrucât în orice lucru numai lipsa de măsură este de osândit – ajunse de se lefteri cu totul, până la urmă.

Or, într-o zi, pe când îmbrăcat în haine răpănoase și cu picioarele goale umbla prin suk cerșindu-și pâinea cu care se hrănea, un cui îi intră în talpa piciorului și făcu sângele să-i curgă din plin. Atunci șezu jos pe pământ, încercă să oprească sângele și până la urmă își legă piciorul cu o zdreanță. Ci, cum sângele curgea mai departe, își zise: „Să mergem la hammam să ne spălăm piciorul și să-l băgăm în apă: are să-i facă bine." Și se duse la hammam și intră în sala cea mare în care vin oamenii săraci, da care era destul de curățică și strălucea de minune, și se ghemui în havuzul de la mijloc și începu să-și spele piciorul.

Or, lângă el, ședea un ins care își isprăvise scăldatul și care mesteca în dinți ceva. Și amărâtul nostru fu stârnit strașnic de molfăitul celuilalt, și îl prinse o poftă pojarnică să mestece și el lucrul acela. Și îl întrebă pe celălalt:

– Ce mesteci așa, vecine?

Omul răspunse cu glas scăzut, ca să nu-l audă nimeni:

– Taci! Niște hașiș! Dacă vrei, îți dau o bucățică.

El spuse:

– Hotărât! aș vrea să gust, de multă vreme râvnesc!

Atunci omul care mesteca scoase o bucățică din gură și i-o dete rănitului, spunându-i:

– Ajute-ți să te ușurezi de toate grijile!

Și insul nostru luă bucățica, și o mestecă, și o înghiți pe toată. Și cum nu era dedat cu hașișul, în curând, când puterea hașișului își împlini rostul în creierul lui, ca urmare a învârtejirii hașișului, fu cuprins dintru-ntâi de o veselie până peste poate și revărsă în toată sala niște hohote de râs nemăsurate! Pe urmă, după o clipită, se prăbuși pe marmura goală, pradă unor năluciri felurite,

dintre care iacătă-o pe cea mai desfătată:

I se păru dintru-ntâi că se află cu totul gol sub puterea mâinilor unui băieș năprasnic și a doi arapi vânjoși care puseseră stăpânire deplină pe făptura lui; și se vedea ca o jucărie în mâinile lor: îl întorceau și îl răsuceau în toate chipurile, înfigându-i în carne degetele lor noduroase, da până peste poate de pricepute; și el gemea sub greutatea genunchilor lor când i se propteau în pântece ca să i-l frământe cu măiestrie. După aceea îl spălară cu mare prisos de lighene de aramă și de bușumări cu mănunchiuri de ierburi; pe urmă băieșul cel vajnic vru să-i spele chiar el părțile cele mai gingașe ale făpturii sale, dar, cum îl gâdila tare, spuse:

– Fac eu treaba asta!

Pe urmă, când scalda se încheie, băieșul cel mare îi înfășură capul, umerii și șalele cu trei ștergare albe ca iasomia și îi spuse:

– Acuma, domnia ta, este vremea să intri la soția ta, care te așteaptă.

Ci el se minună:

– Ce soție, o, băieșule? Că eu sunt burlac! Ori nu care cumva ai mâncat din întâmplare hașiș, de aiurezi așa?

Ci băieșul îi spuse:

– Nu mă lua peste picior! Haide la soția ta, care nu mai poate de nerăbdare!

Și îi aruncă pe umeri un cearceaf mare de mătase neagră, și îi deschise calea, pe când cei doi arapi îl sprijineau de umeri, mângâindu-l din când în când pe fund, numai așa ca să șuguiască. Iar el râdea până peste poate.

Ajunseră astfel cu el într-o sală pe jumătate întunecată, și caldă, și înmiresmată cu tămâie; și, în mijlocul ei, se afla o tabla mare plină cu poame, cu plăcinte, cu sorbeturi, și niște vase pline cu flori; și, după ce îl poftiră să șadă pe un scăunaș de abanos, băieșul și cei doi arapi îi cerură îngăduință să plece, și pieriră.

Atunci intră un băiețel care șezu smirnă, așteptându-i

poruncile, și care îi spuse:

– O, sultane al vremilor, sunt robul tău!

Da el, fără a lua seama la gingășia băiețandrului, izbucni într-un hohot de râs care făcu să răsune sala toată, și se minună:

– Pe Allah! ce loc plin de mâncători de hașiș! iacătă că acuma mă fac și sultan!

Pe urmă îi spuse băiețașului:

– Tu, ia vino încoace și taie-mi o jumătate de lubeniță cât mai roșie și cât mai zemoasă! Asta-i ceea ce îmi place mie cel mai mult. Nimica nu se poate măsura cu lubenița ca să-mi răcorească inima.

Și băiețelul îi aduse lubenița tăiată în felii minunate. Atunci el îi spuse:

– Poți să pleci! Nu am treabă cu tine! Dă fuga degrabă să-mi cauți ceea ce îmi place cel mai mult, lângă o lubeniță bună: un trup de fecioară de cel mai bun soi!

Și băiatul pieri.

Și pe dată intră în sală o fetișcană, tinerică foarte, care veni la el legănând din șoldurile care abia se năzăreau, atâta de copile erau încă. Iar el, la vederea ei, începu să pufnească de bucurie; și o luă pe copilă în brațe, și o puse pe genunchi, și o sărută cu patimă; și o trase peste el; și scoase năsărâmba și i-o puse în mână; și urma să facă cine mai știe ce, când deodată, cutremurat de un fior cumplit de rece, se trezi din visul lui.

Or, tot atunci, și de îndată ce pricepu că toate acelea nu erau decât urmarea hașișului asupra creierilor lui, se văzu înconjurat de toți cei ce se scăldau la hammam, care se uitau la el râzând din toate beregățile lor și căscând niște guri cât niște cuptoare; și toți arătau cu degetul înspre zebbul lui gol, care se învârtoșise în sus până peste marginile învârtoșirii, și se înfățișa voinic cât al unui măgar ori al unui elefant; și toți aruncau peste el căldări mari pline cu apă rece, năpădindu-l cu un potop de glume dintre cele ce se fac de obicei la hammam, cu

fel de fel de asemuiri, între cei ce se scaldă.

El atunci se simți tare fâstâcit și își trase un ștergar peste picioare și le spuse cu jelanie celor ce râdeau:

– Pentru ce mi-ați luat copila, o, oameni buni, taman în chiar clipita când era să pun lucrurile la locul lor?

La vorbele acestea, giumbușliii se zgâlțâiră de veselie, și începură să bată din palme, și îi strigară:

– Nu ți-e ție rușine, o, mâncătorule de hașiș, să ne faci asemenea mustrări, după ce, sub puterea buruienii pe care ai înfulecat-o, te-ai bucurat atâta de strașnic de nălucile văzduhului?

La vorbele acestea ale arăpoaicei, Kanmakan nu putu să se stăpânească mai mult și se porni pe un râs de se scutura de veselie. Pe urmă îi spuse arăpoaicei:

– Desfătată poveste! Mă rog ție, grăbește a-mi spune și urmarea, care trebuie să fie minunată pentru urechi și pilduitoare pentru minte!

Și arăpoaica spuse:

– Hotărât, o, stăpâne al meu, urmarea este așa de minunată, încât chiar că ai să uiți tot ceea ce ai auzit până acum; și este așa de curată și de ispitită și de ciudată, că până și surzii s-ar cutremura de haz.

Și Kanmakan spuse:

– Uf! atunci povestește mai departe! Sunt până peste poate de vrăjit!

Or, cum arăpoaica se gătea să istorisească urmarea poveștii, Kanmakan văzu cum vine și se oprește dinaintea cortului său un olăcar călare, și care, după ce descălecă, îi ură bună pace și Kanmakan îi răspunse la salamalec.

Atunci olăcarul îi spuse:

– Doamne, sunt unul dintre cei o sută de olăcari pe care vizirul cel mare Dandan i-a trimis în toate părțile ca să încerce a da de urmele tânărului emir Kanmakan, care de trei ani a plecat de la Bagdad. Căci vizirul cel mare Dandan a izbutit să ridice toată oștimea și tot norodul împotriva hrăpitorului scaunului de domnie

al lui Omar Al-Neman; și l-a luat prins pe hrăpitor și l-a închis în hruba cea mai adâncă. Încât, la ceasul de acum, foamea, și setea, și ocara pesemne că i-au și răpit sufletul! Binevoiești a-mi spune, o, domnia ta, dacă, din întâmplare, nu te-ai întâlnit cumva, în vreo zi, cu emirul Kanmakan, căruia îi vine de drept scaunul de domnie al părintelui său?

Când șahzade Kanmakan...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfielnic.

Când fu cea de a o sută patruzeci și treia noapte

Spuse:

Când șahzade Kanmakan auzi știrea aceea atâta de neașteptată, se întoarse înspre credinciosul său Sabah și, cu un glas tare liniștit, îi spuse:

– Iacătă, o, Sabah, că orice lucru se împlinește la vremea care i-a fost menită. Așa că ridică-te! și haidem la Bagdad!

La vorbele lui, olăcarul pricepu că se află dinaintea noului său sultan și numaidecât se temeni și sărută pământul între mâinile lui, precum făcură și Sabah și arăpoaica.

Iar Kanmakan îi spuse arăpoaicei:

– Vei merge și tu cu mine la Bagdad, ca să-mi spui până la sfârșit povestea aceasta din pustie!

Iar Sabah spuse:

– Îngăduie-mi atunci, o, Măria Ta, să dau fuga înainte-ți ca să duc știre de venirea ta vizirului Dandan și locuitorilor Bagdadului!

Și Kanmakan îi îngădui. Pe urmă, spre a-l răsplăti pe olăcar pentru vestea cea bună, îi lăsă, ca dar, toate corturile, toate vitele și toți robii pe care îi dobândise în

luptele lui de trei ani. Apoi, cu beduinul Sabah înainte-i și urmat de arăpoaica încocoțată pe o cămilă, plecă spre Bagdad în pasul zorit al calului său Katul.

Or, cum șahzade Kanmakan avusese grijă să se lase întrecut cu depărtare de o zi față de credinciosul său Sabah, acela în câteva ceasuri sculase toată cetatea Bagdadului în picioare. Și toți locuitorii și toată oștirea, cu vizirul Dandan în frunte și cu cei trei capi Rustem, Turkaș și Bahraman, ieșiseră înaintea porților cetății să aștepte sosirea acelui Kanmakan pe care ei îl aveau drag și pe care nu mai nădăjduiseră să-l vadă vreodată; și înălțau urări de belșug și de slavă neamului lui Omar Al-Neman.

Încât de îndată ce emirul Kanmakan se ivi, venind în goana mare a calului său Katul, strigătele de bucurie și uralele se ridicară de pretutindeni, scoase de mii de glasuri de bărbați și de femei care îl slăveau ca pe sultanul lor. Iar vizirul Dandan, în pofida bătrâneții lui adânci, sări sprinten de pe cal și veni să ureze bun-venitul și să jure credință urmașului atâtor sultani. Pe urmă toți laolaltă intrară în Bagdad, pe când arăpoaica, pe cămila înconjurată de o gloată nenumărată, istorisea o poveste din poveștile ei.

Or, cel dintâi lucru pe care Kanmakan îl făcu, ajungând la sarai, fu de a-l săruta pe vizirul cel mare Dandan, cel mai credincios amintirii sultanilor săi, pe urmă pe căpeteniile Rustem, Turkaș și Bahraman; iar cel de al doilea lucru pe care îl făcu Kanmakan fu de a se duce să sărute mâinile mamei sale, care suspina de bucurie; iar cel de al treilea fu de a-i spune maică-sii:

– O, mamă a mea, spune-mi, rogu-te, cum o duce mult iubita mea verișoară, Puterea-Ursitei?

Iar maică-sa îi răspunse:

– O, copilul meu, nu știu să-ți răspund nimic în privința aceasta, întrucât de când te-am pierdut nu m-am mai gândit la altceva decât la jalea pierderii tale!

Iar Kanmakan îi spuse:
– Mă rog ție, o, maică a mea, să te duci chiar tu să iei știri despre ea și despre mătușa mea Nozhatu!
Atunci maică-sa ieși și se duse în iatacul în care se aflau acuma Nozhatu și fiică-sa Puterea-Ursitei, și se întoarse cu ele în sala în care le aștepta Kanmakan. Și abia atunci se dezlănțui adevărata bucurie și se rostiră stihurile cele mai frumoase, precum iată câteva dintr-o sumedenie:

O, zâmbet de mărgăritare
Pe buzele iubitei mele,
Sorbit cu vraja ei deodată
Ce se revarsă printre ele!

Obraji de-ndrăgostiți! Ah, câte
Săruturi nu cunoașteți voi,
Și ce potoape de alinturi
În foșnet de mătăsuri moi!

Alintul pletelor desprinse
Spre zori în valuri rătăcite,
Alintul degetelor arse
De jarul dragostei vrăjite!

Și tu, o, paloș tras din teacă,
Oțel slăvit, strălucitor,
Tu, paloș fără de odihnă,
Ah, tu, al nopții luptător!...

Or, cum desfătarea lor fu până peste poate, din mila lui Allah, nu mai este nimic de adăugat. Și de altminteri chiar de atunci încoace necazurile se depărtară de la casa urmașilor lui Omar Al-Neman, spre a se abate pentru totdeauna asupra acelora ce le fuseseră vrăjmași!
Într-adevăr, după ce sultanul Kanmakan își petrecu luni lungi de bucurie în brațele tinerei Puterea-Ursitei, ajunsă soția lui, îi strânse într-o zi, de față cu vizirul cel

mare Dandan, pe toți emirii săi, pe capii de oști și pe toți mai-marii din împărăție și le spuse:

– Sângele părinților mei încă nu a fost răzbunat, și vremile au venit! Or, iacătă că mi s-a izvodit cum că Afridun a murit, și că a murit și Hardobiu de la Chezareea. Dar bătrâna Muma-Prăpădurilor mai este în viață și ea este aceea care, după spusa iscoadelor noastre, domnește și ocârmuiește treburile în toate țările rumilor. Iar la Chezareea domnul cel nou se cheamă Rumzan, și nu i se știe nici tatăl, nici mama. Așa că, o, vitejii mei, de mâine chiar, începe iarăși războiul asupra necredincioșilor! Și jur pe viața lui Mahomed (asupra-i fie pacea și rugăciunea!) că nu am să mă întorc în Bagdad, cetatea noastră, decât după ce îi voi lua zilele cotoroanței nenorocirilor și după ce îi voi răzbuna pe frații noștri morți în lupte!

Și toți cei de față răspunseră cu încuviințare. Și de-a doua zi oastea era în drum spre Constantinia.

Or, cum ajunseseră sub zidurile vrăjmașului și se găteau de năvală ca să scalde totul în foc și sânge, în cetatea aceea păgână, văzură că vine către cortul sultanului un tânăr atâta de frumos, încât nu putea să fie decât vreun fiu de sultan, și o femeie, descoperită la chip și cu înfățișarea aleasă, care mergea în urma lui. Și, la ceasul acela, se aflau laolaltă, în cortul sultanului, vizirul Dandan și domnița Nozhatu, mătușa lui Kanmakan, care ținuse să însoțească oastea drept-credincioșilor, deprinsă cum era cu ostenelile drumeților.

Iar tânărul și femeia cerură intrare, care li se dărui pe dată. Da de-abia intrară, că Nozhatu și scoase un strigăt mare și căzu leșinată, iar femeia tot așa scoase un strigăt mare și căzu leșinată. Și, când își veniră în fire din leșinul lor, se aruncară una în brațele celeilalte, sărutându-se: căci femeia nu era alta decât roaba fostă a domniței Abriza; credincioasa Boabă-de-Mărgean!

Pe urmă Boabă-de-Mărgean se întoarse înspre sultanul Kanmakan și îi spuse:

– O, Măria Ta, văd că porți la gât o gemă de preț, albă și rotundă; iar domnița Nozhatu poartă și ea de asemenea una la gât. Or, știi că domnița Abriza avea cea de a treia gemă. Și pe aceea a treia iacăt-o!

Și credincioasa Boabă-de-Mărgean, întorcându-se către tânărul care venise cu ea, o arătă, agățată la gâtul lui, pe cea de a treia gemă. Pe urmă, cu ochii luminați de bucurie, strigă:

– O, Măria Ta, și tu, stăpână a mea, Nozhatu, tânărul acesta este fiul bietei mele stăpâne Abriza. Și chiar eu l-am crescut, de când s-a născut. Și chiar el este, o, voi toți cei care mă ascultați la ceasul de acum, domn la Chezareea, Rumzan, fiul lui Omar Al-Neman. Așa că este fratele tău, o, stăpână a mea, Nozhatu, și moșul tău, o, Măria Ta Kanmakan.

La vorbele acestea ale Boabei-de-Mărgean, sultanul Kanmakan și Nozhatu se ridicară și îl sărutară pe domnul Rumzan, plângând de bucurie, iar vizirul Dandan așijderea îl sărută pe fiul stăpânului său, sultanul Omar Al-Neman (aibă-l Allah întru mila sa nemărginită!). Pe urmă sultanul Kanmakan îl întrebă pe Rumzan, stăpânul Chezareei:

– Spune-mi, o, frate al tatălui meu, ești domnul unei țări creștinești și trăiești între creștini! Ești și tu nusram?[1]

Ci Rumzan întinse mâna și, ridicându-și degetul arătător în sus, rosti:

– *La ilah; ill'Allah, ua Mohammad rassul Allah!*[2]

Atunci bucuria lui Kanmakan, a sultanei Nozhatu și a vizirului Dandan fu până peste marginile marginilor, și strigară:

---

[1] Adică nazareean, creștin.

[2] „Mărturisirea de credință musulmană. Este suficient s-o rostești, spre a dovedi că ești musulman. Și nimeni nu va mai avea de cerut alte dovezi. Cât despre circumcizie, aceasta este recomandată, dar nu este cu totul necesară pentru a deveni musulman." (Nota lui Mardrus.) Traducerea formulei: „Dumnezeu este numai Allah, și Mahomed este trimisul lui Allah!".

– Mărire lui Allah, carele și-i alege pe ai săi și îi strânge la un loc!

Pe urmă Nozhatu întrebă:

– Da cum de ai putut să fii călăuzit pe calea cea dreaptă, o, fratele meu, între toți necredincioșii aceia care nu îl cunosc pe Allah și habar nu au de Trimisul său?

El răspunse:

– Boabă-de-Mărgean cea bună, ea mi-a sădit în cuget învățăturile cele limpezi și minunate ale credinței noastre! Întrucât și ea s-a făcut musulmană, odată cu mama mea Abriza, când cu șederea lor la Bagdad, în saraiul părintelui meu, sultanul Omar Al-Neman. Încât Boabă-de-Mărgean a fost pentru mine nu numai aceea care m-a luat de când m-am născut și m-a crescut și mi-a ținut loc de mamă întru totul, dar și cea care a făcut din mine un drept-credincios a cărui soartă este în mâinile lui Allah, stăpânul sultanilor!

La vorbele acestea, Nozhatu o pofti pe Boabă-de-Mărgean să șadă jos lângă ea pe chilim și hotărî s-o socotească de aci înainte ca soră a ei.

Iar Kanmakan îi spuse unchiului său Rumzan:

– O, unchiule, ție ți se cuvine, ca drept de întâi născut, scaunul de domnie al împărăției musulmanilor. Și din clipita de-acum mă socot ca un supus credincios al tău.

Ci domnul de la Chezareea îi spuse:

– O, nepoate al meu, ceea ce-a făcut Allah este bine făcut! Cum aș cuteza eu să tulbur orânduiala statorită de Orânduitor?

Aici intră în vorbă vizirul Dandan care le spuse:

– O, Măriile Voastre, cea mai dreaptă judecată este să domniți pe rând, fiecare câte o zi, rămânând amândoi sultani!

Iar ei răspunseră:

– Judecata ta este minunată, o, preacinstite vizir al părintelui nostru!

În clipa aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de a o sută patruzeci și patra noapte

Spuse:

...Iar ei răspunseră:

– Judecata ta este minunată, o, preacinstite vizir al părintelui nostru!

Și hotărâră între ei așa să facă. Atunci, ca să sărbătorească bucuria, Ruzman făcu cale îndărăt și se întoarse în cetate, unde puse să se deschidă porțile pentru oastea musulmanilor. Pe urmă puse să se facă strigare, de către pristavii obștești, că de aci înainte Islamul avea să fie legea locuitorilor, da că toți creștinii erau slobozi să rămână întru eresul lor. Da niciunul dintre locuitori nu vroi să rămână mai departe necredincios și, numai într-o zi, mărturisirea de credință fu rostită de către mii și mii de noi drept-credincioși! Așa! Slăvit să fie pururea Acela carele l-a trimis pe Prorocul său ca să fie un semn de pace între toate făpturile din Răsărit și din Apus!

Cu prilejul acela, cei doi sultani deteră petreceri mari și ospețe mari, domnind pe rând, fiecare câte o zi. Și zăboviră astfel la Chezareea o bucată de vreme, în toi de bucurie și de mulțumire până peste poate.

Și atunci chibzuiră ei să se răzbune într-un sfârșit pe cotoroanța de Muma-Prăpădurilor. Cu asemenea gând, sultanul Rumzan, în înțelegere cu sultanul Kanmakan, grăbi să trimită un olăcar la Constantinia, ca să ducă o scrisoare pentru Muma-Prăpădurilor, care habar nu avea de noua stare de lucruri și care își năzărea că domnul de la Chezareea era tot creștin ca bunicul lui dinspre mamă, răposatul Hardobiu, părintele Abrizei. Iar scrisoarea era ticluită astfel:

„Prea slăvitei și preacinstitei chera Sauahi Omm El-Dauahi, temuta, cumplita, urgia năprasnică a prăpădurilor peste capetele vrăjmașilor, ochiul care veghează asupra cetății creștinești, înmiresmata cu volnicie și cu înțelepciune, miruita cu sfânta tămâie dumnezeiască și adevărată a patriarhului cel mare, stâlparul lui Cristos din inima Constantiniei:

Din partea stăpânului Chezareei, Rumzan, urmașul lui Hardobiu cel Mare a cărui faimă se întinde peste întreg pământul.

Iacătă, o, maică a noastră a tuturora, că stăpânul cerului și al pământului a făcut să izbândească oștile noastre asupra musulmanilor și le-am nimicit oastea și l-am luat prins pe sultanul lor, în Chezareea, și i-am adus așijderea în robie pe vizirul Dandan și pe domnița Nozhatu, fiica lui Omar Al-Neman și a domniței Safia, fiica răposatului domn Afridun al Constantiniei.

Așa că așteptăm venirea ta între noi ca să sărbătorim laolaltă biruința noastră și să punem să se taie, dinaintea ochilor tăi, capul sultanului Kanmakan, al vizirului Dandan și al tuturor capilor musulmani.

Și poți să vii la Chezareea fără strajă mare, întrucât de-acuma toate drumurile sunt liniștite și toate olaturile sunt pașnice, de la Irak până la Sudan și de la Mossul și Damasc până la marginile marginilor Răsăritului și ale Apusului.

Și să nu pregeți s-o aduci cu tine la Constantinia pe doamna Safia, mama sultanei Nozhatu, spre a-i dărui bucuria de a o vedea iarăși pe fiica ei care este cinstită, ca femeie, în palatul nostru.

Și Cristos, fiul Mariamei, să te apere și să te ție ca pe o mireasmă curată, păstrată în aur nestricăcios!“

Pe urmă iscăli cartea cu numele lui, Rumzan, și o pecetlui cu pecetea lui domnească, și i-o înmână unui olăcar care plecă numaidecât la Constantinia.

Or, până la ceasul venirii cotoroanței la pieirea ei rară de izbavă, trecură vreo câteva zile în care cei doi sultani

avură bucuria de a judeca niște pricini ce rămăseseră nejudecate. Iacătă așadar ce se petrecu:

Într-o zi, pe când cei doi sultani, vizirul Dandan și dulcea Nozhatu, care niciodată nu își acoperea chipul dinaintea vizirului Dandan pe care îl socotea ca pe un părinte, ședeau de vorbă despre sosirea apropiată a pacostei de babă și despre soarta ce i se hărăzea, unul dintre musaipi intră și îi vesti pe sultani că se află afară un negustor bătrân care fusese lovit de tâlhari și că și tâlharii se aflau acolo în lanțuri. Și musaipul spuse:

– O, Măriile Voastre, negustorul cere îngăduință să vină la Strălucirea Voastră, că are să vă înmâneze două scrisori.

Și cei doi sultani spuseră:

– Poftește-l să intre!

Atunci intră un bătrân care purta pe chip tipăritura binecuvântării și care plângea; sărută pământul dinaintea sultanilor și spuse:

– O, sultani ai vremilor, oare este cu putință ca un musulman să fie cinstit la necredincioși și să fie jefuit și năpăstuit la drept-credincioși, în țările unde domnește împăcarea și dreptatea?

Și sultanii îi spuseră:

– Da ce ai pățit, o, preacinstite negustor?

El răspunse:

– O, stăpânii mei, aflați că am asupra-mi două scrisori care m-au ajutat să fiu cinstit totdeauna în toate țările musulmane; întrucât ele îmi slujesc de slobodă trecere și mă scutesc de a plăti dijmele și vămile de intrare pentru mărfurile mele. Și una dintre scrisori, o, stăpânii mei, pe lângă această volnicie de preț, îmi mai slujește și de alinare la singurătate și îmi ține tovărășie în drumețiile mele; întrucât este scrisă în stihuri minunate, și atâta de frumoase, într-adevăr, că mai degrabă mi-aș da sufletul decât să mă despărțesc de ele.

Atunci cei doi sultani îi spuseră:

– Păi, o, negustorule, poți măcar să ne arăți scrisoarea aceea, ori numai să ne citești cuprinsul ei?

Și bătrânul negustor, tremurând tot, întinse cele două scrisori sultanilor, care le trecură sultanei Nozhatu, spunându-i:

– Tu, care știi să citești și scrisurile cele mai încâlcite și să dai stihurilor mlădierea ce se cuvine, rugămu-te să grăbești a ne desfăta cu ele!

Or, de cum desfăcu sulul și aruncă o privire peste cele două scrisori, Nozhatu scoase un strigăt mare, se făcu mai galbenă ca șofranul, și căzu leșinată. Atunci grăbiră s-o stropească cu apă de trandafiri; și când își veni în fire din leșinul ei, se ridică pe dată, cu ochii plini de lacrimi, și se repezi la negustor și, luându-i mâna, i-o sărută. Atunci toți cei de față rămaseră până peste poate de uluiți, dinaintea unei fapte atâta de potrivnice tuturor obiceielor sultanilor și musulmanilor; iar bătrânul negustor, în tulburarea lui, se clătină și era să se prăbușească pe spate. Ci sultana Nozhatu îl prinse și, sprijinindu-l, îl ajută să șadă jos pe chiar chilimul pe care ședea ea și îi spuse:

– Chiar nu mă mai cunoști, o, taică al meu? Oare atâta de tare am îmbătrânit de atunci?

La vorbele acestea, negustorul cel bătrân gândi că visează și strigă:

– Cunosc glasul! Ci, o, stăpână a mea, ochii mei sunt bătrâni și nu mai pot să deosebească nimica.

Iar sultana spuse:

– O, taică al meu, sunt chiar aceea care ți-a scris scrisoarea în stihuri, sunt Nozhatu'zaman.

Iar bătrânul negustor, de data aceasta, leșină de tot. Atunci, pe când vizirul Dandan arunca apă de trandafiri pe chipul bătrânului negustor, Nozhatu, întorcându-se înspre fratele ei Rumzan și înspre nepotul ei Kanmakan, le spuse:

– El este bătrânul cel cumsecade care m-a scăpat când

eram roabă la beduinul cel aprig care mă furase pe ulițele din Cetatea cea Sfântă!

Încât, atunci când negustorul se dezmetici, cei doi sultani se ridicară în cinstea lui și îl sărutară; iar el, la rându-i, sărută mâinile sultanei Nozhatu și ale bătrânului vizir Dandan; și toți se firitisiră unul pe altul pentru întâmplarea aceea, și înălțară mulțumiri lui Allah că îi adunase pe toți laolaltă; iar negustorul ridică mâinile în sus și strigă:

– Binecuvântat să fie și slăvit Acela carele tipărește inimi neuitătoare și le înmiresmează cu tămâia minunată a mulțumitei!

După care, cei doi sultani îl căftăniră pe bătrânul negustor ca staroste al șeicilor de la toate hanurile și de la toate sukurile din Chezareea și din Bagdad, și îi deteră slobodă intrare la sarai, și ziua și noaptea. Pe urmă îi spuseră:

– Da cum a fost cu jefuirea ta și a caravanei tale?

El răspunse:

– S-a petrecut în pustie! Niște tâlhari, niște arabi de soi rău, dintre cei ce despoaie negutătorii neînarmați, m-au năpădit deodată. Erau peste o sută! Da au trei căpetenii: unul este un arap balcâz, altul este un kurd înfricoșător, iar cel de al treilea este un beduin până peste poate de voinic! M-au legat pe o cămilă, și m-au târât după ei, până ce a dat Allah într-o zi să-i împresoare niște osteni care i-au luat prinși, și pe mine odată cu ei.

La vorbele acestea, sultanii îi spuseră unuia dintre musaipi:

– Adu-l mai întâi aici pe arap!

Și arapul fu adus. Or, era mai hâd ca dosul unei maimuțe bătrâne, și ochii-i mai răi ca ai tigrului. Și vizirul Dandan îl întrebă:

– Cum te cheamă și de ce ești tâlhar?

Da până să aibă vreme arapul să răspundă, Boabă-de-Mărgean, însoțitoarea de odinioară a domniței Abriza,

intră ca s-o cheme pe stăpână-sa Nozhatu; și ochii ei întâlniră din întâmplare ochii arapului; și deodată scoase un țipăt cumplit și se repezi ca o leoaică la arap și îi înfipse degetele în ochi și i-i smulse pe loc, strigând:

– Acesta este spurcatul de Moroz, cel care a ucis-o pe biata mea stăpână Abriza!

Pe urmă, aruncând jos cei doi ochi însângerați pe care îi făcuse să sară ca niște sâmburi din găvanele arapului, adăugă:

– Fie lăudat Cel-Drept, Preaînaltul, carele într-un sfârșit îmi îngăduie să-mi răzbun stăpâna cu mâna mea!

Atunci sultanul Rumzan făcu numai un semn; și numaidecât gealatul se ivi și dintr-o lovitură făcu doi arapi dintr-unul singur! Pe urmă hadâmbii îi târâră leșul de picioare și îl duseră să-l arunce la câini, pe gunoaiele din afara cetății.

După care sultanii spuseră:

– Să fie adus kurdul!

Și kurdul intră. Or, acesta era mai galben ca o lămâie și mai răpănos ca un măgar de moară, și de bună seamă că mai păduchios ca un bivol neintrat în baltă de un an. Și vizirul Dandan îl întrebă:

– Cum te cheamă? Și pentru ce ești tâlhar?

El răspunse:

– Eu, de meserie, sunt cămilar în Cetatea-Sfântă. Or, într-o zi, mi s-a dat să duc la bolnița din Damasc un tânăr bolnav...

La vorbele acestea, sultanul Kanmakan, și Nozhatu, și vizirul Dandan, fără a-i da răgaz să urmeze, strigară:

– Acesta-i cămilarul cel ticălos care l-a aruncat pe Daul'makan pe grămada de vreascuri de la ușa hammamului!

Și deodată sultanul Kanmakan se ridică și spuse:

– Răutatea se cuvine să fie plătită cu îndoită răutate! Altminteri ar tot spori numărul răilor și al mișeilor care își râd de pravile! Și nu încape nicio milă în folosul

ticăloșilor, într-o răzbunare, întrucât mila, așa cum o înțeleg creștinii, este virtutea hadâmbilor, a bolnavilor și a nevolnicilor!

Și cu chiar mâinile lui, sultanul Kanmakan, dintr-o singură lovitură de paloș, făcu doi cămilari dintr-unul! Da apoi le porunci robilor să îngroape stârvul, după sfintele datini.

Atunci cei doi sultani îi spuseră musaipului:

– Acuma să fie adus beduinul!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfielnic.

Dar când fu cea de a o sută patruzeci și cincea noapte

Spuse:

Atunci cei doi sultani îi spuseră musaipului:

– Acuma să fie adus beduinul!

Și beduinul fu adus înlăuntru. Ci de-abia se ivi căpățâna tâlharului în deschizătura ușii, că sultana Nozhatu și strigă:

– Este beduinul care m-a vândut acestui negustor de treabă!

La vorbele ei, beduinul spuse:

– Eu sunt Hamad! Și habar nu am cine ești tu!

Atunci Nozhatu începu să râdă și strigă:

– Chiar el este! Că niciodată nu are să se mai vadă un nebun asemenea lui! Așa că uită-te la mine, o, beduinule Hamad! Eu sunt aceea pe care ai răpit-o pe ulițele din Cetatea cea Sfântă și pe care ai obidit-o atâta!

Când auzi vorbele acestea, beduinul strigă:

– Pe Allah! e chiar ea! Căpățâna mea tot acuma are să-mi zboare de pe gât, hotărât!

Iar Nozhatu se întoarse către negustor, care ședea jos, și îl întrebă:

– Acuma îți aduci aminte de el, taică al meu bun?

Negustorul spuse:

– Este chiar el, afurisitul! Și e mai nebun decât toți nebunii de pe pământ la un loc!

Atunci Nozhatu spuse:

– Da beduinul acesta, cu toate bădărăniile lui, avea și un har: îi plăceau și stihurile frumoase și poveștile frumoase.

Atunci beduinul strigă:

– O, stăpână a mea, dreptu-i, pe Allah! Și-apoi știu o poveste de tot ciudată, care mi s-a întâmplat chiar mie. Or, dacă am s-o povestesc și dacă are să le fie pe plac tuturor celor aici de față, ai să mă ierți și ai să mă cruți de sângele meu?

Iar dulcea Nozhatu zâmbi și spuse:

– Fie! istorisește-ne povestea ta, o, beduinule!

Atunci beduinul Hamad spuse: Eu chiar că sunt tâlhar mare, și sunt cunună peste capul tâlharilor! Da isprava cea mai de-a mirărilea din toată viața mea prin cetăți și pustiuri este următoarea: Într-o noapte, pe când mă aflam singur, întins pe nisip lângă calul meu, îmi simții sufletul gâfâind sub povara descântecelor rele ale vrăjitoarelor, vrăjmașele mele. Și fu pentru mine noaptea cea mai amarnică dintre toate nopțile; că ba lătram ca un șacal, ba răcneam ca un leu, ba mugeam înfundat, molfăind din fălci ca o cămilă! Ce noapte! Și cu ce tremurături i-am mai așteptat sfârșitul și ivirea dimineții! Într-un sfârșit, cerul se lumină și sufletul mi se potoli; și atunci, ca să alung și cele mai de pe urmă fumuri ale visurilor acelea grele, mă sculai repede și îmi încinsei paloșul și îmi înșfăcai sulița și sării pe șoimanul meu pe care îl năpustii în zbor mai iute ca gazela.

Or, pe când zburam așa, văzui deodată, drept dinaintea mea, un struț care se uita la mine. Și sta înțepenit chiar înaintea mea, dar parcă nu mă vedea. Iar eu dam peste el. Da chiar în clipita când să-l lovesc cu sulița,

fâlfâi năprasnic, dete dosul, își întinse în toată lățimea lor aripile-i cele mari și dese, și se duse ca o săgeată în pustie. Eu atunci mă luai după el fără de odihnă și o ținui tot așa până ce mă ispiti într-o sihăstrie plină de spaime unde nu se aflau decât numai sufletul lui Allah și niște pietre goale, și unde nu se auzeau decât numai șuierăturile năpârcilor, țipetele ginnilor văzduhurilor și ai pământurilor și urletele ghulelor în goană după pradă! Și strutul pieri ca într-o groapă de nevăzut pentru ochii mei ori în vreo afundătură pe care nu izbuteam s-o dibuiesc; și tremuram din toată carnea mea; iar calul meu sări în două picioare și se trase îndărăt sforăind!

Atunci mă cuprinse o năuceală și o spaimă și vrusei să smucesc de hățuri și să iau drumul îndărăt. Dar unde să te mai duci acuma, când năduşeala curgea de pe coastele calului și când arșița amiezii se făcuse ucigașă? Și, pe deasupra, o sete chinuită mă înșfăca de beregată și făcea calul să gâfâie, cu pântecele care se deschidea și se închidea ca niște foale de fierărie. Și gândii în cugetul meu: „O, Hamad! aici ai să mori! și carnea ta are să slujească de hrană puilor de ghule și fiarelor spaimei! Aci-i moartea, o, beduinule!"

Or, în clipita când mă pregăteam să-mi fac mărturisirea de credință și să mor, văzui în depărtare zugrăvindu-se de-a lungul zării o dungă de verdeață, cu niște palmi revărsați; iar calul necheză și scutură din cap și, întinzând de frâu înainte, se repezi! Și după o vreme de goană mă văzui scos dincolo de spaima goală și arzătoare a pustiului de piatră. Iar dinainte-mi, lângă un izvor ce curgea pe sub poalele palmierilor, se afla ridicat un cort semeț, pe lângă care două iepe desăvârșite, cu picioarele împiedicate, pășteau iarba jilavă și îmbelșugată.

Atunci zorii să pun piciorul la pământ și să-mi adăp calul, care vărsa foc pe nări, și să beau și eu din apa aceea de izvor, limpede și bună de să mori. Pe urmă luai o

funie lungă din desagi și îmi priponii calul, ca să poată să se răcorească tihnit în verdeața pajiștii. După care o ispită mă îmboldi să o iau către cort ca să văd cam ce treabă putea să fie. Și iacătă ce văzui.

Pe un chilim alb ședea în voia lui un flăcău cu obrajii nepângăriți de niciun fir de păr; și era frumos ca un crainou; iar la dreapta lui o copilandră vrăjitoare, alintată, măruntică la trup, gingașă și mlădie ca un lujer de salcie, sta tolănită în strălucirea frumuseții ei.

Eu atunci, chiar pe clipă și pe dată, mă îndrăgostii până peste marginile patimii, da nu știam bine dacă de copilă ori de flăcău! Că, pe Allah, oare luna-i mai frumoasă, ori craiul cel nou?

La priveliștea aceea, detei glas și le spusei:

– Pacea fie cu voi!

Și numaidecât copila își coperi chipul, iar flăcăul se întoarse către mine, și se ridică, și răspunse:

– Și asupra-ți fie pacea!

Eu spusei:

– Sunt Hamad ben-El-Fezari din tribul cel mai mare de pe Eufrat! Eu sunt vestitul, iscusitul războinic, călărețul neînfricat, cel care este socotit printre arabi, ca bărbăție și vitejie, deopotrivă cu puterea strânsă laolaltă a cinci sute de călăreți! Cum fugăream un struț, soarta m-a călăuzit până aici; și vin să-ți cer o înghițitură de apă!

Atunci flăcăul se întoarse spre fată și îi spuse:

– Adu-i de băut și de mâncat.

Și copila se ridică! Și păși! Și fiecare pas al ei era îngânat de zăngănitul dulce al zurgălăilor de aur de la gleznele ei; iar din spate pletele-i revărsate o învăluiau cu totul, și grele se unduiau, și într-așa fel că fetișcana se împiedica în ele. Eu atunci, în ciuda privirilor flăcăului, mă uitam țintă la fetișcană, ca să nu-mi mai desprind ochii de pe ea. Și se întoarse aducând pe palma mâinii drepte un vas plin cu apă proaspătă, și pe palma mâinii stângi o sinie plină de curmale, de strachini cu iaurt și

de farfuriuri cu carne de gazelă.

Dar nu putui, așa mă zăpăcise patima, nici să întind mâna, nici să mă ating de nimic din toate lucrurile acelea. Nu eram în stare decât să mă uit la copilă și să procitesc stihurile acestea pe care le ticluii în chiar clipita aceea:

Zăpada pielii tale, ah, fecioară,
Sub haina-ntunecată strălucind,
Și degetele tale mă-nfioară,
Și palmele-ți ce-n gândul meu le prind.

Și-mi pare că uimiții-mi ochi, deodată,
Văd mâna-ți albă cum, ca-ntr-o minune,
Închipuie prin aer, legănată,
O pasăre cu pene de cărbune.

Când auzi stihurile și băgă de seamă focul din privirile mele, flăcăul începu să râdă, și atâta de tare de mai să leșine. Pe urmă îmi spuse:

– Într-adevăr, văd că ești un viteaz fără de pereche, și un călăreț nemaipomenit!

Eu răspunsei:

– Așa sunt socotit! Dar tu, tu cine ești?

Și îmi îngroșai glasul ca să-l înfricoșez și să-l fac să mă cinstească. Și flăcăul îmi spuse:

– Eu sunt Ebad ben-Tamim ben-Thalaba, din tribul Bani-Thalaba. Iar copila aceasta este sora mea.

Eu atunci strigai:

– Grăbește-te, dară, să mi-o dai pe soră-ta de soție, că mi-e dragă pătimaș și sunt din viță aleasă!

Da el îmi răspunse:

– Află că nici sora mea, nici eu nu avem să ne căsătorim niciodată. Întrucât ne-am ales pământul acesta mănos din inima pustiei ca să ne trăim viața aici în liniște deplină, departe de toate necazurile!

Eu spusei:

– Îmi trebuie sora ta de soție, ori într-o clipită ai să te prenumeri printre morți, sub tăișul acestui paloș!

La vorbele acestea, flăcăul sări spre capătul celălalt al cortului și îmi spuse:

– Îndărăt, o, nelegiuitule care încalci datorințele ospeției! Lupta dintre noi îl va da pe cel biruit la cherem!

Și își luă, de pe stâlpul pe care atârnau, spada și pavăza, în vreme ce eu mă repezii înspre locul unde păștea calul meu, și sării în șa, și mă gătii de apărare. Iar flăcăul, după ce își luă armele, ieși și el și încălecă pe cal și se și pregătea să se avânte, când copila, soră-sa, veni, cu ochii plini de lacrimi și se agăță de genunchii lui pe care îi sărută, procitind stihurile acestea:

O, frate drag al meu, să-ți aperi
Plăpânda soră de ocară,
Tu-nfrunți acum în luptă cruntă
Vrăjmașu-acesta ca o fiară,
Venit asupră-ne năprasnic
Din cine știe care țară.

Cu ce-aș putea să-ți fiu de sprijin,
Decât rugându-mă fierbinte
Celui ce-mparte biruință
În lumi, cerescului părinte,
Și să-ți rămân pe veci aceeași,
Neprihănită și cuminte!

Dar soarta rea de te va smulge
Inimii mele, tu să știi
Că nu-i pe lumea asta țară
În care-aș mai putea trăi,
De-ar fi și cea mai mândră țară,
Scăldată-n mări de bogății!

Să știi că n-aș putea în urmă-ți
Să mai trăiesc o clipă doar.

Aceeași groază ne-ar cuprinde,
Același lut ne-ar fi talar,
Cum am trăit întreaga viață
Uniți la fel și-n moarte iar.

Când flăcăul auzi stihurile acestea deznădăjduite ale surorii sale, ochii lui se umplură de lacrimi, și se aplecă spre fată, și îi ridică binișor vălul care îi acoperea chipul și o sărută între ochi; și împrejurarea îmi îngădui să văd pentru întâia oară chipul copilandrei: era aidoma de frumoasă ca soarele care se ivește dintr-odată ieșind dintr-un nor! Pe urmă flăcăul ținu o clipită capul calului întors către copilandră și prociti stihurile acestea:

Stai, soră dragă, și privește
Ce va să facă brațul meu!
Căci dacă nu lupt pentru tine
Și mă-nspăimânt de orice greu,
La ce mai am un cal pe lume
Și-atâtea arme port mereu?
De nu-nfrunt lumea să te apăr,
Ce rost mai am pe lume eu?

De dau napoi când ținta luptei
E însăși frumusețea ta,
Nu-i ca și cum din toată zarea
La gras ospăț aș îmbia
Fiece pasăre de pradă
Să se repeadă-asupra mea,
Ca la un stârv lăsat pustiei,
Din care sufletu-ar zbura?

Cât despre-acest străin, ce spune
Că e viteaz cum altul nu-i,
Ce se tot umflă-n piept și-și țipă
Dârzia și puterea lui –
Sub ochii tăi, cu-o lovitură,
Am să-l despic pe căscăui,

Și de la creștet până-n talpă
Ca pe-un dovleac am să-l descui!

Pe urmă se întoarse către mine și strigă:

Iar tu, cel ce râvnești, în luptă,
De tine biruit să mor
Și după moartea-mi să te bucuri
De-al bucuriilor odor –
Pe seama ta se va-mplini-va
Un lucru înfricoșător
De care pomeni-vor hronici
Până departe-n viitor.

Căci dacă-ți cânt aceste stihuri
În ritm de bătălie-acum,
Eu sunt cel care, nezăbavnic,
Am să te spulber ca pe-un fum
Și-am să-ți ridic spurcatul suflet
Zvârlindu-l iadului de scrum,
De nici n-ai să pricepi prea bine
Ce s-a fost petrecut și cum!

Și își repezi calul împotriva calului meu și, dintr-o lovitură, îmi trimise paloșul să zboare hăt departe și, fără să-mi lase răgaz să dau pinteni și să mă afund în pustie, mă înșfăcă cu o mână, și mă ridică din șa ca pe un sac gol, și mă zvârli ca pe o minge în văzduh, și mă prinse din zbor în mâna stângă, și mă ținu așa cu brațul întins, de parcă ar fi ținut pe deget o pasăre domesticită. Iar eu nu mai știam dacă toate astea nu erau cumva un vis negru sau dacă flăcăul cu obrajii mătăsoși și trandafirii nu era vreun ginn care sălășluia în cortul acela cu vreo hurie! Și de altminteri ceea ce se petrecu mai apoi mă făcu să socot că mai degrabă așa trebuie să fi fost.

Într-adevăr, când copila văzu biruința fratelui său, se repezi la el, și îl sărută pe frunte, și se agăță bucuroasă

de gâtul calului lui, pe care îl duse de hăț până la cort. Acolo flăcăul descălecă ținându-mă la subsuoară ca pe o zdreanță, mă puse jos pe pământ, mă ajută să mă pun pe picioare și, luându-mă de mână, mă pofti să intru în cort, în loc să-mi strivească sub picioare capul; și îi spuse suroră-sii:

– De-acum este oaspetele luat sub ocrotirea noastră; așa că să ne purtăm față de el cu cinstire și cu blândețe.

Și mă pofti să șed jos pe chilim; iar copila puse la spatele meu o pernă, ca să mă hodin mai bine; pe urmă se apucă să pună la loc armele fratelui ei, și să-i aducă apă înmiresmată și să-l spele pe față și pe mâini; pe urmă îl îmbrăcă într-o mantie albă, spunându-i:

– Deie Allah, o, fratele meu, ca faima ta să răzbată până la marginea marginilor neprihănirii, și să te pună ca pe un zbenghi de frumusețe pe chipul strălucit al triburilor noastre!

Iar flăcăul îi răspunse cu stihurile acestea:

O, soră dragă, tu, din neamul
Lui Bani-Thalaba, curată
La sânge, ai văzut în luptă
Cum brațu-mi știe să se bată,
Cum pentru ochii tăi înfruntă
Primejdia și moartea toată!

Ea răspunse:

Cununa pletelor pe frunte-ți
Părea că-i soare-n răsărit,
Și străluceai ca o lumină,
O, frate-al meu nebiruit!

El urmă:

Dacă leii din pustie
Vor asupra-ne să vie,
Spune-le tu, soră dragă,
Că nu-i treabă ca-ntr-o șagă.

Să se ducă îndărăt,
Ca să scape de prăpăd:
Că n-aș vrea, când vin la mine,
Să mai pață vreo rușine,
Și nu cumva să rămână,
Frânți cu botul în țărână,
Tot gemând de suferinți,
Mestecând nisipu-n dinți.

Ea răspunse:

Aflați voi toți, cei din pustiuri,
De fratele meu, de Ebad!
Voi, cei ce rătăciți de-a pururi,
Luați aminte: E răsad
Al unui neam ales și mândru!
Cu vitejia-și taie vad
Și, numai auzindu-i faima,
Vrăjmașii dinainte-i cad.

Sărmane beduin, Hamade,
Cercași tu brațu-i să-l înfrunți,
Și te făcu viteazu-ndată
Să te preschimbi într-un grăunț.
Văzând cum moartea către tine
Întinde negrele ei punți
Și se strecoară ca un șarpe
Spre prada lui, cu ochii crunți!

Or, dacă văzui toate astea și dacă ascultai stihurile, rămăsei tare năucit; și îmi întorsei privirile asupra-mi și băgai de seamă cât de mic ajunsesem până și în ochii mei, și cât de mare era urâțenia mea pe lângă frumusețea celor doi tineri! Da numaidecât o văzui pe fată că îi aduce fratelui ei o tabla plină cu bucate și cu poame, fără să-mi arunce barem o privire, barem și a silă, de parcă aș fi fost un câine nevrednic de luat în seamă. Da mie, măcar că se purta așa, tot mi se părea că este încă și mai

minunată, mai ales când începu să-i dea să mănânce fratelui ei, slujindu-l cu mâna ei și delăsându-se pe sineși, ca să nu-i lipsească lui nimic. Da până la urmă tânărul se întoarse către mine și mă pofti să împart prânzul cu el; eu atunci scosei un oftat de ușurare, întrucât de-acuma mă simții încredințat că mi se va cruța viața. Și îmi întinse chiar el un farfuriu cu iaurt și un ceanac plin cu niște curmale fierte în apă înmiresmată. Iar eu mâncai, și băui stând cu capu-n jos, și îi jurai o mie și cinci sute de jurăminte că de-aci înainte am să fiu robul lui cel mai supus și cel mai neclintit în credincioșie față de el. Ci el zâmbi și îi făcu un semn suroră-sii, care se ridică pe dată și deschise o ladă mare și scoase unul câte unul zece caftane minunate, care de care mai frumos; și puse nouă dintre ele într-o legătură și mă nevoi să le primesc; pe urmă mă sili să mă îmbrac cu cel de al zecelea. Și acesta al zecelea, atâta de falnic, este cel cu care, o, voi, toți, mă vedeți îmbrăcat acuma!

După care, flăcăul mai făcu un semn, și copila ieși o clipită spre a se întoarce numaidecât; și fusei poftit de ei de amândoi să mă duc să iau în stăpânire o cămilă încărcată cu tot felul de merinde, precum și cu daruri pe care le-am păstrat cu prețuire până în ziua de azi. Și, după ce mă potopiră astfel cu tot soiul de cinstiri și de daruri, fără ca eu să fi săvârșit chiar nimic ca să mi se cadă, ba dimpotrivă! mă poftiră să mă bucur de găzduirea lor cât mi-o fi cheful. Da eu, nevrând să mai greșesc cu nimic, îmi luai rămas-bun de la ei sărutând de șapte ori pământul între mâinile lor și, încălecând pe roibul meu, luai cămila de căpăstru și grăbii să mă întorc pe drumul prin pustiul de unde venisem.

Și atunci, dacă ajunsesem cel mai bogat din tribul meu, mă făcui căpetenie peste o ceată de tâlhari de drumul mare. Și se întâmplă ceea ce se întâmplă!

Și-aceasta-i povestea pe care v-am făgăduit-o și care fără de nicio îndoială că este vrednică de iertăciunea

tâlhăriilor mele care, cu adevărat, nu sunt de greutatea cea mai mică!

Când beduinul Hamad își isprăvi povestea, Nozhatu le spuse celor doi sultani și vizirului Dandan:

– Nebunii se cade a fi cruțați, dar trebuie să-i punem în neputință de a face rău. Or, beduinul acesta are mintea smucită fără de leac; așa că se cuvine să-i iertăm faptele rele, dat fiind că e simțitor la stihurile frumoase și că are o ținere de minte uluitoare!

La vorbele acestea, beduinul se simți atâta de ușurat, încât se pologi lat pe chilimuri. Iar hadâmbii veniră și îl strânseră de pe jos.

Or, de-abia tocmai pierise beduinul, că un olăcar și intră gâfâind și, după ce sărută pământul între mâinile stăpânilor, spuse:

– Muma-Prăpădurilor se află la porțile cetății, întrucât nu mai este decât la o depărtare de numai un farasang!

La vestea aceea, atâta de îndelung așteptată, cei doi sultani și vizirul se înfiorară de bucurie și cerură amănunte de la olăcar, care le spuse:

– După ce Muma-Prăpădurilor a deschis scrisoarea de la sultanul nostru și a văzut iscălitura lui din josul foii, s-a înveselit până peste poate; și pe clipă pe dată și-a făcut pregătirile de plecare și a poftit-o pe doamna Safia să vină cu ea și cu o sută de oșteni de frunte de-ai rumilor de la Constantinia. Pe urmă mi-a spus s-o iau înainte, ca să vin să vă dau de știre despre sosirea ei.

Atunci vizirul Dandan se ridică și le spuse sultanilor:

– Este mai cuminte, ca să răsturnăm vicleniile și tertipurile de care ar mai putea să se slujească bătrâna păcătoasă, să ne ducem în întâmpinarea ei, după ce avem să ne străvestim în haine de creștini apuseni și avem să luăm cu noi o mie de oșteni aleși, îmbrăcați întocmai după tipicul îndătinat la Chezareea.

Și cei doi sultani răspunseră cu ascultare și cu supunere și

făcură precum îi sfătuise vizirul cel mare. Încât, atunci când îi văzu în împopoțonătura aceea, Nozhatu le spuse:

– Chiar că, dacă nu aș ști cine sunteți, v-aș crede întru totul niște afrangi!

Ei atunci ieșiră din palat și, trecând în fruntea celor o mie de oșteni, purceseră în întâmpinarea Mumei-Prăpădurilor.

Și, în curând, bătrâna se ivi. Atunci Rumzan și Kanmakan îi spuseră vizirului Dandan să desfășoare oștenii într-un perghel larg și să-i pună să înainteze încetișor, în așa fel ca să nu lase să scape niciun oștean de la Constantinia. Pe urmă sultanul Rumzan îi spuse lui Kanmakan:

– Lasă-mă mai bine să ies eu cel dintâi înaintea afurisitei de babe: că pe mine mă cunoaște și nu are să cadă la bănuială.

Și își îndemnă calul. Și într-o clipită fu alături de Muma-Prăpădurilor.

Atunci Rumzan sări sprinten la pământ, iar bătrâna, cunoscându-l, descălecă și ea și i se agăță de gât. Atunci sultanul Rumzan o prinse în brațe, o ținti ochi în ochi, și o strânse și o stropși atâta de tare și atâta de îndelung, încât baba scoase o bufnitură răsunată care făcu toți caii să se ridice în două picioare și pietrele de pe drum să sară în capul călăreților!

Or, tot atunci, cei o mie de oșteni, în goana mare a cailor, strânseră perghelul și strigară la cei o sută de creștini să pună jos armele și într-o clipire de ochi îi luară prinși până la unul, pe când vizirul Dandan veni înspre doamna Safia și, după ce sărută pământul între mâinile ei, îi știrici în câteva cuvinte cum stă treaba, în vreme ce bătrâna Muma-Prăpădurilor, priponită fedeleș, pricepea într-un sfârșit pieirea ei și se fleșcăia pe sine toată.

Pe urmă toată lumea se întoarse la Chezareea; și, de-aci, pe dată luară drumul Bagdadului, unde ajunseră

fără de necaz și în graba mare.

Atunci sultanii puseră să se lumineze și să se împodobească toată cetatea și poruncirā pristavilor obștești să-i poftească pe toți locuitorii să se adune dinaintea saraiului. Și când tot meidanul și toate ulițele se umplură de mulțimea de oameni, bărbați, femei și copii, un măgar răpănos ieși pe poarta cea mare, iar pe spinarea lui, de-a-ndoaselea, era legată Muma-Prăpădurilor, cu capul coperit de o tichie roșie și încununată cu balegă de cal. Iar dinainte-i pășea rar un pristav voinic care povestea cu glas tare răutățile cele de seamă ale afurisitei de babe, pricina dintâi a atâtor prăpăduri și în Răsărit și în Apus.

Și, după ce toate femeile și toți copiii o scuipară în ochi, fu spânzurată de picioare la poarta cea mare a Bagdadului!

Și iac-așa pieri, dându-și lui Eblis sufletul împuțit, urgia cea duhnită, vântuita hoașcă de pomină, vicleana, și telpiza, și desfrânata cea păcătoasă, Sauahi Omm El-Dauahi. Soarta a viclenit-o precum și ea viclenise, și lucrurile s-au petrecut astfel pentru ca moartea ei să poată sluji ca semn de prevestire a luării Constantiniei de către drept-credincioși și a deplinei biruințe în Apus, pe viitor, a Islamului aducător de pace pe pământul lui Allah în lat și în lung!

Încât cei o sută de oșteni creștini nu mai vroiră să se întoarcă în țara lor și aleseră să treacă de bunăvoie la credința cea atâta de limpede a musulmanilor.

Iar sultanii și vizirul Dandan le poruncirā celor mai iscusiți calemgii să însemneze cu grijă în hronice toate amănuntele acestea și toate întâmplările, ca să poată să slujească de pildă izbăvitoare urmașilor ce vor veni.

Și-aceasta-i, o, norocitule sultan, urmă Șeherezada către sultanul Șahriar, povestea strălucită cu sultanul Omar Al-Neman și cu minunații săi fii Șarkan și Daul'makan, cu

domnița Abriza, cu sultănița Puterea-Ursitei și cu sultana Nozhatu, cu vizirul cel mare Dandan și cu sultanii Rumzan și Kanmakan!

Pe urmă Șeherezada tăcu.

Atunci, pentru întâia oară, sultanul Șahriar se uită cu duioșie la Șeherezada cea mintoasă și îi spuse:

– O, Șeherezada! pe Allah! câtă dreptate are sora ta, micuța aceasta care te ascultă, când spune că vorbele tale sunt ispitite la gust și desfătătoare în frăgezimea lor! Chiar că mă faci să înceapă a-mi părea rău de căsăpirea atâtor copile, și poate că până la urmă ai să mă faci să și uit jurământul pe care l-am făcut de a te omorî ca pe celelalte!

Iar micuța Doniazada sări de pe chilimul pe care ședea ghemuită și strigă:

– O, sora mea! ce minunată este povestea aceasta! Și ce drag îmi este de Nozhatu, și de vorbele pe care le spunea ea, și de vorbele fetelor! Și ce bine îmi pare de moartea Mumei-Prăpădurilor! Și ce de-a mirărilea au fost toate!

Atunci Șeherezada se uită la soră-sa și îi zâmbi. Pe urmă îi spuse:

– Da ce-ai mai zice când ai auzi taifasurile jivinelor și ale păsărilor?

Iar Doniazada strigă:

– Ah, sora mea! mă rog ție, spune-ne câteva taifasuri de-ale jivinelor și de-ale păsărilor! Că trebuie să fie desfătătoare, mai cu seamă rostite de gura ta!

Ci Șeherezada spuse:

– Din tot dragul inimii! da de bună seamă că nu până a nu ne îngădui stăpânul nostru sultanul, dacă tot îl mai chinuie încă nesomniile lui!

Iar sultanul Șahriar fu până peste poate de nedumerit și se minună:

– Da oare ce pot să-și spună jivinele și păsările? Și în ce limbă tăifăsuiesc ele?

Iar Șeherezada spuse:

– În proză și în stihuri, în limba arăbească cea mai curată!

Atunci sultanul Șahriar strigă:

– Chiar că, o, Șeherezada, nu vreau să hotărăsc încă nimic în ceea ce privește soarta ta, până ce nu ai să-mi povestești și asemenea lucruri de care eu habar nu am. Căci până acuma nu am auzit decât vorbele omenești; și nu m-ar supăra să aflu ce gândesc și făpturile care nu sunt înțelese de cei mai mulți dintre oameni!

Atunci, întrucât văzu că noaptea se scursese, Șeherezada îl rugă pe sultan să aștepte până a doua zi. Iar Șahriar, cu toată nerăbdarea care îl cuprinsese, binevoi să îngăduiască. O luă în brațe pe frumoasa Șeherezada și se înlănțuiră așa până dimineață.

Dar când fu cea de a o sută patruzeci și șasea noapte

Șeherezada spuse:

POVESTEA CEA FERMECATĂ CU JIVINE ȘI CU PĂSĂRI

POVESTEA CU GÂSCA, PĂUNUL ȘI PĂUNIȚA

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că în vechimea vremilor și în curgerea vârstelor și a clipelor a fost odată un păun căruia îi plăcea, în tovărășia soției sale, să bată țărmurile mării și să se preumble printr-o pădure ce se întindea până acolo și care era plină de ape curgătoare și locuită de cântec de păsări. La vreme de zi, perechea își căuta în liniște hrana, iar la venirea nopții se cocoța într-un pom stufos, ca să nu se primejduiască a ispiti pofta vreunui vecin nu tocmai grijuliu în minunarea sa față de frumusețea tinerei păunițe. Și urmară a trăi așa, binecuvântându-l pe Binefăcător, în pace și dulceață.

Or, într-o zi, păunul o îmbie pe soția lui, spre a mai schimba aerul și priveliștea, să facă o ieșire spre un ostrov ce se vedea de pe țărm. Și răspunzându-i păunița cu ascultare și supunere, își luară zborul amândoi și ajunseră la ostrov.

Și era un ostrov acoperit de pomi roditori și adăpat de o sumedenie de gârle. Iar păunul și soția lui rămaseră până peste poate de fermecați de preumblarea lor prin inima acelei prospețimi, și poposiră o vreme acolo ca să mănânce din toate roadele și să bea din apa aceea dulce și atâta de vioaie.

Or, pe când se pregăteau să se întoarcă acasă, văzură că venea în goană către ei, bătând din aripi și țipând de spaimă, o gâscă. Și veni, tremurând din toate penele ei,

să le ceară adăpost și ocrotire; iar păunul și soția lui nu pregetară s-o întâmpine cu toată prietenia; iar păunița începu să-i vorbească cu multă drăgălășenie și îi spuse:

– Fii binevenită în mijlocul nostru! Vei găsi aici casă și ușurare!

Atunci gâsca începu să se liniștească; iar păunul, neîndoindu-se o clipită că gâsca nu ar avea o poveste uluitoare, o întrebă cu bunătate:

– Dar ce ai pățit? Și de ce atâta spaimă?

Și gâsca răspunse:

– Încă mai sunt bolnavă de ceea ce am pățit și de groaza amarnică pe care mi-a stârnit-o Ibn-Adam[1]! uf! apere-ne Allah! ferească-ne Allah de Ibn-Adam!

Iar păunul, tare tulburat, îi spuse:

– Liniștește-te, buna mea gâscă, liniștește-te!

Iar păunița îi spuse:

– Cum crezi că ar putea Ibn-Adam să ajungă până la ostrovul acesta așezat în mijlocul mării? De pe țărm nu poate să sară până aici; iar dinspre mare, cum să străbată atâta întindere de apă?

Atunci gâsca le spuse:

– Binecuvântat să fie cel carele v-a scos în calea mea spre a mă face să-mi uit spaimele și să-mi întoarceți pacea în inimă!

Și păunița îi spuse:

– O, sora mea, istorisește-ne pricina spaimei pe care ți-a stârnit-o Ibn-Adam și pățania care trebuie să ți se fi întâmplat.

Și gâsca povesti:

– Află, o, păune plin de fală, și tu, păuniță dulce și primitoare, că eu din copilăria mea sălășluiesc pe ostrovul acesta, și am trăit aici fără necazuri și griji, și fără de nimic care să-mi tulbure sufletul ori să-mi supere privirea. Dar, alaltăieri noapte, pe când dormeam cu capul

[1] *Ibn-Adam* – în limba arabă: fiul lui Adam – adică *omul*, în exprimarea metaforică a Șeherezadei.

sub aripă, am văzut ivindu-mi-se în vis un Ibn-Adam care voia să lege vorbă cu mine; și eram gata să răspund ispitelor lui, când am auzit un glas care îmi striga: „Ia seama, gâsco, ia seama! Nu te încrede în Ibn-Adam și în dulceața graiului lui și în viclenia purtărilor lui! Și nu uita ce a spus despre el poetul:

Îți dă să guști dulceață de vorbe cu alean,
Și-odată te înhață ca un vulpoi viclean!

Întrucât, biată gâscă, să știi bine că Ibn-Adam a ajuns în șiretlicuri la o atare iscusință, încât poate, când vrea, să momească la el și pe cei ce sălășluiesc în ape, și dihăniile cele mai crude ale mării; și poate să facă să se rostogolească grămadă din înaltul văzduhurilor vulturii care plutesc liniștit, numai zvârlind în ei cu un gălămoz întocmit din noroi uscat; și atâta-i de afurisit, încât poate să biruiască un elefant și să se slujească de el ca de o slugă, ori să-i smulgă colții ca să-și facă din ei scule. Ah, gâsco, fugi, fugi!"

Eu atunci am sărit din somn și, fără să mă mai uit în urmă-mi, speriată, am luat-o la fugă, alungindu-mi gâtul și desfășurându-mi aripile. Și începui să pribegesc așa încolo și încoace până ce simții că mă lasă puterile; atunci, cum ajunsesem la poalele unui munte, mă oprii o clipită pe după o stâncă, și inima mi se zbătea de frică și de osteneală, iar pieptul îmi era sugrumat de toată apăsarea pe care mi-o stârnea Ibn-Adam! Și, de toate astea, nici nu mai mâncasem, nici nu mai băusem, și foamea mă chinuia, și setea așijderea! Și nu mai știam ce să fac și nu mai cutezam nici să mă mișc, când văzui înaintea mea, la intrarea într-o peșteră, un pui de leu, roșcovan, cu privirea blândă și dulce, care numaidecât îmi stârni încredere și dragoste. Iar la rându-i, leul cel tânăr mă și băgase de seamă și arăta toate semnele unei bucurii mari, așa de plină eram de sfiiciune și așa de tare îl încântase

înfățișarea mea. Încât mă strigă, spunându-mi:

– O, micuțo dulce, apropie-te, vino să stau oleacă la taifas cu tine.

Iar eu mă simții tare ispitită de poftirea lui, și pășii spre el rușinoasă; iar el îmi spuse:

– Cum te cheamă? Și de ce neam ești?

Eu îi răspunsei:

– Mă cheamă Gâscă! Și sunt din neamul Gâștelor!

El îmi spuse:

– Te văd că tremuri și ești înspăimântată, și habar nu am din ce pricină!

Eu atunci îi povestii ce văzusem și ce auzisem în vis. Și tare nu-mi fu mirarea când el îmi răspunse:

– Păi și eu am avut un vis la fel, și i l-am povestit tatălui meu, leul, care numaidecât mi-a spus să mă feresc de Ibn-Adam și să mă păzesc cât pot de ispitele și de vicleniile lui! Dar până acuma nu am avut prilejul să mă întâlnesc cu acel Ibn-Adam!

La vorbele acestea ale tânărului leu, spaima mea nu făcu decât să sporească, și strigai:

– Nu mai este de șovăit ce hotărâre-i de luat! Este ceasul să ne descotorosim de pacostea asta, și numai ție, o, fiu al sultanului jivinelor, cată să ți se cuvină fala de a-l ucide pe Ibn-Adam! Și, făptuind aceasta, slava ta va crește în ochii tuturor făpturilor din văzduh, din apă și de pe pământ!

Și urmai a-l îmbărbăta așa și a-l măguli pe leul cel tânăr până ce îl hotărâi să purceadă în căutarea vrăjmașului nostru al tuturora. Așadar, leul ieși din peșteră și îmi spuse să-l urmez; iar eu pornii în urma lui, pe când el înainta mândru, plesnindu-și coada pe spinare. Și merserăm astfel în tovărășie, eu tot în urmă-i și de-abia izbutind să mă țin de pasul lui; într-un sfârșit, văzurăm că se ridică o pulbere care, când se risipi, lăsă să se ivească, gol-goluț, un măgar fugar, fără samar și fără căpăstru, care ba tropăia și zvârlea din picioare, ba se

trântea la pământ și se tăvălea prin țărână, cu toate patru picioarele în sus.

La priveliștea aceea, prietenul meu, leul cel tânăr, rămase destul de uluit, întrucât părinții lui nu-l lăsaseră niciodată până atunci să iasă din peșteră; și îl hălăi pe măgarul cu pricina, strigându-i:

– Hei, tu! Ia vino încoace!

Iar celălalt grăbi a se supune; și prietenul meu îl întrebă:

– Jivină săracă la minte, pentru ce săvârșești așa ceva? Și, mai întâi, de ce neam ești dintre animale?

El răspunse:

– O, stăpâne al meu, sunt robul tău măgarul, din neamul măgarilor!

El întrebă:

– Și pentru ce ai venit aici?

El răspunse:

– O, fiu al sultanului, ca să scap de Ibn-Adam!

Atunci leuțul începu să râdă și îi spuse:

– Când ești așa de înalt și de mare, cum poți să te temi de Ibn-Adam?

Măgarul spuse, dând din cap cu o înfățișare pătrunsă:

– O, fiu al sultanului, văd că nu cunoști deloc ființa aceea ticăloasă! Dacă îmi este frică de el, nu-i nicidecum pentru că mi-ar vrea moartea: că el îmi vrea mai rău decât atâta, iar spaima mea vine de la ceea ce are să mă facă să îndur! Află, așadar, că îi slujesc să mă călărească, atâta vreme cât sunt tânăr și voinic; și, drept aceea, îmi pune pe spinare o întocmeală căreia el îi zice samar; pe urmă mă strânge peste pântece cu o legătură căreia îi zice chingă; iar pe sub coadă îmi petrece un ochete căruia am uitat cum îi zice, dar care îmi vatămă amarnic părțile cele gingașe; la urmă, îmi bagă în gură o bucată de fier care îmi sângerează limba și cerul gurii, și căreia îi zice zăbală. Și apoi încalecă pe mine și, ca să mă facă să merg mai sprinten decât pot, îmi împoldește grumajii

și dindărătul cu o strămurariță. Și dacă, spetit, dau să merg oleacă mai agale, îmi aruncă niște blesteme înfricoșătoare și niște înjurături de mă cutremură, așa măgar cum sunt, căci de față cu toată lumea mă face: „Codoș! pui de lele! plod de curviștean! fund al suroră-ti! târfoștean!“ – și ce mai știu eu! Și dacă, din nenorocire, vrând să-mi mai ușurez olecuță pieptul, scap vreo vânturătură, atunci mânia lui nu cunoaște margini; și-i mai bine, din cinstire față de tine, o, fiu al sultanului, să nu-ți mai înșir tot ce-mi face și tot ce-mi zice în asemenea împrejurări! Încât nu mă dedau la atari ușurări decât atunci când sunt încredințat că sunt singur! Dar asta nu e tot! Când am să ajung bătrân, are să mă vândă vreunui apar care, punându-mi în spinare o tainiță, are să mă încarce pe fiece latură cu burdufuri grele și cu donițe voinice de apă, și-așa până ce, nemaiputând de traiul rău și de lipsuri, am să crăp în ticăloșie. Și-atunci stârvul meu are să fie aruncat la câinii hoinari, pe gunoaie! și iacătă aceasta-i soarta cea păcătoasă, o, fiu al sultanului, pe care mi-o hărăzește Ibn-Adam! Uf! se mai află oare printre făpturi vreo nenorocită care să se asemuie cu mine? Răspunde, tu, o, gâscă bună și duioasă!

Eu atunci, o, stăpânii mei, simții că mă străbate un fior de groază și de milă, și strigai, tulburată până peste poate și tremurând toată:

– O, doamne leule, chiar că măgarul este de crezut! Că eu, numai ascultând așa, și mor!

Iar leul cel tânăr, văzând măgarul gata să-și ia tălpășița, îi strigă:

– Dar ce ești atâta de zorit, frățioare? Mai stai oleacă, întrucât chiar că mi-ai stârnit luare-aminte! Și aș fi bucuros să te văd că îmi slujești de călăuză spre a ajunge la Ibn-Adam!

Și măgarul răspunse:

– Îmi pare rău, doamne! da mai bine-i să pun între el și mine cale de o zi; întrucât m-am despărțit de el ieri, pe

când se îndrepta către meleagul acesta. Și mă duc să caut vreun loc tainic unde să mă adăpostesc de vicleniile și de ticăloșiile lui. Și-apoi, cu îngăduința ta, aș vrea acuma, că sunt încredințat că nu are să mă audă, să mă ușurez după pofta mea și să mă bucur de văzduhul zărilor!

Și, rostind vorbele acestea, măgarul începu să zbiere prelung, și urmă apoi cu trei sute de vânturături strălucite, zvârlind din copite. După care se tăvăli prin iarbă o bună bucată de vreme, și se ridică iar și, zărind o pulbere în depărtare, ciuli o ureche, pe urmă cealaltă ureche, se uită țintă într-acolo și, întorcându-ne repede dosul, își luă tălpășița și pieri.

Or, după ce pulberea se risipi, se ivi un cal negru, cu fruntea înstelată de o pată albă ca o drahmă de argint, frumos, bine cumpănit, falnic, sclipitor, și cu picioarele înconjurate, la locul unde se cuvine, de o salbă de păr alb; și venea către noi nechezând cu un glas tare plăcut. Iar când îl văzu pe prietenul meu, leul cel tânăr, se opri în cinstea lui și dete să se tragă îndărăt cuviincios. Dar leul, încântat până peste poate de fălnicia calului și răpit de înfățișarea lui, îi spuse:

– Dar tu cine ești, o, jivină frumoasă? Și pentru ce gonești așa prin pustietatea aceasta întinsă și pari atâta de îngrijorat?

El răspunse:

– O, sultane al jivinelor, sunt un cal ca toți caii! Și gonesc să scap de urmărirea lui Ibn-Adam!

La vorbele acestea, leul rămase până peste poate de uluit și îi spuse calului:

– Nu mai vorbi așa, o, calule, întrucât chiar că e rușinos pentru tine să-ți fie frică de Ibn-Adam, puternic cum ești și înzestrat cu acele spete late și cu acea statură, și când poți cu numai o izbitură de picior să-l faci să treacă din viață în moarte! Uită-te la mine! nu sunt așa de mare ca tine, și totuși i-am făgăduit acestei drăgălașe gâște, care tremură, c-o izbăvesc pe totdeauna de

spaimele ei, înfruntându-l și ucigându-l pe Ibn-Adam și mâncându-l cu totul! Și-atunci am să-mi fac o bucurie de-a o întoarce pe biata gâscă în casa ei și în mijlocul alor săi!

Când auzi vorbele acestea ale prietenului meu, calul se uită la el cu un zâmbet trist și îi spuse:

– Leapădă departe de tine asemenea gânduri, o, fiu al sultanului, și nu te amăgi așa în ce privește puterea, și statura, și sprinteneala mea, că toate astea sunt zadarnice față de istețimea lui Ibn-Adam. Și să știi bine că, atunci când mă aflu în mâinile lui, găsește mijlocul să mă domolească precum îi e pofta. Ca atare, îmi pune la picioare niște piedici de cânepă și de fire de păr, și mă priponește cu capul de un țăruș înfipt mai sus de mine în perete; și în felul acesta nu pot nici să mă mișc, nici să stau jos, nici să mă culc. Dar asta nu e tot! Când vrea să încalece pe mine, îmi pune în spinare ceva căreia îi zice șa, și îmi sugrumă pântecele cu două chingi tare vârtoase care mă rod amarnic; în gură îmi pune o bucată de oțel de care trage cu niște curele spre a mă cârmi încotro îi place; și, odată aburcat în spinarea mea, mă îmboldește și îmi străpunge coastele cu niște sâmcele de la ceea ce el numește pinteni, și așa îmi umple tot trupul de sânge! da cu asta nu s-a sfârșit! Când sunt bătrân, și când spinarea mea nu mai este atâta de mlădie și nici atâta de voinică și când vinele mele nu mai sunt în stare să mă avânte atâta de sprinten pe cât ar vrea el, mă vinde vreunui morar care mă pune să învârtesc noapte și zi la piatra morii până mă dărâm de tot. Atunci mă vinde casapului care mă înjunghie, și mă jupoaie, și îmi vinde pielea la tăbăcari, iar coama și coada meșterilor de ciucuri, de site și de strecurători! Și-aceasta-i soarta mea cu Ibn-Adam!

Atunci leuțul rămase tare tulburat de cele ce auzea și îl întrebă pe cal:

– Văd că mi se cade neabătut să mântui lumea de această ființă a prăpădului pe care toți o numiți Ibn-Adam.

Spune-mi așadar, o, calule, unde și când l-ai zărit ultima dată pe Ibn-Adam?

Calul spuse:

– L-am părăsit pe la amiază. Și-acuma-i pe urmele mele, gonind încoace!

Or, de-abia își încheiase calul vorbele acestea, că se și ridică o pulbere care îi pricinui o asemenea spaimă, încât, fără a-și mai lăsa răgaz să-și ceară iertăciune, ne părăsi în goana mare. Și văzurăm dinspre pulberea aceea cum se ivește și înaintează către noi, cu călcături lungi, speriată și cu gâtul întins și mugind a deznădejde, o cămilă.

La vederea acelei jivine mătăhăloase, nemăsurat de mare, leul fu încredințat că trebuia să fie chiar Ibn-Adam și, fără a mai întreba, se repezi la ea și era să sară s-o sugrume, când îi strigai cu toată tăria glasului meu:

– O, fiu al sultanului, stai! nu este Ibn-Adam, ci o cămilă cumsecade, cea mai blândă dintre dobitoace! Și de bună seamă că fuge de Ibn-Adam!

Atunci leuțul se opri la vreme și, cu totul nedumerit, o întrebă pe cămilă:

– Oare-i adevărat, o, năprasnicule animal, că chiar și ție îți e frică de făptura aceea? Atunci ce faci cu picioarele tale cele uriașe, dacă nu ești în stare să-l zdrobești cu ele?

Iar cămila clătină încet din cap și, cu ochii pierduți ca într-un vis urât, răspunse cu tristețe:

– O, fiu al sultanului, uită-te la nările mele! Încă mai sunt găurite și zdrențuite de juvățul pe care Ibn-Adam mi l-a petrecut prin ele, ca să mă supună și să mă mâie cum vrea; iar de juvățul acela este legată o frânghie pe care Ibn-Adam o încredințează celui mai mic dintre copiii lui, care așa, călare pe-un măgăruș, poate să mă ducă precum îi place, și pe mine și o turmă întreagă de cămile în șir una după alta! Uită-te la picioarele mele! Sunt bătucite și scorojite de goanele cele lungi și de drumurile

cele silnice prin nisipuri și prin pietroaie! Dar asta nu e tot! Află că, atunci când îmbătrânesc, după atâtea nopți fără de somn și atâtea zile fără de tihnă, nici gând să aibă vreo luare-aminte față de bătrânețea mea și de îndurările mele, și încă mai știe să tragă foloase din carnea mea cea bătrână și din oasele mele vlăguite, vânzându-mă la măcelar, care îmi vinde carnea la oamenii săraci, și pielea la tăbăcari, și părul la torcători și la țesători! Și iac-așa-i amarul îndătinat pe care mă face să-l îndur Ibn-Adam!

La vorbele acestea ale cămilei, leuțul fu cuprins de o supărare fără de margini; și răgi, și își frământă fălcile, și izbi pământul cu labele; pe urmă îi spuse cămilei:

– Grăbește de-mi spune unde l-ai lăsat pe Ibn-Adam!

Și cămila spuse:

– E pe urmele mele și nu are să zăbovească a se ivi. Încât, mă rog ție, o, fiu al sultanului, îngăduie-mi să mă surghiunesc și să fug într-alte țări din țara mea de baștină! Că nici sihăstriile pustiului, nici meleagurile cele mai dosite nu au să poată să mă ascundă de iscodelile lui!

Atunci leul îi spuse:

– O, cămilo, crede-mă! mai așteaptă oleacă și ai să vezi cum am să-l năpădesc pe Ibn-Adam și cum am să-l trântesc la pământ, și am să-i sfarm oasele, și am să-i beau sângele, și am să-mi fac ospăț din carnea lui!

Și cămila răspunse, pe când fiorii îi cutremurau în valuri toată pielea:

– Îngăduie! o, fiu al sultanului, eu mai degrabă încă tot vreau să mă duc, întrucât poetul a spus:

Când chiar sub cortul tău se-adăpostește
Și chiar în țara care-i țara ta
Ți se strecoară-un ticălos hoțește,
Atât mai poți să faci din câte-ai vrea:
Să-i lași și cort, și țară, și nădejde
Și să fugi încotro vei mai putea!

După ce prociti stihurile acestea atâta de adevărate, buna cămilă sărută pământul dintre mâinile leului și se ridică iarăși; și numaidecât o văzurăm cum își legăna spinarea spre zări.

Or, abia pierise ea, când, deodată, ieșind de nu știu unde, un moșnegel, cu înfățișare de ghiuj prăpădit, cu chipul șiret, cu pielea sfrijită, se ivi, ducând pe umeri un coș în care se aflau niște scule de dulgher, iar pe cap opt scânduri late.

La vederea lui, o, stăpânii mei, nu avusei putere nici măcar să scot un strigăt ori să-l prevestesc pe tânărul meu prieten, și căzui lată la pământ. Cât despre leul cel tinerel, tare înveselit de înfățișarea acelei fapturi mărunțele și hâtre, se duse spre el ca să-l cerceteze mai îndeaproape; iar dulgherul se așternu la pământ dinaintea lui și îi spuse zâmbind și cu un glas ugilit:

– O, sultane preaputernic și plin de falǎ, o, tu, cel care te afli pe treapta cea mai de sus a firii, îți urez seară-bună și cer de la Allah să te salte și mai sus în slava lumilor și să-ți sporească tăriile și volniciile! Or, eu sunt un asuprit care vine să-ți ceară ajutor și ocrotință în năpastele care mă pasc din partea vrăjmașului meu!

Și începu să plângă, să geamă și să suspine.

Atunci leuțul, tare înduioșat de lacrimile și de înfățișarea lui oropsită, își îndulci glasul și îl întrebă:

– Dar cine te-a asuprit? Și cine ești oare, o, tu, cel mai vorbăreț dintre toate jivinele pe care le cunosc, și cel mai distins, măcar că ești de departe cel mai hâd dintre toate?

Celălalt răspunse:

– O, doamne al jivinelor, eu țin de neamul dulgherilor; da cât despre asupritorul meu, acela-i Ibn-Adam! Ah, doamne leule, Allah să te ferească de vicleniile lui Ibn-Adam! În toate zilele, de cu zori, mă pune să muncesc pentru bunăstarea lui; și niciodată nu mă plătește; încât, crăpând de foame, m-am săturat să tot trudesc întru

folosul lui și mi-am luat tălpășița departe de cetățile în care sălășluiește el!

La vorbele acestea, leul cel tânăr fu cuprins de o mânie amarnică; răcni, sări în sus, pufni și spumegă; iar ochii-i scăpărară scântei; și strigă:

– Dar unde este, într-un sfârșit, amarnicul acela de Ibn-Adam, pe care am să-l sfarm în dinți și am să-i răzbun pe toți cei chinuiți de el!

Omul răspunse:

– Ai să-l vezi că răsare acuma, întrucât se află pe urmele mele, mânios că nu mai are pe nimeni care să dulgherească la casele sale!

Leul îl întrebă:

– Dar tu, animal dulgher, care umbli cu un pas atâta de măruntel, și atâta de șubred așezat pe cele două labe ale tale, încotro te duci?

Omul răspunse:

– Mă duc drept la vizirul tătânelui tău sultanul, la măritul leopard, care a trimis după mine o jivină dintre crainicii lui, ca să-i durez o colibă strașnică în care să se adăpostească și să se apere de năpadele lui Ibn-Adam, de când s-a iscat zvonul despre curânda venire a lui Ibn-Adam pe meleagurile acestea! Și de aceea mă vezi încărcat cu scândurile și cu sculele acestea!

Când auzi asemenea vorbe, leuțul fu cuprins de mare zavistie față de leopard, și îi zise dulgherului:

– Pe viața mea! ar fi o cutezanță până peste fire din partea leopardului să jinduiască a i se împlini atare porunci înaintea noastră! Tot acum tu ai să stai aici și ai să începi a-mi clădi, mie mai întâi, coliba aceea! Cât despre măritul vizir, poate să mai aștepte!

Dar dulgherul se prefăcu a pleca și îi spuse leuțului:

– O, fiu al sultanului, îți făgăduiesc că am să mă întorc de îndată ce voi sfârși treaba poruncită de leopard; întrucât îmi e tare frică de mânia lui! Și am să-ți clădesc atunci nu o colibă, ci un sarai!

Dar leul nu vroi să audă de nimic, ba chiar se și înfurie, și se repezi asupra dulgherului, numai așa ca să-l sperie, și, în chip de șagă, îi puse laba în piept. Și, numai din mângâierea aceea măruntă, omulețul își pierdu cumpăna și se răsturnă la pământ, cu scânduri și cu scule cu tot. Și leul izbucni în râs văzând spaima și chipul descumpănit al prăpăditului de ghiuj. Iar acela, măcar că în sinea lui era înghețat până peste poate, nu lăsă să se vadă nimic, ba chiar începu să zâmbească cu un zâmbet lingușitor, și se apucă nevolnicește de lucru. Or, chiar aceasta era și ținta râvnită de el și pentru care venise!

Așa că luă cu grijă măsura leului pe toate părțile, și în câteva clipite întocmi o ladă dulgherită vârtos, la care nu lăsă decât o deschizătură îngustă; și o împodobi pe dinlăuntru cu niște cuie cu vârful întors spre lăuntru și dinspre înainte spre îndărăt; și închipui pe ici pe colea niște găuri nu prea mari; și, isprăvind, îl pofti cuviincios pe leu să-și ia în stăpânire bunul. Dar leul dintru-ntâi șovăi și îi spuse omului:

– Chiar că mi se pare cam strâmtă și nu prea văd cum aș putea să intru în ea!

Omul spuse:

– Apleacă-te și intră târâș; întrucât, odată înlăuntru, ai să te afli acolo în largul tău!

Atunci leul se aplecă și trupul lui mlădiu lunecă înlăuntru, nemailăsând afară decât coada. Ci dulgherul zori să răsucească acea coadă și s-o înghesuie iute laolaltă cu totul și, într-o clipire de ochi, astupă deschizătura și o cetlui temeinic în cuie!

Atunci leul încercă dintru-ntâi să se miște și să se tragă îndărăt, dar vârfurile agerite ale cuielor îi pătrunseră în piele și îl imponcișară din toate părțile; și începu să mugească de durere; și răcni:

– O, dulgherule, da ce este cu casa aceasta strâmtă pe care ai întocmit-o, și cu aceste cuie care mă înțeapă amarnic?

La spusele acestea, omul scoase un strigăt de izbândă și începu să țopăie, și să icnească, și îi spuse leului:
– Alea sunt cuiele lui Ibn-Adam! O, câine al pustiei, ai să înveți pe pielea ta că eu, Ibn-Adam, în pofida urâciunii, a nevolniciei și a pricăjiciunii mele, pot să biruiesc asupra neînfricării, a tăriei și a frumuseții!
Și, după ce spuse vorbele acestea înspăimântătoare, mișelul aprinse un fumuiag, strânse niște vreascuri împrejurul lăzii și dete foc la tot. Iar eu, mai înțepenită ca oricând de frică și de spaimă, îl văzui pe prietenul meu cum arde de viu și cum moare astfel de cea mai crudă moarte. Iar Ibn-Adam, fără ca să mă fi zărit, dat fiind că zăceam întinsă la pământ, se îndepărtă biruitor.
Eu atunci, după îndelungă vreme, putui să mă ridic și să mă depărtez, cu sufletul plin de spaimă, în partea dimpotrivă. Și iac-așa izbutii să ajung până aici, și soarta mă aduse să vă întâlnesc, o, stăpânii mei cei cu suflet milos!
După ce auziră istorisirea gâștei, păunul și soția lui...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfioasă.

Dar când fu cea de a o sută patruzeci și șaptea noapte

Spuse:

După ce auziră istorisirea gâștei, păunul și soția lui, rămaseră tulburați până peste marginile tulburării, iar păunița îi spuse gâștei:
– Sora mea, aici suntem la adăpost; așa că rămâi cu noi, atâta cât îți va plăcea și până ce Allah are să-ți dea iarăși tihna inimii, singurul bun de preț după sănătate! Rămâi, așadar, și vei împărți cu noi soarta noastră bună ori rea!
Și gâsca spuse:

– Mi-e tare frică, mi-e tare frică!

Păunița adăugă:

– Chiar că nu trebuie, zău! Vrând cu orice preț să scapi de soarta care ți-a fost scrisă, ispitești ursita! Or, ea-i cea mai tare! Iar ceea ce stă scris pe fruntea noastră trebuie să se împlinească! Și tot sorocul trebuie să fie plătit! Așa că dacă sorocul nostru a fost hotărât, nicio putere nu ar putea să-l abată! Dar ceea ce mai cu seamă se cade să te liniștească și să te aline este încredințarea că niciun suflet nu poate să moară până a nu fi istovit toate bunurile câte i-au fost menite de către împărțitorul cel drept!

Or, pe când tăifăsuiau ei astfel, crengile dimprejurul lor trosniră și se auzi un zgomot de pași care într-atâta o tulburară pe tremurata de gâscă, încât își întinse aripile înnebunită și se aruncă spre mare țipând:

– Feriți-vă! feriți-vă! măcar că orice soartă trebuie să se împlinească!

Dar nu fu decât o sperietură degeaba, că, dintre ramurile date la o parte, se ivi capul unui căprior gingaș[1], cu ochii jilavi. Și păunița strigă după gâscă:

– Dar nu te speria așa, soro! întoarce-te degrab! Avem un musafir proaspăt! e un drăgălaș de căprior, din neamul jivinelor, precum ești tu din neamul păsărilor; și nu mănâncă pic de carne sângerândă, ci iarbă și buruieni de-ale pământului! Hai! și nu te mai lăsa răvășită așa, că nimic nu sleiește trupul și nu vlăguiește sufletul ca temerea și grijile!

Atunci gâsca se întoarse legănându-și șoldurile; iar căpriorul, după salamalecurile îndătinate, le spuse:

– E prima dată când vin prin părțile acestea: și nicăieri n-am văzut pământ mai rodnic, nici verdeață și iarbă mai fragede și mai ispititoare! Îngăduiți-mi dar, să vă țin tovărășie, și să mă bucur laolaltă cu voi de binefacerile Ziditorului!

[1] În traducerea lui M. A. Salie: pui de gazelă.

Și tustrei răspunseră:

– Pe capetele și pe ochii noștri, o, căprior plin de bună-cuviință! vei găsi aici belșug, prietenie și sprijin!

Și cu toții se așternură să mănânce, să bea și să se bucure împreună de văzduhul cel bun, o bună bucată de vreme. Și niciodată nu uitară să-și facă rugăciunile de dimineață și de seară: afară de gâscă, întrucât ea, văzându-se de-acum în tihnă, își uită de datorințele față de Împărțitorul tihnei!

Or, în curând, plăti cu viața nerecunoștința aceasta față de Allah!

Într-adevăr, într-o dimineață, o corabie rătăcită fu aruncată pe țărm; iar oamenii coborâră pe insulă și, zărind ceata alcătuită din păun, soața lui, gâscă și căprior, deteră fuga după ei. Atunci cei doi păuni își luară zborul departe în vârful copacilor, căpriorul își luă vânt și, din câteva sărituri, fu în afară de primejdie; și numai gâsca rămase zăpăcită de sine însăși, și se zbătu să fugă în toate părțile; ci numaidecât avu să fie împresurată și prinsă, spre a fi mâncată ca ospățul cel dintâi de pe insulă.

Cât despre păun și soția lui, până a părăsi insula și a se întoarce la pădurea lor de baștină, veniră pe ascuns să-și dea seama de soarta gâștei și o văzură în chiar clipa când i se reteza gâtul. Atunci, îl căutară peste tot pe prietenul lor căpriorul și, după salamalecurile și firitiselile cuvenite pentru primejdia din care scăpaseră, îi deteră de știre căpriorului despre sfârșitul cel nenorocit al bietei gâște. Și păunița spuse:

– Era tare dulce și sfioasă și-așa de drăguță!

Și căpriorul spuse:

– Asta-i adevărat! da în ultima vreme își cam delăsase datorințele față de Allah, uitând să-i mulțumească pentru milele sale!

Atunci păunul spuse:

– O, fiică a moșului meu, și tu, căprior cucernic, haideți să ne rugăm!

Și tustrei sărutară pământul dintre mâinile lui Allah și strigară:

Mărire Celui Drept-răsplătitor,
Domnul puterii și stăpânul firii,
Cel preaînalt și-atoateștiutor,
Cel care-n taina sfântă-a zămislirii
Ne-a dăruit suflare tuturor!

Mărire lui, că stă și-i priveghează
Pe cei cărora le-a fost dat ființă,
Ocrotitor precum un turn de pază,
Și, răsplătind virtute și credință,
Alungă în pustiuri neagra piază!

În veci de veci să fie lăudat
Că a-ntocmit și slăvile mărețe,
Le-a rotunjit și-apoi le-a luminat!
Mărire lui, că-a-ntins în lung și-n lat
Pământul plin de rod ca la ospețe,
Și-n țărmi de mări albastre l-a scăldat
Și l-a împodobit cu frumusețe!

După ce istorisi povestea aceasta, Șeherezada se opri o clipă. Iar sultanul Șahriar se minună:

– Cât de minunată este rugăciunea aceasta și ce bine dăruite sunt aceste jivine! Ci, o, Șeherezada, oare asta-i tot ce știi despre ele?

Iar Șeherezada spuse:

– Asta nu-i nimic, o, Măria Ta, față de ceea ce aș putea să-ți mai istorisesc!

Iar Șahriar spuse:

– Păi ce mai aștepți de nu urmezi! Șeherezada spuse:

– Înainte de a urma *Povestea cu jivinele*, vreau să-ți istorisesc, o, Măria Ta, o poveste care să adeverească învățătura celei de dinainte, anume cât de plăcută îi este Domnului rugăciunea!

Iar sultanul Șahriar spuse:

– Păi de bună seamă!

Atunci Șeherezada spuse:

PĂSTORUL ȘI COPILA[1]

Se povestește că, într-un munte din munții țărilor musulmane, trăia un păstor dăruit cu o mare înțelepciune și cu credință fierbinte; și păstorul acela ducea o viață cuminte și schivnică, mulțumindu-se cu soarta sa și trăind din rodul de lapte și de lână al turmei lui. Și avea în el atâta dulceață și asupra lui atâta binecuvântare, încât fiarele sălbatice nu-i loveau niciodată turma, iar pe el atâta îl cinsteau, încât atunci când îl vedeau de departe îl întâmpinau temenindu-se cu strigătele și urletele lor. Și păstorul a trăit astfel o lungă vreme, nepăsându-i deloc, spre marea lui fericire și spre liniștea lui, de ceea ce se petrecea prin cetățile lumii.

Or, într-o zi, Allah Preaînaltul vru să-i încerce puterea înțelepciunii și prețul adevărat al virtuților, și nu găsi altă ispită mai grea, spre a-l încerca, decât să-i trimită frumusețea femeiască. Așa că îl însărcină pe unul dintre îngerii săi să se străvestească în femeie și să nu precupețească nimic din șiretlicurile acestei făpturi spre a-l face pe sfântul păstor să păcătuiască.

Așa, într-o zi, când păstorul, bolnav de o bucată de vreme, zăcea întins în peștera lui și îl proslăvea în sufletul său pe Ziditor, văzu deodată că intră la el, zâmbitoare și zarifă, o copilă cu ochi negri, care putea prea bine să treacă și drept un copilandru. Și pe loc peștera se și înmiresmă toată, iar păstorul își simți carnea cea bătrână cum se înfioară. Și își încruntă sprâncenele, și se burzului în ungherul lui, și îi zise nechematei:

– Ce cauți aici, o, muiere, care habar nu am cine ești? Că nici nu te-am chemat și nici nu am trebuință de tine!

Copilandra atunci veni și șezu jos lângă bătrân și îi spuse:

[1]La M. A. Salie, titlul este: *Povestea cu schivnicul și cu îngerul.*

– Omule, uită-te la mine! Că eu nu sunt muiere, ci fecioară încă, și vin să mă dăruiesc ție numai pentru desfătarea mea și pentru ceea ce am aflat despre vrednicia ta veche!

Dar moșneagul strigă:

– O, ispititoare a iadului, du-te de-aici! Și lasă-mă să mă scufund în proslăvirea Celui care nu moare niciodată!

Dar copila își făcu să se miște încetișor mlădioșia boiului, se uită lung la bătrânul care încerca să se tragă îndărăt și suspină:

– Spune, de ce nu mă vrei? Îți aduc un suflet supus și un trup gata să se topească de dor! Vezi de nu mi-e gâtul mai alb decât laptele oilor tale! de nu mi-e goliciunea mai proaspătă decât apa de izvor! Pletele mele, o, păstorule, sunt mai mătăsoase sub degetele tale decât puful mielului în pântecele mamei sale! Șoldurile mele sunt calde și alintăcioase, și de-abia se închipuiesc în pârga lor dintâi. Iar sânii mei mici, care dau în mugur, dacă numai cu un deget în treacăt i-ai pipăi, s-ar cutremura! Hai!... buzele mele, pe care le simt cum tremură, au să ți se topească în gură. Hai! ...Hai! ...am niște dinți care cu mușcătura lor strecoară viață în moșnegii pe moarte, și o miere gata să curgă picătură cu picătură din tot trupul meu! Hai!

Și bătrânul strigă, măcar că barba îi tremura din toate firele ei:

– Îndărăt, o, diavole! sau te alung cu bâta asta cioturoasă!

Atunci copila cerului, cu o mișcare împătimită, îi aruncă brațele împrejurul gâtului și îi murmură în ureche:

– Sunt o poamă înțepătoare la limbă, abia dată în must: gust-o și te vei tămădui! Știi mireasma iasomiei? Ți se va părea searbădă, dacă vei mirosi fecioria mea!

Dar bătrânul strigă:

– Numai profumul rugăciunii nu se trece! Ieși de aici, o, amăgitoareo!

Și o îmbrânci de la el cu amândouă mâinile! Atunci copila se ridică și, ușoară, se dezbrăcă cu totul și rămase dreaptă și goală, albă și scăldată în valurile pletelor ei! Iar chemarea tăcerii ei, în acea sihăstrie de peșteră, era mai sfâșietoare decât toate țipetele nebuniei. Iar moșneagul nu se putu opri să nu geamă și, spre a nu mai vedea crinul acela viu, își acoperi capul cu mantia și strigă:

– Du-te! du-te! o, muiere cu ochi vânzători! De la plodirea lumii tu ești pricina nenorocirilor noastre! Tu i-ai pierdut pe oamenii din vremile dintâi, și arunci vrajba între copiii pământului! Acela care te îndrăgește se leapădă pe totdeauna de bucuriile nemărginite pe care numai aceia pot să le guste care te izgonesc din viața lor!

Și bătrânul își înfundă capul și mai tare în sarica lui. Dar copila urmă:

– Ce vorbești tu despre cei de demult? Cei mai înțelepți dintre ei m-au preamărit, iar cei mai aspri m-au cântat! Iar frumusețea mea nu i-a făcut să se abată de la calea cea dreaptă, ci i-a luminat pe cale și a fost desfătul vieții lor! Adevărata înțelepciune, o, păstorule, este de a uita totul la sânul meu! Întoarce-te la înțelepciune! Stau gata întru totul să mă deschid ție și să te adăp cu adevărata înțelepciune!

Atunci bătrânul se întoarse spre perete și strigă:

– Înapoi, o, tu cea plină de ticăloșie! Te scârbesc și te scuip! Câți oameni minunați ai ticăloșit și câți ticăloși ai mântuit! Frumusețea ta e mincinoasă! Că aceluia care știe să se roage, i se ivește o frumusețe nevăzută acelora care te privesc! Îndărăt!

La vorbele acestea, copila strigă:

– O, sfinte păstor! bea laptele oilor tale și îmbracă-te cu lâna lor, și roagă-te Domnului tău în singurătate și în tihna inimii tale!

Și închipuirea pieri.

Atunci, din toate părțile muntelui, veniră fuga la

păstor jivinele sălbatice, care sărutară pământul dintre mâinile lui spre a-i cere binecuvântarea!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada tăcu, iar sultanul Șahriar, întristându-se deodată, îi spuse:

– O, Șeherezada, chiar că pilda păstorului îmi dă de cugetat! Și nu știu dacă nu ar fi mai bine pentru mine să mă trag într-o peșteră și să mă lepăd pe totdeauna de grijile domniei, și drept orice îndeletnicire să mân la păscut oile! Dar mai întâi vreau să ascult urmarea *Povestei cu jivine și păsări!*

Dar când fu cea de a o sută patruzeci și opta noapte

Șeherezada spuse:

POVESTEA CU BROASCA-ȚESTOASĂ ȘI CU PESCĂRUȘUL

Într-una din cărțile mele de demult, se povestește, o, norocitule sultan, că un pescăruș ședea într-o zi pe malul povârnit al unei ape mari și veghea, cu luare-aminte și cu gâtul întins, firul apei. Întrucât aceasta îi era meseria care îi îngăduia să-și dobândească traiul și să-și hrănească pruncii, și-o îndeplinea fără lenevealã, împlinindu-și cu toată cinstea sarcina stării sale.

Or, pe când veghea el la cea mai măruntă mișcare și la cea mai ușoară învălurare, văzu cum trece pe dinaintea lui și cum se oprește în stânca pe care ședea de veghe un haplan de hoit de spiță omenească. Atunci îl cercetă cu privirile și băgă de seamă că hoitul era plin de răni amarnice și crușit de urmele tăieturilor de paloș și ale împunsăturilor de lance; și chibzui în cugetul său: „Pesemne că este vreun tâlhar pe care l-au făcut să-și ispășească păcatele!" Pe urmă își înălță aripile și îl binecuvântă pe Cel-Atoateîmpărțitor, grăind: „Binecuvântat să fie acela carele îi face pe ticăloși să slujească după ce

mor la îndestularea slugilor sale cele bune!" Și se gătea să se repeadă asupra leșului și să rupă câteva fâșii din el ca să le ducă micuților săi și să le mănânce împreună cu ei. Dar tot atunci și văzu deasupra-i cerul cum se întunecă de un nor de păsări mari de pradă, precum vulturi și ulii, care începură să se rotească în cercuri largi apropiindu-se din ce în ce.

La priveliștea aceea, pescărușul fu cuprins de spaima să nu fie sfâșiat și el de lupii aceia ai văzduhurilor, și zori să-și ia tălpășița cu bătăi de aripi spre depărtări. Și, după multe ceasuri, poposi pe vârful unui copac ce se afla în mijlocul apei, tocmai hăt spre gura râului, și începu să aștepte ca viitura apelor să care până în locul acela trupul cel umflat. Și, mohorât cu totul, începu să cugete la năprăsniciile soartei și la nestatornicia ei; și își zicea: „Iacătă că sunt silit să mă depărtez de țara mea și de țărmul care mi-a vegheat nașterea și unde se află copiii și soața mea. Of, ce deșertăciune mai e și lumea aceasta! Și cu cât mai plin de deșertăciune este acela care se lasă amăgit de nălucirile ei și care, bizuindu-se pe noroc, trăiește de pe o zi pe alta fără a se îngriji de ziua de mâine! Dacă aș fi fost mai cuminte, aș fi strâns merinde pentru zile de sărăcie ca acestea; și lupii văzduhului puteau să vină și să-mi răpească hoitul, că nu mi-ar fi păsat prea tare! Dar înțeleptul ne povățuiește să avem răbdare la restriște. Să răbdăm dară!"

Or, pe când cugeta el astfel, văzu că vine către copacul în care ședea cocoțat, o broască-țestoasă ieșind din apă și lopătând încetișor. Si broasca-țestoasă își săltă capul și îi spuse:

– Cum se face, o, pescarule, că ai părăsit țărmul pe unde te întâlneam de obicei?

El răspunse:

Când chiar sub cortul ce te-adăpostește
Și chiar în țara care-i țara ta
Ți se strecoară-un ticălos hoțește,

Atât mai poți să faci din câte-ai vrea:
Să lași și cort, și țară, și nădejde
Și să fugi încotro vei mai putea!

Și eu, o, bună broască, mi-am văzut țărmul gata a fi năpădit de lupii văzduhului și, ca să nu mă posomorăsc de chipul lor scârbavnic, am socotit mai bine să las totul și să mă duc, până ce-o binevoi Allah să se miluiască de soarta mea!

Când auzi vorbele acestea, broasca-țestoasă îi spuse pescărușului:

– De vreme ce-i astfel, iacătă-mă între mâinile tale, gata să te slujesc cu toată credincioșia și să-ți țin tovărășie în părăsirea și în restriștea ta, că știu cât de amărât este străinul departe de țara sa și de ai săi, și cât de dulce îi este să găsească o căldură de dragoste și de bunăvoință la cei necunoscuți. Or, eu, care nu te cunosc decât numai din vedere, am să-ți fiu o tovarășă grijulie și prietenoasă!

Atunci pescărușul îi spuse:

– O, broască plină de inimă, o, tu cea pietroasă pe dinafară și atâta de dulce pe dinlăuntru! simt că am să încep să plâng de tulburare față de neprecupețita ta bunăvoință! Cum să-ți mulțumesc? Și câtă dreptate ai în spusele tale despre buna primire hărăzită străinilor și despre prietenia menită celor întru nenorocire, dacă nu sunt niște inși lipsiți de orice har! Că, într-adevăr, ce ar fi viața fără de prieteni și fără de taifasuielile cu prietenii, și fără de haz și de cântec cu prietenii? Înțeleptul este acela care știe să-și găsească prietenii potriviți cu firea lui, și nu se pot socoti drept prieteni ființele cu care ești nevoit să ai de-a face în meseria ta, precum am eu de-a face cu pescărușii din neamul meu, care mă pizmuiesc și mă zavistuiesc pentru ceea ce pescuiesc și pentru isteciunile mele! Încât, acuma, ce fericiți trebuie să fie de plecarea mea soții mei cei josnici și mărginiți, și care nu știu decât să pălăvrăgească despre pescuielile lor și nu sporovăiesc

decât despre treburile lor mărunte, da care niciodată nu cugetă să-și ridice sufletele spre Cel-Atoatedătător! Așa că stau tot cu ciocul întors spre pământ. Și, dacă au aripi, le au ca să nu se slujească de ele! Încât cei mai mulți dintre ei nici nu ar mai putea să zboare, dacă ar vrea; nu pot decât să se scufunde, și adeseori rămân la fundul apei!

La vorbele acestea, broasca-țestoasă, care asculta în tăcere, strigă:

– O, pescarule, coboară să te sărut!

Și pasărea coborî din copac, iar broasca-țestoasă o sărută între ochi și îi spuse:

– Chiar că, o, fratele meu, tu nu ești făcut spre a trăi de-a valma cu păsările din neamul tău, care sunt întru totul văduvite de gingășie și nu au nimic ales în purtările lor. Rămâi dară cu mine, pierdut în inima apelor, la umbra acestui copac și în zvoana pe care o fac valurile!

Dar pescărușul îi spuse:

– Mult îți mulțumesc, o, broască-țestoasă, sora mea! da cu copiii? și cu soția?

Ea răspunse:

– Allah e mare și milos! Are să ne ajute el să-i cărăm și pe ei până aici! Și vom petrece zile liniștite, la adăpost de orice nevoie!

La vorbele acestea, pescărușul spuse:

– O, broască-țestoasă, să mulțumim împreună Celui Preabun carele a îngăduit întâlnirea noastră!

Și laolaltă rostiră:

Mărit să fie Domnu-ntru vecie!
El dă avere multă la bogați,
Iar la săraci dă neagră sărăcie.
Ci rostu-i drept, de stați să cugetați –
Câți sunt săraci – da-n bucurii bogați,
Și câți bogați săraci de bucurie!

În clipita aceasta a istorisirii ei, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Atunci sultanul Șahriar îi spuse:

– O, Șeherezada, vorbele tale nu fac decât să mă îndemne a mă întoarce la gânduri mai puțin crunte. Încât tare aș vrea să știu dacă nu cunoști cumva povești cu lupi, de pildă, ori cu alte jivine tot atâta de fioroase!

Iar Șeherezada spuse:

– Chiar acestea sunt poveștile pe care le știu cel mai bine!

Atunci sultanul Șahriar îi spuse:

– Grăbește a mi le istorisi!

Iar Șeherezada i le făgădui pentru noaptea următoare.

Și când fu cea de a o sută patruzeci și noua noapte

Șeherezada spuse:

POVESTEA CU LUPUL ȘI CU VULPANUL

Află, o, norocitule sultan, că vulpanul, sătul până la urmă de mâniile necurmate ale jupanului său lupul, și de cruzimea aceluia în orice pricină, și de încălcările sale asupra celor mai de pe urmă drepturi care îi mai rămăseseră și lui, vulpanului, șezu jos, într-o zi, pe un trunchi de copac, și începu să chibzuiască. Apoi sări deodată plin de bucurie, la un gând care-i veni și care i se păru a fi izbăvirea. Și purcese numaidecât să-l caute pe lup, pe care îl întâlni până la urmă, și pe care îl văzu cu părul zburlit, cu chipu-ncrâncenat și cu o foarte rea țâfnă. Atunci, de la cea mai mare depărtare de unde îl zărise, sărută pământul, și ajunse dinaintea lui cu umilință, cu ochii în jos, și așteptă să fie întrebat. Și lupul se zborși către el:

– Ce vrei, plod de cățea?

Vulpanul răspunse:

– Doamne, iartă-mi îndrăzneala, da am să-ți arăt un

gând și să-ți fac o rugăciune, dacă binevoiești să îngăduiești a mă asculta!

Și lupul răcni:

– Fii scurt la vorbă, apoi întoarce dosul cât mai iute, că de nu, îți sfărâm oasele!

Atunci vulpanul spuse:

– Am băgat de seamă, doamne, că de la o vreme Ibn-Adam ne poartă un război fără de tihnă; prin toată pădurea nu se mai văd decât capcane, piedici și lațuri de toate felurile! Încă oleacă de treabă de-aceasta, și pădurea are să ne fie de nelocuit. Așa că ce-ai zice de o întovărășire între toți lupii și toți vulpanii spre a ne împotrivi de-a valma la loviturile lui Ibn-Adam și a-l împiedica să se mai apropie de pământurile noastre?

La vorbele acestea, lupul răcni:

– Zic că ești tare sfruntat când nădăjduiești la întovărășire cu mine și la prietenia mea, vulpan mișel, prefăcut și ticălos! Na! ține asta pentru neobrăzarea ta!

Și îi altoi vulpanului o scatoalcă de labă care îl așternu la pământ, pe jumătate mort.

Atunci vulpanul se adună de pe jos șchiopătând, da se feri să-și arate supărarea; dimpotrivă! își luă înfățișarea sa cea mai zâmbăreață și mai pocăită și îi spuse lupului:

– Doamne, iartă-i robului tău lipsa de cuviință și puținătatea de isteciune. Își recunoaște vinile, care sunt mari! Și chiar dacă nu și le-ar fi băgat de seamă, lovitura năprasnică și cuvenită cu care l-ai cinstit, și care ar fi fost de ajuns să omoare și-un elefant, i le-au dezvăluit din belșug!

Iar lupul, domolit oleacă de umilenia vulpanului, îi spuse:

– Fie! da să te înveți minte ca altădată să nu te mai bagi în ce nu te privește!

Vulpanul spuse:

– Cât de drept e! Într-adevăr, înțeleptul a spus: „Nu vorbi și nu povesti niciodată nimic până ce nu ai fost rugat, și nu răspunde niciodată până ce nu ai fost întrebat!

Și nu care cumva să uiți a da toată luarea-aminte numai lucrurilor care pot avea vreo atingere cu tine. Dar mai cu seamă ferește-te să-ți dăruiești sfaturile acelora care nu le-ar pricepe, precum nici răilor care te-ar privi cu silă pentru binele pe care le faci."

Or, așa erau vorbele pe care vulpanul i le spunea lupului; da în sinea sa gândea: „Are să vie ea și vremea mea, și are să-mi plătească dumnealui toate datoriile, până la cel mai de pe urmă obol; că bățoșia, țâfna, necuviința și fâloșenia prostească cheamă mai devreme ori mai târziu și pedeapsa! Să ne umilim dară, până ce avem să fim puternici!"

Pe urmă vulpanul îi spuse lupului:

– O, stăpâne al meu, tu știi că nepărtinirea este virtutea celor puternici, și că bunătatea și blajinătatea sunt darurile celor tari și podoaba lor! Și însuși Allah îl iartă pe culpeșul care se căiește. Or, în ce mă privește, fărădelegea mea este nemăsurată, știu, da nici pocăința mea nu este mai mică; că lovitura cea dureroasă cu care, în bunătatea ta, ai binevoit să mă preacinstești, mi-a zdrobit, dreptu-i, trupul, da a fost un leac pentru sufletul meu și o pricină de voioșie; precum ne învață înțeleptul: „Gustul dintâi al pedepsei pe care ți-o îndrituiește mâna dascălului tău este amestecat cu oarecare amărăciune, da gustul de mai apoi este mai desfătător decât mierea strălimpezită și decât dulceața ei!"

Atunci lupul îi spuse vulpanului:

– Primesc căințele tale și îți iert pasul greșit și osteneala pe care mi-ai pricinuit-o silindu-mă să-ți alduiesc o scatoalcă! Dar se mai cere să și îngenunchezi cu fruntea în țărână!

Și vulpanul, fără a șovăi, îngenunche și se închină lupului, spunându-i:

– Deie Allah să biruiești pururea, și întărească-ți el stăpâniile!

Atunci lupul spuse:

– Așa e bine! Acuma mergi înaintea mea și slujește-mi de iscoadă! Și, dacă vezi vreun vânat, întoarce-te iute ca să-mi dai de știre!

Și vulpanul răspunse cu ascultare și cu supunere, și zori s-o ia înainte.

Or, ajunse la un petec de pământ acoperit cu vie, unde nu trebui mult până să bage de seamă, în calea lui, un loc ciudat, care părea întru totul a fi o capcană; și făcu un ocol mare spre a se feri de ea, zicându-și: „Cine umblă fără să ia seama la gropile care se află sub pașii lui, e menit să lunece în ele! De altminteri, învățătura mea de pe urma tuturor capcanelor pe care Ibn-Adam mi le tot întinde de atâta vreme se cade a mă face să fiu cu grijă. Așa, de pildă, dacă aș vedea o închipuitură de vulpe într-o vie, în loc să mă apropii de ea, aș lua-o la fugă cât m-ar ținea picioarele, întrucât aceea-i fără îndoială o momeală pusă acolo de șiretenia lui Ibn-Adam! Or, în mijlocul acestei vii, văd acuma un loc care nu mi se pare a avea o înfățișare prea cinstită! Ia seama! să ne întoarcem să vedem ce-i acolo, da cu chibzuință, întrucât chibzuința este jumătate de vitejie!"

Și, după ce cugetă astfel, vulpanul începu să înainteze încet-încet, da și dând îndărăt din când în când, și adulmecând la fiecare pas; și se târa și ciulea urechea, apoi înainta ca să dea iarăși îndărăt; și, într-un sfârșit, ajunse astfel, fără supărare, până chiar la marginea acelui loc așa de ciudat. Și bine îi prinse, întrucât putu să vadă că era o groapă adâncă, acoperită la gură cu crengi subțiri presărate cu pământ. La priveliștea aceea, strigă: „Mărire lui Allah carele m-a dăruit cu minunatul har al chibzuinței și cu ochi străvăzători!" Pe urmă, la gândul de a-l vedea în curând pe lup dând în groapă cu capu-n jos, începu să dănțuiască de bucurie, de parcă ar fi fost beat de toți strugurii din vie, și ghiersui cântecul acesta[1]:

---

[1]În varianta tradusă de M. A. Salie, versurile sunt altele:

Ah, de l-aș vedea pe lup
Prăbușit colea, huzdup!

Iată-ți, lupule, mormântul!
Cald te-așteaptă subpământul!
Lupule, tâlhar spurcat,
Spaimă-a fetelor din sat,
Mulți copii ai mai mâncat!
Dar de-acum ai să mănânci,
Prăvălit colea pe brânci,
Numai murdăria mea
Când pe bot te-oi bălega.

Și pe dată făcu cale întoarsă și se duse să-l caute pe lup, căruia îi spuse:

– Îți aduc vestea cea bună! Mare îți este norocul, și fericirile plouă asupra-ți, fără de ostenire! Fie necurmată veselia în casa ta, și așijderea bucuria!

Lupul spuse:

– Și ce știre îmi aduci? spune-o fără toate lungelile astea!

Vulpanul spuse:

– Via este astăzi frumoasă, și totu-i plin de veselie, întrucât stăpânul viei a murit și zace întins în mijlocul ocinei sale sub niște crengi care îl acoperă!

Și lupul răcni:

– Ce mai aștepți atunci, codoș ticălos, de nu mă duci acolo! umblă dar!

Și vulpanul se grăbi să-l ducă în mijlocul viei și, arătându-i locul cu pricina, îi spuse:

– Este acolo!

Atunci lupul scoase un urlet și, dintr-o zvâcnitură, sări pe crengi, care se năruiră sub greutatea lui. Și se rostogoli în fundul gropii. Când văzu căderea vrăjmașului său, vulpanul fu apucat de o bucurie atâta de mare,

---

Mult m-a necăjit tâlharul
Și mi-a dat să beau amarul!
De-ar fi scris să moară-aci,
Pe când eu să pot trăi,
Mi-ar rămâne mie pradă,
Via cu întreaga-i roadă!

încât, până a da fuga la groapă ca să se veselească de izbândă, începu să țopăie și, în toiul voioșiei, își prociti stihurile acestea[1]:

Suflete, cântă! Dorurile-mi toate
Mi s-au fost împlinite! Iar soarta-mi pare
Surâzătoare și strălucitoare!
Stăpân sunt al pădurilor bogate;
Dregătorii și volnicii visate
Sunt ale mele-acum din zare-n zare!
Podgorii mari cu strugurii gustoși,
Belșugul de vânat: vătui destui,
Și creste roșii de cocoși frumoși,
Și târtiți moi și fragede de pui,
Copanele de gâște și de rațe,
Toate mi-așteaptă gura să le-nhațe!

Și tot atunci și fu, din câteva sărituri, pe marginea gropii, cu inima ticăind. Și care nu-i fu desfătul de a-l vedea pe lup cum geme și scâncește din căzătură și cum își bocește jalnic pieirea apriată. Atunci vulpanul se apucă și el vădit să plângă și să geamă; și lupul săltă capul și îl văzu cum plângea așa, și îi zise:

– O, vulpoiule[2], fratele meu, ce bun ești că plângi așa cu mine! Încât văd acuma că am fost adeseori prea aspru față de tine; și, mă rog ție! lasă lacrimile de-o parte și dă

[1]La M. A. Salie:

Se-ndură deci soarta de năpasta mea,
Că de-amar de vreme sufletu-mi ardea!
Dobândit-am, iată, tot ce mi-am dorit!
Spaima și urgia iată c-au pierit!
Pot să uit de-acuma chinurile toate
Câte ieri vrăjmașul îmi punea în spate.
Lupul nu mai are nicăieri scăpare –
L-a ajuns blestemul, iacătă-l cum moare!
Singură-s stăpână de acum pe vie,
Niciun prost prin preajmă n-are să se ție!

[2]La M. A. Salie:
„O, Abu-l' Hosein..." – adică, în traducere: „taică al cetății", poreclă dată vulpii de către arabi.

fuga să-i prevestești pe soția și pe copiii mei de primejdia în care mă aflu și de moartea care mă pândește!

Atunci vulpanul îi spuse:

– A, mișelule! păi chiar atâta de prostănac ești, încât să crezi că pentru tine vărs eu lacrimile acestea? Dezmântă-te, afurisitule! dacă plâng, asta-i pentru că ai trăit până astăzi la adăpost de toate; asta-i pentru că amarnic de rău îmi pare că prăpădul de-acum nu te-a ajuns decât astăzi! Mori, așadar, lup al pacostei! Ca să mă ușurez pe mormântul tău și să dănțuiesc cu toate vulpile pe pământul care are să te îngroape!

La vorbele acestea, lupul își zise în sinești: „Nu e bine să-l mai ameninț acum; că doar el mai poate să mă scoată de aici!"

Și îi spuse:

– O, fratele meu, nu a trecut decât o clipită de când îmi jurai credință și îmi așterneai un potop de semne de supușenie! Pentru ce dar schimbarea aceasta? E drept că te-am bruftuluit uneori! dar nu-mi păstra pică, și amintește-ți ce a spus poetul:

Seamănă pe pământurile toate
Al bunătății tale bob curat –
Curând ori mai târziu vei strânge roade
Bogate cum nici n-ai fi fost visat.

Și vulpanul îi spuse rânjind:

– O, tu cel mai smintit dintre toți lupii și dintre toate sălbăticiunile, uiți așadar toată scârboșenia purtării tale? Și de ce nu știi nimic din învățul cel atâta de înțelept al poetului:

Nu asupri, că orice asuprire
Vrea răzbunare, și orice nedreptate
Pretinde pururi cruntă ispășire.
Ia seama tu, cel plin de răutate:
Când tu adormi, cel asuprit nu doarme

Decât cu-un ochi, celaltul veșnic șade
Pândind prileju-anume să te sfarme –
Iar ochiul lui Allah veghează toate!

Or, tu m-ai asuprit destul de îndelungă vreme pentru ca acuma, pe bună dreptate, să mă bucur de nenorocirea ta și să mă desfăt de umilirea în care ai căzut.

Atunci lupul spuse:

– O, vulpane înțelept, plin de gânduri rodnice și cu mintea născocitoare, tu ești mai presus de asemenea vorbe, și hotărât că nu le crezi; le spui numai așa, ca să șuguiești. Or, chiar că nu-i tocmai potrivit acum[1]! Ia, rogu-te, vreo frânghie și străduiește-te s-o legi cu un capăt de un copac și a mi-l întinde mie pe celălalt; iar eu am să mă cațăr cu ajutorul ei și am să ies din gropanul acesta!

Dar vulpoiul se puse pe râs și îi spuse:

– Ușurel, o, lupule, ușurel[2]! Dintru-nceput are să ți

---

[1]La M. A. Salie sunt intercalate versurile:

Atunci când ai putința, fă binele în pripă
Nu poți să faci un bine în fiecare clipă!

[2]În varianta tradusă de M. A. Salie, aici sunt intercalate următoarele:

Minți zadarnic și bocești;
Ce-ți dorești n-o să găsești!
Moarte-ai semănat, năvlege –
Iată, moarte vei culege!

Și lupul spuse: „O, tu cel mai blând dintre toate jivinele, cred prea mult în tine ca să mă lași aici în groapă." Și iarăși începu să suspine, și să se tânguiască, și să verse lacrimi; și spuse stihurile acestea:

O, tu cel care nu o dată mi-ai dat o mână de-ajutor,
O, tu cel ale cărui haruri nu-și pot afla socotitor,
Atunci când pedepsit de soartă mă împresoară clipa rea,
Ca sprijin mă trezesc îndată cu mâna ta în mâna mea.

„O, vrăjmaș prostălău, zise vulpanul, cum de poți să cobori la atâta umilire, supunere și înjosire, după atâta trufie și fudulie, și după atâta nedreptate și prigoană? Am fost prieten cu tine de frica dușmăniei tale, te-am lingușit ca să dobândesc milă, iar acuma iată că te-a trăsnit pedeapsa și te-a ajuns răzbunarea."

Și îi prociti stihurile acestea:

Ai vrea și-acuma să mai poruncești!
Crunt judecai – crunt astăzi o pățești.
Să guști și tu amaruri și plânsori!
Iar când ești lup, ca lupii să și mori!

se topească mai întâi sufletul, și pe urmă și trupul! Iar bolovanii și pietrele cu care au să te bată vor săvârși tare frumos această despărțire! O, dihanie mocofană, cu mințile otova și cu duhul așa de puțin pătrunzător, tare-mi vine să-ți asemuiesc soarta cu cea a *șoimului* și a *potârnichii*!

La vorbele acestea, lupul se minună:

– Nu pricep ce vrei să spui cu astea!

Atunci vulpanul îi spuse lupului:

– Află, o, lupule, că într-o zi mă dusesem să mănânc niște boabe de struguri într-o vie. Pe când mă aflam acolo, la umbra frunzișului, văzui deodată că se prăvălește din înaltul văzduhurilor un șoim mare asupra unei potârnichi micuțe. Dar potârnichea izbuti să scape din ghearele șoimului și să fugă iute ca să se ascundă în adăpostul ei. Atunci șoimul, care se luase după ea și nu putuse s-o înșface, se opri dinaintea deschizăturii ce slujea de intrare la cuib și-i strigă potârnichii: „Prostuțo care fugi de mine! Păi tu habar n-ai de grija mea față de tine și de binele pe care ți-l vreau! Singura pricină pentru care m-am repezit asupra ta este că te știam flămândă de multă vreme și vroiam să-ți dau niște boabe pe care le-am adunat anume pentru tine. Vino, dară, potârnichea mea micuță, dulcea mea micuță potârniche, ieși fără teamă din adăpostul tău și hai să mănânci din grăunțele astea! Și fie-ți plăcute, și ca o desfătătoare mistuire la inima ta, o, potârniche, ochi al meu, suflet al meu!"

Când auzi asemenea vorbire, potârnichea ieși încrezătoare din ascunzișul ei; dar numaidecât șoimul se și repezi asupra-i și își înfipse ghearele-i cumplite în carnea ei și, dintr-o fulgerătură de plisc, îi și spintecă pântecele. Atunci potârnichea, înainte de a-și da duhul, îi spuse: „O, amăgitor blestemat, deie Allah ca în pântecele tău carnea mea să se prefacă în otravă!" și muri. Cât despre șoim, o și înfulecă într-o clipire de ochi; da numaidecât

urmă și osânda, din vrerea lui Allah; întrucât, de cum ajunse potârnichea în pântecele ticălosului, acesta își văzu cum îi cad toate penele, ca sub puterea unei flăcări lăuntrice, și se rostogoli neînsuflețit la pământ!

Și tu, o, lupule, ai căzut în groapă din pricină că mi-ai făcut viața tare grea și mi-ai umilit sufletul până peste marginile umilinței!

Atunci lupul îi spuse vulpoiului:

– O, fârtate, îndură-te! lasă toate pildele acestea pe care mi le prociteşti, și să uităm trecutul! Sunt prea îndestul de pedepsit și-așa, întrucât iacătă-mă în groapa aceasta, unde am căzut cu primejdia de a-mi frânge vreun picior ori de a-mi vătăma un ochi, sau pe amândoi! Să încercăm a mă scoate din cumpăna asta rea, că tu știi că prietenia cea mai temeinică este aceea care se naște dintr-un ajutor dat la necaz, și că prietenul adevărat este mai aproape de inimă decât un frate! Așa că ajută-mă să scap de aici și am să-ți fiu cel mai bun prieten și cel mai înțelept povățuitor!

Dar vulpanul începu să râdă de-a mai mare dragul și îi spuse lupului:

– Văd că habar n-ai de *spusele celor înțelepți!*

Iar lupul, nedumerit, îl întrebă:

– Care spuse și care înțelepți?

Vulpanul răspunse:

– Înțelepții, o, lup al împuțiciunii, ne învață că inșii ca tine, inșii cu obrăzarul urâciunii pe chip, cu înfățișare tot așa de grosolană și cu trupul rău întocmit, au și sufletul grosolan și întru totul pustiu de gingășie! Or, cât de adevărate-s astea în ceea ce te privește! Cele ce mi-ai spus despre prietenie sunt prea adevărate și nu îngăduie tăgadă, da tare te mai amăgești când vrei să potrivești cu sufletul tău de javră niște vorbe atâta de frumoase! Că, o, lup năvleg, dacă chiar ai fi așa de rodnic în povețe înțelepte, de ce nu îți găsești ție însuți un mijloc de a ieși de aci de jos? Și dacă chiar ești așa de puternic precum

spui, încearcă să-ți mântui sufletul de la moartea apriată! Ah, cum îmi mai amintești de *Povestea cu doctorul!*

– Ce doctor? se miră lupul.

Și vulpanul spuse:

– A fost odată un țăran care era bolnav de o umflătură la mâna dreaptă; și treaba aceasta îl împiedica să muncească. Încât, la capătul răbdării, trimise după un ins de care se zicea că e tare iscusit la meșteșugurile doctoricești. Și iscusitul acela veni la bolnav, și avea o legătură peste un ochi. Și bolnavul îl întrebă: „Ce ai la ochi, doctore?“ El răspunse: „O umflătură care mă împiedică să văd“. Atunci bolnavul strigă: „Ai o umflătură ca aceea și nu ți-o vindeci? Și vii la mine să mă vindeci de umflătura mea? Întoarce-te cu spatele și lasă-mă să-ți văd lățimea umerilor!“

Și tu, o, lup al năpastelor, până a socoti să-mi dai mie povețe și să mă înveți isteciunea, fii atâta de isteț cât să te scapi din groapă și să te ferești de ceea ce are să plouă pe capul tău! Altmintrelea, rămâi pe totdeauna acolo unde ești!

Atunci lupul se puse pe plâns și, înainte de a deznădăjdui cu totul, îi spuse vulpanului:

– O, frățâne, mă rog ție, scoate-mă de aici, de pildă venind aproape de marginea gropii și întinzându-mi capătul cozii tale! Iar eu să mă agăț de ea și să ies din groapă! Și îți făgăduiesc dinaintea lui Allah că am să mă pocăiesc de toate cruzimile mele trecute, și că am să-mi pilesc ghearele și am să-mi sfărâm colții cei mari, ca nici baremi să nu mai fiu ispitit să-mi asupresc vecinii; după care am să îmbrac haina de pănură a schivnicilor și am să mă trag în singurătate să-mi fac ispașa, fără a mai mânca decât iarbă și fără a mai bea decât apă!

Dar vulpanul, fără a se lăsa înduplecat, îi spuse lupului:

– Și de când s-o putea să-și schimbe cineva firea așa de ușor? Ești lup și ai să rămâi lup, și nu pe mine ai să mă faci să cred în pocăința ta! Și-apoi ar trebui să fiu tare credul

ca să-ți dau pe mână coada mea! Așa că vreau să te văd cum mori, întrucât înțelepții au spus: „Moartea ticălosului este un bine pentru omenire, întrucât curăță pământul![1]"

[1] În varianta tradusă de M. A. Salie, aici povestea este ceva mai complicată: vulpanul, tot fâțâindu-se pe marginea gropii, își lasă coada în groapă și e înșfăcat de lup; apoi:

„O, vulpan fără de milă, zise lupul, cum de-ai putut să-mi dorești răul, când erai prieten cu mine și supus puterii mele? Acuma ai ajuns și tu în groapă și te așteaptă pedeapsa. Au spus înțelepții: «Dacă cineva își ponegrește fratele că a supt la o cățea, să fie pus el să sugă la o cățea.» Și ce frumoase sunt spusele poetului:

Când soarta-și mână oastea prin lume să distrugă,
Aduce și cămile la unii, ca să fugă.
Spuneți celor ce cântă când alții-s în nevoi:
Ceea ce ei îndură, veți îndura și voi!

Iar moartea este mai bună împreună cu altul; și eu am să grăbesc moartea ta, mai înainte ca tu să vezi moartea mea."

Și vulpanul își zise: „Vai! Vai! am s-o sfeclesc odată cu asupritorul acesta, iar în împrejurarea în care mă aflu, numai vicleșugul și minciuna mă mai pot scăpa! Că se spune: «Femeia își țese beteala pentru ziua de nuntă», iar proverbul grăiește: «Te-am păstrat, o, lacrimă, ca să-mi slujești la nevoie»! Dacă nu am să amăgesc fiara asta sălbatică, am să mor, fără nicio îndoială. Și ce frumoase sunt vorbele poetului:

Ah, viclenie, vremea ta să vină,
Cu fiii tăi ca leii-n vizuină!
Dă drumul apei vicleniei, dară,
Ca roata vieții să pornească iară.
Și strânge roadă, că de nu, pe dată,
Te mulțumești cu iarba cea uscată!"

Și îi spuse lupului:

„Nu te grăbi să mă omori, că nu mi se cade asemenea răsplată, și ai să te căiești, o, preaputernicule, stăpân al tăriei și al mâniei crunte. Dacă ai să aștepți și ai să asculți ce am să-ți spun, vei afla cu ce gând am venit la tine, iar dacă ai să mă omori, nu ai să dobândești nimic, și ai să mori și tu aici."

„O, mincinos viclean, cu ce gând ai venit, de te rogi să nu te dau morții? Ia arată și spune-mi ce gând ai?" strigă lupul.

Și vulpanul spuse: „În ce privește gândul cu care am venit, nu trebuie să te îndoiești că a fost bun: când te-am auzit ce făgăduiești și că îți recunoști vina și că îți pare rău că nu te-ai căit mai din vreme că nu te-ai purtat frumos, și când am auzit cum te-ai jurat, dacă scapi, să nu mai necăjești pe nimeni, să nu mai mănânci nici struguri, nici alte roade, și că ai să fii smerit, și ai să-ți tai ghearele și să-ți rupi colții, ai să îmbraci haina de pănură și ai să aduci jertfe lui Allah Marele, atunci m-a prins mila de tine, întrucât cel mai bun dintre cuvinte este cel drept. Ți-am dorit pieirea, dar când am auzit cum te căinai și cum te jurai lui Allah,

m-am socotit dator să te ajut și ți-am întins coada mea în groapă ca să te agăți de ea. Dar tu nu te-ai lăsat de năravurile tale urâte și rele, și ai uitat de mântuire. M-ai tras de credeam că-mi dau duhul și m-ai băgat alături de tine în ghearele pierzării și ale morții. Nu ne mai scapă de aici decât numai un lucru, iar dacă ai să te învoiești cu el avem să scăpăm, și eu și tu. Iar după aceea tu ești dator să te ții de făgăduielile date, iar eu am să-ți fiu tovarăș credincios." „Și cu ce trebuie să mă învoiesc?" întrebă lupul; iar vulpanul răspunse: „Ridică-te în două labe, iar eu am să mă sui pe grumazul tău, așa ca să pot să sar afară pe pământ. Și am să dau fuga să caut să-ți aduc ceva de care să te sprijini și să ieși și tu." „Nu mă încred în spusele tale, zise lupul, căci au spus înțelepții: «Cel ce pune încrederea în locul urii, săvârșește o greșeală; iar cel ce se încrede în cel necredincios, va fi înșelat. Cel ce îl ispitește pe cel care a mai fost ispitit, acela are să se căiască și are să-și prăpădească zilele năprasnic; iar cel ce nu deosebește feluritele împrejurări și nu se poartă precum se cuvine în fiecare, și în toate se poartă la fel, acela va avea puțină dobândă și multe au să-i fie necazurile». Și ce frumoasă e spusa poetului:

Să nu porți pururi decât ură-n piept,
Că nu e altceva mai înțelept,
Și nu-i pe lume un necaz mai mare
Cât să faci bine și să dai crezare!

Și iacătă spusa altuia:

Prăsește-n tine ura – doar ea îți e scăparea.
Pe cel ce stă la pândă nu-l paște supărarea,
Cu zâmbete dușmanul întâmpină-l voios
Și pregătește-ți arma cu care să-l pui jos!

Și iacătă spusa unui al treilea:

Cel mai vrăjmaș îți este prietenul cel drag
Ferește-te de semeni, gonește-i de la prag!
Prostie-i să se-aștepte vreun bine de la soartă,
Că soarta numai spaime și numai rele-ți poartă."

Dar vulpanul îi spuse lupului: „Să vrei răul nu este frumos în nicio împrejurare, iar a vrea binele este harul celor desăvârșiți, și urmarea este izbăvirea de la spaime. Tu, o, lupule, se cade să cugeți la vreun tertip ca să scapi din beleaua în care ai căzut, iar pentru noi amândoi este mai bună scăparea decât moartea. Lasă gândurile rele și ura, întrucât mai bine-i să ai încredere în mine, că astfel ai două căi: ori îți aduc ceva pe care să te aburci și să scapi, ori am să te înșel și să fug, lăsându-te aici. Dar nu am să fug, întrucât eu mă tem să mint, ca să nu fiu pedepsit așa cum ai fi fost pedepsit tu. Că spune o vorbă: «Frumoasă e credința, urâtă a vânzarea!» Trebuie să te încrezi în mine, că eu cunosc întorsăturile soartei. Nu te tot codi, și învoiește-te, ca să ne mântuim. Treaba s-a prea lungit, ca să mai pălăvrăgim mult."

Și lupul spuse: „Măcar că nu mă încred în vorba ta, iau aminte că ai venit să mă scapi după ce ai auzit că mă pocăiesc. Și așa că îmi zic: «Dacă nu minte în spusele lui, înseamnă că a vrut să îndrepte răul pe care l-a

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se iveşte dimineaţa şi tăcu sfielnic.

Dar când fu cea de-a o sută cincizecea noapte

Spuse:

– Moartea ticălosului este un bine pentru omenire, întrucât curăţă pământul!

La vorbele acestea, lupu-şi muşcă laba de deznădejde şi de ciudă strunită; şi îşi îndulci şi mai tare glasul şi îi spuse vulpanului:

– O, vulpoiule, neamul din care te tragi tu este vestit printre toate dihăniile pământului pentru purtările sale alese, pentru gingăşia, pentru iscusinţa la vorbire şi pentru dulceaţa firii sale. Curmă dar jocul acesta care nu

---

făcut; iar dacă minte, are să-l pedepsească Allah.» Mă învoiesc cu tine! Dar dacă ai să mă înşeli, înşelăciunea are să fie pricina pieirii tale!"

Pe urmă lupul se ridică în două labe în groapă şi, luând vulpanul pe grumaz, îl ridică până la faţa pământului. Iar vulpanul, de pe grumazul lupului, sări afară pe pământ şi, când se văzu afară din groapă, se prăbuşi fără simţire. „O, prietene, spuse lupul, să nu fii delăsător cu mine şi să nu zăboveşti cu izbăvirea mea."

Dar vulpanul începu să râdă şi să hohotească şi răspunse: „O, tu, năzăratule, căzusem în laba ta numai ca pedeapsă pentru glumele şi batjocurile mele faţă de tine; când te-am auzit cum te căiai, bucuria şi fericirea m-au umplut cu totul şi m-am apucat să ţopăi şi să joc, şi coada mi s-a lăsat în groapă şi tu m-ai apucat de ea şi m-ai tras peste tine. Şi pe urmă Allah Slăvitul m-a scăpat, şi iacătă pentru ce se cade să ajut la pieirea ta, anume pentru că eşti din neamul lui Satan. Am visat ieri noapte că jucam la nunta ta şi, când i-am povestit tălmaciului de vise visul meu, tălmaciul mi-a spus: «Ai să cazi într-un necaz, da ai să scapi.» Şi când am căzut în laba ta şi apoi când am scăpat, am priceput că toate s-au petrecut întocmai după visul meu. Şi tu ştii, o, prostănac năzărit, că îţi sunt duşman, aşa, încât cum de te duce mintea ta cea puţină şi proastă să ţi se năzărească cum că aş putea să te ajut să scapi? Şi cum să te scap, când înţelepţii spun: «Moartea ticălosului este tihnă pentru oameni şi curăţie pentru pământ.» Şi de nu mi-ar fi frică să nu fac mai multe necazuri de pe urma binelui făcut decât de pe urma înşelăciunii, chiar că aş dibăci eu vreo cale să te scap."

poate fi adevărat din parte-ți, și adu-ți aminte de datinile neamului tău!

Și vulpanul, la asemenea vorbe, se puse pe un râs de să leșine. Și nu zăbovi să-și vină în fire și îi spuse lupului:

– Văd, o, mocofane de pomină, că ar trebui să fii dăscălit din temelie. Dar nu am păs să mă împovărez cu atare grijă, și vreau doar, până să crăpi, să-ți intre în urechi câteva pilde de-ale înțelepților. Află, așadar, că e leac la toate, afară de moarte; că se poate strâmba orice, afară de diamant; și, într-un sfârșit, că te poți feri de toate, afară de ursită! În ce te privește, îmi vorbeai adineaori, parcă, de a mă răsplăti la ieșirea din groapă și de a-mi dărui prietenia ta. Or, eu te prepun tare asemeni acelui *șarpe* căruia tu, în neștiința ta, nu-i cunoști povestea!

Și lupul mărturisindu-și neștiința în această privință, vulpanul spuse:

– Da, o, lupule, a fost odată un șarpe care izbutise să scape din mâinile scamatorului. Și șarpele acela, dezvățat să se miște după atâta vreme de ședere încolăcită în sacul scamatorului, se târa cu anevoință pe pământ, și neîndoielnic că ar fi fost prins iarăși de către scamator sau ar fi fost strivit, când se nimeri ca un trecător milos să-l zărească, îl crezu bolnav și, de milă, îl culese de pe jos și îl încălzi. Or, cea dintâi grijă pe care o avu șarpele, când își recăpătă iarăși vioiciunea, fu aceea de a căuta locul cel mai gingaș de pe trupul mântuitorului său și de a-și înfige acolo dintele plin de venin. Și omul căzu pe dată mort la pământ! Și de altminteri poetul spusese:

Nu te juca, ia seama! Când vipera se-ndoaie
Și pare să se-alinte frumos, atunci păzea:
Cu-o scurtă fulgerare, deodată, se dezdoaie
Și-și varsă ucigașul venin în carnea ta!

Şi-apoi, o, lupule, mai sunt tot aşa şi stihurile acestea minunate, care se potrivesc atâta de bine cu starea mea:

Când blândul copilandru atâta cinste-ţi poartă,
Iar tu-l repezi cât colo ciufut şi încruntat,
Să nu te miri că-n suflet pe veci nu te mai iartă
Şi că-ntr-o zi, când braţu-i va deveni bărbat,
Mai crâncen răsplăti-va mândria ta deşartă!

Or, eu, o, blestematule, spre a face safteaua la osânda ta şi a-ţi da o gustare de început din bunătăţile care te aşteaptă şi din pietrele cele frumoase care au să-ţi alinte căpăţâna, în adâncul gropii, şi până a veni să-ţi stropesc fără zgârcenie mormântul, iacătă ce îţi dăruiesc! Saltă-ţi capul şi ia seama!

Şi, după ce spuse vorbele acestea, vulpanul întoarse dosul, se sprijini cu amândouă picioarele de dindărăt pe buza gropii şi se slobozi asupra chipului lupului cât să-l ungă şi să-l îmbălsămeze până la clipitele lui cele din urmă.

Apoi, după ce săvârşi isprava, vulpanul se sui în vârful grămezii de pământ şi începu să schelălăie cu turbare spre a-i chema pe gospodari şi pe paznici, care nu zăboviră să vină în fugă; la ivirea lor, vulpanul zori să-şi ia tălpăşiţa şi să se ascundă, da îndestul de aproape cât să poată vedea pietroaiele cele mari pe care le zvârleau în groapă podgorenii bucuroşi, şi cât să audă urletele de moarte ale lupului, vrăjmaşul lui![1]

[1]La M. A. Salie, povestea se încheie astfel:

„Şi când ei plecară, vulpanul se întoarse la groapă şi se opri la locul unde fusese omorât lupul şi, când îl văzu pe lup mort, începu să clatine din cap de bucurie multă, şi prociti stihurile acestea:

Îşi dete lupul viaţa! Neagra-i soartă
I se sfârşi aici, cu ţeasta spartă.
Ai vrut să mă omori, Abu-Sirhan,*
Şi iată-te aci cum zaci buştean!
Cel care-n gropă ca şi tine cade
Va auzi cum vântul morţii bate.

Şi vulpanul rămase singur în vie, să trăiască tihnit, fără de necazuri,

Aici Șeherezada tăcu o clipită spre a bea un pahar de sorbet pe care i-l întindea micuța Doniazada, iar sultanul Șahriar strigă:

– Ah, ardeam de nerăbdare să văd moartea lupului! Acuma, că s-a făptuit, aș vrea să te aud spunându-mi câte ceva despre credulitatea cea oarbă și necugetată și despre urmările ei!

Și Șeherezada spuse:

– Ascult și mă supun!

POVESTEA CU ȘOARECELE ȘI CU NEVĂSTUICA

A fost odată o femeie a cărei meserie era de a descoji susanul. Or, într-o zi, i se aduse o măsură de susan de cel mai bun soi, și i se spuse:

– Doctorul i-a hotărât unui bolnav să mănânce numai și numai susan! Iar noi ți l-am adus ca să-l cureți și să-l descojești!

Și femeia îl luă și se apucă pe dată de treabă și, la sfârșitul zilei, îl curățase și îl descojise. Și era o desfătare să vezi susanul acela alb, curățat și ispititor! Încât o nevăstuică ce hojmălea pe acolo nu zăbovi a fi ispitită amarnic și, când se lăsă noaptea, se apucă să trudească a-l căra în ascunzătoarea ei. Și făcu treaba așa de bine, încât despre ziuă nu mai rămăsese pe tabla decât olecuță de susan.

Încât nevăstuica putu să judece, pitită în gaura ei, uluirea și mânia femeii la vederea tablalei aproape goală de ceea ce se aflase pe ea. Și o auzi cum striga:

– A! de-aș putea să-l dibăcesc pe hoțoman! Nu poate să fie vorba decât tot de afurisiții de șoareci care mi-au năpădit casa, de la moartea pisicii încoace! De-aș găbji

---

până ce va veni și la el moartea. Și iacătă aceasta-i povestea cu lupul și cu vulpanul."

(*Abu-Sirhan este la arabi porecla dată lupului; în traducere: *Părintele zorilor* – adesea arabii numind primele raze ale dimineții, în mod metaforic, „coada lupului".)

măcar unul, l-aș face să ispășească ticăloșiile tuturor semenilor lui!

Când auzi asemenea vorbe, nevăstuica își zise în gând: „Sunt datoare neabătut, ca să mă pun la adăpost cu totul de răzbunarea femeii, s-o întăresc în bănuielile ei în ceea ce îl privește pe șoarece. Altminteri ar putea prea bine să se ia de mine și să-mi rupă spinarea!“

Și numaidecât se duse să-l caute pe șoarece și îi spuse:

– O, fratele meu, orice vecin se întrajutorează cu vecinul său! Și nimic nu este mai grețos decât un vecin scârțan care nu dovedește nicio luare-aminte față de cei ce sălășluiesc lângă el, și care, la prilejuri de bucurie, nu le trimite nimic din bucatele bune pe care femeile din casa lui i le-au gătit, nici din dulciurile și din plăcintele făcute la sărbătorile cele mari!

Iar șoarecele răspunse:

– Chiar că așa-i, buna mea prietenă! Încât cum să nu mă firitisesc de megieșia cu tine, măcar de nu te afli aici decât de câteva zile, și de gândurile cele bune pe care mi le mărturisești! Deie Allah ca toți vecinii să fie tot așa de cinstiți și de îndatoritori ca tine! Dar ce ai a-mi povesti?

Nevăstuica spuse:

– Gospodina cea de treabă, care sălășluiește acolo în casă, a primit o măsură de susan proaspăt și gustos până peste poate. Încât ea și copiii ei au mâncat din el până la sațietate, și nu au mai lăsat decât vreo doi pumni. Așa că am venit să te prevestesc cumu-i treaba, întrucât mi-ar părea de o mie de ori mai bine să te bucuri tu de el decât hăplăii ei de copii!

La vorbele acestea, șoarecele fu cuprins de atâta voioșie, încât începu să țopăie și să zbânțuie din coadă. Fără a-și mai face vreme de chibzuială, fără a mai băga de seamă chipul fățarnic al nevăstuicii, fără a lua aminte la femeia care, tăcută, pândea, și fără ca măcar să se întrebe care putea să fie pricina ce-o împingea pe nevăstuică la

un atare fapt de mărinimie, o luă la fugă cu toată iuțeala lui și se năpusti în mijlocul tablalei pe care sclipea, strălucitor și descojit, susanul! Și își umplu cu lăcomie gura. Dar tot atunci femeia ieși de după ușă și, cu o lovitură de băț, îi zdrobi șoarecelui capul!

Și iacătă-așa bietul șoarece, din încrederea lui necugetată, plăti cu viața ticăloșia altuia!

La vorbele acestea, sultanul Șahriar spuse:

– O, Șeherezada, ce învățătură despre chibzuință îmi dă povestea aceasta! Dacă aș fi știut-o mai de mult, m-ar fi ferit de o încredere fără de margini în soția mea, desfrânata pe care am ucis-o cu mâna mea, și în hadâmbii arapi, telpizii care au ajutat la ticăloșie!... Dar nu ai cumva să-mi povestești vreo istorie despre prietenia credincioasă?

Iar Șeherezada spuse:

POVESTEA CU CORBUL ȘI CU ZIBETA[1]

Mi s-a izvodit că un corb și o zibetă legaseră chelemet strașnic unul față de celălalt și își petreceau ceasurile de tihnă cu hârjoneli și cu jocuri felurite. Or, într-o zi, pe când tăifăsuiau despre niște lucruri neîndoielnic de răpitoare, de vreme ce nu luau aminte la nimic din câte se petreceau împrejurul lor, se pomeniră deodată chemați la lume de mieunatul înfricoșător al tigrului, care răsună în pădure.

Numaidecât corbul, care se afla jos, așezat pe un trunchi de copac alături de prietena lui, grăbi să salte pe crengile cele mai de sus; cât despre zibetă, aceasta, speriată, nici nu prea mai știa unde să se ascundă, întrucât nici nu pricepuse prea bine de unde se auzise mieunătura fiarei. Așa că, nedumerită, îl întrebă pe corb:

– Prietene, ce să fac? Spune-mi, poți să-mi arăți vreo

[1] La M. A. Salie, titlul este: *Povestea cu corbul și cu motanul.*

scăpare ori să-mi dai vreun ajutor folositor?

Corbul răspunse:

– Dar ce n-aș face eu pentru tine, prietena mea cea mai bună? Iacătă-mă-s gata să înfrunt toate ca să te scot din necaz; da până a zbura să-ți aduc ajutoare, lasă-mă să-ți spun ce a spus poetul în privința aceasta:

Prietenie-adevărată-i
Aceea care te împinge
Să-nfrunți primejdie și moarte,
Fără a ști de vei învinge,
Doar ca să-l scapi,
În ceasul greu,
Pe cel ce ți-a fost drag mereu –
Prietenia pentru care,
Lași bunurile tale toate,
Și neamuri, și părinți, și, grabnic,
Te duci la cel ce ți-e ca frate.

Apoi, după ce prociti stihurile, corbul grăbi să-și ia zborul cu bătăi de aripi spre o turmă ce trecea pe acolo, păzită de niște câini mari, mai falnici ca leii. Și se duse drept la unul dintre câini și se abătu asupra capului lui și îi arse o ciupitură strașnică cu pliscul. Apoi se abătu asupra altui câine și făcu la fel; și, după ce în felul acesta îi întărâtă pe toți câinii, începu să zburătăcească la o depărtare taman atâta cât să-i momească și să-i facă să se țină pe urmele lui, da fără să fie ajuns de colții lor. Și croncănea din tot pliscul, ca spre a-i batjocori. Încât câinii, tot mai îndârjiți, porniră în goană după el, până ce îi aduse în inima pădurii. Atunci, cum lătrăturile lor umpluseră toată pădurea, corbul socoti că tigrul, speriat, trebuie să fi fugit; și își luă zborul de-a binelea, lăsând în urmă câinii care se întoarseră mormăind la turma lor. Apoi se duse s-o caute pe prietena lui zibeta, pe care o scăpase astfel de la o primejdie apropiată, și trăi cu ea în bună pace și la adăpost deplin!

Dar grăbesc, o, norocitule sultan, urmă Șeherezada, să-ți istorisesc *Povestea cu corbul și cu vulpanul.*

POVESTEA CU CORBUL ȘI CU VULPANUL[1]

Se povestește că un vulpan bătrân, al cărui cuget era împovărat de o sumedenie de ticăloșii și de o mulțime de prădăciuni, se trăsese în afundul unei văi bogate în vânat, luând-o cu el și pe soața sa. Și acolo făcu atâta prăpăd printre vânatul mărunt, cât pustii pe deplin tot muntele și, până la urmă, ca să nu moară de foame, îi mâncă mai întâi pe chiar copiii lui, care erau destul de dolofănei, și, într-o noapte, o sugrumă mișelește și pe soață-sa, pe care o înfulecă într-o clipită! După care nu îi mai rămase nimica de pus în gură.

Or, ajunsese prea bătrân ca să-și mai mute sălașul, și nu mai era destul de sprinten ca să mai vâneze iepuri sau să înhațe potârnichea din zbor. Pe când sta cufundat în gândurile acestea care îi întunecau lumea dinaintea ochilor, văzu că se așază pe vârful unui copac un corb ostenit. Și pe dată cugetă în sineși: „Dacă aș putea să-l hotărăsc pe corbul acesta să lege prietenie cu mine, bună meremetiseală ar mai fi! Are niște aripi voinice care îi îngăduie să săvârșească corvoada de care bătrânele mele picioare prăpădite nu mai sunt în stare! Mi-ar aduce astfel hrana și, pe deasupra, mi-ar ține tovărășie în sihăstria aceasta care începe să mă apese!“ Zis și făcut: veni până lângă tulpina copacului în care poposise corbul și, după salamalecurile cele mai adânc temenite, îi spuse:

– O, vecine al meu, știi prea bine că orice musulman cucernic are două însușiri de seamă față de vecinul său musulman: însușirea de a fi musulman, și însușirea de a fi vecin! Or, citesc la tine fără de șovăială aceste două însușiri față de mine și, pe deasupra, mă simt cuprins

[1]La M. A. Salie, titlul este *Povestea cu corbul și vulpoiul, cu puricele și șoarecele, cu șoimul și vrabia.*

colea, în dricul pieptului, de un imbold de neînfrânt spre gingășia ta, și bag de seamă în mine niște porniri apropiate de dragoste frățească față de tine! Dar tu, o, corbule, tu ce simți față de mine?

La vorbele acestea, corbul izbucni în râs atâta de năprasnic, încât era să se prăvălească din copac. Pe urmă îi spuse vulpanului:

– Chiar că uluiala mea este până peste măsură! Și de când, o, vulpoiule, dragostea aceasta nemaipomenită? Și de când ți-a intrat în inimă nefățărnicia, pe care nu ai avut-o niciodată decât pe vârful limbii? Și de când neamuri atâta de deosebite ca ale noastre pot să se îngemăneze așa de desăvârșit – tu din neamul jivinelor, iar eu din neamul păsărilor? Și mai ales, o, vulpoiule, ai putea tu, întrucât ești așa de vorbăreț, să-mi spui de când cei din neamul tău au contenit să mai fie cei ce mănâncă, iar cei din neamul meu – cei ce sunt mâncați?... Te minunează asta? Dar chiar că nu are de ce! Hai, vulpane, ticălosule bătrân, pune-ți îndărăt în traistă toate mândrele-ți parimii și scutește-mă de dragostea aceea ce nu și-a dovedit temeiurile!

Atunci vulpanul îi spuse:

– O, înțeleptule corb, cugeți cu temeinicie! da să știi bine că nimic nu este peste putință la Acela carele a întocmit inimile făpturilor sale și carele a stârnit dintrodată în inima mea jurământul acesta față de tine. Or, spre a-ți dovedi că inși din neamuri deosebite pot de minune să se înțeleagă, și spre a-ți deșterne temeiurile pe care pe bună dreptate mi le ceri, nu găsesc nimica mai bun decât să-ți istorisesc povestea ce mi s-a izvodit cu puricele și cu șoarecele, dacă, firește, binevoiești s-o asculți!

Și corbul spuse:

– De vreme ce vorbești de temeiuri, sunt întru totul gata să ascult acea *Poveste cu puricele și cu șoarecele*, pe care niciodată nu am auzit-o!

Și vulpanul spuse:

– O, gingașe prieten, învățații cei pricepuți la cărțile de demult și de azi ne povestesc că un purice și un șoarece își aveau locuința în casa unui negustor bogat, fiecare în ungherul care i se potrivea cel mai bine.

Or, într-o noapte, puricele, scârbit să tot sugă sângele acru al pisicii din casă, sări pe patul în care dormea soția negustorului și se furișă printre rufele ei, iar de acolo se strecură sub cămașă ca să ajungă la armurul ei și de aci la dunga stinghiei, drept la locul cel mai gingaș. Or, chiar găsi că locul acela era tare gingaș, și dulce, și alb, și neted, pe pofta inimii: nicio zbârcitură, niciun firicel de păr sâcâitor, dimpotrivă, o, corbule, dimpotrivă! Pe scurt, puricele se înfipse acolo sub vântre și începu să sugă sângele desfătător al soției, până la sațietate! Dar adăugise ospățului atâta de puțină sfiiciune, încât, sub usturimea pișcăturii, tânăra femeie sări din somn și își duse iute mâna la locul pișcat, și negreșit că l-ar fi strivit pe purice, dacă acesta nu s-ar fi ferit cu isteciune din șalvărași, de-a lungul creților fără de număr ai acestui veșmânt anume pentru femei, și de acolo n-ar fi sărit pe pământ și n-ar fi dat fuga să se ascundă în cea dintâi crăpătură ce i se ivi dinainte. Iac-așa cu puricele!

Dar cât despre tânăra femeie, aceasta scoase un țipăt de durere ce le făcu pe toate roabele să vină în goană, iar roabele, pricepând pricina țipătului stăpânei lor, grăbiră să-și sumeată mânecile și să se apuce numaidecât de treabă spre a găsi puricele în haine: două luară cearceafurile, o alta cămașa, iar altele două șalvarii cei largi pe care începură să-i caute pe la toate cutele, rând pe rând, pe când femeiușcă, goală din cap până în picioare, la lumina făcliilor, își cerceta ea însăși partea de dinainte a trupului, iar roaba ei de taină îi scruta cu de-amănuntul dinapoia. Dar pricepi limpede, o, corbule, că nu găsiră chiar nimic! Și iac-așa cu femeia!

Și corbul grăi:

– Păi, în toate astea, unde sunt dovezile de care vorbeai?

Iar vulpanul spuse:

– Taman acolo va să ajungem!

Și urmă:

De fapt, gaura în care se aciuase puricele, era chiar culcușul șoarecelui...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută cincizeci și una noapte

Spuse:

De fapt, gaura în care se aciuase puricele era chiar culcușul șoarecelui. Încât, când îl văzu pe purice că intră la el cu atâta lipsă de rușine, șoarecele, până peste poate de înciudat, țipă:

– Ce cauți în casa mea, o, purice, tu care nu ești nici de neamul, nici de teapa mea, și de la care nu pot să mă aștept decât la neplăceri, învățat cum ești să trăiești pe spinarea altora!

Și puricele răspunse:

– O, șoarece bine-primitor, să știi că, dacă am dat buzna cu atâta năprasnă în locuința ta, am făcut-o fără voia mea și ca să scap de moartea cu care mă amenință stăpâna casei! Și toate astea pentru olecuță de sânge pe care i l-am supt! E drept că sângele acela era de cel mai bun soi, și desfătător de să-ți pierzi mințile, și minunat la mistuire! Vin așadar să-ți cer ajutor, cu încredere în bunătatea ta, și să te rog să mă primești la tine până ce va fi trecut primejdia. Încât, departe de a te sâcâi și de a te sili să-ți părăsești casa, am să-ți dovedesc o recunoștință atâta de aleasă, încât ai să-i mulțumești lui Allah carele a îngăduit întâlnirea noastră!

Atunci șoarecele, încredințat de adevărul din glasul puricelui, îi spuse:

– Dacă chiar așa-i, o, purice, poți fără de teamă să împărți culcușul cu mine, și să trăiești aici în tihnă; și îmi vei fi tovarăș și la noroc și la pagubă! Da cât despre sângele pe care l-ai băut din buturele nevăstuicii, hai, nu-ți face griji! Și mistuie-l, întru tihna inimii tale, cu desfăt! că fiecare își ia hrana de unde poate și nu este nimic de ocară în aceasta; iar dacă Allah ne-a dat viață nu a făcut-o ca să ne lăsăm să murim de foame ori de sete! Și de altminteri iacătă în privința aceasta stihurile pe care le-am auzit într-o zi procitite de către un sfânt derviș pe ulițe:

N-am avere pe pământ,
Și nu cumpăr, nici nu vând!
N-am nici casă,
N-am nici masă,
Nici soție n-am, țâfnoasă,
Ca să-mi țipe-n hohote! –
Zările mi-s slobode!

Un coltuc de pită sură,
Sfânta apă băutură,
Un zgrăbunț de sare mic –
Și nu mai râvnesc nimic!
Mi-e destul și prea destul,
Îmi ajunge și-s sătul!

Jarchila cu părul ros
Mă-nvălește din prisos.
Cum i-i placul, maica soartă
Grija zilelor mi-o poartă.
Nimeni nu are ce-mi lua!
Pe la masa altora
Din belșugul milelor
Capăt hrana zilelor

Fără hai și bobotă,
Cu inima slobodă!

După ce auzi spusele acestea ale șoarecelui, puricele fu până peste poate de mișcat și îi spuse:

– O, șoarece, fratele meu, ce viață huzurită avem să petrecem noi laolaltă de-aci înainte! Aducă Allah cât mai degrabă și ceasul când voi putea să-ți răsplătesc bunătatea!

Or, ceasul acela nu zăbovi a sosi. Într-adevăr, chiar în seara aceea, șoarecele, care se dusese să ronțăie prin odaia negustorului, auzi un zăngănit de bani și pe urmă îl văzu pe negustor cum își număra unul câte unul dinarii cei mulți care se aflau într-un săculeț; și, după ce îi cercetă pe toți, îi ascunse sub pernă, se întinse pe pat și se culcă.

Atunci șoarecele dete fuga la purice și îi istorisi ceea ce văzuse și îi spuse:

– Iacată pentru tine prilejul de a-mi veni într-ajutor, și anume de a căra cu mine dinarii aceia de aur din patul negustorului la cuibul meu!

La vorbele acestea, puricele era mai să leșine de tulburare, atâta de peste măsură i se păru treaba, și îi spuse cu mâhnire șoarecelui:

– Păi tu nu cugeți, o, șoarece! tu nu vezi statura mea? Cum aș putea eu să car un dinar în spinare, când o mie de purici împreună n-ar izbuti nici măcar să-l clintească? Totuși, hotărât că pot să-ți fiu de un mare folos, căci mă însărcinez, eu, puricele, așa cum mă vezi, să-l car chiar pe negustor afară din iatacul lui și chiar din casă; și atunci vei rămâne stăpân peste tot, și vei putea în tihnă și fără de grabă să cari dinarii în cotlonul tău!

Atunci șoarecele strigă:

– Dreptu-i, cinstite purice, și chiar că nu mă gândisem la asta! Iar cât despre cotlonul meu, e destul de larg ca să cuprindă tot aurul acela; și, pe deasupra, am rostuit la el șaptezeci de uși de ieșire, pentru împrejurarea că ar vrea careva să mă închidă și să mă zidească acolo! Zorește

dar să ticluiești ceea ce mi-ai făgăduit!

Atunci puricele, din câteva sărituri, fu în patul în care dormea negustorul și se duse drept la tuhăsul lui și i-l pișcă așa cum niciodată vreun purice n-a mai pișcat un tuhăs de om. La înțepătura aceea și la usturimea care îi urmă, negustorul sări din somn ducându-și iute mâna la preacinstitul loc, de unde puricele zorise a se depărta, și porni să sloboadă un potop de afurisenii care răsunară a pustiu în tăcerea casei. Apoi, după ce se suci și se răsuci, încercă să adoarmă la loc. Și își făcu socoteala fără a se gândi la vrăjmașul său! Într-adevăr, puricele, văzându-l pe negustor că se îndărătnicește să rămână în pat, se întoarse la luptă, mânios peste măsură, și de data aceasta avea să-l piște din toate puterile lui în locul acela atâta de gingaș care se cheamă fleac.

Atunci negustorul sări în sus urlând și zvârli cât colo și pături și haine, și fugi afară din casă, la fântână, unde se umezi cu apă rece, și nu mai vroi să se întoarcă în odaia lui, ci se întinse pe lavița din curte spre a-și petrece acolo restul nopții.

Încât șoarecele putu să care în voie la cuibul său tot aurul negustorului; iar când se făcu dimineață, nu mai rămăsese niciun dinar în săculeț.

Și iac-așa putu puricele să-i plătească șoarecelui găzduirea și să-l despăgubească însutit!

Și tu, o, corbule, urmă vulpanul, nădăjduiesc că vei vedea în curând măsura îndatorinței mele față de tine, în schimbul legământului de prietenie pe care îți cer să-l pecetluim între noi!

Și corbul îi spuse:

– Chiar că, jupân vulpane, povestea ta-i departe de a-mi aduce vreo încredințare. Și-apoi, la urma urmei, oricine este slobod să facă ori să nu facă binele, mai ales când binele acela urmează a-i fi pricină de năpaste. Or, chiar aceasta-i treaba aici. Întrucât ești de multă vreme vestit pentru fățărniciile și pentru încălcarea legămintelor

juruite; cum dar aș putea să mă încred într-un ins de o atâta de vădită rea-credință, și care a găsit prilej, încă nu demult, să-l vândă și să-l ducă la pierzare pe cumătru-său lupul? Că, o, vânzașule, cunosc pe de rost acea ticăloșie a cărei vâlvă a făcut înconjurul întregului neam al dihăniilor! Dacă n-ai fi șovăit să-l jertfești pe unul care-i de-o seamă cu tine, de nu chiar de neamul tău, după ce îndelungă vreme l-ai mâglișit și l-ai lingușit în toate chipurile, tare-i de așteptat să nu-ți faci decât o joacă din pieirea celui care-i dintr-un neam potrivnic și atâta de osebit de al tău! Încât toate acestea îmi aduc aminte taman la vreme de o poveste ce se potrivește, vezi tu, cu împrejurarea noastră de acum!

Vulpanul se miră:

– Ce poveste?

Corbul spuse:

– Povestea cu vulturul!

Da vulpanul spuse:

– Nu cunosc nicio *Poveste cu vulturul*! Ce-i cu ea?

Și corbul spuse:

– A fost odată un vultur care era de o răutate ce întrecea toate marginile știute; nicio pasăre, mare ori mică, nu scăpase nevătămată de năpăstuirile lui; și semănase spaima printre toți lupii văzduhurilor și printre toți lupii pământurilor, într-atâta cât la ivirea lui până și fiarele cele mai crunte lăsau numaidecât tot ce înhățaseră și își luau tălpășița, speriate de clonțul lui înfricoșător și de penele lui zburlite. Dar în curând veni vremea când anii strânși asupra capului său îl pleșuviră cu totul, și îi tociră ghearele, și îi făcură ferfeniță clonțul cel crunt și, laolaltă cu furtunile, îi lăsară trupul beteag și aripile fără vlagă! Atunci ajunse prilej de milă tuturora, încât până și vrăjmașilor lui de odinioară li se făcu silă să-i mai întoarcă măsura năpăstuirilor și nu se mai uitară la el decât cu scârbă. Și era nevoit, spre a se hrăni, să se mulțumească și cu bietele rămășițe de pe la mesele celorlalte păsări și dihănii!

Și tu, o, vulpane, dacă ți-ai pierdut puterile, văd că încă nu ai pierdut nimic din șiretlicurile tale! Că ai vrea, tu nevolnicul, să te însoțești cu mine, cel care, ca urmare a bunătății Atoatedătătorului, îmi păstrez încă neatinsă puterea aripilor, ascuțimea vederii și sâmceaua clonțului. Crede-mă, nu încerca să faci precum *vrabia.*

Iar vulpanul, uluit cu totul, îl întrebă:

– De ce vrabie e vorba?

Corbul spuse:

– Ascultă!

Mi s-a izvodit că o vrabie se afla într-o poiană în care păștea o turmă de oi; și scormonea cu sârg pământul cu ciocul, pe urma oilor, când văzu deodată un vultur uriaș cum se prăvălește peste un mieluț și cum îl înșfacă în gheare și piere cu el în depărtare. La priveliștea aceea, vrabia se măsură cu o mândrie până peste poate și își desfoie aripile cu făloșenie și își zise în sineși: „Păi și eu știu să zbor și pot chiar să înșfac un berbec de-al mare!" Și tot atunci își și alese berbecul cel mai mare pe care putu să-l ochească, cel care avea o lână atâta de deasă și atâta de bătrână, încât sub pântecele lui nu mai era, de-atâta ud cât îl îmbiba peste noapte, decât o grămadă fleșcăită și mârcedă! Și vrabia se năpusti pe spinarea acelui berbec și vru să-l salte în zbor și-alta nu. Da, de la cea dintâi mișcare, gheruțele i se prinseră în floacele de lână și rămase ea însăși prinsă a berbecului. Atunci ciobanul veni în fuga mare și o înhăță și îi smulse penele din aripi și, după ce o legă de picior cu o ață, le-o dete ca jucărie copiilor săi și le spuse: „Luați seama bine la pasărea asta! A vrut, spre prăpădul ei, să se asemuie cu unul mai tare decât ea! Încât a fost pedepsită să ajungă roabă!"

Și tu, o, vulpan ologit, vrei să te măsori acuma cu mine, de vreme ce ai cutezanța să mă îmbii cu tovărășala ta! Haide hai, telpiz bătrân, crede-mă, întoarce dosul cât mai degrabă!

Atunci vulpoiul pricepu că de-acuma era zadarnic a

mai încerca să prostească un ins atâta de dăscălit precum era corbul. Și, în mânia lui, începu să scrâșnească așa de tare din fălci, încât își sparse un colț de-al mare. Iar corbul, în zeflemea, îi spuse:

– Chiar că sunt mâhnit că ți-ai sfărâmat un dinte din pricina împotrivirii mele!

Dar vulpanul se uită la el cu o cinstire fără de margini și îi spuse:

– Nu din pricina împotrivirii tale mi-am sfărâmat dintele, ci mai degrabă de rușine că am dat de unul mai afurisit decât mine!

Și după ce spuse vorbele acestea, vulpanul zori a-și lua tălpășița spre a se duce să se ascundă pe undeva[1].

Și Șeherezada văzu că e dimineață și își precurmă vorbele îngăduite.

Dar când fu cea de a o sută cincizeci și doua noapte

Spuse:

[1] În varianta tradusă de M. A. Salie, suita poveștilor cu animale continuă cu următoarele: „O, Șeherezada, ce frumoase și ce desfătătoare sunt poveștile acestea, spuse șahul. Mai știi oare asemenea povești pilduitoare?

Și Șeherezada spuse:

POVESTEA CU ARICIUL ȘI CU HULUBUL

Se mai povestește că un arici își durase sălașul lângă un palmier; iar în palmier sălășluia un hulub cu soția lui; și își clădiseră cuib acolo, și trăiau o viață dulce. Și ariciul își zise în sinești: „Iacătă că hulubul și soață-sa mănâncă roadele palmierului, pe când eu nu pot să ajung la ele; da trebuie să dibăcesc numaidecât o viclenie!"

Și ariciul săpă la rădăcina palmierului o vizuină, pentru el și soția lui, iar alături își ridică o geamie, și sta acolo în singurătate, vădindu-și cucernicia și credincioșia, și lepădarea de cele lumești. Iar hulubul îl văzu pe arici cum se tot închină lui Allah și cum se tot roagă, și inima i se topi de duioșie față de atâta evlavie. „Câți ani ai să trăiești așa? îl întrebă el."

„Treizeci de ani, răspunse ariciul." „Și ce ai să mănânci? urmă hulubul." „Ce cade din palmier, răspunse el." „Dar cu ce ai să te îmbraci?" întrebă hulubul; iar ariciul răspunse: „Cu țepii cei ascuțiți, care îmi sunt de mare folos." „Și pentru ce ți-ai ales taman locul acesta și nu altul?" întrebă hulubul. „L-am ales pentru că se află alături cu drumul, și astfel pot să-l îndrum pe cel rătăcit și să-l învăț pe cel neștiutor, răspunse ariciul." Și hulubul zise: „Nu te credeam să fii așa, da acum râvnesc să fiu și eu ca tine." „Eu mă tem, răspunse ariciul, că vorbele tale au să-ți rămână potrivnice și că ai să te asemuiești cu acel plugar care, la vremea semănatului, în loc să samene, își spunea: «Mă tem că ziua de azi nu are să-mi fie prielnică și, dacă dau zor cu semănatul, am să păgubesc». Iar când a venit vremea strânsului roadelor și i-a văzut pe oameni cum seceră, l-a cuprins jalea că-și prăpădise vremea, a plecat în lume și a murit de amar și de mâhnire." Iar hulubul îl întrebă pe arici: „Dar ce se cade să fac ca să mă dezleg de grijile acestei lumi și să mă dăruiesc numai proslăvirii Domnului?" Și ariciul răspunse: „Să te pregătești pentru viața care va să vie și să te înfrânezi de la mâncare!" Iar hulubul oftă: „Păi cum să fac, dacă sunt o biată pasăre și nu am unde să zbor departe de palmierul acesta care mă îmbie cu poamele lui? Că nu pot să fac altminteri și nici nu știu alt loc unde să mă așez." „Poți să scuturi palmierul de curmale, și să-ți pui de-o parte atâtea câte să-ți ajungă pe un an, ție și soției tale. Apoi să-ți muți cuibul sub palmier și să te rogi lui Allah să te călăuzească pe drumul cel bun, spuse ariciul; după care să te mulțumești cu poamele acelea pe care le-ai pus de-o parte și să te hrănești cu ele până ce au să se sfârșească. Iar când curmalele se vor isprăvi, dacă sorocul tău are să se dealungească, ai să treci la viața ta ajunată." „Să-ți dea Allah bine pentru bunăvoința ta, că mi-ai adus aminte de viața viitoare și m-ai îndrumat pe calea cea dreaptă," spuse hulubul.

Pe urmă hulubul și nevastă-sa se apucară pe clipă pe dată să scuture curmalele până ce nu mai rămase niciuna în palmier. Și atunci ariciul începu să le înfulece și să se veselească și, umplându-și cu poame bârlogul, le rândui ca să le mănânce. Și își zise: „Când hulubul și nevastă-sa vor avea zor de merindele astea, au să vină și au să mi le ceară. Și, bizuindu-se pe cucernicia și pe cumpătarea mea, au să dea ascultare sfaturilor și îndemnurilor mele și au să zboare colea jos lângă mine, iar eu am să-i înșfac și am să-i înfulec. Și atunci locul acesta va rămâne pustiu, iar poamele au să cadă din palmier, răscoapte, și eu am să le mănânc."

Și pe urmă hulubul și soția lui coborâră din palmier, se duseră să-și strângă poamele și văzură că ariciul le cărase pe toate în vizuina lui. Și hulubul îi spuse ariciului: „O, preacucernicule arici, povățuitorule și îndrumătorule, nu vedem nici urmă de curmale, iar alte roade nu mai sunt cu care să ne hrănim." Și ariciul răspunse: „Poate că le-o fi luat vântul; dar nu te îngrijora cu ce ai să te hrănești, întrucât, în privința aceasta, cel care ne-a dat gurile nu are să lase gurile fără de hrană.

Și urmă să le dea tot astfel de îndemnuri și dovezi de cuvioșie, până ce le-a încredințat întru totul pe păsări. Și, poftindu-le după sine, ele

au pășit pragul în bârlogul ariciului, fără teamă de vreo viclenie. Atunci ariciul se repezi la ușă, scrâșnind din dinți. Iar când hulubul îi văzu ticăloșia dată în vileag, strigă: „Cât de departe este ziua de azi de ziua de ieri! Au tu uiți că și orice dobitoc își are un ocrotitor? Ferește-te să viclenești și să înșeli, ca să nu pății ce au pățit înșelătorii care au vrut să-l viclenească pe un negustor!" „Da ce-au pățit?", întrebă ariciul. Și hulubul spuse:

Povestea cu negustorul și cu cei doi ticăloși

Un negustor din cetatea Sindului avea bogăție multă. Și-a orânduit-o în poveri, și-a întocmit mărfurile și a purces la drum spre o altă cetate, ca să le vândă. Și s-au luat după el doi inși dedați la ticăloșii. Și-au încărcat și ei niște fleacuri încherbuite și câteva mărfuri, și îi spuseră negustorului că și ei sunt negustori, care vor să-și vândă și ei marfa, și plecară împreună cu el.

Iar când făcură conac, la cel dintâi popas, cei doi inși se vorbiră să-l viclenească pe negustor și să-l prade de tot ce avea. Și fiecare în sineși chibzuia să-l viclenească, să-l prade și pe tovarășul său, și fiecare își zicea: „Dacă îl prad și pe tovarășul mea, viața are să-mi fie fără de griji și voi pune gabja pe toate bunurile astea." Și își tăinuiră gândurile unul față de celălalt, iar unul dintre ei își luă mâncarea și se hotărî s-o otrăvească; iar celălalt făcu și el la fel cu mâncarea lui; apoi fiecare îl îmbie pe celălalt cu mâncarea sa și mâncară și muriră amândoi. Iar inșii aceia șezuseră cu negustorul și vorbiseră cu el, iar când ei se ascunseră și nu se mai iveau, negustorul se duse să-i caute ca să vadă ce e cu ei, și îi găsi morți. Și atunci află el că erau niște vicleni care vroiseră să-l prade, iar înșelăciunea lor se întorsese împotriva lor. Și s-au prăpădit. Așa că negustorul scăpă teafăr și luă și averea lor.

Iar sultanul spuse: „O, Șeherezada, mi-ai întors gândurile către ceea ce eu am nesocotit până acum. Mai spune-mi asemenea pilde."

Și ea spuse:

Povestea cu croitorul și cu scamatorul

Mi s-a izvodit, o, Măria Ta, că a fost odată un ins care avea o maimuță, iar insul acela era hoț. Și când intra în vreun târg din cetatea unde trăia, nu pleca de acolo fără de vreo pradă strașnică. Și iacătă că o dată văzu un croitor care venise cu niște haine, ca să le vândă. Și croitorul striga în târg că vinde haine, da nimeni nu lega tocmă cu el, și ori de câte ori se mai înfățișa vreunul, negreșit nu vroia să cumpere. Și iacătă că hoțul cu maimuța îl văzu pe croitor cum strânge hainele și cum stă jos ca să

se hodinească. Și maimuța începu să zburde pe dinaintea lui, până ce croitorul, tot uitându-se la ea, își abătu luarea-aminte; iar hoțul îi șterpeli legătura cu haine, apoi își luă maimuța și se duse într-un loc pustiu ca să se uite la haine. Legă apoi hainele acelea în altă legătură și se duse la alt târg ca să le vândă, dar numai cu învoiala ca acela care le cumpără să nu dezlege legătura. Și îi ispitea pe oameni cu un preț de nimic pentru legătura aceea; și îl văzu un ins și se îmbie să ia legătura la prețul cerut. Și cumpără legătura cu învoiala aceea, și se duse acasă, gândind că dăduse de chilipir; iar când soția lui văzu legătura, îl întrebă: „Ce este aici?", și el răspunse: „Niște haine scumpe pe care le-am cumpărat sub prețul lor ca să le răzvând și să câștig la ele." „O, amăgitule, îi spuse soția, oare lucrurile scumpe s-ar vinde așa sub preț dacă nu ar fi de furat? Păi tu nu știi că acela care cumpără un lucru fără să știe ce ia, pățește ca țesătorul?" „Păi ce-a pățit țesătorul?", întrebă soțul. Iar ea spuse: „Mi s-a istorisit că într-un sat era un țesător care trudea din greu, dar de-abia izbutea să dobândească pe munca lui atâta cât să mănânce. Și iacătă că un om bogat, care trăia într-un sat vecin, dete un ospăț și pofti la el multă lume, și fu poftit și țesătorul. Și acolo țesătorul văzu că oamenii îmbrăcați în haine alese primeau mâncăruri alese, și că oaspeții casei erau cinstiți după cum erau îmbrăcați. Și atunci țesătorul își zise: «Dacă mi-aș schimba meseria cu alta, ca să muncesc mai ușor și să fiu plătit mai bine, negreșit că aș dobândi mai mulți bani și mi-aș cumpăra haine mai falnice, și m-aș înălța în rosturi, și m-aș ridica în ochii acestor oameni, și aș fi și eu cum sunt aceștia». Și tot atunci țesătorul văzu un scamator, care luase parte și el la ospăț, cum se scoală și se cațără pe un zid înalt și ajunge sus, și de acolo sare jos pe pământ și se oprește drept în picioare. Și atunci țesătorul își zise: «Numaidecât am să fac și eu ca acesta și nu am să mă dovedesc mai nedestoinic decât el!» Și se sculă și se cocoță pe zid și sări jos de acolo; și, când se izbi de pământ, își frânse gâtul și muri pe loc. Ți-am povestit despre el anume ca să-ți așterni demâncarea numai pe partea de masă pe care ți-o știi și pe care o stăpânești pe deplin, și ca să nu te apuce lăcomia și să râvnești la ceea ce nu e pentru tine." Iar soțul îi răspunse: „Nu toți cei știutori se izbăvesc cu ceea ce știu, și nu toți neștiutorii mor de ceea ce nu știu. Mi-a fost dat să văd cum vânătorul de șerpi, care îi cunoaște pe șerpi și le știe toate năravurile, e mușcat uneori de șarpe și moare, pe când unul care nu știe nimic despre șerpi, și care habar nu are de năravurile lor, le vine de hac."

Și nu a dat ascultare soției sale, și a cumpărat lucrurile acelea, și s-a ținut mai departe de treaba asta și a cumpărat de la hoți la prețuri de nimic, până ce au fost toți prinși și dați pieirii pentru atare ispravă.

POVESTEA CU VRABIA ȘI CU PĂUNUL

Și mai iacătă că a fost odată o vrabie care se ducea în fiecare zi în ospeție la unul dintre sultanii păsărilor, și zbura pururea împreună cu el, și

dimineața și seara, încât ajunsese să fie cea dintâi care venea la el și cea din urmă care pleca.

Și iacătă că o sumedenie de păsări se strânseră într-o zi pe un munte înalt, iar una dintre ele le spuse celorlalte: „Ne-am înmulțit tare mult, și neînțelegerile dintre noi au sporit, încât trebuie să ne alegem un sultan care să ne judece pricinile; atunci glasurile noastre au să fie bine rânduite, iar discordiile dintre noi au să se curme." Taman atunci sosi în zbor și vrabia, și le sfătui să-l aleagă de sultan pe păun, iar păunul acela era chiar sultanul la care se tot ducea vrabia. Și păsările îl aleseră pe păun și îl făcură sultan peste ele; iar sultanul fu milostiv cu ele, și o căftăni pe vrabie calemgiu și vizir al său; iar vrabia adeseori ședea alături de păun și judeca pricinile.

Și o dată vrabia nu se înfățișă la păun, iar acesta se îngrijoră până peste marginile îngrijorării. Ci chiar atunci se ivi și vrabia. „Ce ai zăbovit atâta, când tu ești cel mai apropiat dintre supușii noștri și cel mai scump nouă dintre toți?", întrebă păunul. Și vrabia răspunse: „Am văzut un lucru care nu mi se pare curat și care m-a înfricoșat." „Păi ce ai văzut?", întrebă păunul. „Am văzut un om cu niște lațuri, pe care le-a așezat aproape de cuibul meu, și în mijlocul lor a presărat niște grăunțe, iar el s-a ascuns în preajma lațurilor, răspunse vrabia, și am zăbovit ca să văd ce vrea să facă. Și, pe când stam eu așa, deodată s-a ivit un cocor cu soața lui, pe care scrisa și triștea lor i-a mânat acolo. Și au căzut în mijlocul lațurilor și au început să țipe, iar vânătorul a venit și i-a înșfăcat. Asta m-a tulburat și iacătă pentru ce am zăbovit, o, sultane al vremilor. Și nu pot să mai trăiesc în cuibul acela, cu spaima aceea de lațuri!"

„Nu pleca de pe meleagul tău! că chibzuința nu te ajută împotriva ursitei", spuse păunul. Și vrabia se supuse poruncii lui și spuse: „Am să îndur și n-am să plec, rămânând supusă sultanului meu." Și vrabia se întoarse cu frică acasă și aduse de acolo hrana ei și a păunului, și mâncară până ce se săturară, apoi se adăpară. Și pe urmă vrabia plecă. Și, într-o zi, în zborul ei, văzu că jos pe pământ se bat două vrăbii. „Cum pot eu, vizirul sultanului, să mă uit cum se bat două vrăbii lângă mine? își zise ea. Jur pe Allah că am să le împac!" Și coborî la ele ca să le împace, iar vânătorul își roti lațurile peste ele și le prinse pe vrăbii, pe toate, în ochiurile lor. Și vânătorul luă vrabia și i-o dete soției sale și îi spuse: „Ține-o bine, că e grasă cum n-am mai văzut alta ca ea." Și vrabia gândi: „Am dat de ce-mi era teamă că am să dau, și nu am fost la adăpost decât lângă păun. Nu m-a ajutat chibzuința împotriva soartei orânduite, și nu se poate face nimic împotriva triștei, și degeaba fugi de ceea ce ți-e scris. Și bine a mai spus poetul:

Ce nu poate fi, nici cu viclenie
N-ai să durezi! Dar ce-i scris, va să fie,
Și pururi se-mplinește la soroc!
Așa să știe cel fără noroc."

„O, Șeherezada, spuse sultanul, mai doresc asemenea povești."

Iar Șeherezada răspunse: „Noaptea următoare, dacă sultanul mă mai lasă cu viață, milui-l-ar Allah!"

POVESTEA CU FRUMOASA ȘAMSENNAHAR ȘI CU ALI BEN-BEKAR

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că trăia la Bagdad, sub domina care s-a întemeiat și s-a dus a califului Harun Al-Rașid, un tânăr negustor tare bine făcut și tare bogat, pe care îl chema Abalhassan ben-Taher. Era, neîndoielnic, cel mai frumos și cel mai muchelef dintre toți negustorii din sukul cel mare. Încât fusese ales de către căpetenia hadâmbilor de la sarai să rostuiască pentru cadâne toate lucrurile – bogasiuri sau nestemate – de care ele puteau să aibă trebuință; iar hanâmele acelea se bizuiau orbește pe bunul lui gust, și mai cu seamă pe nelimbuția lui, de destule ori pusă la încercare, în slujbele cu care îl însărcinau din când în când. Iar el nu pregeta niciodată a-i cinsti cu tot felul de răcoritoare pe hadâmbii care veneau să-i aducă poruncile, și de fiecare dată să le dăruiască vreun peșcheș potrivit cu cinul pe care aceștia îl aveau pe lângă stăpânele lor. Încât tânărul Abalhassan era tare îndrăgit de toate femeile și de toți robii de la sarai, și până într-atâta, încât însuși califul îl băgă în seamă într-un sfârșit; și, de cum îl văzu, îl îndrăgi pentru purtările lui alese și pentru chipul lui zarif și atâta de îndatoritor, și pentru obrazu-i atâta de blajin; și îi îngădui intrare slobodă la sarai, la orice ceas din zi ori din noapte; și, cum tânărul Abalhassan adăuga la toate aceste haruri și darul cântatului și al stihuirii, califul, care nu punea nimica mai presus de un glas frumos și de o rostire aleasă, îl poftea adeseori să vină să-i țină tovărășie

la masă și să-i ticluiască stihuri desăvârșit meșterite.

Încât prăvălia lui Abalhassan era cea mai cunoscută de către toți tinerii cilibii câți cuprindea Bagdadul, feciori de emiri și de veliți, precum și de către soțiile dregătorilor de viță aleasă și ale slujbașilor.

Or, unul dintre obișnuiții cei mai statornici ai prăvăliei lui Abalhassan era un tânăr cocon care ajunsese prietenul cel mai de suflet al lui Abalhassan, așa de frumos și de ispititor era. Îl chema Ali ben-Bekar și se trăgea din domnii cei de demult ai Persiei. Avea un boi vrăjitor, un chip cu niște obraji proaspeți și trandafirii, sprâncenele trase desăvârșit, dinții zâmbitori și o vorbă desfătătoare.

Într-o zi dar, pe când tânărul emir Ali ben-Bekar ședea în prăvălie lângă prietenul său Abalhassan ben-Taher, și pe când amândoi tăifăsuiau și râdeau, văzură cum vin zece fetișcane frumoase ca niște lune, care o înconjurau pe-o a unsprezecea, călare pe o catârcă înfotăzată în zarpale și cu scările de aur. Și această cea de a unsprezecea era acoperită cu un izar de mătase trandafirie, pe care îl strângea peste mijloc o centură înhorboțită cu aur, lată de cinci degete și bătută în mărgăritare mari și în năstrăpate. Chipu-i era învăluit cu un iașmac străveziu, prin care ochii i se întrezăreau minunați! Pielea mâinilor ei se înfățișa vederii precum însăși mătasea, și odihnitoare în albeața ei; iar degetele-i, grele de olmazuri, nu păreau decât și mai măiestrite. Cât despre boiul și despre nurii ei puteau fi prepuși minunați, judecând după puținul ce se putea zări[1].

---

[1] La M. A. Salie:
Și era întocmai precum cea despre care a spus poetul:

Ca de mătase-i pielea-i, iar glasul ei vrăjit
Nu-ngaimă fleacuri goale, nu stă de dăscălit.

Ochilor ei le spuse Allah: „Să fiți!" și iată
Lumina lor acuma-i ca vinul ce îmbată.

Iubind-o, ah, aleanul mereu sporește-n piept.
Și-n ziua Judecății de-Apoi am s-o aștept!

Când alaiul ajunse la ușa prăvăliei, copila, sprijinindu-se pe umerii roabelor, puse piciorul la pământ și intră în prăvălie, urând bună pace lui Abalhassan, care îi întoarse urarea cu semnele celei mai adânci cinstiri, și sări să orânduiască pernele și divanul spre a o pofti să ia loc, și se trase numaidecât oleacă mai de-o parte, ca să aștepte poruncile ei. Și tinerica începu să aleagă fără luare-aminte câteva bogasiuri de zarafir; câteva giuvaieruri și câteva șipuri cu zemuri de trandafiri; și, întrucât nu avea de ce să se sfiască de Abalhassan, își săltă o clipită vălul cel gingaș de pe față și făcu să strălucească astfel, fără de ascunzișuri, toată frumusețea ei.

Or, de cum zări acel chip atâta de frumos, tânărul emir Ali ben-Bekar se simți răpit de minunare, și patima i se aprinse în adâncul lăuntrurilor; pe urmă, întrucât, din bună-cuviință, vru să se depărteze, copila cea nurlie, care îl băgase de seamă și care și ea fusese la fel de tulburată tainic, îi spuse lui Abalhassan cu glasul ei minunat:

– Nu vreau să fiu pricina plecării mușteriilor tăi. Poftește-l, așadar, pe tânărul acela să nu plece!

Și zâmbi vrăjitor.

La vorbele ei, emirul Ali ben-Bekar fu în vipia dorurilor și, nevrând să rămână dator în curtenie, îi spuse codanei:

– Pe Allah! o, stăpână a mea, dacă am vrut să plec nu a fost numai de teama să nu fiu stânjenitor, ci și pentru că, văzându-te, m-am gândit la stihurile poetului:

O, tu cel ce privești mărețul soare,
Nu-l vezi cum arde-n slava-i stătătoare
Pe care ochi de om nu-i s-o măsoare?

Crezi tu că fără aripi ai fi-n stare
S-ajungi la el în ceruri? Sau crezi oare
Că el până la tine-o să coboare?

Când auzi stihurile acelea procitite cu un glas tânguitor, fetișcana fu vrăjită de simțământul gingaș care le stârnise, și fu încă și mai aprig răpită de înfățișarea chipeșă a celui îndrăgostit de ea. Încât îi aruncă o privire lungă și zâmbitoare, pe urmă îi făcu semn tânărului negustor să se apropie și îl întrebă în șoaptă:

– Abalhassan, cine este tânărul și de unde este?

El răspunse:

– Este emirul Ali ben-Bekar, coborâtor din domnii Persiei. E tot atâta de mărinimos pe cât e de frumos. Și e cel mai bun prieten al meu.

Cadâna urmă:

– E drăguț! Așa că să nu te minunezi, Abalhassan, dacă în curând după plecarea mea vei vedea că vine o roabă de-a mea să vă poftească, pe tine și pe el, să veniți la mine. Întrucât aș vrea să-i dovedesc că se află la Bagdad saraiuri mai mândre, femei mai frumoase și almee mai iscusite decât la curtea domnilor persiani!

Iar Abalhassan, căruia nu-i trebuia mai mult ca să priceapă, se temeni și răspunse:

– Pe capul și pe ochii mei!

Atunci tânăra hanâmă își trase la loc iașmacul peste obraji și ieși, lăsând în urmă-i o mireasmă de rochii ținute numai în santal și în iasomie.

Cât despre Ali ben-Bekar, odată copilandra plecată, rămase un bun răspas de vreme fără să mai știe ce spune, și până într-atâta că Abalhassan fu nevoit să-i atragă luarea-aminte că mușteriii băgau de seamă zbuciumul lui și începeau să se mire. Iar Ali ben-Bekar răspunse:

– O, ben-Taher, cum să nu fiu zbuciumat și mirat eu însumi când îmi văd sufletul cum dă să-mi fugă din trup ca să se ducă după luna aceea care îmi silește inima să se dăruiască fără a se mai chibzui cu mintea?

Pe urmă adăugă:

– O, ben-Taher, fie-ți milă! cine este copila aceea pe care pari a o cunoaște? Grăbește-te de-mi spune!

Abalhassan răspunse:

– Este cadâna de inimă a emirului drept-credincioșilor! Numele ei este Șamsennahar[1]. E răsfățată de calif cu hatâruri care de-abia dacă i se aduc chiar și sultanei Sett-Zobeida, soția legiuită. Are un sarai numai al ei, unde poruncește ca stăpână deplină, fără a fi pusă sub veghea hadâmbilor, întrucât califul are o încredere fără de margini în ea; și pe drept temei, căci, dintre toate femeile de la sarai, măcar că e cea mai frumoasă, ea este cea care face ca roabele și hadâmbii să șușotească cel mai puțin, cu clipeli de ochi.

Or, de-abia isprăvise Abalhassan de dat aceste lămuriri prietenului său Ali ben-Bekar, că o roabă micuță se și ivi și se duse drept la Abalhassan și îi spuse la ureche:

– Stăpâna mea Șamsennahar vă poftește, pe tine și pe prietenul tău!

Și numaidecât Abalhassan se ridică, îi făcu semn lui Ali ben-Bekar și, după ce încuie ușa de la prăvălie, o urmă, însoțit de Ali, pe roaba cea micuță, care mergea înaintea lor și care îi duse astfel la chiar saraiul califului Harun Al-Rașid.

Și deodată emirul Ali se socoti ajuns în chiar sălașul ginnilor, unde toate lucrurile sunt atâta de frumoase, încât ar crește păr pe limbă până a dovedi să le zugrăvească. Ci roaba cea măruntică, fără a le da păs să-și mărturisească uluirea, își plesni palmele una de alta și pe dată se și ivi o arăpoaică încărcată cu o sinie plină cu mâncăruri și cu poame, pe care o puse pe o sofa; și chiar numai mireasma ce se revărsa din ele era un balsam minunat pentru nări și pentru inimă, încât roaba cea măruntică nu pregetă a-i pofti cu cinstiri până peste poate să guste și, după ce se săturară bine, le aduse ligheanul și olul de aur plin cu apă înmiresmată pentru mâini; pe urmă le aduse un ibric minunat, împodobit cu adamanturi și rubine, și plin cu apă de trandafiri, și le turnă din el și într-o palmă și în

[1] În traducere: *Soarele unei zile frumoase.*

cealaltă, pentru barbă și pentru obraji; după care le aduse mirosne de aloe într-o cățuie micuță de aur, și le înmiresmă hainele, cum e datina. Și, când isprăvi, deschise o ușă de la sala în care se aflau și îi rugă să poftească după ea. Și îi duse într-o sală mare, durată răpitor.

Era într-adevăr o sală străjuită de o boltă sprijinită pe optzeci de pilaștri străvezii din cea mai curată alabastră, cu picioarele și cu frunțile cioplite cu un meșteșug gingaș, și împodobiți cu zugrăveli de păsări și de dihănii cu patru picioare. Iar bolta era zugrăvită toată, pe un câmp de aur, cu linii colorate și vii la privire, ce înfățișau întocmai împletiturile de pe chilimul cel mare cu care era așternută sala. Și, în locurile goale dintre pilaștri, se aflau oluri mari și minunate cu flori, sau numai niște șipuri mari, goale, da frumoase de chiar frumusețea lor și de a trupurilor lor de jaspă, de agată și de cleștar. Și sala aceea da de-a dreptul către o grădină care la intrare înfățișa, din pietricele colorate, zugrăviturile de pe chilim: ceea ce făcea ca bolta, sala și grădina să se dealungească sub cerul gol și sub albastrul liniștit.

Or, pe când Ali ben-Bekar și Abalhassan se minunau de întocmirea aceea măiastră, zăriră, așezate roată, cu sânii țâșnitori, cu ochii negri și cu obrajii trandafirii, zece fetișcane care țineau fiecare în mână câte o lăută...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a o sută cincizeci și treia noapte

Spuse:

...și cu obrajii trandafirii, zece fetișcane care țineau fiecare în mână câte o lăută. Și, la un semn al micuței roabe de taină, toate deodată cântară un pestref atâta de duios, încât emirul Ali, a cărui inimă era plină de chipul

frumoasei Șamsennahar, simți lacrimile cum îi năboiesc pleoapele. Și îi spuse prietenului său Abalhassan:

– Ah, fratele meu! simt că mi se topește inima! Iar sunetele acestea îmi vorbesc într-o limbă care îmi face sufletul să plângă, fără ca să știu bine de ce!

Abalhassan îi spuse:

– Tinere doamne al meu, stai cu sufletul liniștit și dă toată luarea-aminte la cântarea aceasta ce făgăduiește să fie minunată datorită frumoasei Șamsennahar care pesemne că are să se ivească în curând!

Într-adevăr, de-abia isprăvi Abalhassan vorbele acestea, că pe dată cele zece tinere se și ridicară toate deodată și, unele ciupind strunele, altele dărăbănind din dairale, viersuiră cântecul acesta ca pestref:

O, cerule, privești adeseori
Spre noi cu zâmbet cald de mulțumire;
O, lună, pune-ți hainele de nori
Și-nfășură-te-n vălul lor subțire;
Iar soare tu, atotbiruitor,
Te du și lasă noaptea să se-nșire!

Și cântărețele se opriră, ca să aștepte răspunsul pe care îl viersui numai una dintre cele zece:

Ochilor, iată, iată mândra lună!
Căci ne e oaspe mândrul, craiul soare,
Venit acum la noi să se supună
Către Șamsennahar cu închinare!

Atunci emirul Ali, care îl întruchipa pe chiar soarele acela, se uită spre partea dimpotrivă și văzu, într-adevăr, cum veneau douăsprezece arăpoaice tinere ce purtau pe umeri un jeț de argint-lamur, acoperit cu un polog de catifea, și pe care ședea o femeie ce încă nu se putea zări, adăpostită cum era sub un văl mare de borangic ce se unduia dinaintea pologului. Și arăpoaicele erau cu sânii goi și cu picioarele desculțe; iar o maramă de mătase

și zarafir, petrecută pe după mijloc, întărea belșugurile trupești ale purtătoarelor. Și, când ajunseră în mijlocul cântărețelor, puseră jos încetișor jețul de argint și se traseră îndărăt sub pomi.

Atunci o mână împinse perdelele la o parte, și niște ochi străluciră pe un chip de lună; era Șamsennahar. Și era îmbrăcată într-o mantie largă de bogasiu ușor, albastru pe aur, înstelată cu mărgăritare și rubinuri, nicidecum puse cu ghiotura, ci puține ca număr - numai că totul era de un gust și de un preț fără de seamăn. Atunci, cu perdelele date la o parte, Șamsennahar își săltă cu totul iașmacul, și se uită zâmbind la emirul Ali, și își plecă ușor capul. Și emirul Ali se uită la ea suspinând și își vorbiră amândoi într-o limbă mută prin care, în câteva clipite, își spuseră mai multe lucruri decât ar fi putut să-și spună într-un lung răspas de vreme.[1]

Și Șamsennahar izbuti într-un sfârșit să-și desprindă privirile din ochii lui Ali ben-Bekar, spre a porunci roabelor să cânte. Atunci una dintre ele zori să-și înstruneze lăuta și cântă:

Ursită, tu! când doi îndrăgostiți,
Bătuți de-același dor, stau și suspină,
Privindu-se-ndelung și ispitiți
De-mbrățișări – au nu tu ești de vină?

---

[1] La M. A. Salie:
Și când Ali ibn Bekkar o văzu, prociti stihurile acestea:

Din ea se trage boala mea amară
Și dragostea grea care mă doboară.
Mi se topește sufletu-n suspin
Și mă usuc într-al iubirii chin.

Și, încheind, îi spuse lui Abu-li-Hasan: „Dacă ai fi vrut să-mi faci un bine, mi-ai fi povestit mai demult despre frumusețea aceasta. Atunci, înainte de a fi intrat aici, mi-aș fi îmbărbătat sufletul și l-aș fi învățat să se țină dârz la ceea ce îl aștepta."

Și începu să lăcrimeze, să ofteze și să se căineze, iar Abu-li-Hasan răspunse: „O, fratele meu, eu nu ți-am vrut decât binele, și m-am temut să-ți spun acestea mai din vreme, ca nu cumva să te cuprindă o dragoste care să te sperie de întâlnirea cu ea și care să se ridice între voi amândoi. Așa că potolește-ți sufletul și înseninează-ți ochii, că ea și-a întors privirile către tine și a rânduit să vă întâlniți."

Iubita spune: „Încă un sărut,
Iubitule, mai dă-mi, pe viața-mi toată!
Ți-l voi întoarce, dacă ți-a plăcut,
La fel de cald, o dată, și-ncă-o dată!“

Atunci Șamsennahar și Ali ben-Bekar scoaseră un oftat; iar a doua cântăreață, pe un alt glas, la un semn al cadânei, spuse:

Iubite, dulcea mea lumină
Pe floarea ochilor, pe gură!
O, trup prin care se strecoară
A buzelor mele băutură!

Iubitule, când te-am zărit
Întâia oară, ca-n povești,
Ah, frumusețea mi-a șoptit:
„Iacătă-l! Mâini dumnezeiești
L-au izvodit! Și ca alintu-i,
Al unor horbote cerești –
Să-l cauți pururi și să-l jindui“[1]

[1] La M. A. Salie:
Iar când ea și-a încheiat stihurile, Șams-an-Nahar spuse altei roabe: „Zi-ne ceva de ascultat.“
Și aceea îngână un pestref, apoi cântă stihurile acestea:

Nu de vinuri mă îmbăt,
Ci doar de privirea sa;
Legănarea lui în mers
Mi-a luat somnul cu ea;

Nu cu vinuri mă desfăt,
Doar cu buclele-i m-alin;
Chipul lui strălucitor
Îmi e cel mai strașnic vin.

Toată vrerea-mi stă să văd,
Vreun inel din părul lui,
Și de-atâta dor amar
Mințile mi le pierdui.

Și, după ce auzi stihurile cântate de roabă, Șams-an-Nahar oftă lung, iar stihurile o vrăjiseră. Pe urmă porunci altei roabe să cânte. Și roaba luă lăuta și cântă:

La stihurile acestea, emirul Ali ben-Bekar și frumoasa Șamsennahar se priviră îndelung; și o a treia cântăreață spunea:

Clipele de fericire
Trec ca repezite ape.
Grabnic trista veștejire
Peste noi așterne pleoape.
Nu mai sta în șovăire
Când iubirea e aproape.
Soarbe bucuria-ntreagă,
Căci nădejdea-n ea-i deșartă:
Anii tineri iute pleacă.
Frumusețea se deșartă.
Clipa care-acum te leagă
N-o lăsa în van să ardă!

Când cântăreața isprăvi cântecul, emirul Ali scoase un oftat lung și, neputând să-și stăpânească mai mult tulburarea, lăsă lacrimile să-i curgă, suspinând. La priveliștea aceea, Șamsennahar, care nu era mai puțin tulburată, se porni să plângă și ea la fel și, neputând să-și înfrâne patima, se ridică din jeț și porni repede spre ușa sălii. Și numaidecât Ali ben-Bekar alergă și el într-acolo și, ajungând în spatele perdelei celei mari de la ușă, se întâlni cu iubita lui; și tulburarea le fu atâta de mare și bucuria atâta de amarnică, încât leșinară unul în brațele celuilalt; și neîndoielnic că s-ar fi prăbușit pe jos, de nu i-ar fi sprijinit slujnicele care o urmau de departe pe stăpână și care zoriră să-i ducă pe amândoi pe un divan unde îi ajutară să-și vină în simțiri, stropindu-i din belșug cu apă de flori și dându-le să miroasă mirosne întremătoare.

Cereasca strălucire în fața lui pălește;
De apa frumuseții obrazul lui mustește.
Și iată, două umbre pe chipu-i, scrise-n puf
Pare că sunt țesute dintr-al iubirii duh,
Văzându-l, frumusețea deodată strigă: „Ah!
E-mpodobit cu însăși podoaba lui Allah!"

Or, cel dintâi lucru pe care îl făcu Șamsennahar când își veni în fire fu de a se uita împrejurul ei; și zâmbi fericită când dete cu ochii de iubitul său Ali ben-Bekar; și, întrucât nu îl vedea pe Abalhassan ben-Taher, întrebă cu îngrijorare de el. Or, Abalhassan, din bună-cuviință, se trăsese mai încolo, și de altminteri nu fără de teamă pentru urmarea grea pe care putea s-o aibă nebunia aceea, dacă ar fi ajuns să se dea în vileag la sarai. Dar de cum pricepu că hanâma întreabă de el, înaintă cu cinstire și se temeni dinaintea ei. Iar Șamsennahar îi spuse:

– O, Abalhassan, cum îți voi prețui vreodată pe măsură binele ce ni l-ai făcut? Mulțumită ție am ajuns să cunosc ce are lumea mai vrednic de iubit printre făpturile ei, și clipele acestea fără de asemuire când sufletul mi se curmă de beția fericirii! Fii încredințat, ben-Taher, că Șamsennahar nu are să fie nicidecum o nerecunoscătoare!

Și Abalhassan se temeni adânc dinaintea cadânei, cerând de la Allah pentru ea împlinirea tuturor dorurilor pe care sufletul ei și le-ar putea râvni. Atunci Șamsennahar se întoarse către iubitul ei Ali ben-Bekar și îi spuse:

– O, stăpâne al meu, nu mă îndoiesc de dragostea ta, măcar că a mea întrece ca tărie toate simțămintele pe care ai putea să le ai tu pentru mine. Dar vai! ce soartă-i și soarta mea, de a fi legată de saraiul acesta și de a nu putea să dau voie slobodă iubirii mele.

Și Ali ben-Bekar răspunse:

– O, stăpână a mea, chiar că dragostea ta m-a pătruns până într-atâta, încât s-a întrețesut cu sufletul meu și s-a făcut una cu el, atâta de desăvârșit, încât chiar și după moartea mea sufletul meu are să-l păstreze în adâncu-i pe veci! Ah, ce nenorociți suntem că nu putem să ne iubim în voie!

Și, când încheie vorbele acestea, lacrimile năpădiră ca o ploaie obrajii emirului Ali și, ca urmare, și pe cei ai frumoasei Șamsennahar. Și Abalhassan veni lângă ei și le spuse:

– Pe Allah! nu pricep nimic din plânsetele voastre, de vreme ce vă aflați laolaltă! Ce-ar mai fi dacă ați fi despărțiți? Chiar că nu este nicidecum ceasul acuma să vă mohorâți, ci să vă înseninați și să vă petreceți vremea în bucurie și voioșie!

La vorbele acestea ale lui Abalhassan, căruia învățase să-i prețuiască sfaturile, frumoasa Șamsennahar își șterse lacrimile și făcu semn uneia dintre roabe, care numaidecât ieși pentru o clipită spre a se întoarce urmată de mai multe slujnice care purtau pe capetele lor niște tablale mari de argint, pline cu tot felul de bucate ispititoare. Și, odată acele tablale puse jos pe chilimuri între Ali ben-Bekar și Șamsennahar, slujnicele se traseră îndărăt lângă perete și înlemniră.

Atunci Șamsennahar îl pofti pe Abalhassan să șadă jos dinaintea lor, în jurul tăvilor de aur bătut, pe care se rotunjeau pometurile și abureau plăcintele. Și cu chiar degetele ei, cadâna începu să întocmească dumicate de pe fiecare tavă și să le pună chiar ea între buzele iubitului său Ali ben-Bekar. Și nu îl uită nici pe Abalhassan ben-Taher. Și, după ce mâncară, tăvile de aur se ridicară și se aduse un ibric gingaș de aur și un lighean de argint bătut; și se spălară pe mâini cu apa înmiresmată ce li se turnă. După care șezură iarăși jos, iar tinerele arăpoaice le aduseră niște cupe de agată colorate, puse pe niște farfuriuțe de argint-lamur și pline cu un vin ales, care chiar și numai cu înfățișarea lui înviora ochii și învâlvora sufletul. Iar ei băură încetișor, privindu-se lung; și, odată cupele golite, Șamsennahar le lăsă pe toate roabele să plece, și nu mai opri lângă ea decât cântărețele.

Atunci, cum se simți ispitită întru totul să cânte, Șamsennahar îi ceru uneia dintre cântărețe să încerce mai întâi un pestref, spre a-i da glasul; iar cântăreața își înstrună numaidecât lăuta și cântă încetișor:

Suflete-al meu, te-ai topit!
Mâinile dragostei grele

Te-au răvășit și-ai zvârlit
Vântului tainele mele!

Suflete, unde te duci?
Eu te păstram în veghere,
Și-acuma iacătă fugi
Spre cel care ți-e durere!

Curgeți, voi lacrimi, șuvoi,
Spre cruntul ce mi-e izbăvire!
Ah, lacrimi de flacără, voi
Aprinse de-aceeași iubire!

Atunci Șamsennahar întinse mâna, umplu o cupă și o bău până la jumătate, apoi i-o întinse emirului Ali, care o luă și bău, cu buzele puse pe locul pe care îl atinseseră buzele iubitei lui...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută cincizeci și patra noapte

Spuse:

...și bău, cu buzele puse chiar pe locul pe care îl atinseseră buzele iubitei lui, în vreme ce strunele lăutelor tremurau duios sub degetele cântărețelor. Și Șamsennahar făcu încă un semn uneia dintre cântărețe spre a-i cere să cânte ceva pe un glas oleacă mai adânc. Și tânăra roabă murmură încetișor:

Dacă lacrimile grele
Scaldă ochii mei întruna,
Dacă-n fundul cupei mele
Dau de lacrimi totdeauna,
Dacă pururi pentru mine

E izvorul lor mai darnic
Decât olurile pline
Dintr-o mână de paharnic, –
Inimă, pe-Allah! ia, soarbe
Băutura mult amară:
E-un prisos de doruri oarbe
Ce din ochii-mi arși coboară!

În clipita aceea, Șamsennahar se simți amețită cu totul de sunetele înduioșate ale cântecelor și, luând o lăută din mâinile uneia dintre femeile ce ședeau la spatele ei, închise ochii pe jumătate și cântă din tot sufletul stihurile acestea minunate:

Lumină-a ochilor mei, dor,
Tu, căprior din plai ceresc,
Când pleci de lângă mine mor,
Când te apropii mă topesc!
Trăiesc arzând – și-n bucurie
Mă sting așa, ca o făclie.

De sărutarea gurii tale
Se umple-al zării coviltir,
Ca de-o mireasmă de petale
Într-al pustiului ceair,
Și-nfiorezi blajine seri
Cu freamăt lung de palmieri.

Ia seama, vânt de seară lin!
Prea-i umbli împrejur pribeag,
Și tremurând de lung suspin
Tu buzele-i săruți cu drag,
Și-n tainică îmbrățișare
Gropițele-i ispititoare!

Ah, mirosul de iasomie
Al frumuseții-mbătătoare,
Prin moalea pânză străvezie

A hainei albe și ușoare.
Ah, trupul tânăr, de argint,
Ca piatra-n lună strălucind.

Ah, gustul gurii-amețitor
Și-al buzei trandafir de foc,
Și dragi obrajii-i vrăjitori,
Și mlădiosul lui mijloc.
Ah, ochii-i ca pierduți în vise
Pe după pleoapele închise!

Of, inimă, cum te vor pierde
Ispitele acestea toate
Făcute-anume să desmierde,
Comori adânci de nestemate!
Ia seama: cu săgeata-i blândă
Stă crunta dragoste la pândă![1]

---

[1]La M. A. Salie, cântecul este altfel:
Dulcii lui obraji îi scaldă
Apa lacrimii fierbinte.
Foc e dragostea-i nebună
Care-n inimă se-aprinde.
Când îi ești alături, plânge
Ceasul negru ce desparte,
Plânge când este aproape,
Plânge când este departe.

Și apoi cântă iar:
Noi robi îți suntem, doamne, tu-ntrupare
De frumuseți, din creștet la picioare.
Porți soare-n mâini, iar dinții-ți sunt pleiade;
Ți-e chipul fața lunii luminate.
Spre cupele din ochii tăi privind,
M-am îmbătat de vinul lor cu jind.
Oare nu ești tu luna plină chiar,
Cea care-ndrăgostiții-i schimbă-n jar?
Sau ești cel care viață dă ori moarte,
Când te-ntâlnește sau când te desparte?
Allah te-a zămislit numai pe tine
Din toate frumusețile divine.
Tu nu ești pământean, tu înger ești
Ce-ai coborât din slăvile cerești!

Când auziră cântecul acesta al frumoasei Șamsennahar, Ali ben-Bekar și Abalhassan ben-Taher erau să-și ia zborul ca-n vrajă; pe urmă se cutremurară de încântare și scoaseră niște „Ya Allah!" de o adâncime fără de seamăn; pe urmă râseră și plânseră; iar emirul Ali, tulburat până peste poate, apucă o lăută și i-o întinse lui Abalhassan, rugându-l să-i țină hangul la ceea ce avea să cânte. Atunci închise ochii și, cu capul plecat și sprijinit în palmă, cântă cu glas încetișor cântecul acesta din țara lui:

Paharnice, ascultă!
Atâta de frumos e chipul drag
Că, de-aș fi domn al lumii, lumea toată
Cu mândrele-i cetăți i-aș pune-o-n prag,
Doar să mă lase să-i sărut o dată
Obrazul pentru care gem și zac!

Chiar benghii frumuseții-s de prisos
Pe fața-i numai vis și strălucire;
Nu-i trandafir pe lume mai frumos,
Nici catifea cu puful mai subțire –
Pe lângă ea e totul mai prejos!

Și stihurile fură spuse de emirul Ali ben-Bekar cu un glas întru totul minunat! Or, chiar în clipita când cântecul se stingea, tânăra roabă de taină a frumoasei Șamsennahar veni în fugă, tremurând de speriată, și spuse către Șamsennahar:

– O, stăpâna mea, Massrur și Afif și alți hadâmbi de la sarai sunt la poartă și cer să-ți vorbească!

La vorbele acestea, emirul Ali și Abalhassan și toate roabele se tulburară până peste poate, ba se și cutremurară pentru viața lor. Dar Șamsennahar, care numai ea rămăsese liniștită, zâmbi gingaș și le spuse tuturora:

– Țineți-vă firea! Și lăsați pe mine!

Pe urmă îi spuse roabei sale de taină:

– Du-te și ține-i de vorbă pe Massrur și pe Afif și

pe ceilalți, și spune-le să ne dea răgaz să-i primim pe potriva cinului lor!

Apoi le porunci roabelor să închidă toate ușile de la sală și să tragă perdelele cele mari. După care îi pofti pe emirul Ali și pe Abalhassan să nu se miște din sală și să nu aibă nicio teamă; apoi, urmată de toate cântărețele, ieși din sală pe ușa care da spre grădină și porunci ca ușa să fie închisă în urma ei; și se duse sub pomi, să șadă în jețul pe care avusese grijă a porunci să fie mutat acolo. Luă o înfățișare zaifă, porunci uneia dintre copile s-o frece pe picioare, iar celorlalte să se tragă mai la o parte, în vreme ce trimise o tânără arăpoaică să deschidă ușa de la intrare lui Massrur și celorlalți.

Atunci Massrur și Afif și cei douăzeci de hadâmbi, cu iataganele în mâini și cu seleafuri late la brâu, înaintară și, de departe de tot, se frânseră până la pământ și se închinară dinaintea cadânei, cu semnele de cinstire cele mai adânci. Și Șamsennahar spuse:

– O, Massrur, deie Allah să-mi fii aducător de vești bune!

Și Massrur răspunse:

– Inșallah, o, stăpână a mea!

Pe urmă se apropie de jețul cadânei și spuse:

– Emirul drept-credincioșilor îți trimite urări de bună pace și îți spune că dorește fierbinte să te vadă! Și îți dă de știre că ziua aceasta i s-a dovedit plină de bucurie și binecuvântată ca nealta; și vrea s-o încheie lângă tine, spre a-i fi întru totul minunată. Și ar vrea să afle mai întâi părerea ta în această privință, și dacă ți-ar plăcea mai mult să te duci tu la sarai, ori mai degrabă să-l primești la tine, chiar aici!

La vorbele acestea, frumoasa Șamsennahar se ridică și se temeni și sărută pământul, spre a arăta că socotește dorința califului ca pe o poruncă, și răspunse:

– Sunt roaba prea supusă și mult norocită a emirului drept-credincioșilor. Încât mă rog ție, o, Massrur, să-i

spui stăpânului nostru cât de bucuroasă sunt să-l primesc și cât de luminat va fi saraiul acesta de venirea lui!

Atunci căpetenia hadâmbilor și alaiul său grăbiră să plece, iar Șamsennahar se repezi numaidecât în sala în care se afla iubitul ei și, cu lacrimile în ochi, îl strânse la piept și îl sărută pătimaș, iar el, la fel; apoi ea îi mărturisi cât de amărâtă era să-i spună bun-rămas mai repede decât s-ar fi așteptat. Și amândoi începură să plângă, unul în brațele celuilalt. Iar emirul Ali izbuti într-un sfârșit să-i spună iubitei sale:

– O, stăpână a mea, fie-ți milă! îngăduie-mi să te strâng, să te simt pe toată lipită de mine, să mă bucur de atingerea vrăjită cu tine, întrucât ceasul neabătut al despărțirii este aproape! Voi păstra în carnea mea atingerea aceasta scumpă, și în suflet amintirea ei! Îmi va fi o mângâiere la despărțire și o alinare la mâhnire!

Ea răspunse:

– O, Ali! pe Allah! doar pe mine mă va topi mâhnirea, pe mine care rămân în saraiul acesta numai cu amintirea ta! Tu, o, Ali, vei avea toate sukurile ca să te veselești, și toate copilele și pe toate cele de pe ulițe; nurii lor și ochii lor codați te vor face s-o uiți pe deznădăjduita de Șamsennahar, iubita ta; și clinchetul de cleștar al brățărilor lor va spulbera poate până și orice urmă a chipului meu din ochii tăi! O, Ali, cum voi mai putea de-acum să îndur clocotul durerii mele, ori să-mi înăbuș în gât țipetele și să le preschimb în cântecele pe care mi le va cere stăpânul drept-credincioșilor? Cum va mai putea să îngaime limba mea sunetele viersuirii, și cu ce zâmbet voi mai putea să-l întâmpin și pe el, când doar tu poți să-mi faci sufletul zâmbitor? Ah, cu ce priviri neabătute am să țintuiesc locul pe care ai stat tu lângă mine, o, Ali! Și mai cu seamă cum voi putea, fără a muri, să duc la buzele mele cupa împărtășită pe care mi-o întinde emirul drept-credincioșilor? De bună seamă că bând, o otravă fără de milă are să mi se reverse în vine! Și atunci,

ce ușoară îmi va fi moartea, o, Ali!

În clipita aceea, pe când Abalhassan ben-Taher tocmai da să-i aline îndemnându-i la răbdare, roaba de taină veni în fugă s-o prevestească pe stăpână-sa de sosirea califului. Atunci Șamsennahar, cu ochii plini de lacrimi, nu mai avu decât răgazul să-l sărute pentru cea din urmă oară pe iubitul său și îi spuse roabei:

– Călăuzește-i cât mai repede la hruba care dă cu un capăt spre țărmul Tigrului, iar cu celălalt capăt spre grădină; și când noaptea are să fie destul de întunecată, să-i ajuți să iasă pe furiș la țărmul apei!

După ce spuse vorbele acestea, Șamsennahar își sugrumă suspinele care o înăbușeau, spre a da fuga dinaintea califului ce venea dinspre partea cealaltă.

La rându-i, roaba cea micuță îi călăuzi pe emirul Ali și pe Abalhassan la hruba aceea și plecă, după ce îi liniști și după ce închise cu grijă poarta în urma sa. Ei atunci se pomeniră în întunecimea cea mai mare; dar peste câteva clipite, prin ferestrele zăbrelite, zăriră o lumină mare care, apropiindu-se, le îngădui să vadă un alai alcătuit din o sută de copii hadâmbi arapi, care țineau în mâini făclii aprinse; iar acei o sută de copii hadâmbi erau urmați de o sută de hadâmbi bătrâni din paza de rând a femeilor din sarai, și fiecare ținea în mână câte un iatagan; iar în urma lor, la douăzeci de pași, falnic, cu căpetenia hadâmbilor înainte, înconjurat de douăzeci de roabe albe ca luna, venea califul Harun Al-Rașid.

Califul venea așadar cu Massrur înainte-i; și îl avea de-a dreapta sa pe cel de al doilea ceauș de hadâmbi, Afif. Și chiar că era falnic până peste poate, și frumos, și prin sineși și prin toată strălucirea pe care o revărsau asupră-i făcliile robilor și nestematele femeilor! Și păși așa, în zvoana de lăute cu care deodată porniseră să cânte roabele, până la Șamsennahar care se temenise la picioarele lui. Iar el grăbi să-i ajute a se ridica, întinzându-i o mână pe care ea și-o duse la buze; apoi, bucuros cu totul

de-a o vedea, califul îi spuse:

– O, Șamsennahar, grijile domniei m-au împiedicat de atâta amar de vreme să-mi odihnesc ochii pe chipul tău! Ci Allah mă miluiește cu seara aceasta minunată, spre a-mi bucura din plin ochii cu frumusețile tale!

Apoi se duse să stea în jețul de argint, pe când cadâna șezu jos dinaintea lui, iar celelalte douăzeci de femei alcătuiră o roată împrejurul lor, pe niște scaune rânduite la aceeași depărtare unul de altul. Cât despre cântărețele din lăute și cântărețele din gură, acelea alcătuiră o altă ceată, în preajma cadânei, pe când hadâmbii toți, și copii și bătrâni, se traseră mai de-o parte, cumu-i orânda, pe sub pomi, ținând aprinse mai încolo fâcliile, ca să-l lase astfel pe calif să se desfete în tihnă de boarea înserării.

După ce șezură jos și după ce toată lumea fu la locul ei, califul le făcu un semn cântărețelor și numaidecât una dintre ele, celelalte ținându-i isonul, cântă proslăvirea aceasta vestită, pe care califul o îndrăgea mai mult decât pe toate cele câte i se cântau, pentru frumusețea stihuirii ei și pentru belșugul de triluri de la sfârșituri:

Copilo,
Zorii-n rouă scaldă
Frumosul florilor alai,
Și toate florile tresaltă
La adierile de rai.
Dar ochii tăi,

Iubito,
Ochii-ți sunt izvoare
De tihnă-adâncă și de dor,
Aprinsa buzelor vâlvoare
O scald în limpezimea lor.
Dar gura ta,

Frumoaso,
Gura-ți luminată

De-al perlelor șirag ceresc
Mi-e stup de miere fermecată
Pe care-albinele-l râvnesc![1]

Și, după stihurile acestea minunate, cântate cu glas pătimaș, cântăreața tăcu. Atunci Șamsennahar îi făcu semn roabei sale de inimă care îi pricepea dragostea pentru emirul Ali, și aceea, pe un cu totul alt glas, cântă stihurile acestea ce se potriveau atâta de bine cu simțămintele din adânc ale cadânei pentru Ali ben-Bekar:

Când copila beduină
Întâlnește-n drum vreodată
Un frumos flăcău călare,
Se-nroșește biata fată
Și obrazul i se face
Într-o singură clipită
Ca o floare de leandru
Din Arabia-nsorită.

Stinge-n sufletul tău focul,
Beduino fără minte!
Dragostea ne arde viața –
Ia aminte, ia aminte!
Fugi și-ascunde-te sfioasă
În pustiurile tale –
Călăreții-n urmă lasă
Numai dor și numai jale![2]

---

[1] La M. A. Salie:

De când te-ai dus, mi-e viața amară! Ah, de-aș ști
Că și tu, fără mine, la fel vei suferi!

De-aș ști că pentru mine vreodată ochiu-ți plânge,
Eu ți-aș întoarce plânsul cu lacrimă de sânge!

[2] La M. A. Salie:

Spun toți: „Să ai răbdare, apoi și tihna vine!"
Eu le răspund: „De unde, când el nu-i lângă mine?

Jurată-i sunt de-a pururi! Cătușele iubirii
Le-a cetluit în suflet sărutul despărțirii!

Când auzi stihurile acestea, frumoasa Șamsennahar fu străbătută de o tulburare atâta de vie, încât se răsturnă din jeț și se prăbuși leșinată în brațele slujitoarelor sale, care săriseră în ajutorul ei.

La priveliștea aceea, emirul Ali, care, pitit îndărătul ferestrei văzuse totul, dimpreună cu prietenul său ben-Taher, fu cuprins și el, din dragoste, de o durere...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a o sută cincizeci și cincea noapte

Spuse:

...fu cuprins și el, din dragoste, de o durere atâta de vie, încât se prăbuși la fel, cât era de lung, leșinat, în brațele prietenului său Abalhassan ben-Taher. Atunci Abalhassan rămase până peste poate de năuc din pricina locului în care se aflau; și cum degeaba căută apă, în întunecimea aceea, spre a-l stropi pe obraji pe prietenul său, văzu deodată ușa de la hrubă că se deschide și că intră, cu sufletul la gură, roaba cea de taină a frumoasei Șamsennahar, care îi spuse cu glas speriat:

– O, Abalhassan, ridicați-vă repede, tu și prietenul tău; am să vă ajut numaidecât pe amândoi să scăpați de aici; întrucât totul este într-un vălmășag care nu prevestește nimic bun pentru noi, și tare mă socot că aceasta-i ziua noastră cea mai de pe urmă! Așa că veniți amândoi după mine, ori suntem morți cu toții!

Și Abalhassan îi spuse:

– O, copilă preavrednică, tu nu vezi în ce stare este prietenul meu? Vino și te uită!

Când îl văzu pe emirul Ali leșinat jos pe preș, roaba se repezi la o sinie știută de ea, pe care se aflau tot soiul de sticluțe, luă un stropitor cu apă de flori și începu să

răcorească chipul tânărului, care în curând își veni în simțiri. Atunci Abalhassan îl săltă de umeri, iar copila de picioare, și îl cărară amândoi afară din hrubă, și îl coborâră până la poalele saraiului, pe malul Tigrului. Atunci îl puseră binișor pe o laviță ce se afla acolo; iar copila își plesni palmele și numaidecât se și ivi un caic în care nu se afla decât un vâslaș, care zori să tragă la țărm și să vină la ei. Apoi, fără a rosti o vorbă, numai la un semn al roabei de taină, îl luă pe emirul Ali în brațe și îl așeză în luntre, unde intră și Abalhassan, fără de zăbavă.[1]

Cât despre copila roabă, d-apoi ea își ceru iertare că nu putea să-i însoțească mai departe, și le ură bună pace, cu un glas jalnic până peste poate, spre a se întoarce în fugă la sarai.

Când caicul ajunse la țărmul dimpotrivă, Ali ben-Bekar, venindu-și în fire cu totul datorită boarei răcorite și a apei, putu de data aceasta, sprijinit de prietenul său, să pună piciorul pe pământ. Dar fu nevoit să șadă repede jos pe o piatră, așa de tare își simțea sufletul cum i se duce. Iar Abalhassan, nemaiștiind cum să iasă din încurcătură, îi spuse:

– O, prietene, fă-ți curaj și întărește-ți inima; întrucât chiar că locul acesta-i departe de a fi un loc de odihnă; că țărmurile de aici sunt năpădite de tâlhari și de răufăcători. Oleacă de dârzie doar, și avem să fim la adăpost, nu departe de aici, în casa unui prieten al meu care locuiește colo, pe aproape de lumina aceea pe care o vezi!

Apoi îi spuse:

– În numele lui Allah!

Și îl ajută pe prietenul său să se ridice și, încetișor, luă cu el calea către casa aceea, la poarta căreia nu zăboviră a

---

[1] În varianta tradusă de M. A. Salie, emirul Ali, privind în urmă spre sarai și spre grădină, rostește aceste versuri:

Cu-n tremur slab de mână ne despărțim acum,
Iar mâna cealaltă o țin la piept, sub scrum.

Această întâlnire, vai, de n-ar fi să fie
Cea de pe urmă hrană a noastră în vecie!

ajunge. Atunci Abalhassan bătu în poartă, măcar că era la ceas târziu, și numaidecât veni careva să le deschidă; iar Abalhassan, după ce fu cunoscut, fu poftit pe dată înăuntru, cu multă dragoste, dimpreună cu prietenul său. Și nu pregetă a născoci o pricină oarecare spre a da temei faptului că se aflau acolo și venirii lor, în starea aceea, la un ceas atâta de nepotrivit.[1]

Iar în casă, unde cinstirea oaspeților fu îndeplinită după datinele ei minunate, își trecură noaptea toată, fără a fi sâcâiți cu întrebări nelalocul lor. Și amândoi păsuiră o noapte amară: Abalhassan din pricină că nu era dedat să doarmă altundeva decât în casa lui și că mai era și apăsat de gândul la îngrijorările alor lui în privința sa; iar emirul Ali din pricină că vedea mereu dinaintea ochilor chipul frumoasei Șamsennahar, pălindă și leșinată de chin în brațele slujnicelor, la picioarele califului.

Încât, de cum se lumină de ziuă, își luară bun-rămas de la gazdă și se îndreptară spre cetate și, în pofida marei anevoințe la mers a lui Ali ben-Bekar, nu zăboviră să ajungă pe ulița pe care se aflau casele lor. Dar întrucât cea dintâi poartă la care ajunseră fu cea a lui Abalhassan, acesta îl pofti pe prietenul său cu multă stăruință să intre mai întâi să se odihnească la el, nevroind să-l lase singur într-o stare așa de rea. Și le spuse slugilor să-i gătească odaia cea mai bună din casă și să aștearnă pe jos saltelele pe care le păstra înfășurate în niște dulapuri mari, anume pentru prilejuri ca acesta. Și emirul Ali, ostenit

---

[1] La M. A. Salie, „pricina“ este relatată astfel: „Am ieșit la o vreme ca aceasta întrucât am niște daraveri cu un ins care îmi datorează niște bani. Mi-a ajuns la ureche că ar vrea să se sfeteresească cu bunul meu și am ieșit în seara aceasta ca să vin la el. M-am însoțit cu prietenul acesta al meu, Ali ibn Bekar, și am purces încoace, cu gândul că poate avem să dăm de el, dar s-a ascuns și nu l-am găsit. Și facem cale întoarsă cu mâinile goale, fără de nimic, și ne e greu întorsul acum la vreme de noapte, că nu prea știm pe unde s-o luăm, așa că ne-am abătut la tine, cunoscându-ți prietenia și obiceiele minunate.“ „Vă doresc bun venit! răspunse stăpânul casei, și se strădui să le dovedească toată cinstirea, și își petrecură la el noaptea.“

de parcă ar fi umblat zile în șir, nu mai avu decât puterea să se lase să cadă pe saltele, unde izbuti într-un sfârșit să închidă ochii câteva ceasuri. La deșteptare, își făcu spălările îndătinate, și își împlini îndatorința rugăciunii, și se îmbrăcă să plece. Dar Abalhassan îl opri spunându-i:

– O, stăpâne al meu, este mai bine să-ți petreci încă o zi și o noapte în casa mea, ca să pot să-ți țin tovărășie și să-ți alung gândurile negre.

Și îl sili să rămână. Și-așa că atunci când se înseră, Abalhassan, după ce își petrecuse toată ziua tăifăsuind cu prietenul său, trimise să fie aduse cântărețele cele mai vestite din Bagdad[1]; și nimica nu izbuti să-l abată pe Ali ben-Bekar de la gândurile lui negre; ba cântărețele nu făcură decât să-i zădărască și mai tare răul și durerea; și petrecu o noapte încă și mai ticăloasă decât cea de dinainte; iar dimineața starea i se înrăise într-un chip atâta de amarnic, încât prietenul său Abalhassan nu vroi să-l țină mai mult. Se hotărî așadar să-l însoțească până la casa lui, după ce îl ajută să încalece pe un catâr pe care robii emirului îl aduseseră de la grajduri. Și, după ce îl dete în seama slugilor sale și se încredință pe deplin că emirul nu avea, deocamdată, trebuință de ajutorul său, își luă rămas-bun de la el, mai spunându-i câteva vorbe de îmbărbătare și făgăduindu-i că se va întoarce cât mai degrabă cu putință să vadă cum îi mai este. Pe urmă ieși din casă și porni spre suk unde își deschise iarăși prăvălia pe care estimp numai închisă o ținuse.

---

[1] La M. A. Salie:

„Trimise după cântărețe și lăutari și, când aceștia veniră, se aduseră mâncăruri și băuturi, și își petrecură ziua mâncând, bând și veselindu-se până seara. Pe urmă se aprinseră făcliile și, printre ele, începură să se preumble pocalele prieteniei și să se desfășoare taifasul; și le era bine, iar una dintre cântărețe luă lăuta și versui:

Ah, mă străpunse vremea cu-a ochilor săgeată,
Și pier lăsând în urmă tot ce-am iubit vreodată!

La soarta nemiloasă dania mea-i firavă,
Și nu mai pot ca-n vremuri s-o-nfrunt fără zăbavă!"

Or, abia ce isprăvise el a-și pune în rânduială prăvălia și șezuse jos să aștepte mușteriii, că și văzu cum vine...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a o sută cincizeci și șasea noapte

Spuse:

...și șezuse jos spre a aștepta mușteriii, că și văzu cum vine roaba cea de taină a frumoasei Șamsennahar. Copila îi ură bună pace, iar Abalhassan îi răspunse la urare și luă aminte cât de mâhnită și cât de îngrijorată era la chip, și băgă de seamă că inima-i bătea cu mult mai tare decât de obicei. Și îi spuse:

– Cât de scumpă îmi este venirea ta, o, copilă prea îndatoritoare! Of, rogu-te, grăbește a-mi deșterne în ce stare se află stăpâna ta!

Ea îi răspunse:

– Mă rog fierbinte, începe tu dintru-ntâi a-mi da știri despre emirul Ali pe care am fost nevoită să-l las în starea în care se afla!

Și Abalhassan îi istorisi tot ceea ce știa despre durerea și despre aleanul fără de leac care îl bântuiau pe prietenul său. Iar după ce sfârși, roaba de taină se mohorî încă și mai tare decât până aci și scoase un șir de ofuri și, cu glas tulburat, îi spuse lui Abalhassan:

– Ce nenorocire pe noi! Află, o, ben-Taher, că starea bietei mele stăpâne este și mai jalnică! Dar am să-ți povestesc pe de rost tot ce s-a petrecut din clipita când ai ieșit din sală cu prietenul tău, atunci când stăpâna mea a căzut leșinată la picioarele califului care, zdrobit cu totul, habar n-avea de unde venea răul acela neașteptat. Iacătă! După ce v-am lăsat pe amândoi în seama luntrașului, m-am întors în goana mare, tare îngrijorată, la

Șamsennahar, pe care am găsit-o fără de simțire, și întinsă pe jos, galbenă la chip, și lacrimile califului curgeau strop cu strop în pletele ei despletite. Iar emirul dreptcredincioșilor, mâhnit peste măsură, ședea jos lângă ea și, în pofida îngrijirilor pe care însuși i le da, nu izbutea s-o facă să-și vină în simțiri. Iar noi eram toate necăjite cum nici că ai putea să gândești; iar la întrebările pe care ni le punea califul, îngrijorat, ca să afle pricina acelui rău năprasnic, nu răspundeam decât cu plânsete și aruncându-ne cu frunțile la pământ între mâinile sale, da ferindu-ne să-i dezvăluim taina de care habar nu avea. Și starea aceea de spaimă cum nici că se poate zugrăvi ținu așa până la miezul nopții. Atunci, tot răcorindu-i tâmplele cu apă de trandafiri și cu apă de flori, și tot făcându-i vânt cu vânturarele noastre, apucarăm într-un sfârșit bucuria de a o vedea că se trezește încet-încet din leșinul ei. Și numaidecât începu iarăși să verse un potop de lacrimi, spre nedumerirea deplină a califului, care până la urmă începu și el să plângă la fel. Or, toate astea erau jalnice până peste poate! Iar când califul văzu că poate să-i grăiască preafrumoasei sale cadâne, îi spuse:

– Șamsennahar, lumină a ochilor mei, vorbește, spune-mi pricina răului tău, ca măcar să pot a-ți fi de vreun folos! Că mă chinuiesc singur și nu știu ce să fac!

Atunci Șamsennahar făcu sforțarea de a îmbrățișa picioarele califului, care nu-i lăsă răgazul, și o prinse de mâini și urmă s-o întrebe cu dulceață. Atunci, cu glas zdrobit, ea îi spuse:

– O, emire al drept-credincioșilor, răul de care sufăr e trecător! Este pricinuit de cele ce am mâncat astăzi, și care pesemne că se burzuluiesc înlăuntrul meu!

Și califul o întrebă:

– Dar ce ai mâncat, o, Șamsennahar?

Ea răspunse:

– Două lămâi acre, șase mere strepezi, o strachină cu iaurt, o bucată mare de kenafa și, pe deasupra, așa

de mare poftă mă îmboldea, o oca de fistici sărați și de semințe de bostan, cu o grămadă de năut pospăit cu zahăr, și încă fierbinte cum era scos din cuptor!

Atunci califul strigă:

– O, nesocotita mea cea dulce, chiar că mă minunezi! Nu mă îndoiesc că lucrurile acelea nu ar fi până peste poate de desfătătoare și de ispititoare, da tot se cade să te cruți și să-ți înfrâni sufletul de a se repezi fără de chibzuință la tot ce-i place! Pe Allah! să nu te mai pui în stări de acestea!

Și califul, care de obicei este tare puțin darnic cu vorbele și cu alintările față de celelalte cadâne, urmă a-i vorbi cadânei lui cu multă cruțare, și o veghe așa până dimineața. Și, dacă văzu că starea ei nu se prea îmbuna, trimise după toți hakimii de la sarai și din cetate, care, ca înțeleși între ei, se feriră cu mare grijă să ghicească pricina adevărată a boalei de care suferea stăpâna mea și a cărei înrăire nu se datora decât sâcâielii pe care i-o stârnea vederea califului. Învățații îi scriseră niște leacuri atâta de încâlcite, încât, cu oricâtă bunăvoință, o, ben-Taher, nu aș putea să-ți spun dintre ele nici baremi un cuvânt. Într-un sfârșit, califul, urmat de hakimi și de toți ceilalți, se îndură să plece; iar eu putui atunci să mă duc în voie lângă stăpâna mea; și îi așternui mâinile cu sărutări, și îi spusei atari vorbe de îmbărbătare, încredințând-o că iau asupra mea sarcina de a o face să-l vadă iarăși pe emirul Ali ben-Bekar. Încât până la urmă se lăsă în seama mea. Și numaidecât îi adusei să bea un pahar cu apă de flori, care îi făcu bine. Și-abia atunci, uitându-se pe sine, îmi porunci s-o las și să dau fuga la tine ca să aflu cum îi este iubitului ei, despre a cărui durere fără de margini îi povestisem pe de rost.

La vorbele acestea ale roabei, Abalhassan ben-Taher îi zise:

– O, copilă, acuma, că nu mai am nimica de adăugat despre starea prietenului nostru, grăbește de te întoarce

la stăpâna ta ca să-i duci urările mele de bună pace; și spune-i câtă mâhnire m-a cuprins când am auzit toate câte le-a pătimit; și mai spune-i că sunt încredințat că aceasta-i o tare grea încercare, da că o îndemn stăruitor să aibă răbdare și mai cu seamă cea mai strânsă chibzuință în vorbele ei, ca nu care cumva povestea să ajungă la urechile califului! Iar mâine să vii iarăși la mine la prăvălie și, de-o vrea Allah, știrile pe care avem să ni le împărtășim vor fi mai bune!

Atunci copila îi mulțumi din inimă pentru vorbele și pentru chibzuirile lui cuminți, și plecă. Iar Abalhassan își petrecu toată ziua în prăvălie, pe care însă o închise mai devreme ca de obicei, ca să zboare acasă la prietenul său ben-Bekar...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfielnic.

Dar în cea de a o sută cincizeci și șaptea noapte

Spuse:

...ca să zboare acasă la prietenul său ben-Bekar. Și bătu la poartă, ca să vină portarul să deschidă, și intră, și îl găsi pe prietenul său înconjurat de o roată mare de hakimi de tot soiul, și de rubedenii și prieteni; și unii îi pipăiau bătăile vinelor, alții îi scriau fiecare câte un leac felurit și întru totul altceva; iar babele își dădeau și ele ghes și le aruncau hakimilor niște priviri poncișe, încât tânărul își simțea sufletul cum i se face tot mai mic de câte gânduri îl apăsau; și, la capătul răbdărilor, își cufundă capul sub pături, astupându-și urechile cu amândouă mâinile.

Și chiar atunci Abalhassan veni la căpătâiul lui și îl chemă pe nume, atingându-l încetișor, și îi spuse:

– Pacea fie asupra-ți, ya Ali!

El răspunse:

– Și asupra-ți să fie pacea lui Allah și milele sale, ya Abalhassan! Deie Allah să-mi fii aducător de vești tot atâta de albe ca și chipul tău, o, prietene al meu!

Atunci Abalhassan, nevroind să vorbească nimic față de toți oaspeții aceia, se mulțumi să-i facă doar cu ochiul lui ben-Bekar; și, când toată lumea plecă, îl sărută și îi istorisi câte i le spusese roaba de taină, și adăugă:

– Poți fi încredințat, o, fratele meu, că îți sunt întru totul credincios și că sufletul meu este al tău. Și nu voi avea tihnă decât după ce am să-ți aduc seninul în inimă.

Iar ben-Bekar fu așa de mișcat de chibzuirile cuminți ale prietenului său, încât plânse din toată inima și spuse:

– Mă rog ție, împlinește-ți binele ce-mi faci petrecându-ți noaptea cu mine, ca să putem tăifăsui laolaltă și ca să-mi înseninezi cugetul chinuit.[1]

Iar Abalhassan nu pregetă a se învoi cu dorința lui, și rămase lângă el să-i prociteasca stihuri și să-i cânte imnuri de iubire, cu glas molcom, la ureche. Și ba erau

---

[1] La M. A. Salie:

„...iar după aceea rosti:

Ceea ce nu-mi va fi dat șade scris în palma ei,
Și ce-i scris în palma ei sfarmă rosturi și temei.

De-ale ochilor săgeți se temea, și spaimei sale
Pusu-și-a, s-o apere, o mănușă grea, de zale.

Vraciu-mi cercetează mâna; eu îi spun cu glas amar:
„Răul meu e-n suflet, mâna n-o mai cerceta-n zadar!"

După umbra care-a fost și care s-a dus, strigam:
„Unde e, Allah? Nu pot nici s-o uit și nici s-o am!"

Ars de sete de-aș fi fost altcândva, în foc arzând,
Și de mi-ai fi spus: „Nu bea!", eu n-aș fi băut nicicând.

Ploi de mărgărinte curg din narcișii nălucirii,
Dinții-n palme își înfig, ca de sânge, trandafirii.

stihuri pe care poetul le spunea iubitei sale, ba erau stihuri despre cea mult-iubită. Or, iacătă mai intâi dintr-o sumedenie, stihurile de cinstire a iubitei[1]:

Cu paloșul privirii ei de jar
Îmi despică și coif și obrăzar,
Iar sufletul mi-l prinse pe vecie
La brâul ei de ramură mlădie.

Cu totul albă-n ochii-mi se ivi
Cu boaba-i de argint arzând benghie
Pe umbra dulcea-a verginei bărbii!

Când prinsă de vreo spaimă rea tresare,
Ah, cornalina-i din obrazul-floare
Zahăr se face și mărgăritare.

Iar când mâhnită șade și suspină,
Cu palma sprijinindu-și pieptul gol,
Spuneți-mi, ochi ai mei, ce dor vă-nspină
Și ce vedeți în marele pârjol!

„Vedem, spun ei, o steblă de lumină
Din care cinci tulpini răsar sclipind,
Ce se încheie într-o cornalină
Cu ape dezmierdate în alint!“

E drept, nu are lance să străpungă,
Dar teme-te de săgetarea-i lungă!
Dintr-o clipire poate să te facă
Rob preasupus, pentru vieața-ntreagă!

Și încă:

---

[1] La M. A. Salie, mai întâi se cântă stihurile acestea:
Icoana ta o port în suflet, și numele ți-l port pe buze;
Mi-e plină inima de tine – vai unde, unde, unde pleci?

Trec zilele vieții-n goană, și din pojarurile-apuse
Rămânem numai cu mâhnirea de-a nu ne mai vedea în veci.

I-i trupul ca un ram de aur; sânii
Potire răsturnate sunt, păgânii;
Iar buzele-i sunt două dulci granate,
De răsuflarea ei înmiresmate.

Dar tot atunci, văzându-l pe prietenul său tulburat până peste poate, Abalhassan spuse:

– O, Ali, am să-ți cânt acum cântecul de laudă pe care atâta de mult îți plăcea să-l suspini, alături de mine, în suk, în prăvălia mea! Fie ca el să-ți aștearnă un balsam pe sufletul rănit, ya Ali! Ascultă, dar, prietene, vorbele cele minunate ale cântecului:

Paharnice, hai, toarnă vin!
De aur e slăvita cupă –
Hai, umple-mi-o cu-acel rubin
Ce toată grija o destupă!

Alungă-mi vechiul gând amar
Și spaima zilei care vine;
Ia cupa și mi-o umple iar
Și-mbată-mă, să uit de mine!

Doar tu, din câți în preajmă-mi stau,
Pricepi ce alții nu știu încă;
Doar tu știi ce durere beau
Și toată taina mea adâncă!

Nu zăbovi! Hai, adu-mi-l,
Balsamul de uitare iară,
Cu albi obraji ca de copil,
Mai dulci ca gura de fecioară!

La cântecul acesta, emirul Ali, cel atâta de slăbit și mai înainte, fu cuprins de o atare stare de sfârșeală, pricinuită de amintirile cele grele care i se întorceau în minte, încât începu să plângă iar; și Abalhassan nu

mai știu ce să-i spună spre a-l liniști, și își petrecu iarăși toată noaptea aceea la căpătâiul lui, ca să-l vegheze, fără a închide ochiul o clipită. Apoi, către ziuă, se hotărî să se ducă să-și deschidă prăvălia, pe care o delăsase de-a binelea de o bună bucată de vreme. Șezu acolo până seara. Dar în clipita când, după ce isprăvise de vândut și de cumpărat, tocmai da să strângă vigurile de pe tejghele și se gătea să plece, văzu că vine, învăluită în iașmac, copila de credință a cadânei Șamsennahar și care, după salamalecurile îndătinate, îi spuse:

– Stăpâna mea vă trimite, ție și lui ben-Bekar, urările ei de pace, și mă însărcinează, precum a fost înțelegerea, să vin să iau știri despre sănătatea lui! Cum îi merge? Spune-mi!

El îi spuse:

– O, mult gingașo, nu mă mai întreba! Căci răspunsul meu chiar că ar fi prea amar! Întrucât starea prietenului nostru este departe de a fi strălucită! Nu mai doarme! Nu mai mănâncă! Nu mai bea! Și numai stihurile de-abia dacă îl mai scot oleacă din sfârșeala lui! Of, de i-ai vedea gălbejeala de pe obraji!

Ea spuse:

– Ce pacoste pe noi! Într-un sfârșit, iacătă! Stăpâna mea, care nu este nicidecum mai bine, dimpotrivă! m-a însărcinat să-i duc iubitului ei o scrisoare pe care o am colea în păr. Și a stăruit să nu cumva să mă întorc fără răspuns. Vrei să mă însoțești până la prietenul nostru, care nu știu unde șade?

Abalhassan spuse:

– Ascult și mă supun!

Și grăbi a închide prăvălia și a merge la zece pași înaintea roabei de credință, care venea după el...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă cum era, nu vroi să mai lungească povestea.

Dar în cea de a o sută cincizeci și opta noapte

Spuse:

...la zece pași înaintea roabei de credință, care venea după el. Iar când ajunse acasă la ben-Bekar, îi spuse copilei, poftind-o să șadă pe chilimul din odaia de la intrare:

– Așteaptă-mă aici câteva clipite! Mă duc mai întâi să mă încredințez că nu se află la el niscaiva străini!

Și intră la ben-Bekar și îi făcu semn cu ochiul. Iar ben-Bekar pricepu semnul și le spuse celor care îl înconjurau:

– Cu îngăduința domniilor voastre! Mă cam doare burta!

Ei atunci înțeleseră și, după salamalecuri, plecară, lăsându-l singur cu Abalhassan. Or, de îndată ce oaspeții plecară, Abalhassan alergă s-o cheme pe roabă, pe care o pofti înlăuntru. Și, la vederea ei numai, care îi aducea aminte de Șamsennahar, ben-Bekar se și simți înzdrăvenit pe jumătate, și îi spuse:

– O, ce ivire desfătătoare! Oh, fii binecuvântată!

Iar copila se temeni mulțumindu-i, și îi înmână numaidecât scrisoarea de la Șamsennahar. Și Ali ben-Bekar luă scrisoarea și o duse la buze, apoi la frunte și, cum era prea slăbit ca s-o citească, i-o întinse lui Abalhassan, care găsi în ea, scrise de mâna cadânei, niște stihuri în care toate chinurile de dragoste erau istorisite în vorbele cele mai înduioșătoare. Și întrucât Abalhassan socoti că citirea lor l-ar arunca pe prietenul său în starea cea mai rea, se mulțumi să-i înfățișeze cuprinsul pe scurt, în câteva cuvinte tare ispitite[1], și îi spuse:

---

[1] La M. A. Salie se redă scrisoarea în întregime:

Are să-ți spună solul meu mai mult decât aceste șire.
Ceea ce el are să-ți spună va ține loc de întâlnire.
Îndrăgostita chinuită de lângă care ai plecat
Stă cu privirile pierdute și sufletul întunecat.

– Numaidecât, o, Ali, mă însărcinez a răspunde, iar tu vei iscăli!

Și lucrul se făcu într-un chip desăvârșit, iar Ali ben-Bekar dori ca tâlcul de temei al scrisorii să fie așa: „Dacă durerea ar lipsi din dragoste, îndrăgostiții nu ar mai simți nicio desfătare în a-și scrie!"

Și stărui pe lângă copila roabă, până ca ea să-și ia rămas-bun, să-i povestească stăpânei sale toate câte le văzuse din durerea lui. Pe urmă îi înmână răspunsul pe care îl stropi cu lacrimile lui, iar roaba fu atâta de înduioșată, încât se porni și ea să plângă în hohote, și plecă urându-i tihnă în inimă. Iar Abalhassan plecă și el s-o însoțească pe copilă pe ulițe; și nu se despărți de ea decât dinaintea prăvăliei lui, unde își luară bun-rămas, iar Abalhassan se întoarse acasă la el.

Or, când ajunse acasă, Abalhassan se apucă întâia oară să cugete la rosturile lui, și își zise așa sieși, stând

---

Mă-ncerc să stau neabătută la câte inima-mi îndură,
Ci tare greu se prăvălește cumplita soartei lovitură.
Fii fericit! și niciodată să nu mă dai uitării grele!
O, de-ar fi scris ca nu de-a pururi să te ascunzi privirii mele!
Vai, ce bolnav și slab ești, uite! De mine, dacă vrei a ști
Cum sunt, privește-aceste lacrimi pe care le presar aci!

Și mai departe: Nu cu degetele îți scriu scrisoarea și nu cu graiul îți grăiesc. Dacă e să-ți spun pe scurt, ochii mei nu mai știu ce e somnul, iar inima mi-e apăsată de gânduri. Și e de parcă niciodată nu m-aș fi bucurat de sănătate, și nicicând nu m-aș fi despărțit de mâhnire, și ca și cum nicicând nu aș fi văzut vreo priveliște frumoasă, și nicicând în viața mea nu aș fi petrecut vreo zi fericită. Parcă aș fi plămădită numai din iubire și întocmită numai din mâhnire și din dureri; boala mi se perindă și chinul meu sporește. Și mare mi-e chinul, iar dorul mi se zbate în inimă, precum spune poetul:

Inima mi se-nchide, iar gându-mi se deschide;
Privirea-mi rătăcește, dar trupu-i ostenit;
Puterile mă lasă, aleanul mă ucide;
Mi-e mintea tulburată, iar sufletu-a-mpietrit!

Și să știi că plânsetele și suspinele nu sting pojarul durerii, da îl topesc pe bolnavul chinuit de jalea despărțirii. Și mă alin rostind mereu vorba: revedere. Ce minunate sunt spusele din stihurile:

Când nu-i găsești iubirii alean la niciun dor,
Zadarnic îl mai cauți prin soli și prin scrisori!

jos pe divan: „Și Abalhassane, vezi bine că treaba începe să miroasă rău a primejdie! Ce are să fie dacă povestea va să ajungă la urechile califului? Ya Allah! ce are să fie? Negreșit, ben-Bekar atâta îmi este drag, încât stau gata să-mi scot un ochi ca să i-l dau lui! Ci, Abalhassane, tu îi ai pe ai tăi, ai o mamă, ai surori și frați mai mici! La ce izbeliști au să ajungă, din nesocotința ta? Că treaba chiar că nu poate să țină prea mult așa! Mâine am să mă duc la ben-Bekar și am să încerc să-l smulg din dragostea aceasta cu urmări jalnice! Dacă nu mă va asculta, Allah are să-mi arate ce drum să apuc!" Și Abalhassan, cu pieptul sugrumat de gânduri, nu pregetă, dis-de-dimineață, a se duce la prietenul său ben-Bekar. Îi ură bună pace și îl întrebă:

– Ya Ali, cum îți mai este?

El răspunse:

– Mai rău ca oricând[1]!

Și Abalhassan îi spuse:

– Chiar că în viața mea nu am văzut și nici nu am auzit să se fi pomenit de vreo poveste ca a ta, nici nu cunosc vreun îndrăgostit atâta de anapoda ca tine! Știi că Șamsennahar te iubește tot atâta cât o iubești și tu, și, în pofida unei atare încredințări, te chinuiești, iar starea ți se înrăiește din zi în zi! Atunci ce-ar mai fi dacă aceea pe care o iubești atâta nu ți-ar împărtăși dorul și dacă, în loc să fie cu sufletul curat față de tine, ar fi ca mai toate femeile îndrăgostite, cărora le plac mai ales tertipurile liubovului și minciuna. Dar mai cu

[1] La M. A. Salie, răspunsul este dat în stihuri:

Și alții-au ars în flacăra iubirii
Și-n chinul ca de moarte-al despărțirii,
Dar ce simt eu, în inimă-mi arzând,
N-am mai văzut, nici auzit, nicicând.

Și precum spune poetul:

Îndur ce nici Leila și nici Kais nebunul
N-au îndurat, iubindu-se, niciunul!
Eu nu fug după fiare prin pustie,
Dar nebunia e tot nebunie!

seamă, o, Ali, cugetă la năpastele ce s-ar abate asupra capetelor noastre dacă povestea ar ajunge să fie aflată de calif! Or, chiar că nu ar fi deloc cu neputință ca așa ceva să se întâmple, întrucât toate acele du-te vino ale roabei celei de taină au să stârnească luarea-aminte a hadâmbilor și răutatea roabelor; și atunci numai Allah ar putea să știe întinderea prăpădului nostru al tuturora! Crede-mă, o, Ali, stăruind în dragostea aceasta fără nicio ușă de ieșire, te primejduiești a te pierde, pe tine mai întâi, și pe Șamsennahar odată cu tine! Nu mai vorbesc de mine, care de bună seamă că, într-o clipire de ochi, aș fi șters din rândurile celor vii, laolaltă cu toți ai mei!

Și ben-Bekar, mulțumindu-i prietenului său pentru sfat, îi mărturisi că voința lui nu mai atârnă de el, și că, de altminteri, în pofida tuturor nenorocirilor care ar putea să i se întâmple, niciodată nu are să se cruțe, atâta vreme cât Șamsennahar nu se teme să-și primejduiască viața din dragoste pentru el.

Atunci, văzând că de aci înainte toate vorbele ar fi zadarnice, Abalhassan se despărți de prietenul său și luă calea spre casă, pradă grijilor față de ziua de mâine.

Or, printre prietenii care veneau cel mai des pe la Abalhassan era și un tânăr giuvaiergiu tare de treabă, pe nume Amin, și de prietenia căruia putuse să se încredințeze de multe ori. Și taman acel tânăr giuvaiergiu veni pe la el, chiar în clipita când, tolănit pe perne, Abalhassan se cufundase în buimăcire. Încât, după salamalecurile de cuviință, Amin șezu lângă el pe divan și, cum era singurul ins care mai știa câte ceva despre povestea aceea de dragoste, îl întrebă:

– O, Abalhassan, ce mai este cu dragostile lui Ali ben-Bekar și Șamsennahar?

Abalhassan răspune:

– O, Amin, aibă-ne Allah întru mila sa! Am niște presimțiri care nu îmi prevestesc nimic de bine! ...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a o sută cincizeci și noua noapte

Spuse:

...niște presimțiri care nu îmi prevestesc nimic de bine! Încât, știindu-te om de omenie și prieten de credință, vreau să-ți dezvăluiesc mijlocul la care cuget să mă hotărăsc spre a scăpa, eu și ai mei, din păsul acesta primejdios!

Și tânărul giuvaiergiu îi spuse:

– Poți să vorbești cu toată încrederea, o, Abalhassan! Vei afla în mine un frate gata să se străduiască a-ți fi de ajutor!

Și Abalhassan îi spuse:

– Am de gând[1], o, Amin, să mă desfac de toate legăturile mele de la Bagdad, să-mi adun câștigurile de pe la datornici, să-mi plătesc datoriile, să-mi vând cu scăzământ mărfurile, să încherb ce-oi putea să încherb, și să mă duc cât mai departe, la Bassra de pildă, unde să aștept în tihnă urmările. Întrucât, o, Amin, starea aceasta de lucruri mi-a ajuns de neîndurat, iar viața nu îmi mai este cu putință aici, de când sunt bântuit de spaima de a i se șopti califului că aș fi băgat în beleaua asta de dragoste. Că tare-i cu putință ca dandanaua să fie aflată până la urmă de către calif!

La vorbele acestea, tânărul giuvaiergiu îi spuse:

– Într-adevăr, o, Abalhassan, hotărârea ta este o hotărâre înțeleaptă, iar gândul tău este gândul la care un om chibzuit poate să ajungă după multă chibzuință. Allah

[1] La M. A. Salie, Abalhassan își începe expunerea cu versuri:

Am plâns de bucurie ades, când laolaltă
Cei dragi ședeau în preajmă-mi, cu inima lor caldă.

Azi de cei dragi m-alungă pe drumuri neagra soartă,
Și plâng de jalea care printre străini mă poartă.

să te lumineze și să-ți arate cea mai bună dintre căile sale, spre a ieși de la ananghie! Și, dacă ajutorul meu poate să te hotărască să pleci fără de căințe, iacătă-mă-s gata să fac totul în locul tău, ca și cum ai fi aici, și să-l slujesc pe prietenul tău ben-Bekar cu ochii mei!

Și Abalhassan îi spuse:

– Dar cum ai să faci, întrucât nici pe Ali ben-Bekar nu îl cunoști și nici la sarai nu ai vreo legătură și nici cu Șamsennahar?

Amin răspunse:

– Cât despre sarai, am și avut prilejul să vând acolo niște giuvaieruri, prin chiar mijlocirea tinerei de credință a frumoasei Șamsennahar; iar cât despre ben-Bekar, nimic nu va fi mai ușor decât a-l cunoaște și a-i căpăta încrederea. Fii așadar cu sufletul liniștit și, dacă vrei să pleci, nu te îngrija de nimic, întrucât Allah este ușarul care, când vrea, știe să deschidă toate ușile!

Și cu vorbele acestea, giuvaiergiul Amin își luă rămas-bun de la Abalhassan și plecă în treaba lui...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfielnic.

Dar în cea de a o sută șaizecea noapte

Spuse:

...își luă rămas-bun de la Abalhassan și plecă în treaba lui.

Iar peste trei zile veni iarăși să vadă ce mai face, da găsi casa goală cu totul. Atunci întrebă pe la vecini, care îi răspunseră:

– Abalhassan a plecat la Bassra într-o călătorie negustorească, și ne-a spus că toată lipsa lui nu are să fie de lungă vreme și că, de cum va dobândi banii pe care i-i datorează niște cumpărători de-ai lui de departe, nu va

zăbovi să se întoarcă la Bagdad.

Atunci Amin pricepu că până la urmă Abalhassan se supusese spaimelor și socotise mai bine să se facă nevăzut, în împrejurarea că povestea aceea de dragoste ar ajunge la urechile califului. Dar dintru-ntâi nu știu ce să facă; într-un sfârșit porni către casa lui ben-Bekar. Acolo îl rugă pe un rob să-l ducă la stăpânul lui; iar robul îl pofti în sala de oaspeți, unde tânărul giuvaiergiu îl găsi pe ben-Bekar întins pe perne și galben rău. Atunci îi spuse:

– O, stăpâne al meu, măcar că ochii mei nu au avut bucuria de a te vedea până astăzi, vin mai întâi să-ți cer iertare că am pregetat atâta până să mă înfățișez ca să aflu știri despre sănătatea ta. Apoi vin să-ți vestesc un lucru care de bună seamă că îți va pricinui oarecare supărare, și totodată sunt și aducătorul leacului ce te va face să uiți totul!

Și ben-Bekar, tremurând de tulburare, îl întrebă:

– Pe Allah! ce fel de mâhnire mi se mai poate întâmpla?

Și tânărul giuvaiergiu îi spuse:

– Află, o, stăpâne al meu, că eu totdeauna am fost omul căruia i se spovedea prietenul tău Abalhassan și că nu îmi tăinuia niciodată nimic din toate câte i se întâmplau. Or, iacătă-s trei zile de când Abalhassan, care de obicei venea să mă vadă în fiecare seară, nu a mai dat niciun semn de viață; și, întrucât știu din destăinuirile pe care mi le-a făcut, că și tu ești prieten cu el, vin să te întreb dacă știi cumva unde este și pentru ce a plecat așa și a pierit fără a spune nimic prietenilor săi.

La vorbele acestea, bietul ben-Bekar îngălbeni până peste poate și ajunse de era să-și piardă întru totul orice simțire. Într-un sfârșit, izbuti să îngaime:

– Și eu de-abia acuma aflu! Și chiar că nu știam care să fie pricina lipsei acesteia de trei zile a lui ben-Taher! Ci, dacă aș trimite un rob de-al meu să capete știri despre

el, poate că am afla adevărul faptului[1].

Și îi spuse unuia dinte robi:

– Du-te degrabă acasă la ben-Taher și întreabă dacă se mai află acolo sau dacă a plecat în vreo călătorie. Dacă ți se va răspunde că a plecat în călătorie, nu pregeta să întrebi încotro a plecat.

Și pe dată robul ieși spre a se duce să capete vești, și se întoarse după un răstimp și îi spuse stăpânului său:

– Vecinii lui Aballhassan mi-au povestit că Abalhassan a plecat la Bassra. Dar am găsit acolo și o copilă care asemenea întreba și ea de Abalhassan și care m-a iscodit: „Fără nicio îndoială că ești vreo slugă de-a emirului ben-Bekar?" Și, cum i-am răspuns adeverind, ea a adăugat că are să-ți aducă o știre și m-a însoțit până aici. Și așteaptă să-ți vorbească.

Și ben-Bekar răspunse:

– Poftește-o numaidecât!

Or, peste câteva clipite, copila intră, iar ben-Bekar văzu că era roaba de inimă a frumoasei Șamsennahar. Păși înainte și, după salamalecuri, îi spuse la ureche câteva cuvinte care îi luminară chipul și i-l întunecară, rând pe rând[2].

---

[1] La M. A. Salie, ben-Bekar își întărește nedumerirea cu versurile:

De i-aș fi spus vreodată să mă lase,
Ce-ar mai fi plâns cu lacrimi mincinoase!

Dar iată-acum eu lacrimi vărs șirag
Și mă topesc de dorul celui drag.

[2] În varianta tradusă de M. A. Salie, aici istorisirea este mai amplă, însă vrednice de reținut nu sunt decât scrisorile dintre Șamsennahar și Ali, transmise prin roaba preferată.

Iată scrisoarea trimisă de Șamsennahar:

Solul la mine-a venit să-mi spună de dragostea ta,
Știam eu, bine știam, că nu e, vai, nu e așa!

Și nu bucurie-am trăit, ci mare durere-am avut,
Căci solul acela mințea, așa cum prea bine-am știut.

Află, o, stăpâne al meu, că eu nu cunosc pricina pentru care nu îmi mai scrii nimic, și că dacă tu te dovedești crud, eu îți răspund cu supunere; iar dacă dragostea ta s-a stins, eu mă hrănesc cu acea dragoste, fără a lua

Atunci tânărul giuvaiergiu găsi că era potrivit a-și deșterne spusa și grăi:

– O, stăpâne al meu, și tu, o, copilă, aflați că Abalhassan, înainte de a pleca, mi-a povestit tot ceea ce știa și mi-a destăinuit spaima pe care o trăia numai la gândul că dragostea care vă tulbură ar putea să ajungă la urechile califului. Ci eu, care nu am nici soție, nici copii, nici rude, stau din tot sufletul să-i țin locul pe lângă voi, întrucât am fost tare înduioșat de amănuntele pe care mi le-a istorisit ben-Taher despre dragostile voastre cele fără de noroc. Dacă binevoiți a nu vă lepăda de slujbele mele, vă juruiesc pe Prorocul nostru cel sfânt (asupra-i fie ruga și pacea!) să vă fiu tot atâta de credincios ca și prietenul meu ben-Taher, ba mai hotărât și mai statornic. Și chiar dacă îmbierea mea nu vă ispitește, să nu care cumva să credeți că nu aș avea sufletul atâta de cinstit cât să păstrez o taină ce mi s-a încredințat...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfielnic.

Dar în cea de a o sută șaizeci și una noapte

Spuse:

...o taină ce mi s-a încredințat. Dimpotrivă, dacă vorbele mele au izbutit să vă câștige pe amândoi, nu este jertfă la care să nu fiu gata a mă supune spre a vă fi pe plac; întrucât sunt hotărât să mă folosesc de toate mijloacele

---

seama că ne ești departe. Eu rămân față de tine precum a spus poetul:

Ciuda ți-o-ndur; cruzimea-ți rabd; mâniei tale mă închin;
Cere-mi – și-ți dau; spune – și-ascult; poruncă dă-mi –
și rob îți sunt deplin.

Iată și răspunsul lui Ali:

Scrisoare n-am avut prin cine-ți scrie,
Căci solul nostru n-a mai vrut să vie.
Găsește tu un alt sol, mai cuminte,
Și mai cu seamă care nu ne minte!

care îmi stau la îndemână spre a vă dobândi împlinirea la care râvniți, și chiar voi face din casa mea cuibul întâlnirilor tale, o, stăpâne al meu, cu frumoasa Șamsennahar!

Când tânărul giuvaiergiu își încheie vorbele, emirul Ali fu cuprins de atâta bucurie, încât simți deodată puterile cum îi înviorează sufletul; se ridică în capul oaselor și îl sărută pe giuvaiergiul Amin și îi spuse:

– Allah mi te-a trimis, o, Amin! Încât mă încredințez ție cu totul și nu îmi mai aștept izbăvirea decât din mâinile tale!

Apoi îi mulțumi iarăși îndelung și își luă bun-rămas de la el plângând de bucurie.

Atunci giuvaiergiul plecă, luând-o cu el și pe copilă; o duse până la casa lui și îi spuse că de aci înainte întâlnirile dintre ea și el acolo se vor petrece, precum și întâlnirea pe care o punea la cale dintre emirul Ali și frumoasa Șamsennahar. Iar copila, cunoscând astfel drumul casei, nu vroi să zăbovească mai mult, spre a se duce să-i dea de știre stăpână-sii despre cele rostuite. Îi făgădui așadar giuvaiergiului că are să aducă a doua zi răspunsul de la Șamsennahar.

Și într-adevăr, a doua zi fata veni acasă la Amin și îi spuse:

– O, Amin, stăpâna mea Șamsennahar a fost peste măsură de bucuroasă când a aflat de vrerile tale de bine pe care le ai față de noi. Și m-a însărcinat să vin să te iau și să te duc la ea la sarai, unde să-ți mulțumească cu chiar gura ei pentru mărinimia ta cea neașteptată și pentru grija ce o porți unor oameni la ale căror rosturi nimica nu te silea să slujești.

La vorbele acestea, tânărul giuvaiergiu, în loc să arate vreo grabă de a se potrivi la dorința cadânei, dimpotrivă, fu cuprins de un fior prin tot trupul și se făcu galben de-a binelea și, într-un sfârșit, îi spuse copilei:

– O, soră a mea, văd bine că Șamsennahar și cu tine nu ați cugetat la pasul pe care îmi cereți să-l fac. Voi

uitați că eu sunt un biet om de rând și că nu am nici trecerea lui Abalhassan, nici cârdășiile pe care și le-a țesut el printre hadâmbii de la sarai, unde putea să umble în voie pentru toate salamalecurile cu care era însărcinat; și nu am nici chipeșia lui, nici priceperea lui minunată la purtările oamenilor pe la care hălăduia. Așa, încât, cum să cutez a merge la sarai, eu care mă cutremuram și numai cât ce-l auzeam pe Abalhassan povestindu-mi despre drumurile lui la cadână? Chiar că nu mă îmboldește inima să înfrunt o atare primejdie! Dar poți să-i spui stăpânei tale că de bună seamă casa mea este ungherul cel mai prielnic pentru întâlniri; și, dacă se învoiește să vină aici, vom putea să tăifăsuim în tihnă, fără a fi apăsați de frica vreunei primejdii!

Și cum copila se tot străduia să-l îndemne a o urma și, până într-un sfârșit, chiar îl înduplecase să se ridice, fu cuprins deodată de o asemenea tremurătură, încât se clătină pe picioare, iar fata fu nevoită să-l sprijine și să-l ajute să șadă jos iarăși, dându-i să bea un pahar de apă rece spre a-i potoli dușii.

Atunci, dacă văzu că ar fi fost nechibzuit să mai stăruiască, tânăra îi spuse lui Amin:

– Ai dreptate! Este mai bine, spre folosul nostru al tuturora, mai degrabă s-o hotărâm pe Șamsennahar să vină ea însăși aici. Așa că am să mă străduiesc cu treaba aceasta și am s-o aduc negreșit. Așteaptă-ne dar fără a te clinti o clipită!

Și chiar că, întocmai precum presupusese ea, de îndată ce roaba îi spuse stăpână-sii neputința în care se afla tânărul giuvaiergiu de a intra la sarai, Șamsennahar, fără a șovăi o clipită, se ridică și, învăluindu-se în feregeaua ei de mătase, porni în urma roabei de credință, uitându-și de slăbiciunea care până aci o țintuise între perne. Copila intră ea mai înainte în casă, spre a se încredința că stăpână-sa nu se primejduia a fi văzută de niscaiva robi sau de străini, și îl întrebă pe Amin:

– Măcar ai trimis de-acasă slugile?

El răspunse:

– Locuiesc singur aici, cu o arăpoaică bătrână care îmi ține gospodăria.

Ea spuse:

– Oricum, să n-o lași să intre aici!

Și se duse să încuie cu mâna ei ușile pe dinăuntru, și pe urmă se repezi s-o aducă și pe stăpână-sa.

Și Șamsennahar intră și, la trecera ei, odăile și sălile se umplură vrăjitorește de miresmele rochiilor sale. Și fără a rosti o vorbă și fără a se uita în jurul ei, se duse să stea pe divan și se sprijini pe pernele pe care giuvaiergiul sări să le rânduiască la spatele ei. Iar ea rămase nemișcată așa, o bună bucată de vreme, cuprinsă de slăbiciune și abia mai răsuflând. Izbuti într-un sfârșit, după ce se odihni de drumul acela atâta de neobișnuit, să-și salte iașmacul și să se descotorosească de izar. Iar tânărul giuvaiergiu, năuc, gândi că vedea în sălașul său însuși soarele. Iar Șamsennahar îl măsură din priviri o clipită, pe când el ședea sfios la câțiva pași, și o întrebă la ureche pe roabă:

– Este chiar cel despre care mi-ai vorbit?

Iar după ce fata răspunse: „Da, stăpână!“, îi spuse tânărului:

– Ce mai faci, ya Amin?

El răspunse:

– Slavă lui Allah, sunt bine, sănătos! Ferească-te Allah și păstreze-te precum aurul miresmelor!

Ea îi spuse:

– Ești însurat ori holtei?

El răspunse:

– Pe Allah! holtei, o, stăpână a mea! Și nu am nici tată, nici mamă, nici vreo altă rudă. Încât, drept toată grija, nu am decât a mă dărui meseriei mele; iar dorințele tale cele mai mici vor fi pe capul și pe ochii mei...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfielnic.

Dar în cea de a o sută șaizeci și doua noapte

Spuse:

...iar dorințele tale cele mai mici vor fi pe capul și pe ochii mei! Să mai știi, pe deasupra, că pun întru totul la voia ta, pentru întâlnirile tale cu ben-Bekar, o casă a mea, unde nu locuiește nimeni, și care se află chiar peste drum de aceasta de aici în care locuiesc eu. Am s-o îmbrac numaidecât, spre a vă primi cum se cuvine, și ca să nu duceți lipsă de nimic!

Atunci Șamsennahar îi mulțumi îndelung și îi spuse:

– Ya Amin, ce soartă norocită-i soarta mea, de a fi avut norocul să dau de un prieten așa de credincios ca tine! Ah, simt acuma limpede cât de folositor este ajutorul unui prieten de inimă, și mai ales ce dulce este să dai de o oază de tihnă după o pustietate de zbucium și de chinuri! Crede-mă, asemenea, că și Șamsennahar se va pricepe să-ți dovedească într-o zi că știe prețul prieteniei! Uită-te la copila aceasta a inimii mele, o, Amin! Este tânără, și dulce, și răpitoare; poți să fii încredințat că în curând, cu toată mâhnirea pe care o voi avea de a mă despărți de ea, am să ți-o dăruiesc spre a te face să petreci nopți de lumină și zile de alint!

Și Amin se uită la copilă și văzu că era într-adevăr tare ispititoare și că avea, pe lângă niște ochi desăvârșit de frumoși, și niște rotunjimi cu totul și cu totul de minune. Și Șamsennahar urmă:

– Am încredere fără de margini în ea, așa că să nu te temi a-i dezvălui tot ceea ce are să-ți spună emirul Ali! Și iubește-o, întrucât are în ea însușiri de duioșie ce răcoresc inima!

Și Șamsennahar îi mai spuse apoi giuvaiergiului și

alte multe lucruri gingașe, și plecă urmată de credincioasa ei care, cu ochii-i zâmbitori, îi spuse rămas-bun proaspătului ei prieten.

După ce plecară, giuvaiergiul Amin alergă la prăvălia sa și scoase de acolo toate vasele de preț, și toate cupele împodobite, și toate tasurile de argint, și le cără în casa în care chibzuise să-i primească pe cei doi îndrăgostiți. Pe urmă se duse pe la toți cunoscuții săi și împrumută de pe la unii chilimuri, de pe la alții perne de mătase, de pe la alții farfuriuri, tablale și ibrice. Și, într-un sfârșit, își îmbrăcă în felul acesta toată casa falnic.

Atunci, cum isprăvise de pus totul în rânduială și șezuse jos oleacă să arunce o privire largă peste toate, văzu că intră încetișor prietena lui, copila cea de credință a frumoasei Șamsennahar. Fata se apropie de el legănând nurliu din șolduri și îi spuse, după salamalecuri:

– O, Amin, stăpâna mea îți trimite urarea ei de bună pace și mulțumirile ei, și îți spune că datorită ție este acuma pe deplin împăcată de plecarea lui Abalhassan. Și apoi m-a însărcinat să-ți spun să-i dai de știre iubitului ei că emirul drept-credincioșilor lipsește de la sarai și că în seara aceasta ea ar putea să vină aici. Așa, încât, trebuie numaidecât să-l vestești pe emirul Ali; și nu mă îndoiesc că știrea aceasta va izbuti să-l întremeze și să-i aducă îndărăt puterile și sănătatea.

Și, după ce rosti vorbele acestea, copila scoase de la sân o pungă plină cu dinari și i-o întinse lui Amin, spunându-i:

– Stăpâna mea te roagă să faci toate cheltuielile, fără de zgârcenie!

Dar Amin nu vroi să primească punga, lepădându-se:

– Oare prețuirea mea așa de mică este în ochii ei, încât stăpâna ta, o, copilo, îmi dă aurul acesta drept plată? Spune-i că Amin este plătit cu asupra de măsură cu aurul vorbelor ei și cu privirile ochilor ei!

Atunci fata luă îndărăt punga și, cu totul bucuroasă de mărinimia lui Amin, alergă să-i povestească faptul

stăpână-sii Șamsennahar și s-o încredințeze că totul era gata în casă. Apoi începu s-o ajute să-și facă scalda, să se pieptene, să se parfumeze și să se îmbrace cu hainele ei cele mai frumoase.

La rândul său, giuvaiergiul Amin zori a se duce la emirul Ali ben-Bekar, după ce pusese flori proaspete în oluri, rânduise tablalele pline cu bunătățuri de toate felurile, cu plăcinte, cu zumaricale și cu băuturi, și înșirase cum se cuvine, pe lângă perete, lăutele și celelalte scule de cântat. Și intră la emirul Ali, pe care îl găsi oleacă mai învoinicit de nădejdea pe care în ajun i-o sădise în inimă[1]. Încât bucuria acestuia fu peste măsură, când auzi că tare curând avea s-o vadă iarăși pe mult-iubita lui, pricină a atâtor lacrimi și a fericirii sale! Dintr-odată își uită toate mâhnirile și toate chinurile, și culoarea obrajilor pe dată i se schimbă, întrucât i se străluminară cu totul și se făcură și mai frumoși decât în trecut, și pe deasupra și mai plini de o gingășie ispititoare.

Atunci, ajutat de prietenul său Amin, își puse hainele cele mai falnice și, zdravăn de parcă nicicând nu s-ar fi aflat în pragul mormântului, luă împreună cu giuvaiergiul calea către casa acestuia. Și, după ce intrară, Amin sări să-l poftească pe emir să șadă și îi potrivi la spate

---

[1] În varianta lui M. A. Salie, emirul Ali, mâhnit de veselia pe care o arăta fața lui Amin, bucurie a cărei cauză nu o cunoștea, rostește următoarele versuri:

De jalea mea el râde, când mă vede
De-ar ști ce-i doru-ar plânge-acum la fel.

Doar chinuitul de-a iubirii sete
Pricepe chinul altuia ca el.

Și plâns, și chin, și geamăt și suspin,
Celei ce-o port în suflet le închin!

Mi s-a înfipt în piept și nu mai pleacă,
Icoana ei precum un lanț mă leagă.

Și nici nu vreau decât s-o plâng în veac,
Și-altceva nici nu am pe lume drag!

niște perne dulci, și așeză în preajma lui, de-a dreapta și de-a stânga, câte un ol frumos de cleștar plin cu flori, și îi puse între degete un trandafir. Și amândoi, tăifăsuind domol, așteptară venirea cadânei.

Or, nici nu se scurseră bine câteva clipite că se și auziră niște bătăi în ușă, iar Amin se repezi să deschidă și se întoarse pe dată, urmat de două femei, una dintre ele învăluită cu totul într-un izar des de mătase neagră...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfielnic.

Dar în cea de a o sută șaizeci și treia noapte

Spuse:

...două femei, una dintre ele învăluită cu totul într-un izar des de mătase neagră. Și era chiar la ceasul de chemare de pe minarete la rugăciune, în amurgit de soare. Și, pe când afară, limpede, glasul cucernic al muezinului chema milele lui Allah asupra pământului, Șamsennahar își ridica vălul, dinaintea ochilor lui ben-Bekar.

Și cei doi îndrăgostiți, privindu-se unul pe altul, se prăbușiră pieriți; și rămaseră așa vreme de un ceas până a putea să-și dobândească la loc simțirea. Când deschiseră ochii, se uitară unul la altul în tăcere, lung, fără a izbuti încă să-și mărturisească altfel patima. Iar când ajunseră îndeajuns de stăpâni pe ei cât să-și poată grăi, își spuseră niște vorbe atâta de dulci, încât copila cea de credință și tânărul Amin nu se putură opri să nu plângă, în ungherul lor.

Și pe dată giuvaiergiul Amin cugetă că era vremea de a-și cinsti oaspeții, și zori, ajutat de copilă, să le aducă mai întâi mirosnele cele dulci, care îi stârniră să guste din bucate, din poame și din băuturi, care erau din belșug

și numai din cel mai bun soi. După care Amin le turnă apă cu ibricul pe mâini și le întinse ștergarele cu horbote de mătase. Și abia atunci, însuflețiți pe deplin și ușurați de tulburarea dintâi, putură într-adevăr să înceapă a degusta desfătările întâlnirii lor. Încât Șamsennahar, fără a zăbovi mai mult, îi spuse copilei:

– Dă-mi lăuta aceea să încerc a o face să spună patima nemăsurată care țipă în sufletul meu!

Și roaba îi aduse lăuta, pe care ea o luă și o puse pe genunchi, și, după ce îi potrivi repede strunele, începu dintru-ntâi cu un pestref fără cuvinte. Și lăuta, sub degetele ei, suspina ori râdea, iar sufletul i se destrăma în vârtejuri de sunete care îi ținea pe toți cu inima la gură. Atunci începu vraja lor. Și atunci numai, cu ochii pierduți în ochii iubitului ei, Șamsennahar cântă:

Ah, trup al meu de-ndrăgostită,
Tot așteptându-l în zadar
Pe cel care îmi e ispită,
Te-ai străvezit ca un cleștar.

E-aici! Pe fața mea arsura
Atâtor lacrimi ce-am vărsat
E răcoroasă-acum ca bura
Sub ochii celui așteptat.

O, noapte darnică și dragă,
La pieptul lui îmi dăruiești
Ceea ce viața mea întreagă
Am tot visat fără nădejdi!

O, noapte-a mea de mult râvnită,
Sub brațul drept al lui mă strâng,
Și suspinând de fericită
Îl țin la piept cu brațul stâng.
Ah, vinul gurii lui cu sete

Să-l sorb adânc – iar gura mea
Cu mierea ei să mi-l desfete
Și fagurii ei toți să-i dea![1]

Când auziră cântecul acesta, tustrei fură cuprinși de o desfătare atâta de nemăsurată, încât strigară din adâncul piepturilor lor:

– Ya leil! Ya salam! Iacătă, ah, vorbele desfătării!

Pe urmă giuvaiergiul Amin, socotind că șederea lui acolo nu mai era de trebuință, și bucuros până peste poate că îi vedea pe cei doi îndrăgostiți unul în brațele celuilalt, se strecură pe furiș, și, ca nu cumva să-i tulbure în vreun fel, se hotărî să-i lase singuri în casa aceea. Luă așadar drumul spre casa în care locuia și, cu sufletul liniștit acum, nu zăbovi a se întinde pe patul său, cu gândul la fericirea prietenilor dragi. Și dormi până dimineața.

Or, când se trezi, văzu dinainte-i chipul bântuit de spaimă al bătrânei arăpoaice, care se plesnea cu palmele peste obraji, jeluindu-se. Și cum da să deschidă gura ca s-o întrebe ce pățise, arăpoaica speriată îi arătă cu o schimă tăcută un vecin care ședea în ușă, așteptându-l să se trezească.

La rugămintea lui Amin, vecinul se apropie și, după salamalecuri, îi spuse:

– O, vecine, am venit să te căinez de nenorocirea înfricoșată care s-a abătut azi-noapte peste casa ta!

Și giuvaiergiul strigă:

– Pe Allah! despre ce nenorocire vorbești?

Omul spuse:

– Întrucât încă nu știi, află că azi-noapte, de cum ai

[1] La M. A. Salie, primele două strofe, mult deosebite, constituie un prim cântec:

Nici somnul nu-l mai știu, de parcă m-am logodit cu nesomnia,
Și zac de parcă boala toată asupra-mi și-a trimis mânia.
O, dacă-aș fi știut, iubite, că am să te mai văd cândva,
Aș fi murit de fericire și-aș fi-nviat sub gura ta!

După care Șamsennahar cântă celelalte trei strofe ca pe un cântec deosebit.

venit acasă, niște hoți care nu sunt la întâia lor ispravă, și care pesemne că te văzuseră în ajun, pe când cărai în cealaltă casă a ta lucrurile cele de preț, au așteptat să pleci, ca să se repeadă în casa aceea unde gândeau că nu au să dea de nimeni. Dar au dat de oaspeții pe care i-ai găzduit acolo azi-noapte, și pesemne că i-or fi omorât și i-or fi ascuns, întrucât nu s-a putut da de urma lor. Cât despre casă, hoții au prădat-o cu totul, fără să mai lase nici baremi o pătură sau o pernă. Și acuma-i curată și goală cum n-a fost niciodată.

La știrea aceea, tânărul giuvaiergiu strigă, ridicându-și mâinile a deznădejde:

– Ya Allah! ce prăpăd! Și bunurile mele, și lucrurile pe care mi le-au împrumutat prietenii mei, s-au dus pe totdeauna, da asta nu este nimic pe lângă pierderea oaspeților mei!

Și, năuc, o luă la fugă, desculț și în cămașă, spre cealaltă casă a lui, urmat îndeaproape de vecinul care îl căina de nenorocirea pătimită. Și se încredință că într-adevăr odăile răsunau din toată goliciunea lor! Atunci se prăbuși plângând și scoțând un potop de suspine, pe urmă strigă:

– Of, acuma ce să fac, o, vecine al meu?

Vecinul răspunse...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a o sută șaizeci și patra noapte

Spuse:

...Vecinul răspunse:

– Eu socot, o, Amin, că hotărârea cea mai bună este tot aceea de a-ți primi nenorocirea cu tărie și de a aștepta prinderea hoților, care mai devreme sau mai târziu nu au să scape a fi prinși; întrucât străjile valiului sunt

pe urmele lor, nu doar pentru prădăciunea de aici, și pentru încă multe alte răutăți săvârșite în vremea din urmă!

Și bietul giuvaiergiu strigă: „O, Abalhassan ben-Taher, înțeleptule! ce bine te-ai gândit tu să te adăpostești cuminte la Bassra! Dar ceea ce era scris, trebuia să se împlinească!"

Și Amin, plin de jale, luă calea îndărăt către locuința lui, printr-un puhoi de oameni care aflaseră toată povestea și care îl căinau când îl văzură trecând.

Or, când ajunse la poarta casei, giuvaiergiul Amin găsi în odaia de la intrare un bărbat pe care nu îl cunoștea și care îl aștepta. Și omul, când îl văzu, se ridică și îi ură bună pace, iar Amin îi răspunse la salamalec. Atunci omul îi zise:

– Am a-ți spune câteva vorbe de taină, numai între noi doi!

Și Amin voi să-l poftească în casă, dar omul zise:

– Este mai bine să fim întru totul singuri; așa că haidem mai degrabă în cealaltă casă a ta!

Iar Amin, mirat, îl întrebă:

– Păi eu nici nu te cunosc, iar tu mă știi și pe mine și știi și casele mele?

Necunoscutul zâmbi a râde și spuse:

– Am să-ți lămuresc toate! Și, de-o vrea Allah, am să fiu de oarecare folos pentru liniștea ta!

Atunci Amin ieși cu necunoscutul și ajunse la cealaltă casă; da acolo necunoscutul îi arătă lui Amin că ușa fusese spartă de hoți și, ca urmare, nu s-ar afla nici acolo feriți de urechi străine. Apoi îi spuse:

– Hai după mine! am să te duc într-un loc ferit pe care îl știu eu.

Atunci insul purcese la drum, iar Amin se ținu după el, dintr-o uliță într-altă uliță, dintr-un suk într-alt suk și de la o poartă la altă poartă, până la lăsarea serii. Atunci ajunseră la Tigru, și omul îi spuse lui Amin:

– Fără nicio îndoială că am fi mai la adăpost pe malul celălalt!

Și tot atunci, ieșind ca din senin, un luntraș se apropie de ei și, până ca Amin să poată măcar gândi să nu primească, se și pomeni împreună cu necunoscutul în caicul care, din câteva bătăi strașnice de vâslă, îi și duse la malul dimpotrivă. Atunci insul îl ajută pe Amin să sară pe țărm și, luându-l de mână, îl duse pe niște ulițe strâmte și întortocheate. Iar Amin, care nu mai pricepea nimic, gândi în parte-și: „În viața mea nu mi-a călcat piciorul pe aici! Ce pătăranie mi-e dată!"

Și insul ajunse într-un sfârșit la o ușă scundă, toată numai din fier, și, scoțând de la brâu o cheie mare și ruginită, o vârî în încuietoarea care scârțâi amarnic și lăsă să se deschidă poarta. Insul intră și îl pofti și pe Amin să intre. Pe urmă încuie poarta la loc. Și se strecurară pe dată într-o bortă pe unde trebuia să mergi pe brânci. Și, la capătul bortei, se pomeniră deodată într-o sală luminată numai de o făclie ce se afla chiar la mijlocul încăperii. Iar împrejurul acelei făclii, Amin văzu că ședeau, nemișcați, zece inși, îmbrăcați cu haine asemenea și atâta de la fel întru totul, încât i se păru că vede numai și numai un chip răsfrânt de zece ori în niște oglinzi.

La priveliștea aceea, Amin, care era tare istovit de drumul pe care îl bătuse de cu dimineață, fu cuprins de o slăbiciune deplină și se prăbuși la pământ. Atunci insul care îl adusese îl stropi cu oleacă de apă și, în felul acesta, îl învioră. Pe urmă, întrucât se și așternuse masa de cină, cei zece inși gemeni se așezară să mănânce, după ce însă, toți dintr-odată și cu un singur glas, îl poftiră pe Amin să se înfrupte din hrana lor. Iar Amin, văzând că tus-zece mâncau din toate farfuriile, își zise: „Dacă ar fi otravă în ele, nu ar mânca și ei!" Și, în pofida spaimei, se apropie și mâncă pe săturate, flămând cum era de cu dimineață.

Când cina se sfârși, același glas – unul și înzecit – îl întrebă:

– Ne cunoști?

El răspunse:

– Nu, pe Allah!

Cei zece îi răspunseră:

– Noi suntem hoții care, noaptea trecută, ți-am prădat casa și ți-am răpit oaspeții, pe tânărul și pe tânăra care cântau. Dar din nenorocire mai era acolo și slujnica aceea, care a izbutit să scape, fugind peste terasă!

Atunci Amin strigă:

– Pentru numele lui Allah! o, domniile voastre, fie-vă milă și arătați-mi locul unde se află cei doi oaspeți ai mei! Și potoliți-mi sufletul zbuciumat, oameni mărinimoși care mi-ați potolit foamea! Și Allah să vă ajute să vă bucurați în tihnă de toate câte ați prădat! Numai arătați-mi-i pe prietenii mei!

Atunci hoții ridicară mâinile, toți deodată, spre o ușă deschisă și spuseră:

– De-acum fii fără de teamă pentru soarta lor! La noi sunt mai la adăpost decât chiar în casa valiului și, de altminteri, și tu la fel! Află așadar că nu te-am făcut să bați drumul până aici decât ca să auzim de la tine adevărul despre cei doi tineri care, cu chipurile lor frumoase și cu evghenia purtării lor, ne-au tulburat așa de tare de nici baremi n-am cutezat să-i iscodim, de îndată ce am luat aminte cu cine aveam de-a face!

Atunci giuvaiergiul Amin fu până peste măsură de ușurat și nu mai gândi decât cum să-i câștige pe furi de partea sa, și le spuse:

– O, stăpânii mei, văd acum tare limpede că dacă omenia și buna-credință ar fi să piară de pe pământ, ele ar fi găsite iarăși neatinse în casa voastră. Și tot atâta de limpede văd că, atunci când ai de-a face cu niște oameni atâta de cinstiți și atâta de mărinimoși ca voi, cea mai bună cale spre a le dobândi încrederea este de a nu le ascunde nimic din adevăr! Ascultați așadar pățania mea și a lor, întrucât este uluitoare până peste marginile tuturor uluielilor!

Și giuvaiergiul Amin le istorisi hoților toată povestea cu Șamsennahar și cu Ali ben-Bekar, și legăturile lui cu ei, fără a sări niciun amănunt, de la început până la sfârșit. Dar chiar că nu ar fi de niciun folos s-o mai luăm și noi de la cap!

După ce ascultară povestea aceea ciudată, hoții rămaseră până peste poate de minunați și strigară:

– Într-adevăr, ce cinste pe casa noastră să adăpostească la ceasul de acum pe frumoasa Șamsennahar și pe emirul Ali ben-Bekar! Ci, o, giuvaiergiule, chiar nu îți bați joc de noi? Și sunt chiar ei cu adevărat?

Iar Amin strigă:

– Pe Allah! o, stăpânii mei, chiar ei sunt, în carne și oase!

Atunci hoții, ca un singur ins, se ridicară și deschiseră ușa cu pricina și îi poftiră pe emirul Ali și pe Șamsennahar să iasă, cerându-le un potop de iertăciuni și spunându-le:

– Rugămu-ne vouă să iertați necuviința purtării noastre, întrucât chiar că nu avea cum să ne dea prin gând că avem să răpim din casa giuvaiergiului niște maimărimi de cinul vostru!

Pe urmă se întoarseră către Amin și îi spuseră:

– Cât despre tine, numaidecât avem să-ți dăm îndărăt nestematele pe care ți le-am luat, și ne pare tare rău că nu putem să-ți dăm îndărăt și lucrurile celelalte din casă, pe care le-am răzlețit, vânzându-le mai peste tot pe la mezaturi obștești!

Și, în fapt, grăbiră a-mi da îndărăt lucrurile de preț, strânse într-o legătură mare; iar eu, dându-le uitării pe toate celelalte, nu pregetai a le mulțumi adânc pentru dovada lor de mărinimie. Ei atunci spuseră către noi trei:

– Acuma nu vrem să vă ținem mai mult, doar dacă nu v-ar fi mai pe plac să ne faceți cinstea până peste măsură de a rămâne în mijlocul nostru!

Și se puseră pe dată în slujba noastră, cerându-ne

numai să le făgăduim că nu aveam să-i dăm în vileag și că vom uita necazurile ceasurilor petrecute la ei.

Ne călăuziră așadar la țărmul apei; și nici măcar nu ne veni în minte să ne istorisim spaimele, așa de pieriți eram încă de temeri și așa de porniți să socotim că toate acele întâmplări se petreceau în vis. Pe urmă, cu semne mari de cinstire, cei zece ne ajutară să coborâm în luntrea lor și începură să vâslească atâta de strașnic, încât într-o clipire ne și pomenirăm pe malul celălalt. Dar de-abia apucarăm să ne dăm jos din luntre, că mare ne fu spaima când ne văzurăm dintr-odată împresurați din toate părțile de străjile valiului și înșfăcați pe loc! Cât despre hoți, aceia, întrucât rămăseseră în luntre, avură vreme, cu câteva bătăi de vâsle, să se pună în afară de orice primejdie.

Atunci căpetenia străjilor veni la noi și, cu glas crunt, ne întrebă:

– Cine sunteți și de unde veniți?

Iar noi, cuprinși de frică, rămaserăm înlemniți; ceea ce spori și mai tare prepunerile capului străjilor, care ne spuse:

– Să-mi răspundeți cinstit, că de nu, pe loc vă priponesc și de mâini și de picioare și pun oamenii mei să vă înhațe! Spuneți-mi dar unde stați, pe ce uliță și în ce mahala!

Eu atunci, vrând cu orice preț să găsesc o scăpare, gândii că se cădea să vorbesc, și răspunsei:

– O, domnia ta, suntem niște lăutari, iar femeia aceasta este cântăreață de meserie. Am fost azi-noapte la un zaiafet unde se cereau unii ca noi, în casa celor care ne-au adus până aici. Dar a vă spune numele acelor inși nu am putea, întrucât de obicei, în meseria noastră, nu întrebăm asemenea amănunte și ne este destul numai să fim bine plătiți!

Dar căpetenia străjilor se uită la noi cu asprime și îmi spuse:

– Nu aveți înfățișare de lăutari; îmi păreți mai degrabă tare speriați și tare îngrijorați, pentru niște inși care de-abia au plecat de la chef! Iar tovarășa voastră, cu giuvaierurile ei cele atâta de frumoase, nu are înfățișare de almee. Hei, străjeri! Luați-i pe inșii ăștia și duceți-i degrabă la temniță!

La atare vorbe, Șamsennahar se hotărî să vorbească ea însăși și, ducându-se la căpetenia străjilor, îl trase de-o parte și îi spuse la ureche câteva cuvinte, care stârniră asupra lui o asemenea tulburare, încât se trase îndărăt câțiva pași și se temeni până la pământ, îngăimând un potop de vorbe de ploconire. Și numaidecât le porunci oamenilor lui să cheme două caicuri, și o ajută pe Șamsennahar să se suie într-unul, în vreme ce pe mine mă puse să urc în celălalt, împreună cu emirul ben-Bekar. Pe urmă le porunci caicciilor să ne ducă unde le vom spune noi să ne ducă. Și de îndată caicurile porniră fiecare pe căi osebite: Șamsennahar spre saraiul ei, iar noi doi spre mahalaua noastră.

În ceea ce ne privește pe noi mai întâi, de-abia ajunserăm acasă la emir că îl și văzui, la capătul puterilor și vlăguit de spaimele cele necurmate, cum se prăbușește fără de simțire în brațele slugilor sale și ale femeilor din casă...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfielnic.

Dar în cea de a o sută șaizeci și cincea noapte

Spuse:

...fără de simțire în brațele slugilor sale și ale femeilor din casă. Căci, din câte putuse a mă face să înțeleg pe drum, acuma, după cele ce se întâmplaseră, își pierduse orice nădejde de a o mai vedea vreodată pe iubita sa Șamsennahar.

Atunci, pe când femeile și slugile erau prinse cu strădaniile de a-l face pe emir să se trezească din leșin, rudele lui, închipuindu-și că eu pesemne voi fi fiind pricina tuturor acelor necazuri pe care nu le pricepeau, vrură să mă silească a le mărturisi tot soiul de amănunte. Și mă ferii strașnic a-i lămuri cât de cât cu ceva, și le spusei:

– Ceea ce se întâmplă cu emirul este un lucru atâta de peste fire cât numai el ar putea să vă lămurească!

Și, spre norocul meu, emirul își veni în fire chiar în clipita aceea, iar rudele nu mai cutezară, față cu el, să stăruiască în iscodelile lor. Iar eu, temându-mă de alte întrebări, și liniștit întrucâtva în ceea ce privea starea lui ben-Bekar, îmi luai legătura cu lucrurile și pornii în graba mare spre casa mea.

Când ajunsei acolo, o găsii pe arăpoaica mea scoțând țipetele cele mai ascuțite și cele mai deznădăjduite, și plesnindu-se cu palmele peste ochi, și toți megieșii o înconjuraseră ca s-o aline de pieirea mea, pe care o socoteau neîndoielnică. Încât, când mă văzu, arăpoaica se aruncă la picioarele mele și vru și ea să mă supună la alte iscodeli. Dar îi retezai scurt ifosele, spunându-i că până una-alta nu am chef decât să dorm; mă lăsai să cad, istovit, pe saltele și, cu nasul în perne, dormii adânc până dimineața.

Atunci arăpoaica veni la mine și mă iscodi iarăși; ci eu îi răspunsei:

– Dă-mi repede o cană plină!

Ea îmi aduse cana, iar eu o băui dintr-o sorbitură; și cum arăpoaica stăruia, îi spusei:

– S-a întâmplat ceea ce s-a întâmplat!

Ea atunci plecă. Iar eu căzui iarăși numaidecât în somnul meu, dar nu mă trezii, de data aceasta, decât peste două zile și două nopți!

Putui atunci să mă ridic în capu-oaselor, și îmi zisei: „Chiar că trebuie să mă duc să fac o scaldă la hammam!" Și ajunsei acolo pe dată, măcar că eram tot îngrijorat

până peste poate de starea lui ben-Bekar și a frumoasei Șamsennahar, de la care nimeni nu venise să-mi aducă vreo știre. Mă dusei așadar la hammam, unde mă îmbăiai, și numaidecât pornii spre prăvălia mea; și, cum îmi scoteam cheia din buzunar ca să descui ușa, o mână micuță de dindărătul meu mă atinse pe umăr și un glas îmi șopti:

– Ya Amin!

Eu atunci mă întorsei și o văzui pe copila, prietena mea, roaba de inimă a cadânei Șamsennahar.

Dar, în loc să mă bucur la vederea ei, mă cuprinse deodată o spaimă cumplită să nu cumva să mă vadă vecinii stând de vorbă cu ea, dat fiind că toți o știau a fi roaba cea de credință, însărcinată cu misitiile, a cadânei scumpe inimii califului. Încât zorii să bag îndărăt în buzunar cheia și, fără să întorc capul, pornii drept înainte, înfricoșat de-a binelea și, cu toate strigătele copilei care gonea după mine rugându-mă să mă opresc, îmi urmai fuga încolo și încoace, strâns mereu de aproape de către fată, până ce iacătă că ajunsei la ușa unei geamii lăturalnice. Atunci mă repezii înlăuntru, după ce îmi lăsai din fugă papucii la ușă, și mă dusei drept în ungherul cel mai întunecat, unde mă așezai pe dată a rugăciune. Și atunci iarăși, mai mult ca oricând, cugetai ce mare înțelepciune dovedise vechiul meu prieten Abalhassan ben-Taher când fugise de toate încurcăturile acestea afurisite și se aciuase la Bassra. Și hotărâi în sufletul meu: „Negreșit! de m-o scăpa Allah fără de ponoase din pătărania asta, fac jurământ că nu mă mai bag niciodată în asemenea belele și că niciodată nu mă mai încarc cu atare corvezi!“

De-abia mă aflam eu așadar în ungherul acela întunecat, că mă și ajunse...

În clipita aceea a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a o sută șaizeci și șasea noapte

Spuse:

...De-abia mă aflam eu așadar în ungherul acela întunecat, că mă și ajunse din urmă copila de credință cu care, de data aceasta, mă putui îndura să stau de vorbă în tihnă, devreme ce nu se afla de față niciun martor. Fata începu dintru-ntâi cu a mă întreba:

– Cum îți este?

Eu îi răspunsei:

– Sunt bine sănătos! Da moartea îmi pare cu mult mai de dorit decât spaimele necurmate în care trăim cu toții!

Ea îmi răspunse:

– Vai! da atunci ce-ai mai zice când ai ști starea bietei mele stăpâne? Of, ya rabbi! simt că mă topesc numai când îmi amintesc clipita când am văzut-o întoarsă la sarai, unde izbutisem să ajung înaintea ei, după ce am fugit din casa ta, de pe o terasă pe altă terasă, și apoi sărind jos pe pământ din vârful casei din urmă. Ya Amin! dacă ai fi văzut-o! Cine ar mai fi putut să cunoască în chipul galben ca al unui om ieșit din mormânt chipul strălucitei Șamsennahar? Încât atunci când am zărit-o, nu am putut să mă opresc a nu izbucni în hohote, aruncându-mă la picioarele ei și sărutându-i-le. Ci ea își uită de sine, gândind mai întâi la caicciul căruia îmi spuse să-i dau pe dată o mie de dinari de aur pentru osteneala lui! Pe urmă, după asta, puterile o lăsară și căzu leșinată în brațele noastre; și atunci o cărarăm în patul ei, unde începui s-o stropesc pe față cu apă de flori și îi ștersei ochii și o spălai pe picioare și pe mâini, și îi schimbai veșmintele de deasupra și de dedesubt. Atunci avusei bucuria s-o văd că își vine în sine și că răsuflă oleacă; și numaidecât îi adusei să bea niște sorbet de trandafiri și să miroase niște iasomie, și îi spusei:

– O, stăpână, Allah fie asupra-ți! cruță-te, cruță-te! unde avem să ajungem dacă o ținem așa?

Ci ea îmi răspunse:

– O, credincioasa sufletului meu, nu mai am nimic pe pământ care să mă țină legată aici! Dar, înainte de a muri, vreau să capăt vești despre iubitul meu. Du-te așadar și caută-l pe giuvaiergiul Amin și du-i pungile astea pline cu aur, și roagă-l să le primească drept despăgubire pentru necazul pe care i l-am pricinuit!

Și roaba îmi întinse o legătură grea pe care o avea la ea și în care să tot fi fost mai bine de cinci mii de dinari; lucru de care într-adevăr putui să mă încredințez mai târziu. Pe urmă adăugă:

– Șamsennahar mi-a mai poruncit să te întreb apoi, ca o rugăminte din urmă, dacă ai să ne dai vreo veste, fie bună, fie rea, despre emirul Ali ben-Bekar!

Eu atunci chiar nu mai putui să mă împotrivesc unui atare lucru, pe care mi-l cerea ca pe o milă, și, în pofida hotărârii mele de a nu mă mai vârî în povestea aceea primejdioasă, îi spusei să vină seara la mine acasă, unde nu am să preget a o întâmpina cu amănuntele de cuviință. Și ieșii din geamie, după ce o rugai pe copilă să treacă mai întâi pe la mine să lase legătura pe care mi-o adusese; și plecai la ben-Bekar.

Or, acolo îi găsii pe toți, femei și slugi, așteptându-mă de trei zile și fără a ști cum să facă să-l liniștească pe emirul Ali, care mă chema întruna suspinând adânc. Iar pe el îl găsii cu ochii aproape stinși și cu o înfățișare mai degrabă de mort decât de om viu. Atunci mă dusei lângă el, cu ochii în lacrimi, și îl strânsei la piept...

În clipita aceea a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a o sută șaizeci și șaptea noapte

Spuse:

...și îl strânsei la piept, și îi spusei multe vorbe drăgăstoase, spre a-l mai alina, fără a putea de data aceasta să izbutesc, întrucât îmi zise:

– O, Amin, cum simt limpede că sufletul meu are să se ducă, vreau să-ți las, înainte de moarte, un semn al îndatorinței mele față de prietenia ta.

Și le spuse robilor săi:

– Aduceți-mi *cutare* și *cutare* lucru!

Și numaidecât robii zoriră să aducă și să rânduiască dinainte-i, în niște zimbiluri, tot soiul de lucruri scumpe, oluri de aur și de argint și odoare de mare preț. Și îmi spuse:

– Mă rog ție să le primești, în locul lucrurilor care ți-au fost furate din casă!

Pe urmă le porunci slugilor să care totul acasă la mine. Îmi spuse apoi:

– O, Amin, să știi că în această lume orice lucru are un rost! Vai de cel care își prăpădește rostul dragostei lui: nu îi mai rămâne decât moartea! Încât, de nu ar fi cinstirea mea față de legea Prorocului nostru (asupra-i fie pacea!), mi-aș fi grăbit demult ceasul acestei morți[1], pe care îl simt aproape![2]

Eu atunci, ca să-i mai schimb gândurile, îi spusei că am să mă duc mai întâi să-i dau știri despre el copilei de credință care mă așteaptă acasă și pe care Șamsennahar o trimisese anume. Și plecai, spre a mă duce la copilă și a-i povesti deznădejdea emirului, care își presimțea sfârșitul

[1] Pentru musulmani, sinuciderea este un păcat capital, întrucât, după doctrina islamică, sufletul drept-credinciosului este proprietatea lui Allah și nu i-a fost dat omului decât temporar, spre a-i sluji pe pământ. Așa, încât cel care își ia zilele atentează asupra unui bun al lui Allah și săvârșește un păcat ce nu mai poate fi ispășit în timpul viețuirii sale pe pământ.

[2] La M. A. Salie, Ali ben-Bekar își completează lamentațiile cu versurile:

Îndrăgostitu-și varsă în lacrimile-amare
Mâhnirea care-i arde și suflet și răbdare.

Și taina ce-o strânsesem în sufletul mâhnit
O risipește ochiul în lacrimă topit.

și care va părăsi pământul doar cu părerea de rău că este despărțit de iubita sa.

Și, într-adevăr, la câteva clipite după ce ajunsei, văzui că intră la mine copila, da într-o stare de tulburare și de zbucium până peste orice închipuire; iar ochii-i lăsau să curgă din belșug lacrimile. Iar eu, tot mai speriat, o întrebai:

– Pe Allah! ce să fie mai rău decât toate câte s-au întâmplat?

Ea îmi răspunse tremurând:

– Lucrul de care ne-a fost atâta de frică a căzut asupra noastră! Suntem pierduți fără de scăpare cu toții! Califul a aflat! Mai degrabă ascultă: în urma șoaptei unei roabe de-a noastră, căpetenia hadâmbilor a intrat la prepuneri și a început să le iscodească în parte pe toate slujnicele preafrumoasei Șamsennahar. Și, în pofida tăgăduielilor lor, a dibăcit povestea, din nepotrivelile răspunsurilor căpătate. Și a adus toată istoria la urechile califului, care pe dată a trimis după Șamsennahar, poruncind, să fie însoțită de douăzeci de hadâmbi de la sarai! Încât iacă-tă-ne pe toate tulburate și până peste măsură de speriate! Iar eu izbutii să găsesc o clipită spre a mă furișa și a da fuga să te vestesc de nenorocirea din urmă care ne paște! Du-te, dar, să-l vestești pe emirul Ali ca să-și ia chibzuirile de trebuință în atare împrejurare!

Și, după ce spuse vorbele acestea, copila plecă iarăși în goana mare către sarai.

Eu atunci văzui lumea toată cum se înnegurează dinaintea vederii mele și strigai: „Nu se află izbăvire și tărie decât numai întru Allah Preaînaltul și Preaputernicul!“ Dar ce aș mai fi putut să spun eu dinaintea soartei? Mă hotărâi așadar să mă întorc la Ali ben-Bekar, măcar că nu mă despărțisem de el decât de-abia de câteva clipite, și, fără a-i mai da răgaz să-mi ceară nici cea mai mică lămurire, îi strigai:

– O, Ali, trebuie neabătut să mă urmezi pe clipă pe

dată, altminteri te paște moartea în chipul cel mai de ocară! Califul, care a aflat tot, pesemne că la ceasul de acuma a și poruncit să fii zeberit! Să plecăm, dar, fără a pierde o clipită, și să ieșim dincolo de fruntariile țării noastre și dincolo de puterea celor care ne caută!

Și tot atunci, în numele emirului, le poruncii robilor să încarce pe trei cămile lucruri dintre cele mai scumpe și niște merinde de drum, și îl ajutai pe emir să încalece pe altă cămilă, pe urmă încălecai și eu la fel. Și, fără a mai pierde vremea, de îndată ce emirul își luă rămas-bun de la maică-sa, pornirăm la drum și luarăm calea pustiei...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și se opri din vorbele îngăduite.

Dar în cea de a o sută șaizeci și opta noapte

Spuse:

...pornirăm la drum și luarăm calea pustiei.

Or, tot ceea ce este scris trebuie să se întâmple, iar ursitele, sub orice zodie ar fi să fie, nu pot decât să se împlinească! Așa că nenorocirile noastre nu puteau decât să se urmeze, iar fuga de o năpastă ne arunca într-o năpastă încă și mai rea!

Și-așa, cum mergeam noi prin pustie, pe înserate, și pe când ne aflam nu departe de o oază al cărei minaret se zărea în mijlocul palmierilor, văzurăm că răsare dintr-odată în stânga noastră o ceată de tâlhari care pe dată se și repeziră să ne împresoare. Și, cum știam prea bine că altă cale să scăpăm cu viață nu era decât aceea de a nu încerca vreo împotrivire, îi lăsarăm să ne ia armele și să ne prade. Și ne luară vitele cu toate poverile de pe ele, nemailăsându-ne pe trupuri decât cămașa! Și se depărtară fără să le mai pese de soarta noastră.

Cât despre bietul meu prieten, nu mai era decât ca o zdreanță în mâinile mele, așa de tare îl prăpădiseră atâtea spaime necurmate. Izbutii totuși să-l ajut a se târî încet-încet până la geamia pe care o zărisem în oază; și intrarăm acolo ca să ne petrecem noaptea. Și emirul Ali se prăbuși la pământ și îmi spuse:

– Aici am să mor, într-un sfârșit, căci Șamsennahar nu mai poate să mai fie în viață la ceasul de-acum!

Or, la vremea aceea, în geamie un ins își făcea rugăciunea. Când isprăvi, se întoarse spre noi și ne privi o clipită, apoi veni la noi și ne spuse cu bunătate:

– O, flăcăilor, fără îndoială că sunteți străini și ați venit să petreceți noaptea aici!

Eu îi răspunsei:

– O, șeicule, suntem într-adevăr niște străini pe care tâlharii din pustie ne-au despuiat cu totul, nemailăsându-ne nimica alta decât cămașa de pe noi!

La vorbele acestea, bătrânul fu cuprins de milă pentru noi și ne spuse:

– O, flăcăi sărmani, așteptați-mă aici câteva clipite și am să mă întorc la voi!

Și plecă, spre a se întoarce nu peste mult, urmat de un copil care aducea o legătură, și bătrânul scoase din legătura aceea niște haine și ne pofti să ne îmbrăcăm cu ele; pe urmă ne spuse:

– Haideți cu mine la casa mea, unde are să vă fie mai bine decât aici, căci trebuie să vă fie foame și sete!

Și ne îmbie să-l însoțim la el acasă, unde emirul Ali nu ajunse decât spre a se întinde, cu răsuflarea tăiată, jos pe chilimuri. Și atunci, din depărtare, venind cu adierea care sufla în oază printre palmieri, glasul vreunei sărmane se auzi cântând jalnic stihurile acestea minunate:

Plângeam sfârșitul tinereții mele,
Ci mi-am curmat suspinul ca să plâng

Durerea doar a despărțirii grele
De cel ce-aș vrea mereu la piept să-l strâng.

Ah, sufletului meu de-i pare-amară
Clipita morții, nu-i că părăsesc
O viață de dureri, ci că plec iară
De lângă ochii celui ce-l iubesc.

De-aș fi știut că despărțirea vine
Și că pe veci voi bate-un drum pribeag,
Aș fi luat drept hrană-atunci cu mine
Doar frumusețea ochiului său drag[1]*!*

Or, de cum începuse a se auzi cântecul acela, Ali ben-Bekar își săltase capul și asculta pierdut. Iar când glasul se stinse, îl văzurăm deodată cum cade iarăși scoțând un suspin adânc: își dăduse sufletul...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada, văzând că se luminează de ziuă, tăcu sfielnic.

Dar în cea de a o sută șaizeci și noua noapte

Spuse:

...îl văzurăm deodată cum cade iarăși scoțând un suspin

[1] La M. A. Salie, versurile diferă:

După alinturi, cânturi și iubire,
Sosi degrabă neagra despărțire.

Cumplita noapte neagră ne desparte.
Ne-om mai vedea vreodată pân' la moarte?

Amarul morții-o clipă-i – și s-a dus!
Ci doru-i parcă fără de apus.

Ah, dacă-am fi ajuns la acel ceas
Când despărțirea-i doar un bun-rămas!

adânc: își dăduse sufletul.

La priveliștea aceea, bătrânul și cu mine izbucnirăm în hohote de plâns și șezurăm așa toată noaptea; și-i istorisii bătrânului, printre lacrimi, povestea cea jalnică. Apoi, dimineața, îl rugai să binevoiască să-i țină în păstrare trupul până ce rudele, înștiințate de mine, vor veni după el. Și îmi luai rămas-bun de la omul acela de treabă și mă dusei în grabă mare la Bagdad, prilejuindu-mă de plecarea unei caravane ce se îndrepta într-acolo. Și mă dusei, fără a-mi face vreme să-mi mai schimb hainele, drept acasă la ben-Bekar, unde mă înfățișai dinaintea mamei sale căreia îi urai mâhnit bună pace.

Când mă văzu că vin singur, fără fiul ei, când băgă de seamă înfățișarea mea jalnică, mama lui ben-Bekar începu să tremure de presimțire. Și îi spusei:

– Allah, o, preacinstită mamă a lui Ali, hotărăște, iar făptura nu poate decât să se supună! Și când scrisoarea de chemare a unui suflet a fost scrisă, sufletul acela, fără a mai zăbovi, trebuie să se înfățișeze dinaintea stăpânului său!

La vorbele acestea, mama lui Ali scoase un țipăt sfâșiat de durere și îmi spuse, prăbușindu-se cu fața la pământ:

– O, vai de mine! fiul meu o fi murit?

Eu atunci îmi lăsai ochii în jos și nu putui să rostesc o vorbă. Și o văzui pe biata mamă, sugrumată de suspine, cum leșină de-a binelea. Iar eu începui să plâng toate lacrimile inimii mele, pe când femeile umpleau casa cu țipetele lor speriate.

Când mama lui Ali putu într-un sfârșit să mă asculte, îi istorisii amănuntele morții și îi spusei:

– Prețuiască-te Allah pe măsura multelor tale vrednicii, o, mamă a lui Ali, și plătească-te el cu milele și cu îndurarea lui!

Atunci ea mă întrebă:

– Dar nu ți-a cerut să aduci vreo vorbă mamei sale?

Eu răspunsei:

– Ba de bună seamă! Mi-a cerut să-ți spun că nu are

decât o dorință, aceea ca tu să orânduiești ca trupul să-i fie adus la Bagdad.

Ea atunci iarăși începu să se topească de lacrimi, sfâșiindu-și hainele, și îmi spuse că pe dată avea să se ducă la oază cu o caravană spre a aduce trupul fiului său.

Și de-aci, peste câteva clipite, îi lăsai pe toți cu gătirile lor de plecare și mă întorsei la mine acasă, gândind în cugetul meu: „O, Ali ben-Bekar, sărmane îndrăgostit, ce păcat de tinerețea ta secerată în floarea ei cea atâta de frumoasă!“

Și ajunsei astfel acasă și băgai mâna în buzunar ca să scot cheia de la ușă, când mă simții atins încetișor pe umăr, și mă întorsei, și o văzui, îmbrăcată în haine cernite și cu chipul tare mâhnit, pe copila cea de credință a cadânei Șamsennahar. Atunci vrusei s-o iau la fugă; dar fata mă ținu și mă sili să intru cu ea în casă. Eu atunci, în ciuda tuturor celor pățite, începui, fără a ști încă nimic, să plâng laolaltă cu ea, fără de măsură. Pe urmă îi spusei:

– Așadar ai aflat și tu vestea cea jalnică?

Ea îmi răspunse:

– Care, ya Amin?

Eu îi spusei:

– Moartea lui Ali ben-Bekar!

Și când văzui că se pornește să plângă și mai tare, pricepui că nu știa încă nimic, și îi istorisii totul, scoțând, într-un glas cu ea, suspine adânci.

Când sfârșii, îmi spuse la rându-i:

– Nici tu, ya Amin, văd că nu știi nimica despre nenorocirea mea!

Și strigai:

– Au n-o fi fost dată morții Șamsennahar din porunca emirului drept-credincioșilor?

Ea răspunse:

– Șamsennahar a murit, da nicidecum așa cum poți să prepui tu! O, stăpâna mea!

Pe urmă tăcu, spre a mai plânge oleacă, și îmi spuse într-un sfârșit:

– Ascultă, așadar, Amin! Când Șamsennahar, însoțită de cei douăzeci de hadâmbi, a ajuns dinaintea califului, califul i-a dat afară, cu un semn, pe toți, pe urmă s-a apropiat de Șamsennahar și a poftit-o să șadă jos lângă el și cu un glas pătruns de o bunătate fără de asemuire, i-a spus: „O, Șamsennahar, știu că ai dușmani în saraiul meu, iar acești dușmani au încercat să te rupă de la inima mea, ponegrindu-ți faptele și înfățișându-le într-un chip nevrednic de mine și de tine! Să știi că te iubesc mai mult ca oricând și, ca s-o arăt mai bine întregului sarai, am dat porunci să sporească sâmbria casei tale și numărul roabelor și al nacafalei tale! Așa că mă rog ție să nu mai ai obrazul acesta atâta de amărât, care mă amărăște și pe mine! Și, ca să te ajut să te veselești, am să poruncesc numaidecât să vină cântărețele de la saraiul meu și să fie aduse tablalele pline cu poame și cu băuturi!“ Și numaidecât intrară lăutăresele și cântărețele; iar roabele veniră încărcate cu tablale grele de toate cu câte erau încărcate. Și, după ce totul fu gata, califul, șezând jos lângă Șamsennahar, care se simțea tot mai slabă, în ciuda atâtor bunătățuri, le porunci cântărețelor să înceapă. Atunci una dintre ele, în sunetele lăutelor mânuite de degetele tovarășelor sale, începu să cânte:

Oh, lacrimilor, voi dați în vileag
Amara taină-a sufletului meu
Și nu-mi lăsați al jalei vălmășag
Să-l port adânc în piept mereu.
Ah, l-am pierdut pe cel care-l iubea
Inima mea cu-atâta[1]*...*

[1] La M. A. Salie, versurile se deosebesc întrucâtva:

Ah, dragostea mă striga, iar eu i-ascultam chemarea –
Pe obrazu-mi lacrima își scria cu foc pierzarea.

Și iată că lacrima îmi dă dragostea-n vileag:
Taina mi-o dezvăluie, tăinuiește ce mi-e drag.

Dar deodată, până ca strofa cântată să fi ajuns la sfârşit, Şamsennahar scoase un suspin slab şi se prăbuşi pe spate. Iar califul, tulburat până peste fire, se aplecă repede spre ea, socotind că era doar leşinată; dar o ridică moartă! Atunci califul zvârli cât colo pocalul pe care îl ţinea în mână, şi răsturnă tablalele şi, cum noi scoteam ţipete speriate, ne alungă pe toate, după ce ne porunci să sfărâmăm lăutele şi sculele menite zaiafetului; şi nu mă mai ţinu decât pe mine în sală. O luă atunci pe Şamsennahar pe genunchi şi se porni să plângă asupra ei toată noaptea, poruncindu-mi să nu las pe nimeni să intre în sală. A doua zi dimineaţa, califul dete trupul cadânei în seama bocitoarelor şi a scăldătoarelor, şi porunci să i se facă o înmormântare ca de soţie legitimă, ba încă şi mai falnică. După care se încuie în iatacurile lui. Şi de atunci nimeni nu l-a mai văzut la divanul judeţelor!

Eu atunci, după ce mai plânsei o vreme, împreună cu copila, moartea celor doi îndrăgostiţi, mă înţelesei cu ea să orânduim a-l înmormânta pe Ali ben-Bekar alături de Şamsennahar. Şi aşteptarăm să fie adus leşul pe care mama emirului se dusese să-l ia din oază, şi îi făcurăm înmormântare frumoasă, şi izbutirăm să-l aşezăm în pământ alături de mormântul cadânei Şamsennahar!

Şi de atunci nici eu, nici copila, care a ajuns soţia mea, nu am încetat să ne ducem pe la cele două morminte să-i plângem pe cei doi îndrăgostiţi cu care am fost prieteni[1].

Cum să-ţi ascunzi dragostea, focu-n taină mistuit?
Dă-n vileag privirea mea clocotul nemărginit.

Moartea o-ndrăgesc de-acum, când iubirea piere-n vânt.
Oare ce va mai iubi, când eu iată nu mai sunt?

[1] La M. A. Salie, încheierea poveştii este puţin altfel:

După care roaba îi spuse giuvaiergiului: „Mă rog ţie, în numele lui Allah! în ziua când are să vină alaiul lui Ali ben-Bekar mort, să-mi dai de ştire ca să pot să vin şi eu la înmormântarea lui." Şi el îi răspunse: „În ceea ce mă priveşte, tu poţi să mă găseşti oricând vrei; da în ceea ce te priveşte, eu unde să te găsesc şi cine să ajungă la tine acolo unde te afli tu?" Şi roaba îi spuse: „După ce a murit Şams-an-Nahar, emirul drept-credincioşilor

Și-aceasta-i, o, norocitule sultan, urmă Șeherezada, povestea cea duioasă cu Șamsannahar, cadâna inimii califului Harun Al-Rașid!

În clipita aceasta, micuța Doniazada nu se mai putu ține și izbucni în hohote de plâns, înfundându-și capu-n chilimuri. Iar sultanul Șahriar spuse:

– O, Șeherezada, tare m-a mâhnit povestea aceasta!

Atunci Șeherezada zise:

– Da, o, Măria Ta! Ci ți-am spus această poveste, care nu este la fel cu celelalte, anume pentru stihurile cele minunate pe care le cuprinde, și mai cu seamă ca să te stârnesc mai tare pentru toată veselia pe care nu va zăbovi să ți-o aducă povestea pe care mă pregătesc să ți-o istorisesc, dacă vei binevoi să-mi dai îngăduință!

Și sultanul Șahriar grăi:

– Da, Șeherezada! fă-mă să uit mâhnirea și spune-mi iute numele acelei povești pe care mi-o făgăduiești!

Șeherezada spuse:

– Este *Povestea cu domnița Budur, cea mai frumoasă lună dintre toate lunele.*

Iar micuța Doniazada strigă, săltându-și capul:

– O, surioară Șeherezada, ce dulce ai fi dacă ne-ai începe-o numaidecât!

Și Șeherezada spuse:

– Cu dragă inimă și ca pe o cinstire datorată acestui sultan bine crescut și dăruit cu purtări alese. Dar numai și numai mâine noapte.

---

a dat slobozenie roabelor ei, din chiar ziua morții, și tot așa și mie, odată cu celelalte; și ne găsești lângă mormântul ei, în *cutare* loc."

„Și mă ridicai, spuse giuvaiergiul, și mă dusei la mormântul frumoasei Șams-an-Nahar, și îl văzui, și pe urmă plecai în drumul meu, și așteptai înmormântarea lui Ali ben-Bekar, până ce sosi alaiul.

Și toți locuitorii Bagdadului ieșiră să-l însoțească la mormânt, și eu ieșii dimpreună cu ei, și o văzui și pe roaba aceea printre femei, da ea era mai deznădăjduită decât toate. Și nu s-a pomenit în Bagdad înmormântare mai falnică decât aceea, și noi mergeam în mare înghesuială, până ce am ajuns la mormânt, și l-am îngropat întru mila lui Allah Preamăritul.

Și de-atunci mă duc întruna la mormântul lui și al frumoasei Șams-an-Nahar, spuse giuvaiergiul. Și iată povestea lor, pomenească-i Allah pe amândoi!"

Și, întrucât văzuse că se lumina de ziuă, sfioasă cum era, tăcu.

Când fu în cea de a o sută șaptezecea noapte

Micuța Doniazada, care nu mai putea de nerăbdare, se ridică de pe chilimul pe care ședea ghemuită și îi spuse Șeherezadei:

– O, surioara mea, mă rog ție, grăbește de ne spune povestea făgăduită, care numai cu numele ei și m-a cutremurat de desfătare și de fiori!

Iar Șeherezada îi zâmbi suroră-sii și îi spuse:

– Dreptu-i! Dar, ca să încep, aștept bunăvoia sultanului!

Atunci sultanul Șahriar, care în noaptea aceea zorise să-și mântuie degrabă treaba de rând cu Șeherezada, atâta de cu jind aștepta povestea făgăduită, spuse:

– O, Șeherezada, negreșit că poți să începi basmul cu care mi-ai făgăduit mari veseliri!

Și Șeherezada pe dată istorisi astfel:

POVESTEA CU KAMARALZAMAN ȘI CU DOMNIȚA BUDUR, CEA MAI FRUMOASĂ LUNĂ DINTRE LUNE

Mi s-a izvodit, o, norocitule sultan, că a fost odată, în vechimea vremilor, în țara Kaledanului, un sultan cu numele de Șahraman, stăpân peste oști puternice și peste bogății multe. Dar sultanul acela, măcar că era norocit până peste poate și avea șaptezeci de cadâne, fără a le mai pune la socoteală și pe cele patru soții legiuite, se muncea în sufletul său din pricina sterpiciunii lui la copii; că ajunsese de mult la o vârstă înaintată, iar oasele și vlaga începuseră a i se subția, și Allah nu îl miluia nici baremi cu un fiu care să poată a-i urma la scaunul de domnie al împărăției.

Or, într-o zi, se hotărî să i se spovedească vizirului său cel mare de chinurile sale tainice, și, după ce trimise să fie chemat, îi spuse:

– O, vizire al meu, eu chiar că nu știu pe ce să mai dau vina acestei sterpiciuni de care mă chinuiesc amarnic!

Iar vizirul cel mare cugetă vreme de un ceas; după care săltă capul și îi spuse sultanului:

– O, Măria Ta, chiar că aceasta-i o treabă tare gingașă și pe care nu poate s-o dezlege decât numai Allah cel Atotputernic. Încât eu nu aflu, după ce am chibzuit bine, decât numai un chip de a zvidui treaba.

Iar sultanul îl întrebă:

– Și care-i chipul?

Vizirul răspunse:

– Iacătă! La noapte, până a intra în harem, ai grijă

să-ți îndeplinești pe de rost datorințele cerute de sfânta datină: fă-ți spălările cu evlavie și fă-ți rugăciunea cu inima plecată la vrerea lui Allah Milosârdnicul. Și așa, împreunarea ta cu o soție aleasă are să fie rodnică de milostivirea sa!

La vorbele acestea ale vizirului său, sultanul Șahraman strigă:

– O, vizir al vorbelor de înțelepciune, cu asta îmi arăți un leac minunat!

Și îi mulțumi îndelung vizirului cel mare pentru sfat și îi dărui un caftan de fală. Apoi, pe la înserate, intră în iatacul femeilor, dar numai după ce își îndeplini cu de-amănuntul sfintele datorințe îndătinate; și o alese pe cea mai tânără dintre femeile lui, cea care avea șoldurile cele mai falnice, o fecioară de viță, și se împereche cu ea în noaptea aceea. Și o și plodi, pe clipă și pe dată. Iar peste nouă luni, zi la zi, ea născu un copil de parte bărbătească, în dârdora bucuriilor și în cântece de clarinete, de fluiere și de țimbale.

Or, copilul care tocmai se născuse fu găsit atâta de frumos și întocmai precum luna, încât tătânele lui, încântat, îi puse numele de Kamaralzaman[1].

Și chiar că băiatul era de departe cel mai frumos dintre zămisliturile toate! Se dovedi mai cu seamă când ajunse flăcău și când frumusețea scutură peste cei cincisprezece ani ai lui toate florile ce farmecă ochiul muritorilor[2].

Cu vârsta, într-adevăr, desăvârșirile lui ajunseseră la

[1] În traducere: *Luna Veacului.*

[2] La M. A. Salie, se adaugă următoarele versuri:

Când s-a ivit el, firea a strigat:
Slăvit să fie cel ce l-a creat!
Pe-ntreaga frumusețe-i domn deplin,
Și-i se supune fără de suspin.
Iar mierea gurii lui, să iei aminte:
E un șirag de mândre mărgărinte!
A lui e toată-a firii strălucire,
Și toți cei ce-l privesc își ies din fire,
Căci frumusețea pe obrazu-i scrie:
„Nu-i altul mai frumos, nici n-o să fie!“

capătul lor; iar ochii-i se făcuseră mai vrăjitori decât cei ai îngerilor Harut și Marut[1], privirile-i mai ispititoare decât cele ale lui Tagut[2], și obraji-i mai dulci decât bujorii. Cât despre boiul lui, se făcuse mai mlădiu decât ramul de bam și mai subțire decât un fir de borangic. Dar cât despre spatele lui, se rotunjise atâta de strașnic, încât l-ai fi luat drept un muncel de nisip umblător, și privighetorile, când îl vedeau, începeau să cânte.

Încât nu e de mirare că mijlocelul său atâta de gingaș s-a plâns de atâtea ori de povara prea grea care îl urma, și că atâta de des, istovit de sarcina lui, se bosumflase de bucile acelea.

Cu toate acestea, el urmase a fi la fel de fraged ca floarea de trandafir și la fel de gingaș ca adierea serii. Și pe drept poeții de pe vremea lui s-au întrecut să pună în cântec frumusețea ce-i tulbura, și i-au proslăvit în stihuri fără de număr, precum acestea dintr-o puzderie:

Când oamenii îl văd, „Ah, ah!" oftează;
Când fruntea i-o privesc, ei pot citi:
„El însăși frumusețe însemnează,
Și e cel mai frumos din câți pot fi!"
Buzele-i, când zâmbesc, sunt cornaline;
Miere-i saliva-i; dinții perle sunt,
Ca scorpionii dragostei mușcând!
Iar luna nouă-i unghia-i sidefie;
Ci boiul lui întreg, și dosul lui,
Și mijlocelul care se mlădie –
O, grai pe lume să le spună nu-i![3]

[1] Despre îngerii Harut și Marut se spune în *Coran* (cap. II, v. 96): „Ei (demonii) îi învață pe oameni magia și știința care au coborât de sus asupra celor doi îngeri de la Babel, Harut și Marut."

Există multe comentarii și supoziții – destul de confuze – despre acești doi îngeri „căzuți în păcat", unii comentatori însă cred că nu erau decât doi oameni cărora li se spunea îngeri datorită frumuseții lor răpitoare.

[2] *Tagut* este unul dintre numele date diavolului ca ispititor; în *Coran* (cap. II, v. 250) se spune: „Necredincioșii nu au alți îndrumători decât pe Tagut. El îi va conduce din lumină în beznă și vor fi dați flăcărilor, unde vor rămâne în veci."

[3] În varianta tradusă de M. A. Salie, este cu totul altă poezie:

Încât sultanul Șahraman îl iubea amarnic pe feciorul său, și până într-atâta cât nu putea să se despartă de el nicio clipită. Și cum îi era frică să nu-l vadă irosindu-și în nechibzuințe harurile și frumusețea, tare râvnea să-l însoare cât mai era el în viață și să se bucure astfel de urmașii lui. Și într-o zi, în care gândul acesta îl frământa mai tare ca de obicei, se deschise față de vizirul său cel mare, care îi răspunse:

– Gândul este minunat! că însurătoarea potolește toanele.

Atunci sultanul Șahraman îi spuse căpeteniei hadâmbilor:

– Du-te repede la fiul meu Kamaralzaman și spune-i să vină la o vorbă cu mine!

Și de îndată ce hadâmbul îi duse porunca, Kamaralzaman se și înfățișă dinaintea părintelui său și, după ce îi ură cuviincios bună pace, se opri între mâinile lui, cu ochii plecați sfielnic, cum se cuvine din partea unui fiu supus părintelui său...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Jur pe surâsul gurii sale, și pe obrazu-i fraged jur,
Și pe săgețile pe care privirea lui le-azvârle-n jur,
Pe șoldurile-i legănate, pe ochiu-i strălucind focos,
Mă jur! Și jur pe albul frunții și păru-i negru mătăsos,
Și pe sprâncenele-i cu care întregu-mi somn l-a alungat
Și mi-e stăpân ce-mi poruncește a-i fi de-a pururea plecat;
Pe trandafirul feței sale, pe puful ca un mirt în soare,
Pe zâmbetu-i mă jur, pe dinții-i șiraguri de mărgăritare;
Pe gâtu-i ca o unduire, și pe statura-i scrisă-n dor,
Pe rodiile date-n pârgă la pieptul lui strălucitor,
Mă jur pe coapsele-i rotunde ce tremură în mers trufașe,
Pe amăgirea fără seamăn a șoldurilor lui gingașe,
Mă jur pe pielea-i de mătase, pe tinereasca-i agerime,
Pe frumusețea care-l scaldă cu apa ei în întregime,
Pe mâna-i darnică apururi, pe setea după adevăr
A limbii lui, pe spița-i naltă cu nesmintite așezări;
Și însuși muscul, jur că nu e decât mireasmă-a gurii lui,
Și că suflarea lui ca ambra sfințește boarea vântului.
Nici soarele slăvit nu poate cu el să se asemuiască,
Iar luna-i doar o tăietură din unghia-i vrăjitorească.

Dar în cea de a o sută șaptezeci și una noapte

Spuse:

...cu ochii plecați sfielnic, cum se cuvine din partea unui fiu supus față de părintele său.

Atunci sultanul Șahraman îi spuse:

– O, fiul meu Kamaralzaman, tare mult mi-ar plăcea să te însor cât mai sunt în viață, ca să mă bucur de tine și să-mi umflu inima la nunta ta!

La vorbele acestea ale părintelui său, Kamaralzaman se schimbă până peste poate la chip și, cu glas sugrumat, răspunse:

– Să știi, o, părinte al meu, că pe mine chiar că nu mă încearcă nicio înclinare față de însurătoare; iar sufletul meu nu se pleacă deloc către muieri! Căci, pe lângă sila pe care din fire o simt față de ele, am mai și citit în cărțile înțelepților atâtea pătăranii despre răutățile și despre vicleniile lor, încât am ajuns să-mi vreau mai degrabă moartea decât apropierea de ele. Și, de altminteri, o, părinte al meu, iacătă ce spun despre ele poeții noștri cei mai prețuiți:

Vai de cel cărui Soarta-i dă o soață!
Pe veci pierdut e, chiar de și-ar clădi
Cetate, să se apere, măreață,
Legată-n fier, cu munții temelii.
Ca trestia-i oricare fortăreață
Naintea muiereștii viclenii.

Ah, vai de el! Vicleana îl supune
Cu ochii-i alungiți de negrul kohl,
Cu pletele-mpletite, o minune
De coade lungi, pe lângă gâtul gol,
Și-i dă să bea potop de-amar vâscos
Până ce-i face viața de prisos.[1]

[1] La M. A. Salie, versurile sunt întrucâtva altfel:

Un altul a spus:

Mă întrebați de aceste făpturi
Pe care le numiți femei! Mă știți,
Vai, printre cei grozav de iscusiți
La dragoste și la viclenii nuri!

Ce să vă spun, o, dragi flăcăi? Fugiți
De jindul lor! Că iată-mi părul sur –
Au nu pricepeți fără de-nconjur
Ce câștiuri la iubire dobândiți?

Iar un altul a spus:

Chiar și tânăra fecioară,
Căreia abia-i dau nurii,
Tot un hoit e bunăoară,
De la care fug vulturii.

Sub a nopții neagră haină
Crezi că e a ta pe veci,
Pentru că-ți șoptește-n taină
Lucruri ce mai nu-nțelegi.

Amăgire-i! Mâine altul
Se va bucura la fel,
Ca și tine-acum, de caldul
Trup și tot ce-ascunde el.

Cel amăgit de-o dezmățată
Scăparea n-are să-și mai vadă.
De și-ar zidi cetăți și-o mie
Durate-n fier din temelie!
Degeaba și le va zidi,
Că tot nu-i vor putea sluji!
În jugul dragostei trag toți –
Fie-nțelepți, fie netoți.
Cu degete sulimenite,
Cu dragi cosițe împletite,
Cu ochii dați cu suliman
Ne dă să bem amar și-alean!

Ea-i, prieten drag, un rateș
Larg deschis la orice ceas,
Găzduind pe-oricine-abate-și
Pasul, la un scurt popas.

Intră-n el, de vrei. Dar pleacă
De cu zori, a doua zi!
Nici nu te gândi să-ți placă,
Nici în urmă-ți nu privi!

Fă loc altora, cuminte,
Care vor pleca și ei,
Dacă au un pic de minte
Și sunt volnici la femei.[1]

Așa, încât, o, taică, măcar că lucrul s-ar putea să te mâhnească rău, nu voi șovăi să mă omor dacă vei vrea să mă silești să mă însor!

Când auzi spusele acestea ale fiului său, sultanul Șahraman rămase uluit și mohorât până peste poate, și lumina se preschimbă în neguri dinaintea chipului său. Dar cum îl îndrăgea peste măsură pe fiul lui și nu vroia să-i pricinuiască supărare, se mulțumi să-i spună:

– Kamaralzaman, nu vreau să stăruiesc în această privință, care, văd, nu îți este pe plac. Dar, întrucât ești încă tânăr, ai vreme să cugeți, precum și să te gândești

[1] La M. A. Salie, Kamaralzaman nu citează decât două poezii, altele decât cele din varianta tradusă de Mardrus:

Dacă mă întrebi de femei, eu pot să-ți răspund cu temei,
Căci sunt îndestul de pățit și-n totului tot lămurit.

Bărbatul cu părul cărunt și fără avere la fund,
Acela zadarnic socoate să afle iubirea lor, frate!

Iar un alt poet a spus:

Să nu te-ncrezi în femei – iată-o vorbă cu temei.
Vai de-un tânăr ce se-ngână să le dea frâul pe mână;

Ele n-au să-i dea răgaz să se-nalțe nici cu-n pas,
De-ar trudi el mii de ani spre-al științelor liman.

la bucuria pe care aș avea-o de a te vedea însurat și tată de copii!

Și, în ziua aceea, nu îi mai spuse nimic despre însurătoare; da îl giugiuli și îi făcu daruri scumpe și se purtă tot așa cu el vreme de un an.

Dar când trecu anul, trimise iarăși după el, ca și întâia dată, și îi spuse:

– Mai ții minte, Kamaralzaman, îndemnul meu, și ai cugetat la ceea ce te-am rugat și la fericirea pe care mi-ai stârni-o dacă te-ai însura?

Atunci Kamaralzaman se temeni dinaintea sultanului, părintele său, și îi spuse:

– O, taică al meu, cum aș putea eu să uit sfaturile tale și să ies de sub ascultarea ta, când Allah însuși îmi poruncește cinstire și supunere? Dar cât despre însurătoare, am chibzuit la ea toată vremea aceasta, și mai mult ca oricând sunt hotărât să nu mă apropii de ea niciodată, și mai mult ca oricând cărțile celor de demult și ale celor de acum mă învață să mă feresc de femeie, cu orice preț, întrucât femeile sunt niște viclene, niște proaste și niște ticăloase! Allah păzească-mă de ele, și cu moartea, de se va cere!

La vorbele acestea, sultanul Șahraman pricepu că și acum ar fi cu primejdie să stăruiască mai mult ori să-l silească la supunere pe fiul pe care îl avea așa de drag. Dar mâhnirea îi fu atâta de mare, încât se ridică necăjit și porunci să fie chemat la sfat vizirul său cel mare, căruia îi spuse:

– O, vizire al meu, ce nebuni mai sunt și părinții care râvnesc să aibă copii! Nu culeg decât necaz și dezamăgiri! Iacătă că fiul meu Kamaralzaman este hotărât, mai tare decât anul trecut, să fugă de femei și de însurătoare! Ce nenorocire, o, vizire al meu, pentru mine! Și cum s-o tămăduiesc?

Atunci vizirul își plecă fruntea și cugetă îndelung; după care săltă capul și îi spuse sultanului:

– O, sultane al veacului, iacătă leacul de folosit; mai ai răbdare încă un an: și atunci, în loc să-i mai vorbești în taină despre povestea asta, ai să-i strângi pe toți emirii, vizirii și mai-marii din împărăție, precum și pe toți slujitorii de la sarai, și, dinaintea tuturora, să-i mărturisești hotărârea ta de a-l însura fără zăbavă. Și atunci el nu are să mai cuteze a te înfrunta, dinaintea preacinstitei adunări; și are să-ți răspundă cu ascultare și cu supunere!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfielnic.

Dar în cea de a o sută șaptezeci și doua noapte

Spuse:

...și are să-ți răspundă cu ascultare și cu supunere!

La spusa aceasta a vizirului cel mare, sultanul fu până într-atâta de mulțumit că strigă:

– Pe Allah! iacătă o socoată care se poate!

Și își vădi bucuria dăruind vizirului una dintre cele mai frumoase haine de falǎ. După care avu răbdare răspasul de vreme arătat, și porunci atunci să se întocmească adunarea cu pricina și să vină fiul său Kamaralzaman. Și flăcăul intră în sala care se umplu de lumina lui; și ce aluniță pe bărbia lui! și ce mireasmă, ya Allah, la trecerea lui! Și, când ajunse dinaintea tătâne-său, sărută de trei ori pământul dintre mâinile lui și rămase în picioare, așteptând ca părintele lui să-i vorbească întâi. Sultanul îi spuse:

– O, copilul meu, află că nu te-am poftit să vii în mijlocul acestei adunări decât pentru a-ți arăta hotărârea mea de a te însura cu o domniță vrednică de stepena ta, și să mă bucur astfel de urmașii mei până a nu mă fi săvârșit din viață!

Când auzi vorbele tatălui său, Kamaralzaman fu cuprins

dintr-odată de un soi de nebunie care îl îmboldi să dea un răspuns atâta de puțin cuviincios, încât toți cei de față își lăsară ochii în jos de buimăcire, iar sultanul fu jignit până peste marginile jignirii; și întrucât era de datoria lui să certe o atare nerușinare în fața obștei, răcni la fiu-său cu glas amarnic:

– Va să vezi tu ce pățesc copiii care nu ascultă și se dovedesc necuviincioși față de părintele lor!

Și pe dată le porunci străjilor să-l lege cu mâinile la spate și să-l întemnițeze în turnul cel vechi al cetățuii părăginite care se megieșea cu saraiul. Iar unul dintre străjeri rămase la ușă, spre a veghea asupra coconului împărătesc și a răspunde la chemarea lui la vreo nevoie.

Dacă se pomeni întemnițat așa, Kamaralzaman rămase tare mohorât și își zise: „Poate că ar fi fost mai bine să ascult de tata și să mă însor fără chef, ca să-i fac pe poftă. Așa baremi aș fi ocolit să-l necăjesc și să fiu băgat în afurisita asta de temniță din vârful turnului cel vechi! Ah! femei blestemate, tot voi sunteți pricina nenorocirii mele!" Iac-așa cu beizadeaua Kamaralzaman.

Dar în ceea ce îl privește pe sultanul Șahraman, acesta se trase în iatacurile sale și, gândindu-se că fiul său, pe care atâta îl iubea, se afla la ceasul acela singur, mâhnit și întemnițat, ba poate și deznădăjduit, începu să bocească și să plângă. Întrucât dragostea lui pentru fecioru-său era mare și îl făcea să dea uitării neobrăzarea de care se făcuse vinovat de față cu toți. Și se mânie până peste poate pe vizir, care fusese stârnitorul acelui gând cu adunarea divanului; încât, după ce trimise să fie chemat, îi spuse:

– Tu ești cel mai vinovat! Fără sfatul tău nenorocit, nu m-aș fi văzut silit să-mi năpăstuiesc copilul! Vorbește acuma, hai! Ce ai să răspunzi? Și ce este de făcut, spune! Că nu pot să mă împac cu gândul pedepsei pe care o îndură la ceasul de acuma fiul meu, pojarul inimii mele.

Atunci vizirul îi spuse:

– O, Măria Ta, ai numai răbdare de a-l lăsa cincisprezece zile închis, și ai să vezi cum are să se zorească a se supune dorinței tale!

Sultanul spuse:

– Ești bine încredințat?

Vizirul spuse:

– Întocmai!

Atunci sultanul scoase un potop de suspine și se duse să se întindă pe patul său, unde petrecu o noapte de nesomnie, într-atâta i se muncea inima din pricina acelui singur fecior care era bucuria lui cea mai mare; și cu atâta mai puțin dormi cu cât se deprinsese să-l și culce lângă el alături, pe același pat; și să-i pună brațul său ca pernă, veghind astfel însuși asupra somnului lui. Încât, în noaptea aceea, degeaba se tot suci și se răsuci el în toate chipurile, că nu izbuti să închidă ochii[1].

Și iac-așa cu sultanul Șahraman.

Dar, ca să ne întoarcem iar la beizade Kamaralzaman, iacătă! La căderea nopții, robul care era însărcinat să străjuiască la ușă intră cu o făclie aprinsă pe care o puse la capul patului; întrucât avusese grijă să aducă un pat bine întocmit pentru coconul sultanului; și, la urmă, ieși. Atunci Kamaralzaman se sculă[2], își făcu spălările

[1] La M. A. Salie se adaugă:
Și ochii lui vărsară lacrimi, și rosti aceste stihuri:

E lungă noaptea mea și neagră, iar bârfitorii-au ațipit.
Mi-e sufletu-necat de spaime, acuma când ne-am despărțit.

Și noaptea-i încă și mai lungă de-atâtea griji ce-mi sparg pereții –
Oare ai să mai vii vreodată, lumină scumpă-a dimineții?

Și spusele altuia:

Când am văzut mijindu-și ochii Pleiadele a somn, și când
Luceafărul părea s-adoarmă și el, din pleoape tremurând,

Iar Ursa-și trase vălul negru de pe obrazul ars de vânt
Am priceput că zorii zilei se vor ivi curând, curând.

[2] La M. A. Salie se adaugă:
Iar apoi ochii lui șuvoiră de lacrimi și începu să plângă pentru cele ce săvârșise. Cu sufletul mohorât și cu inima sfâșiată, se căia până peste măsură de felul cum se purtase cu tătâne-său, și prociti:

cele îndătinate, prociti câteva surate din *Coran* și gândi să se dezbrace spre a-și trece noaptea. Așa că se dezbrăcă de tot, nemaipăstrând pe trup decât cămașa, și își ocoli fruntea cu o basma de mătase albastră. Și se făcu astfel, mai mult ca oricând, frumos precum luna în cea de-a patrusprezecea noapte a ei. Se întinse apoi pe pat, unde, măcar că era mâhnit de gândul că îl supărase pe părintele său, nu zăbovi să adoarmă adânc.

Or, habar nu avea el (și nici măcar nu putea să-i dea prin cap) ceea ce urma să i se întâmple în noaptea aceea, în turnul cel vechi bântuit de duhurile văzduhului și ale pământului.

Întrucât...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfielnic.

Dar în cea de a o sută șaptezeci și șasea noapte[1]

Spuse:

Întrucât turnul în care era închis Kamaralzaman fusese părăsit de ani și ani și dăinuia de pe vremile letinilor cei de demult; și la poala turnului se afla un puț, la fel tare bătrân și tot așa zidit de letini; și era chiar puțul ce slujea de adăpost unei efrite tinere, pe nume Maimuna.

Efrita Maimuna, din spița lui Eblis, era fiica preaputernicului efrit Domriatt, căpetenia cea mare a duhurilor de sub pământ. Maimuna era o efrită tare dulce,

---

Tânărului moartea-i vine dintr-a capului prostire,
Pe când vârstnicul nu piere chiar de calcă strâmb cândva;
Căci greșeala gurii-aduce iute-a capului pieire,
Pe când un picior becisnic se mai poate vindeca.

[1]Deoarece nopțile precedente nu sunt decât de câteva rânduri în textul arab, am suprimat împărțirile pentru a nu întrerupe prea des povestirea și prea din scurt. De aici încolo se va proceda la fel ori de câte ori se va ivi aceeași situație (n. ed. fr.)

o drept-credincioasă smerită, de pomină printre toate fiicele de duhuri, pe temeiul atât al virtuților ei cât și pe cel al moșilor ei, vestiți pe meleagurile din nevăzut.

Or, atunci, pe la miez de noapte, efrita Maimuna ieși din puț, după obiceiul ei, spre a se reveni, și își luă zborul ușor spre caturile cerului, pentru ca de acolo să se îndrepte către *cutare* loc de care se simțea chemată[1].

Și, cum trecea pe lângă vârful turnului, rămase tare uimită să vadă o lumină acolo unde de atâta potop de ani nu văzuse niciodată nimic. Gândi așadar în sineși: „Hotărât! lumina aceea nu se află acolo fără de pricină! Trebuie să intru înlăuntru să văd ce este." Atunci făcu o copcă și pătrunse în turn și îl văzu pe robul culcat la ușă; și, fără a se opri, trecu pe deasupra lui și intră în odaie. Și cam care nu-i fu minunarea fermecată la vederea flăcăului culcat pe jumătate gol în pat! Se opri dintru-ntâi pe vârful picioarelor și, ca să-l privească mai bine, se apropie încet-încetișor, după ce își lăsase în jos aripile care o cam stânjeneau în odaia aceea strâmtă. Și săltă de-a binelea învelitoarea care acoperea făptura flăcăului și rămase năucită de frumusețea lui. Și își curmă răsuflarea vreme de un ceas, de frică să nu-l trezească până a nu se minuna pe săturate de toate gingășiile cu care era plămădit. Că, într-adevăr, farmecul ce se revărsa din toată făptura lui, rumeneala gingașă a obrajilor, căldura pleoapelor cu gene pline de umbră vânătă și lungi, arcuitura vrăjitoare a sprâncenelor, toate astea, precum și mireasma îmbătătoare a pielei lui și strălucirile cele atâta de dulci ale trupului, oare cum nu ar fi tulburat-o pe lainica de Maimuna, care în viața ei întreagă de hoinăreli de-a lungul pământului nu mai văzuse asemenea frumusețe?... Or, chiar că lui i s-ar fi foarte potrivit țipătul poetului:

---

[1] La M. A. Salie traducerea este mai exactă:

„...și se îndreptă către ceruri, ca să tragă cu urechea pe furiș" – explicându-se în notă că: „După o credință arabă, ginnii zboară uneori la cer ca să asculte pe furiș discuțiile dintre îngeri și să afle astfel viitorul oamenilor."

Doar ce l-am sărutat cu jind,
Și-am și văzut înmugurind
Frumoșii-i ochi: beția-mi grea,
Și-obrajii-i – care-s viața mea.
Și-am zis: „Poți, inimă, să spui
Celor care te râd, oricui:
«Hai, cârtitori, grăiți anume
De-i ceva mai frumos pe lume,
De-i alt flăcău asemenea
Cu cel care e viața mea!»“

Așadar, după ce efrita Maimuna, fiica efritului Domriatt, își prea umplu ochii de priveliștea aceea minunată și îl preamări pe Allah strigând: „Binecuvântat să fie Atoatezămislitorul, cel carele plămădește desăvârșirea! Oare cum de pot tatăl și mama acestui flăcău să se despărțească de el spre a-l închide singur în turnul acesta părăduit? Au ei nu se tem de răutățile duhurilor cele ticăloase din neamul meu care hălăduiesc prin dărâmături și prin locuri părăsite? Și, pe Allah! dacă lor nu le pasă de copilul lor, eu, Maimuna, jur că am să-l iau sub ocrotirea mea și că am să-l apăr de orice efrit care, ispitit de nurii lui, ar vrea să se prilejuiască de el!“ Pe urmă se aplecă asupra lui Kamaralzaman și, tare cu gingășie, îl sărută pe buze, pe pleoape și pe fiecare obraz, trase peste el învelitoarea, fără a-l trezi, își întinse aripile și își luă zborul prin fereastra cea înaltă către ceruri.

Or, când ajunse pe tărâmul de mijloc[1], spre a se răcori, și, cum plutea domol pe acolo, gândind la flăcăul adormit, auzi deodată, nu departe de ea, un huiet de aripi, cu bătăi zorite, care o făcu să se întoarcă într-acolo. Și pricepu că stârnitorul acelui huiet era efritul Dahnaș, un duh din spița cea mai ticăloasă, unul dintre răzvrătiții

[1] În mitologia arabă, pământul este învăluit de șapte ceruri, așezate unul peste altul. Pământul însuși este alcătuit și el din șapte pământuri, cel pe care locuim noi fiind „pământul de sus“ și care se află în contact cu „cerul de jos“.

care nu cred în nimic și care nu se dau supuși stăpâniei lui Soleiman ben-Daud. Și acel Dahnaș era fiul lui Șamhuraș, care era, printre efriți, cel mai sprinten la fugărelile prin văzduh.

Când îl zări pe ticălosul de Dahnaș, Maimuna se sperie rău ca nu cumva procletul să vadă lumina din turn și să se ducă să săvârșească cine știe ce acolo! Încât se repezi asupra lui cu o iuțeală de uliu, și era mai să-l izbească și să-l năruie, când Dahnaș îi făcu semn că se dă supus la cheremul ei și îi spuse, tremurând de spaimă:

– O, preaputernică Maimuna, fiică a sultanului duhurilor, mă juruiesc ție pe Numele cel Strălucit și pe talismanul cel sfânt de la pecetea lui Soleiman, nu te sluji de puternicia ta ca să mă spulberi! Și, la rându-mi, îți făgăduiesc că nu am să făptuiesc nimica păcătos!

Atunci Maimuna îi spuse lui Dahnaș, fiul lui Șamhuraș:

– Fie! Binevoiesc să te cruț. Dar grăbește-te a-mi spune de unde vii la ceasul acesta, ce faci aici și unde cugeți să te călătorești! Și mai cu seamă cată să fii cinstit în spusele tale, o, Dahnaș, că altminteri stau gata să-ți smulg cu mâinile mele penele din aripi, să te belesc de piele și să-ți sfărâm oasele ca să te arunc pe urmă ca pe un mototol! Așa că să nu crezi cumva că vei putea să scapi cu minciuna, o, Dahnaș!

Atunci efritul spuse:

– O, stăpână a mea, Maimuna, află că în clipita de acum m-ai nimerit tocmai la vreme spre a auzi ceva cu totul și cu totul nemaipomenit! Dar făgăduiește-mi baremi că ai să mă lași să plec în tihnă dacă am să-ți fiu pe plac, și că ai să-mi dai un înscris de slobodă-trecere care de aci înainte să mă pună la adăpost de reaua voință a tuturor efriților, vrăjmașii mei din văzduh, din ape și de pe pământ, o, tu, cea care ești fiica sultanului nostru al tuturor, Domriatt cel înfricoșător!

Așa grăi efritul Dahnaș, fiul agerului Șamhuraș.

Atunci Maimuna, fiica lui Domriatt, spuse:

– Îți făgăduiesc, pe gemma cea scrisă a pecetei lui Soleiman ben-Daud (asupra lor a amândurora să fie rugăciunea și pacea!). Dar vorbește odată, întrucât simt că pătărania ta este tare ciudată!

Atunci efritul Dahnaș își molcomi goana, se răsuci în loc și veni să se rânduiască lângă Maimuna. Apoi îi istorisi așa pătărania lui:

Trebuie să-ți spun, o, slăvită Maimuna, că vin la ceasul de-acum din afundul lăuntrului celui mai depărtat, de la fruntariile Chinei, țara unde domnește marele Ghaiur, stăpân peste El-Buhur și peste El-Kussur, unde fără de număr și fără de cusur se-nalță turnuri de jur-împrejur, unde-n saraiu-i cu falnici muri cadânele lui trăiesc în huzur, cu străji crunte de veghe pe la cotituri! Acolo, cu ochii mei, jur, am văzut cea mai frumoasă făptură din câte făpturi mi-a fost dat după atâtea umblături să-mi bucure bietele căutături: pe singura-i fată, clădită din nuri, pe El-Sett Budur! Ascultă, dar, o, Maimuna!

Am să-ți vorbesc despre părul ei! Pe urmă am să-ți vorbesc despre chip! pe urmă despre obrajii, despre buzele, despre gura, despre limba, despre gâtul, despre pieptul, despre sânii, despre pântecul, despre șoldurile, despre spatele, despre mijlocul, despre coapsele și, într-un sfârșit, despre picioarele ei, o, Maimuna!

Bismillah!

Părul ei, o, stăpână a mea! Este așa de întunecat, încât e mai negru decât despărțirea de prieteni! Iar când e împletit în trei cozi care i se deștern până la călcâie, îmi pare că văd trei nopți deodată!

Dar chipul! Mai alb e decât ziua când prietenii se întâlnesc iarăși! Dacă mă uit la ea la ceasul când strălucește luna plină, văd două lune deodată[1]!

[1] La M. A. Salie:
...Și desăvârșit a zugrăvit-o cel care a spus:
Când păru-n noapte și-l desface-n trei,
Pare că patru nopți își dau temei;

Buzele-i sunt din agaturi colorate și din mărgeane vii; limba-i – când o mișcă – picură grai de aur; iar mustul gurii ei este mai de râvnit decât mustul de struguri, stinge și setea cea mai arzătoare! Așa-i e gura[1]!

Dar pieptul ei! Slăvit să fie Atoateziditorul! e o ispită vie! poartă doi sâni gemeni din fildeșul cel mai străcurat, rotunzi și mici de ai putea să-i ții în cele cinci degete de la o mână.

Pântecul ei are niște gropițe pline de umbră și rânduite cu tot atâta măiestrie ca și literele arăbești de pe pecetea unui scrib copt de la Egipt! Și pântecul acela dă izvod unui mijlocel mlădiu, ya Allah! Ci iacătă-i spatele...

Spatele ei! uf! uf! mă și cutremur! E o grămadă atâta de grea, încât o silește pe stăpână-sa să șadă iarăși jos când se scoală și iarăși să se scoale când se așază! Și chiar că nu pot, o, stăpână a mea, să-ți dau o înțelegere cât de cât, doar ajutându-mă cu stihurile acestea ale poetului:

Măreț i-i spatele, vârtos clădit –
De pare că și-ar cere pe măsură
Un trup și-un mijlocel mai împlinit
Decât acela care îl îndură.

Pe amândoi la fel ne chinuiește:
Pe ea – silind-o pururea să stea;
Pe mine pentru că mă și-ndârjește
De-ndată ce gândesc un pic la ea.

Așa îi este spatele! Iar din el se desprind, marmură albă, două coapse de slavă, vârtoase și, dintr-o trăsătură, îmbinate sus, sub cununa lor. Apoi vin pulpele și picioarele

---

Iar chipu-i, când sub lună se arată,
Pare că două luni lucesc deodată.

[1] La M. A. Salie, se adaugă: „Iar mâinile ei amândouă, rotunde și lucitoare, sunt precum a spus despre ele poetul cuprins de iubire:
Iar mâinile-i, de n-ar avea brățări,
Din mânecă ar curge ca un izvor spre mări!"

cele gingașe și atâta de micuțe, încât sunt uluit cum de pot să care atâta povară îngrămădită peste ele!

Cât despre mijlocelul ei și despre temelia lui, o, Maimuna, ca să spun drept, nu cutez a crede că ți-aș putea vorbi precum se cuvine, întrucât unul este deplin, iar cealaltă este desăvârșită! Asta-i, deocamdată, tot ceea ce limba mea poate să-ți înfățișeze; și chiar și prin semne mi-ar fi peste putință să te fac să cumpănești toate fălniciile ei!

Și cam așa este, o, Maimuna, copila cea împărătească, El-Sett Budur, fiica sultanului Ghaiur!

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă cum era, amână urmarea pe a doua zi.

Așa că atunci când fu cea de a o sută șaptezeci și noua noapte

Spuse:

Și cam așa este copila, fiica sultanului Ghaiur, domnița Budur!

Dar sunt dator tot așa să-ți spun, o, Maimuna, că sultanul Ghaiur o iubește tare mult pe fiică-sa El-Sett Budur, cea pe ale cărei desăvârșiri eu de-abia am putut să ți le înșir, și o iubește cu o dragoste atâta de vie, încât nici nu mai știe cum să-i găsească în fiece zi câte o bucurie. Dar întrucât, după o bucată de vreme, nu mai găsea ce bucurii să mai cheme, spre a o desfăta, chibzui să pună a i se dura niște palate fermecate. Începu dintru-ntâi prin a-i zidi șapte palate, fiecare tot altfel întocmit și tot din altfel de lucruri zidit. Cel dintâi palat, așadar, porunci să fie făcut numai din cleștar, cel de-al doilea din alabastru viu, al treilea din farfuriu, al patrulea dintr-un amestec de nestemate, al cincilea din arginturi strecurate, al șaselea

din aur, iar al șaptelea din adamant și mărgăritare. Și sultanul Ghaiur n-a pregetat să pună să fie împodobit fiecare palat într-un chip cât mai potrivit cu felul în care fusese zidit; și strânse acolo, la sfârșit, toate desfătările câte fac traiul huzurit, îngrijindu-se, de pildă, și mai ales, de havuzurile și de grădinile dimprejur.

Și în acele palate o puse să locuiască pe fiica sa, spre a se desfăta, dar numai câte un an în fiecare palat, ca nu cumva să se sastisească de a tot sta, și pentru ca fiecare desfătare să urmeze fără de lehămețeală după o altă desfătare.

Încât frumusețea aceea crăiască, printre toate acele lucruri frumoase, nu putea decât să se desăvârșească și să ajungă cu adevărat la treapta cea mai de sus care m-a fermecat!

Nu te minuna, dar, o, Maimuna, dacă îți spun că toți sultanii de jur-împrejur, megieși cu țara sultanului Ghaiur, râvneau cu înflăcărare să se însoare, luând-o în căsătorie pe tânăra nurlie. Și numaidecât trebuie să-ți dau încredințare că domnița e fată mare, căci până acuma s-a lepădat cu supărare de toate ispitele cu câte a fost pusă la cercare prin tătânele său; și de fiecare dată s-a mulțumit să răspundă îmbufnată:

– Eu îmi sunt sultană doar mie, și singură îmi sunt stăpână! Cum aș putea să îndur oare un bărbat mototolind un trup care de-abia rabdă doară să fie atins de mătasea ușoară?

Și sultanul Ghaiur, care mai degrabă ar fi murit decât s-o supere pe Budur, nu găsea ce răspuns să-i mai dea; și era nevoit să se lepede de cererile sultanilor megieși și ale emirilor aleși care veneau anume de la capăt de lume! Ba, într-o zi, când veni un tânăr sultan, mai frumos și mai puternic decât toți cei de până aci, și care trimisese înainte-i daruri câte nici nu poți gândi, sultanul Ghaiur îi grăi domniței Budur, care, mâniată de astă dată, izbucni cu supărare și-i strigă dintr-odată:

– Văd bine că nu îmi mai rămâne decât o singură cale de a sfârși cu aceste chinuri necurmate. Am să înșfac paloșul de colea și am să-l înfig cu vârful în inima mea și am să-l împing de să-mi iasă prin dos! Pe Allah! Asta este singura mea scăpare!

Și cum chiar se și pregătea să purceadă la fapta cea grea, sultanul Ghaiur fu așa de speriat, încât îi ieși limba din gură și mâna i se scutură cu tremurătură și își roti de jur-împrejur ochii albi; apoi grăbi s-o dea pe Budur în seama a zece bătrâne tare înțelepte și trecute prin multe pățanii, dintre care una era chiar doica domniței Budur. Și din ceasul acela de grea ispită, cele zece femei nu o mai părăsesc nicio clipită, veghind la ușa iatacului ei pe rând.

Și iac-așa, o, Maimuna, stăpâna mea, se înfățișează lucrurile acum. Iar eu, în fiecare noapte mereu nu preget să-mi fac drum și să mă minunez de frumusețea sa și să-mi bucur simțirea privindu-i strălucirea. Dar să nu crezi cumva că nu m-ar mușca ispita să mă reped la ea și să mă bucur de tot ce-aș putea; și socot că ar fi chiar păcat să las vătămat fără de voia ei asemenea odor binecuvântat și păzit cu atâta temei. Și, o, Maimuna, hotărât, nu mă bucur de ea decât în vreme ce doarme, atâta; de pildă, o sărut între ochi, binișor-binișor, măcar că tare m-ar ispiti ghesul să dau zor. Dar mi-e tare teamă de mine, că mă știu că nu mă mai pot ține dacă mă pornesc; așa că mai bine mă stăpânesc, ca nu cumva, bunăoară, s-o betejesc în vreun fel pe fecioară!

Și-așa că te jur, o, Maimuna, să mergi cu mine s-o vezi pe prietena mea, frumoasa El-Sett Budur, ai cărei nuri au să te vrăjească, asta se știe, și a cărei desăvârșire are să te răpească, stau chezășie! Haide, o, Maimuna, să ne minunăm de El-Sett Budur, în țara sultanului Ghaiur!

Așa grăi efritul Dahnaș, fiul sprintenului Șamhuraș.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă cum era, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută optzecea noapte

Spuse:

Așa grăi efritul Dahnaș, fiul sprintenului Șamhuraș.

După ce tânăra efrită Maimuna ascultă această istorisire, în loc de răspuns se puse pe un râs batjocoritor, îi altoi o plesnitură de aripă în pântece efritului, îl scuipă în față și îi spuse:

– Tare mai ești grețos cu pișăcioasa ta de fată! Și chiar că mă și întreb cum de cutezi să-mi vorbești despre ea, atunci când trebuie să știi prea bine că nici nu ar putea să sufere o clipă de asemuire cu flăcăul cel preafrumos pe care îl iubesc eu!

Și efritul strigă, ștergându-și obrazul:

– Păi, o, stăpână a mea, eu nici habar nu am despre tânărul tău drăguț și, rugându-mă firește de iertăciune, nu cer decât să-l văd, măcar că tare șovăiesc a gândi că ar putea să fie pe măsura frumuseții domniței mele!

Atunci Maimuna țipă la el:

– Nu vrei să taci, blestematule? Îți mai spun o dată că iubitul meu este atâta de frumos, încât, dacă l-ai vedea, fie și în vis, te-ar apuca boala copiilor și ți-ar curge balele ca la cămilă!

Și Dahnaș întrebă:

– Păi da unde se află el și cine poate să fie?

Maimuna spuse:

– O, pișicherule, să știi că se află în aceeași împrejurare ca și domnița ta, și este închis în turnul cel vechi la talpa căruia îmi am eu adăpostul de sub pământ. Dar să nu te îngâmfi cu nădejdea de a-l vedea fără mine; că îți știu ticăloșia și nu ți-aș da în seamă nici baremi paza unui fund de schivnic! Ci tot am să mă învoiesc să ți-l

arăt chiar eu, ca să-ți dai cu părerea, dar te prevestesc că dacă ai să ai cutezanța a minți, vorbind împotriva adevărului a ceea ce vezi, am să-ți scot ochii și am să fac din tine cel mai nevolnic dintre efriți! Pe deasupra, cer să-mi plătești și un rămășag strașnic, dacă iubitul meu se va dovedi mai frumos decât domnița ta; și, ca să fie drept, mă învoiesc și eu să-ți plătesc dacă va fi dimpotrivă.

Și Dahnaș răcni:

– Primesc rămășagul! Haide așadar cu mine s-o vezi pe El-Sett Budur în țara părintelui său, sultanul Ghaiur!

Și Maimuna spuse:

– E mai lesne să ne ducem la turn, care se află sub picioarele noastre, colea, ca să cântărim mai întâi frumusețea iubitului meu; după care avem să judecăm!

Atunci Dahnaș spuse:

– Ascult și mă supun!

Și pe dată coborâră amândoi drept din slăvile văzduhurilor până pe vârful turnului și intrară pe fereastră în odaia lui Kamaralzaman.

Atunci Maimuna îi spuse efritului Dahnaș:

– Nu te mișca, și mai cu seamă să fii cuviincios!

Pe urmă se apropie de flăcăul adormit și săltă pătura care îl acoperea în clipita aceea. Și se întoarse către Dahnaș și îi spuse:

– Privește, o, afurisitule! ia seama să nu cazi cât ești de lung!

Și Dahnaș întinse gâtul și se trase înapoi uluit; apoi iar întinse gâtul și cercetă îndelung chipul și trupul flăcăului; după care săltă capul și zise:

– O, stăpână a mea Maimuna, acuma văd că ești tare îndreptățită să socoți că iubitul tău este fără de asemuire ca frumusețe; întrucât chiar că nu am văzut niciodată atâtea desăvârșiri într-un trup de flăcău; și tu știi că eu îi cunosc pe cei mai frumoși dintre fiii oamenilor. Ci, o, Maimuna, tiparul care l-a croit nu a fost nimicit decât după ce a închipuit și o întrupare femeiască; și aceea este chiar domnița Budur!

La vorbele acestea, Maimuna se repezi asupra lui Dahnaș și îi plesni peste căpățână o lovitură de aripă care îi frânse un corn și țipă la el:

– O, tu, cel mai spurcat dintre efriți, îți poruncesc să mergi pe clipă în țara aceea a sultanului Ghaiur, la palat la El-Sett Budur, și să mi-o aduci aici de față pe domniță; că nu vreau să mă ostenesc însoțindu-te până la țânca aceea. După ce ai s-o cari aici, avem s-o culcăm alături de tânărul meu drăguț și avem să cântărim cu chiar ochii noștri. Și întoarce-te iute, Dahnaș, că de nu îți rup trupul fâșii-fâșii și te arunc de hrană hienelor și corbilor!

Atunci efritul Dahnaș își strânse de pe jos cornul și plecă amărât, scărpinându-se în fund. Pe urmă străbătu ca o suliță văzduhul și nu zăbovi a se întoarce, peste un ceas, împovărat cu sarcina lui.

Or, domnița adormită pe umerii lui Dahnaș nu avea pe ea decât cămașa, iar trupu-i strălucea în albeața sa. Și pe mânecile largi ale acelei cămăși, țesută din zarafir și borangic de felurite culori, erau înhorboțite stihurile acestea ce se înlănțuiau măiestru:

Trei lucruri nu îngăduie-n iubire
Să spună da oricui, dintr-o privire:
Spaima de neștiut; sila de ce-i
De mult știut; și frumusețea ei!

Atunci Maimuna îi spuse lui Dahnaș:

– Mi se pare că te-ai cam desfătat pe drum cu fata asta, întrucât ai cam zăbovit, că nu-i trebuie un ceas de vreme unui efrit adevărat ca să ajungă din Kaledan în afundul Chinei și să se întoarcă pe drumul cel mai drept! Fie! da grăbește-te de-o întinde pe copila ceea lângă drăguțul meu, ca să facem cercetarea!

Și efritul Dahnaș, cu grijă fără de seamăn, o așeză ușurel pe domniță pe pat, și îi săltă cămășuța.

Or, copila chiar că era tare frumoasă și întocmai precum o zugrăvise efritul Dahnaș. Și Maimuna putu să vadă că asemănarea dintre cei doi tineri era atâta de desăvârșită, încât ar fi putut să fie luați drept doi gemeni, și care nu se deosebeau între ei decât numai la brâu și la podoabe; da încolo tot un chip ca luna, tot un mijlocel gingaș și tot o spinare arcuită și plină de belșug; și putu să-și dea seama și că, dacă fata ducea lipsă la brâu de ceea ce făcea podoaba flăcăului, avea în loc două gurguie minunate care mărturiseau musturi tainice[1].

Așa că îi spuse lui Dahnaș:

– Văd că este îngăduit să șovăiești o clipită asupra întâietății de dat unuia sau altuia dintre drăguții noștri; da trebuie să fii orb sau smintit, ca tine, ca să nu pricepi că între doi tineri la fel de frumoși, dintre care unul este de parte bărbătească, iar celălalt de parte femeiască, cel de parte bărbătească este mai presus de cel de parte femeiască! Ce zici de asta, o, afurisitule?

Ci Dahnaș răspunse:

– Din parte-mi, eu știu ce știu și văd ce văd, iar vremea nu are să mă facă să cred altfel decât vede ochiul meu! Ci, o, stăpână a mea, dacă totuși ții să mint, am să mint ca să-ți fiu pe plac!

Când auzi vorbele acestea ale lui Dahnaș, efrita Maimuna fu cuprinsă de o asemenea mânie, încât pufni în râs. Și gândind că nu are să poată niciodată numai așa, printr-o cercetare, să cadă la înțelegere cu căpățânosul de Dahnaș, îi spuse:

---

[1] La M. A. Salie se adaugă:

...precum spune limpede gureșul poet:

O, inimă, să nu te-ndrăgostești de-o frumusețe numai, ia aminte!
Să nu i te închini doar uneia, pierzându-ți pentru ea întreaga minte!

Ci toate frumusețile din lume iubește-le, și vei vedea prea bine
Că, dacă pleacă una, va veni o altă frumusețe lângă tine.

Iar un altul a spus:

Și privind cum dorm tihnite două frunți frumoase-alături,
Eu pleoapele-mi uimite le-aș fi așternut drept pături.

– Poate că ar fi o cale de a afla care dintre noi are dreptate, anume de a ne sluji de harul nostru la stihuire! Acela care va spune stihurile cele mai frumoase de preamărire a iubitului său, de bună seamă că va avea și dreptatea de partea lui! Te învoiești? Ori te pomenești că nu ești în stare de atare subțirenie, potrivită numai cu firile gingașe?

Dar efritul Dahnaș strigă:

– Asta-i, o, stăpână a mea, tocmai ceea ce vroiam și eu să-ți deștern! Întrucât părintele meu Șamhuraș m-a învățat pravilele întocmirii poeticești și meșteșugul stihurilor sprintene cu desăvârșite ritmuri. Dar tu ai întâietatea de început, o, încântătoare Maimuna!

Atunci Maimuna se apropie de Kamaralzaman cel adormit și se aplecă și îl sărută pe buze încetișor; pe urmă îl alintă pe frunte și, cu mâna în pletele lui, spuse uitându-se la el:

O, trup vrăjit, în care se mlădie
Al ramurilor freamăt cu suspine
Și-nmiresmate flori de iasomie –
Ce trup de fată poate fi ca tine?

Tu, ochi de diamant care scânteie
Ca-n noaptea neagră stelele senine,
Cutează oare ochii de femeie
Măcar să se asemuie cu tine?

Sărut al gurii tale-mbietoare,
Ca mierea dulce-a sfintelor albine,
Ce gură de fecioară-ar fi în stare
Să răcorească sufletul ca tine?

Ah, lasă-mă să-ți mângâi părul moale,
Și carnea-mi arsă las-o să se-aline
De carnea ta, și-apoi să văd răscoale
De stele fulgerând în ochi la tine[1]*!*

---

[1] La M. A. Salie este o altă poezie:
Ce-mi pasă de clevetitorul ce te defaimă necurmat?

După ce auzi stihurile acestea ale Maimunei, efritul Dahnaș se minună până peste marginile minunării, pe urmă se cutremură până peste marginile cutremurării, atât ca să aducă cinstire harului efritei, cât și ca să-și mărturisească tulburarea pricinuită de acele stihuri atâta de potrivite; și nu zăbovi a se apropia și el la rându-i de iubita sa Budur, ca să se aplece peste sânii ei goi și să aștearnă acolo o alintare gingașă; și, străfulgerat de nurii ei, spuse uitându-se la ea:

Ah, mirții din Damasc, fecioară,
Cu foșnet lung, mă înfioară;
Dar frumusețea ta...

Cum să m-alin când tu ești pururi un ram mlădiu și fermecat?
Ah, ochiul tău, sulimenitul, cu vraja-i gata de măcel,
Trezește dragostea uzrită atunci când te privește el!*
Privirile-ți ca de turcoaică sfâșie inimi mai avan
Decât tăișul ca de fulger al aprigului iatagan!
Vai, ele mi-au supus grumazul sub greul dragostei amare –
Cămașa ei de zale-mi pare, vai, mult prea mare, mult prea mare!
Iubirea mea față de tine, doar ea se zbuciumă în mine,
Iar dragostea față de alții e prefăcută, știi tu bine!
De-aveam o inimă asemeni cu sufletu-ți, aș fi acum
Mlădie ca făptura-ți dulce și străvezie ca de fum.
O, lună-a cerurilor! toată lumina ta strălucitoare
Menită-i să se dăruiască întregii lumi din zare-n zare.
Mă întrebau defăimătorii cu gură rea: „Dar pentru cine
Tot plângi?" iar eu le-am dat răspunsul: „E cetluită taina-n mine!"
O, inimă prea aspră, iată, privește șoldurile sale:
Ia pildă dulcea moliciune a lor, și fii și tu mai moale.
O, crunt emir al frumuseții, sprâncenei tale-ncondeiate
Și ochilor, amăgitori, puțin le pasă de dreptate.
*Mint cei ce spun că frumusețea-n Iusuf** s-ar fi-ntrupat cândva –*
Ah, câți Iusufi se întrupară de-a valma-n frumusețea ta!
Toți ginnii când îmi ies în cale, de spaimă ochii-abia-și ridică –
Ci mie, când te văd, îmi sare deodată inima de frică!
Iar când mă duc de lângă tine, mă străduiesc să nu mă vadă
Pizmașii – ci cât voi fi-n stare să scap de neagra lor iscoadă?
Ah, negre-s buclele-i! Și fruntea frumoasă cum o alta nu-i!
Și ochii-i vrăjitori, și boiul mlădiu – vrăjitoria lui!

(**Uzriții* – adică membrii tribului Benzi-uzra – erau vestiți pentru credința și pentru puritatea lor în dragoste. ***Iusuf* este numele arabizat al preafrumosului Iosif din *Biblie*.)

Ah, trandafirii din Bagdad,
Scăldați în praf de lună plină
Și-n roua nopților, senină,
Tot sufletul mi-ai îmbătat;
Dar gura ta...
Ah, numai gura ta, iubită,
Și frumusețea ta-nflorită,
Cu zâmbetul lor m-au pierdut –
Și-ntreg pământul piere-n nevăzut![1]

După ce ascultă psalmul acesta atâta de șăgalnic, Maimuna rămase nu puțin minunată de a vedea...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfielnic.

---

[1] La M. A. Salie, efritul Dahnaș „procitește" următoarea casidă:
Sunt hulit pentru iubirea care toți mi-o cred sminteală.
Ci vă spun că hulitorii se înșală, se înșală!
Dăruie-i prietenie celui care te iubește!
De-l alungi, are să moară, biet de el, fără nădejde!
Lacrimile mă sugrumă, iar iubirea grea mă frânge,
Parcă de sub pleoape-mi curge numai sânge, numai sânge.
Nu, să nu te miri de câte-ndur de dorul tău prăpăd!
Miră-te că-s încă-n viață și atunci când nu te văd!
Să n-am parte de iubire, de-ți nutresc spurcate gânduri!
Fie-mi dragostea urgie, sufletu-mi zvârlit în vânturi!
Și apoi și stihurile poetului:
Pustie-i tabăra lor, iată, și-s corturile-n vale sparte.
Eu mor, iar cel ce mă ucide e prea departe, prea departe.
Și nu de vin, ci de iubire sunt beat. Și lacrimile iar
Țâșnesc, la cântul ce se pierde al vrednicului cămilar.
De dragoste ardeam, și încă mai cred cu-ntreagă strășnicia
Că numai în Budur slăvita îmi voi găsi eu bucuria.
Nu știu de care dintre cele trei mari necazuri să mă tângui –
Ci să le-nșir, ca să se știe de fiecare cât de-adâncu-i:
Întâi sunt ochii-i, iatagane! Apoi e boiul cel subțire
Ca sulița! Și-apoi e claia de bucle mai presus de fire!
Am întrebat de ea de-a rândul nomazi cu turme la pășune
Și târgoveți de pe la târguri, ci iată că ea îmi spune:
„Mă vei găsi la tine-n suflet, întoarce-ți ochii și pătrunde
În sufletu-ți!" Și strig cu spaimă: „Dar unde-i sufletul meu, unde?"

Dar în cea de a o sută optzeci și doua noapte

Spuse:

...psalmul acela atâta de șăgalnic, Maimuna nu puțin rămase minunată de a vedea la acel Dahnaș atâta har împerecheat cu atâta urâciune; și întrucât, măcar că femeie, era dăruită cu oarecare tain de judecată, nu pregetă a-și face talâmul ei către Dahnaș, care se umflă până peste poate. Și ea îi spuse:
– Într-adevăr, o, Dahnaș, ai un suflet destul de subțire în cheresteaua în care sălășluiești; dar să nu care cumva să crezi că ai să biruiești la meșteșugul stihuirii mai mult decât îl biruiește Sett Budur la frumusețe pe Kamaralzaman!
Și Dahnaș, sugrumat, strigă:
– Chiar așa?
Ea spuse:
– Hotărât!
El spuse:
– Nu cred!
Ea spuse:
– Na!
Și, cu o plesnitură de aripă, îi învineți un ochi.
El spuse:
– Asta nu dovedește nimic!
Ea spuse:
– Na! iacătă-mi fundul!
El spuse:
– E cam uscățel!
La vorbele acestea, Maimuna, și mai rău zădărâtă, vru să se repeadă asupra lui Dahnaș să-i prăpădească vreo parte din făptură; ci Dahnaș, care se cam chitise la atare poveste, într-o clipită de ochi se și prefăcu într-un purice și se ascunse fără de zarvă în pat, sub cei doi tineri; și cum Maimuna se temea să nu-i trezească, fu nevoită, ca

să ajungă la el, să se juruie lui Dahnaș că nu are să-i mai facă niciun rău, și Dahnaș, față de juruința ei, se făcu la loc precum era, da ținându-se tot cu mare sfială. Atunci Maimuna îi spuse:

– Ascultă, Dahnaș, nu văd altă cale de a încheia socoteala, decât să ne slujim de județul unui al treilea!

El spuse:

– Mă învoiesc!

Atunci Maimuna izbi cu piciorul în pământ, care se crăpă și slobozi în afară un efrit înfricoșător, hâd până peste măsură. Avea o căpățână ocrotită de șase coarne, lungi fiecare de patru mii patru sute optzeci de coți; și trei cozi despicate, tot pe atâta de lungi; era șchiop și cocoșat, iar ochii îi erau înfipți în mijlocul chipului, la rând, de sus în jos; avea niște brațe, dintre care unul lung de cinci mii cinci sute cincizeci de coți, iar celălalt decât numai de o jumătate de cot; iar mâinile lui, mai mari decât niște căldări, se încheiau cu niște gheare de leu; iar picioarele, care se încheiau cu niște copite, îl făceau să calce ca un șchiop; iar zebu-i, de două ori mai strașnic decât al unui elefant, i se înfunda pe după dos și se ițea fălos! Îl chema Kașkaș ben-Fakhraș ben-Atraș, din spița lui Eblis Abu Hanfaș!

Or, după ce pământul se închise la loc, efritul Kașkaș o zări pe Maimuna și numaidecât sărută pământul dintre mâinile sale, șezu smirnă dinaintea ei, cu mâinile încrucișate, și o întrebă:

– O, stăpână a mea, Maimuna, fiică a sultanului nostru Domriatt, sunt robul care așteaptă poruncile tale!

Ea spuse:

–Vreau, Kașkaș, să fii județ în pricina iscată între mine și blestematul acesta de Dahnaș. Este *cutare* și *cutare* treabă. Așa că ți se cade să fii nepărtinitor și, după ce ai să-ți arunci ochii asupra acestui pat, să ne spui care ți se va părea mai frumos: drăguțul meu ori copila aceea!

Atunci Kașkaș se întoarse către patul pe care cei doi

tineri dormeau liniștiți și goi[1], și, la vederea lor, fu cuprins de o tulburare atâta de mare, încât își prinse cu mâna stângă făloșenia care i se înțăfoina pe deasupra capului și începu să țopăie ținându-și cu mâna dreaptă coada cea despicată în trei. După care le spuse Maimunei și lui Dahnaș:

– Pe Allah! dacă îi cântăresc bine, văd că sunt la fel ca frumusețe și că nu se deosebesc decât numai la fecioriile lor. Dar eu tot știu o cale care numai ea poate să limpezească beleaua.

Ei spuseră:

– Arată-ne-o degrabă!

El răspunse:

– Mai întâi lăsați-mă să cânt ceva întru cinstirea acestor tineri care mă tulbură până peste poate!

Maimuna spuse:

– Nu e vreme deloc! Doar dacă vrei să ne spui câteva stihuri despre flăcăul acesta frumos!

Și Kașkaș spuse:

– Poate că are să fie oleacă mai aparte!

Ea spuse:

– Ci cântă, da numai să fie stihuite bine și scurte!

---

[1] La M. A. Salie:

Și meridul Kașkaș se uită la ei și se minună de frumusețea lor și, alungindu-și privirile spre flăcău și spre copilă, se întoarse către Maimuna și prociti stihurile acestea:

Pe cei ce se iubesc iubește-i, și las' să geamă hulitorii,
Că hula lor nimic nu poate când dragostea și-arată zorii.
Și n-a ivit Allah pe lume priveliște mai minunată
Decât într-un crivat, alături, iubindu-se-un flăcău și-o fată;
Învăluiți de-al frumuseții și-al tinereților poclad,
Își fac din mâinile lor perne și dorm în somn îmbrățișat.
Când inimile îndrăgite își lasă dorul să le lege,
Zavistnicii-n zadar defaimă, și bat zadarnic fierul rece.
Din ei de ți-e prieten unul, e un prieten strălucit!
Cu el trăiește laolaltă și ai să fii un fericit.
Cât despre cei care defaimă iubirea și pe-ndrăgostiți,
Poți oare zvidui vreodată pe niște inși beteșugiți?
O, Doamne-al meu Preamilostive, dă-mi fruptul marii bucurii
De a mă desfăta alături de nurii lor măcar o zi!

Atunci Kașkaș cântă stihurile acestea tulburi și încâlcite:

Flăcău frumos, mi-aduci aminte
Că unei singure iubiri
De-i dăruiești ce simți fierbinte,
Stingi vlaga caldelor simțiri,
Ia, inimă a mea, aminte!

Sărutul unei guri-fecioare
E dulce; totuși nu lăsa
Să ruginească ușa; pare
Și gustul sării tot așa,
Pe buze mai puțin ușoare.

Atunci Maimuna spuse:

– Nu vreau să-mi bat capul ca să pricep. Dar spune-ne iute calea de a ști care dintre noi are dreptatea de partea lui!

Și efritul Kașkaș spuse:

– Socoata mea-i că nu este decât numai o cale de folosit, aceea de a-i trezi unul după altul, pe când noi trei avem să stăm nevăzuți; și aveți să vă învoiți că acela dintre cei doi care va dovedi o dragoste mai arzătoare față de celălalt și va vădi mai multă patimă în semnele și în purtarea lui, va fi, negreșit, cel mai puțin dăruit cu frumusețe, întrucât se mărturisește înrobit de farmecele celuilalt!

La vorbele acestea ale efritului Kașkaș...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a o sută optzeci și treia noapte

Spuse:

La vorbele acestea ale efritului Kașkaș, Maimuna strigă:

– O, minunat gând!

Iar Dahnaș grăi la fel:

– Este întru totul prea bine!

Și se și preschimbă iarăși în purice, dar de data aceasta spre a se duce să-l piște la gât pe frumosul Kamaralzaman.

La pișcătura aceea, care fu amarnic de tare, Kamaralzaman sări din somn și își duse iute mâna la locul pișcat; dar firește că nu putu să prindă nimic, întrucât agerul Dahnaș, care astfel se și răzbunase oleacă, pe pielea flăcăului, de toate ciudele câte i le făcuse Maimuna și pe care le îndurase fără crâcnire, își și luă pe dată iarăși înfățișarea de efrit nevăzut, ca să fie de față la ceea ce avea să se petreacă.

Or, ceea ce se petrecu chiar că fu vrednic de luat aminte întru totul.

Într-adevăr, Kamaralzaman, încă somnoros, lăsă să-i cadă îndărăt mâna care nu găsise puricele, și mâna i se brodi să cadă taman pe coapsa goală a copilei. La atingerea aceea, flăcăul căscă ochii, dar se grăbi să-i închidă la loc de uluială și de tulburare. Și simți alături acel trup mai gingaș ca untul și acea răsuflare mai vrăjitoare ca mireasma de musc. Încât nedumerirea lui fu până peste poate, da nu păgubită de plăcere, iar el până la urmă își săltă capul și începu să măsoare din ochi frumusețea de neasemuit a acelei necunoscute care dormea lângă el.

Așa că se sprijini în cot pe perne și, uitându-și într-o clipită neaza pe care până atunci o simțise față de femei, începu cu ochi fermecați să deamănunțească desăvârșirea copilei. O asemui în sufletul său dintru-ntâi cu o cetățuie străjuită de o boltă, pe urmă cu un mărgăritar, pe urmă cu un trandafir[1]; că nu dovedi de întâia dată să

[1] La M. A. Salie:
...precum a spus despre ea poetul:
Făptura ei fără de seamăn patru minuni în sine strânge
Cu care inima-mi sfâșie și îmi aprinde foc în sânge:
Lumina frunții, noaptea neagră din păru-i revărsat și moale,
Bujorii din obraji și blândul surâs din colțul gurii sale.
Și iacătă și spusele altuia:
Strălucitoare-i precum luna, și-i ca o salcie mlădie!

facă asemuirea cea mai potrivită, dat fiind că totdeauna se lepădase de ispita de a se uita la femei și era tare neștiutor în ce privește înfățișările și nurii lor. Dar nu zăbovi a băga de seamă că asemuirea cea din urmă era cea mai dreaptă, pe când cea de dinainte-i era cea mai adevărată; cât despre cea dintâi, aceea chiar că îl făcu să zâmbească.

Așadar Kamaralzaman se aplecă asupra trandafirului și simți că odorul lui era desfătător, încât îl adulmecă din plin. Or, treaba îi fu atâta de plăcută, încât își zise: „Dacă l-aș atinge, ce-ar fi?" Și își preumblă degetele pe toate marginile mărgăritarului și se încredință că pipăiala aceea îi punea pojar în trup și stârnea în el niște frământări și niște zbateri prin *cutare* și *cutare* parte a făpturii lui; până acolo, încât se simți ispitit amarnic să dea frâu slobod acelei porniri firești și atâta de nestăvilite. Și strigă:

– Totul se petrece după vrerea lui Allah!

Și se răsuci a treabă.

O luă dară pe copilă, cugetând așa: „E tare de mirare că e fără de pantalonași pe ea" și o suci și o răsuci și o pipăi; apoi o mângâie pe pântecel și zise: „E o minune de gingășie!" După care îl ispitiră sânii, și îi luă, și simți, când își umplu amândouă palmele cu ei, un fior atâta de pojarnic, încât îl făcu să strige: „Pe Allah! trebuie numaidecât s-o trezesc, ca să facem treaba cum se cuvine! Dar oare cum de nu s-o fi trezit de atâta vreme de când o tot pipăi?"

Or, ceea ce o ținea pe copilă să nu se trezească era vrerea lui Dahnaș efritul, care o scufundase în somnul acela atâta de greu spre a înlesni fapta lui Kamaralzaman.

Așadar Kamaralzaman își lipi buzele de buzele domniței Budur și sorbi o sărutare lungă; și, cum ea nu se deștepta, mai sorbi una, pe urmă încă una, fără ca ea

Privirile-i ca de gazelă-s! Suflarea-i musc ce-abia adie!
Și-mi pare că aleanul însuși de inima-mi s-a-ndrăgostit,
Încât când nu-l mai simt mă doare și-l vreau în mine, înzecit!

să arate nici cea mai mică simțire. Atunci începu să-i vorbească, spunând:

– O, inima mea! o, ochi al meu! o, suflete al meu! Trezește-te! Sunt eu, Kamaralzaman!

Și copila nu făcu nicio mișcare.

Atunci Kamaralzaman, văzând zădărnicia chemării lui, își zise: „Pe Allah! nu mai pot să aștept! trebuie să-i dau de hac și alta nu! Să încerc să văd de n-oi izbuti pe când doarme!" Și se așternu peste ea.

Iac-așa! Iar Maimuna și Dahnaș și Kașkaș se uitau. Iar Maimuna începuse să se îngrijoreze și se și pregătea, dacă se făptuia ceva, să socoată că faptul nu însemna nimic.

Așadar Kamaralzaman se așternu peste copila care dormea pe spate...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă cum era, tăcu.

Dar în cea de a o sută optzeci și patra noapte

Spuse:

Așadar Kamaralzaman se așternu peste copila care dormea pe spate și care nu avea ca veșmânt decât numai pletele ei răsfirate, și o înlănțui cu brațele și dete să facă cea dintâi încercare la ceea ce avea să facă, dar deodată tresări și o lăsă din brațe și scutură din cap și gândi: „De bună seamă că sultanul părintele meu a pus să fie adusă în pat fata aceasta, ca să afle urmarea atingerii mele cu femeile; iar acuma pesemne că se află dincolo de peretele acela, cu ochiul la vreo gaură, privind să vadă dacă a izbutit, iar mâine are să intre la mine și are să-mi spună: «Kamaralzaman, ziceai că ți-e silă de însurătoare și de femei! Ce ai făcut azi-noapte cu copila aceea? A, Kamaralzaman, îți place să te dezmățezi în taină, da

nu vrei să te însori, măcar că știi câtă bucurie aș avea să-mi văd spița întemeiată și scaunul de domnie trecut urmașilor mei!» Iar eu atunci aș fi socotit un viclean și un mincinos! Așa, încât este mai bine să mă stăpânesc în noaptea aceasta, în ciuda poftei care mă mistuie, și să aștept până mâine; și atunci am s-o cer de soție de la tatăl meu pe copila asta frumoasă. Și astfel tatăl meu are să fie mulțumit, iar eu voi putea, după pofta inimii, să mă folosesc de trupu-i binecuvântat."

Și numaidecât, spre marea bucurie a Maimunei, care începuse să aibă amarnice îngrijorări, și spre ciuda nemăsurată a lui Dahnaș care, dimpotrivă, gândise că flăcăul are să săvârșească fapta și se și pornise dintru-ntâi să țopăie de bucurie, Kamaralzaman se mai aplecă o dată peste Sett Budur și, după ce o sărută pe buze, îi scoase de pe degetul cel mic un ineluș împodobit cu olmaz frumos[1], și și-l petrecu sieși pe degetul cel mic, ca să arate limpede că de aci înainte o socotea pe copilă ca soție a lui; pe urmă, după ce îi petrecu fetei pe deget inelul lui, se întoarse cu spatele la ea, măcar că plin de o părere de rău până peste poate, și nu zăbovi a adormi la loc.

La priveliștea aceea, Maimuna se înveseli toată, iar Dahnaș rămase tare mofluz; și nu zăbovi a-i spune Maimunei:

– Asta nu e decât jumătate din dovadă. Acuma vine rândul tău!

Atunci Maimuna se preschimbă pe dată în purice și sări pe coapsa domniței Budur, și de acolo urcă până la buricul ei, pe urmă făcu cale întoarsă ca de vreo patru lățimi de deget și se opri drept pe vârful muncelului care

[1] La M. A. Salie:

...și pe care erau învârstate de jur-împrejur stihurile acestea:

Nu, n-am să-mi uit făgăduiala dată,
Cât de departe am să fiu vreodată!
Fii bun cu mine, doamne, și te-ndură!
Și te sărut, stăpâne-al meu, pe gură!
Și pe Allah mă jur 'naintea ta:
Chiar dacă pleci, eu nu mai pot pleca!

străjuiește valea trandafirilor, și acolo, dintr-o singură pișcătură, în care își puse toată ciuda și mânia, o făcu să sară de usturime pe copila care deschise ochii și se ridică repede în șezut ducându-și amândouă mâinile dinainte! Dar numaidecât scoase un țipăt de spaimă și de uluire, când îl zări lângă ea pe flăcăul culcat pe o parte. Dar, de la cea dintâi privire pe care i-o aruncă, nu zăbovi a trece de la spaimă la minunare, de la minunare la bucurie, și de la bucurie la o revărsare de vrajă care ajunse repede la pierderea minților.

Într-adevăr, în spaima dintâi, gândise în cugetul său: „Nenorocită de Budur, te-ai umplut de ocară pentru totdeauna! Ia uite în patul tău un tânăr străin pe care nu l-ai mai văzut niciodată! Ce cutezanță pe el! Ah, am să strig la hadâmbi să dea fuga și să-l arunce de la înălțimea ferestrelor în apele râului! Ci, o, Budur, cine știe dacă acesta nu o fi cumva chiar soțul tău, pe care părintele tău ți l-o fi ales? Ia uită-te la el mai întâi, o, Budur, până a nu te sluji de prăpăd!“

Și atunci Budur întoarse o aruncătură de ochi spre flăcău, și, din cercetarea aceea iute, rămase năucă de frumusețea lui și strigă: „Ah! inima mea! frumos mai e!“ Și pe clipă pe dată fu atâta de înrobită cu totul, încât se aplecă peste gura aceea zâmbitoare prin somn și o pecetlui cu un sărut între buze strigând: „Ce bine e! Pe Allah! pe acesta, da, îl vreau de soț! Pentru ce a zăbovit oare tata atâta vreme să mi-l aducă?“ Pe urmă, tremurând, luă mâna flăcăului și o ținu în mâinile ei, și îi vorbi tare drăgălaș spre a-l trezi, spunându-i:

– O, dragule drag, o, lumină a ochilor mei, o, sufletul meu, scoală-te! scoală-te! Hai și mă sărută, hai! iubitule, hai! pe viața mea! trezește-te!

Dar întrucât Kamaralzaman, ca urmare a vrăjii aruncate asupra lui de către răzbunătoarea Maimuna, nu făcea nicio mișcare în semn de trezire, preafrumoasa Budur își închipui că ea era vinovată și că nu punea destulă râvnă

în chemarea ei. Încât, fără a-i mai păsa dacă era privită de cineva ori ba, desfăcu cămașa de mătase pe care se grăbise să și-o arunce pe ea la cea dintâi mișcare, și se lipi toată de flăcău, și îl cuprinse cu brațele, și își lipi armurii de armurii lui, și, cu patimă, îi spuse la ureche:

– Hai! ia-mă toată! ia uite ce supusă și ce gingașă sunt! Iacătă narcisele sânilor mei și straturile pântecului meu care-i tare dulce, uită-te! Ia uite buricuțul meu căruia îi place alintarea cea moale, hai bucură-te de el! Pe urmă ai să guști pârga poamelor care sunt în mine! Noaptea nu are să fie îndeajuns de lungă pentru zbengurile noastre! Și până dimineața avem să ne dedulcim....

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă cum era, tăcu.

Dar în cea de a o sută optzeci și cincea noapte

Spuse:

...și până dimineața avem să ne dedulcim!

Dar cum Kamaralzaman, mai mult ca oricând cufundat în somn, nici gând să-i răspundă, preafrumoasa Budur își închipui o clipită că aceasta nu va fi fiind decât o prefăcătorie din parte-i, ca să-i facă și mai mare mirarea; și, pe jumătate râzând, îi spuse:

– Haide, hai, drăguțule, nu mai face pe hoțul! Pesemne că tatăl meu te-a învățat să te porți așa de urâcios, ca să-mi sfarmi îngâmfarea! Da-i chiar trudă zadarnică! Că frumusețea ta, o, tinere căprior sprinten și fermecător, numai ea a și făcut din mine cea mai supusă dintre roabele iubirii!

Dar cum Kamaralzaman rămânea tot nemișcat, Sett Budur, tot mai împătimită, urmă:

– O, emire al frumuseții, uită-te! Și eu sunt socotită frumoasă: împrejurul meu totul trăiește minunându-se

de farmecele mele reci și senine. Numai tu ai știut să aprinzi dorința în privirea liniștită a domniței Budur! De ce nu te trezești, o, flăcău minunat! De ce nu te trezești! spune! iată-mă! Simt că mor!

Și copila își strecură capul pe sub brațul flăcăului și, alintăcioasă, îl mușlui pe la gât și pe la ureche, da fără de izbândă. Atunci, nemaiputând să îndure pojarul aprins în ea pentru întâia oară, începu să-și furișeze mâna printre picioarele și coapsele flăcăului, și le găsi atâta de dulci și de pline, încât nu putu să-și oprească mâna să nu alunece pe fața lor. Atunci, ca din întâmplare, dete în cale de un lucru atâta de nemaiștiut pentru ea, încât îl măsură cu ochi mari și văzu că, sub mâna ei, își schimba înfățișarea cu fiecare clipită. La început se sperie de-a binelea, și pricepu fără de zăbavă folosința lui aparte: întrucât tocmai precum la femei dorința este cu mult mai aprigă decât la bărbați, tot așa și priceperea lor este nemăsurat mai ageră la a ghici rosturile cele vrăjitoare. Așa că îl îmbrățișă cu amândouă mâinile și, în vreme ce săruta cu înflăcărare buzele flăcăului, se petrecu ceea ce se petrecu!

După care Sett Budur îl acoperi cu sărutări pe drăguțul ei adormit, fără a lăsa niciun locușor pe care să nu-și fi pecetluit buzele. Pe urmă, mai potolită oleacă, îi luă mâinile și i le sărută una câte una în palmă; pe urmă îl ridică, și îl strânse la pieptul ei, și îi cuprinse gâtul cu brațele; și, în îmbrățișarea aceea, trup lângă trup, și cu suflările amestecate, adormiră zâmbind.

Iac-așa! Și, nevăzuți, cei trei efriți nu pierdeau o mișcare! Încât fapta petrecându-se atâta de limpede, Maimuna fu până peste marginile bucuriei, iar Dahnaș nu ridică nicio împotrivire în a se învoi că Budur ajunsese mult mai departe cu dovezile înflăcărării ei și că astfel îl făcea să piardă rămășagul. Și Maimuna, stăpână pe biruință, se dovedi mărinimoasă și îi spuse lui Dahnaș:

– În ceea ce privește rămășagul pe care mi-l datorezi,

te iert, o, afurisitule! Ba chiar am să-ți dau și slobozenia care de aci înainte are să-ți ocrotească liniștea deplină de-a lungul drumurilor tale prin văzduh. Dar să fii cu mare grijă să nu care cumva să-ți faci de cap și să nu mai calci vreodată cuviințele!

După care tânăra efrită se întoarse către Kașkaș și, cu gingășie, îi spuse:

– Kașkaș, îți mulțumesc mult pentru sfatul tău! Drept urmare, te caftănesc căpetenie peste solii mei; și îmi iau sarcina de a-l face pe tatăl meu Domriatt să încuviințeze hotărârea mea!

Pe urmă adăugă:

– Acuma, apucați-vă amândoi și luați-o pe această copilă și duceți-o repede în saraiul părintelui ei Ghaiur, stăpânul de la El-Buhur și El-Kussur! După repeziciunea învățăturilor pe care le-a dovedit sub ochii mei, îi dăruiesc dragostea mea, și de aci încolo am toată încrederea în viitorul ei! Veți vedea că are să împlinească lucruri mari!

Iar cei doi efriți îi răspunseră:

– *Inșallah!*

Apoi...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfioasă.

Dar în cea de a o sută optzeci și șasea noapte

Spuse:

Iar cei doi răspunseră:

– *Inșallah!*

Apoi se apropiară de pat, luară copila pe care și-o aburcară pe umeri, și zburară cu ea spre saraiul sultanului Ghaiur, unde nu zăboviră să ajungă, și o așezară încetișor pe patul ei, după care plecară fiecare în rostul lui.

Cât despre Maimuna, ea se întoarse la puțul ei, după ce așternuse un sărut pe ochii iubitului.

Și iac-așa cu cei trei!

Dar în ceea ce îl privește pe Kamaralzaman, acesta se trezi din somn, dis-de-dimineață, cu mintea încă bântuită de întâmplarea de peste noapte. Și se întoarse la dreapta, și se întoarse la stânga, și de bună seamă că fără să dea de copilă. Atunci își zise: „Am ghicit întocmai că taică-meu a fost cel care a rânduit toate astea, ca să mă încerce și să mă împingă la însurătoare. Așa că bine am făcut că am așteptat, spre a-i cere, ca un fiu cuminte, îngăduința." Pe urmă îl strigă pe robul său, răcnind:

– Hei, pușlamao, scoală-te!

Și robul se sculă dintr-o săritură și dete zor, pe jumătate încă adormit, să-i ducă stăpânului său ibricul și lighenașul. Iar Kamaralzaman luă ibricul și lighenașul și se duse la umblători spre a se ușura; pe urmă își făcu amănunțit spălările cele îndătinate, și se întoarse să-și facă rugăciunea de dimineață, și mâncă oleacă, și citi o surată din *Coran*. Apoi, liniștit și cu o înfățișare nepăsătoare, îl întrebă pe rob:

– Sauab, unde ai dus-o pe fata de azi-noapte?

Robul, nedumerit, se minună:

– Care fată, o, stăpâne al meu Kamaralzaman?

El spuse, asprindu-și glasul:

– Îți cer, pungașule, să-mi răspunzi fără ocolișuri! Unde este copila care și-a petrecut noaptea cu mine, în patul meu?

El răspunse:

– Pe Allah! o, stăpâne al meu, nu am văzut nici fată, nici băiat! Și-apoi nimeni n-a putut să intre aici, întrucât am adormit cu spatele proptit în ușă!

Kamaralzaman se mânie:

– Hadâmb nevolnic, și tu cutezi să mă înfrunți și să-mi faci sânge rău? A, blestematule, te-au pus să mă vicleneşti și să mă minți! Încă o dată îți poruncesc să-mi spui adevărul!

Atunci robul ridică mâinile către cer și strigă:

– Numai unul Allah este mare! o, stăpâne al meu Kamaralzaman, nu pricep nimic din ce mă întrebi!

Atunci Kamaralzaman țipă:

– Vino încoace, afurisitule!

Și, când hadâmbul se apropie, îl înșfăcă de piept, și îl tăbărî pe jos, și îl călcă în picioare cu atâta mânie, încât hadâmbul se răsuflă! Atunci Kamaralzaman îl tumbăci mai departe cu lovituri de picior și cu pumni până ce îl lăsă pe jumătate mort. Și, întrucât hadâmbul scotea niște țipete nelegate, drept orice lămurire Kamaralzaman îi spuse:

– Așteaptă oleacă!

Și alergă să caute funia cea groasă, din păr de capră, care slujea la scosul apei din puț, și îl târî până la gura puțului unde îl coborî și îl scufundă în apă.

Or, era iarnă, iar apa era tare neplăcută și aerul destul de rece. Încât hadâmbul începu să strănute amarnic cerându-și iertăciune. Dar Kamaralzaman îl afundă de mai multe ori, țipând la el de fiecare dată:

– Nu ai să ieși de acolo decât după ce ai să-mi mărturisești tot adevărul! Ori, dacă nu, vei fi înecat!

Atunci hadâmbul gândi: „De bună seamă că va face precum spune!“ Pe urmă strigă:

– O, stăpâne al meu Kamaralzaman, scoate-mă de aici și am să-ți spun tot!

Atunci coconul îl trase afară și îl văzu cum tremura ca o trestie în vânt de frig și, de spaimă, cum clănțănea din dinți; și era într-o stare tare jalnică, șiroind de apă și cu nasul însângerat.

Hadâmbul, care se simțea astfel scăpat de primejdie deocamdată, nu mai pierdu o clipită și îi spuse feciorului sultanului:

– Îngăduie-mi mai întâi să mă duc să-mi schimb hainele și să-mi șterg nasul!

Și Kamaralzaman îi spuse:

– Du-te! Dar să nu zăbovești! Și vino degrabă să-mi povestești!

Și hadâmbul ieși fuga și se duse la sarai să-l caute pe părintele lui Kamaralzaman.

Or, sultanul Șahraman, la ceasul acela, sta de vorbă cu vizirul său cel mare, și tocmai îi spunea:

– O, vizirule, am trăit o noapte rea, atâta de zbuciumată îmi este inima de starea feciorului meu Kamaralzaman. Și tare mi-e teamă să nu fi pățit vreun necaz în turnul acela bătrân și așa de prost întocmit pentru un flăcăiaș atâta de plăpând ca fiul meu!

Dar vizirul îi răspunse:

– Ci fii liniștit! Pe Allah! nu are ce să pățească acolo! E mai bine așa, ca să-și mai domolească semeția și să-și mai înfrâneze trufășia!

Și taman atunci se înfățișă hadâmbul în starea în care se afla, și căzu la picioarele sultanului și strigă:

– O, doamne sultane al nostru! nenorocirea a intrat în casa noastră! Stăpânul meu Kamaralzaman s-a trezit din somn nebun de tot! Și, ca să-ți dau o dovadă a nebuniei lui, iacătă: mi-a făcut *cutare* și *cutare* și mi-a spus *cutare* și *cutare*. Or, eu, pe Allah! nu am văzut să fi intrat la cocon nici vreo fată, nici vreun băiat!

La vorbele acestea, sultanul Șahraman nu mai avu nicio îndoială în ce privește presimțirile lui, și răcni la vizir:

– Blestematule! asta-i numai din vina ta, câine de vizir! Numai tu mi-ai băgat în cap prăpădenia aceea de gând de a-l închide pe copilul meu, pojarul inimii mele! A, plod de cățea, scoală și dă fuga să vezi despre ce e vorba, și întoarce-te pe dată să dai seama!

Numaidecât vizirul cel mare ieși, însoțit de hadâmb, și porni către turn, cerând întruna amănunte pe care robul i le da, tare îngrijorătoare. Încât vizirul nu intră în odaie decât după nenumărate măsuri, ițindu-și mai întâi capul, și numai după aceea tot trupul, da binișor-binișor.

Și care nu-i fu mirarea să-l vadă pe Kamaralzaman întins liniștit pe pat și citind cu luare-aminte din *Coran*!...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfielnic.

Dar în cea de a o sută optzeci și șaptea noapte

Spuse:

...să-l vadă pe Kamaralzaman întins liniștit pe pat și citind cu luare-aminte din *Coran*! Se duse la el și, după salamalecul cel mai temenit, șezu jos, lângă pat, și îi spuse:

– În ce griji ne-a băgat hadâmbul ăsta de păcură! Închipuiește-ți că puiul de lele a venit, buimac și într-o stare de câine jegos, să ne sperie povestindu-ne niște lucruri pe care ar fi necuviincios să le rostesc dinaintea ta! Ne-a tulburat liniștea într-un chip de mă vezi și-acuma cum tremur!

Kamaralzaman spuse:

– Nu a putut să vă tulbure cu adevărat atâta cât m-a tulburat mai adineaori pe mine! Ci, o, vizire al părintelui meu, aș fi tare dornic să știu ce-a putut să vă povestească!

Vizirul răspunse:

– Allah să-ți ocrotească tinerețea! Allah întărească-ți cugetul! Alunge el de la tine faptele cele nechibzuite și ferească-ți limba de vorbe nesărate! Plodul ăsta de scuruit cică te-ai fi smintit deodată, că l-ai fi întrebat despre o copilă care și-ar fi petrecut noaptea cu tine și care apoi ți-ar fi fost luată, și alte asemenea sminteli, și că tu până la urmă l-ai fi tăbăcit în bătaie și că l-ai fi aruncat în puț! O, Kamaralzaman, stăpâne al meu, câtă neobrăzare – nu-i așa – din partea acestui arap împuțit!

La vorbele acestea, Kamaralzaman zâmbi cu subînțeles și îi spuse vizirului:

– Pe Allah! ai isprăvit, moșneag puturos, cu snoava asta, ori poate că vrei și tu să vezi dacă apa din puț poate să slujească de hammam? Ia seama că, dacă nu-mi spui numaidecât ce ați făcut, tu și tata, cu iubita mea, copila cea cu ochii negri și cu obrajii atâta de fragezi și de rumeni, ai să-mi plătești viclenia ta mai scump decât hadâmbul!

Atunci vizirul, cuprins iarăși de o spaimă fără de măsură, se sculă de-a-ndărătelea și spuse:

– Numele lui Allah fie asupra-ți și împrejur! Ya Kamaralzaman, de ce vorbești așa? Dacă ai avut vreun vis, ca urmare a vreunei mistuiri grele, fie-ți milă! grăbește-te de te scutură de el! Ya Kamaralzaman, chiar că astea nu sunt vorbe cu judecată!

La spusele acestea, flăcăul strigă:

– Ca să-ți dovedesc, o, șeic blestemat, că nu cu urechea am văzut-o pe fata aceea, ci cu ochiul ăsta și cu ochiul cestălalt, și că nu cu ochii am pipăit și am mirosit trandafirii trupului ei, ci cu degetele astea și cu nasul ăsta, na colea!

Și îi altoi o lovitură cu capul drept în burtă, de-l lungi pe jos; pe urmă îl înșfăcă de barbă (care era tare lungă) și și-o răsuci pe după mână și, încredințat că așa nu are cum să-i mai scape, tăbărî asupra lui cu lovituri spornice cât îl ținură puterile.

Nenorocitul de vizir, dacă văzu că barba i se duce fir cu fir și că și sufletul e pe cale să-și ia bun-rămas, își zise în sinești: „Acuma se cade să mint! Este singura putință de scăpare din mâinile acestui flăcău smintit!“

Așa că îi spuse:

– O, stăpâne al meu, tare îți cer iertăciune că te-am înșelat. Și vina este a tatălui tău, care chiar mi-a poruncit, sub pedeapsa cu nezăbavnică spânzurare, să nu cumva să-ți dezvăluiesc locul unde a fost dusă fata cu pricina. Dar dacă vei binevoi a mă slobozi, am să dau fuga să-l rog pe sultanul părintele tău să te scoată de aci; și am să-i

împărtășesc dorința ta de a te însura cu fata; ceea ce are să-l bucure până peste marginile bucuriei!

La vorbele acestea, Kamaralzaman îi dete drumul și îi spuse:

– Dacă-i așa, dă fuga degrabă să-l vestești pe tata, și întoarce-te îndată să-mi aduci răspunsul!

Când se simți slobod, vizirul se și repezi afară din odaie, având grijă să încuie de două ori ușa, și alergă, cu sufletul la gură și cu hainele sfâșiate, la sala domnească.

Sultanul Șahraman îl văzu pe vizirul său în starea aceea jalnică și îi spuse:

– Te văd tare fleșcăit și fără turban! Și îmi pari tare betejit! Ai pățit vreun necaz, pe cum se vede!

Vizirul răspunse:

– Ce-am pățit eu este mai puțin amarnic decât ceea ce are feciorul tău, o, Măria Ta!

El întrebă:

– Păi ce are?

El spuse:

– A înnebunit de tot, treaba-i limpede!

La vorbele acestea, sultanul văzu lumina cum se preschimbă în neguri dinaintea chipului său și spuse:

– Scapă-mă Allah! Spune-mi iute de ce fel de nebunie e lovit fiul meu!

Și vizirul răspunse:

– Ascult și mă supun!

Și îi istorisi sultanului amănuntele pățaniei, precum și chipul cu care izbutise să scape din mâinile lui Kamaralzaman.

Atunci sultanul fu cuprins de o mânie mare și strigă:

– O, tu cel mai păgubelnic dintre viziri, știrea ce-mi vestești este prețul capului tău! Pe Allah! dacă chiar aceasta este starea copilului meu, am să pun să fii răstignit în vârful celui mai înalt minaret, ca să te înveți minte să-mi mai dai sfaturi atâta de smintite ca acelea care au

fost pricina dintâi a nenorocirii!

Și o luă la fugă spre turn și, urmat de vizir, intră în odaia lui Kamaralzaman.

Când îl văzu pe părintele său că intră, Kamaralzaman se ridică repede întru cinstirea lui și sări jos din pat și stătu cuviincios în picioare dinainte-i, cu brațele încrucișate, după ce, ca un fiu cuminte, îi sărutase mâna.[1] Iar sultanul, bucuros că îl vedea pe feciorul-său așa de liniștit, îi aruncă drăgăstos brațele pe după gât și îl sărută între ochi, plângând de bucurie.

După care îl pofti să șadă lângă el pe pat, pe urmă se întoarse burzuluit către vizir și îi spuse:

– Vezi bine că ești cel mai de pe urmă dintre cei mai de pe urmă viziri! Cum de ai cutezat tu să vii și să-mi spui că fiul meu Kamaralzaman este așa și pe dincolo, și să-mi bagi spaima în inimă și să-mi faci sufletul bucățele?

Pe urmă adăugă:

– De altminteri, ai să auzi cu chiar urechile tale răspunsurile pline de chibzuință pe care are să mi le dea fiul meu cel drag!

Îl privi atunci părintește pe flăcău și îl întrebă:

– Kamaralzaman, știi tu în ce zi suntem astăzi?

El răspunse:

– Firește! Este sâmbătă!

Sultanul întoarse o privire plină de mânie și de izbândă spre vizirul înmărmurit și îi spuse:

– Auzi bine, așa-i?

Apoi urmă:

– Dar mâine, Kamaralzaman, în ce zi avem să fim? Știi?

---

[1] La M. A. Salie:

Și apoi își ridică privirile spre tatăl său, și lacrimile îi șiroiră din ochi și-i curseră pe obraji, și prociti:

Dacă-am greșit față de tine vreodată, și de-am săvârșit
Nevrednic lucru, în căință curată m-am învăluit.
Se cade-a fi iertat cu milă greșelnicul, când se căiește
Și când smerit își pleacă fruntea și-a asculta făgăduiește!

El răspunse:
– Firește! ...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută optzeci și opta noapte

Spuse:

...Firește! Are să fie duminică, și apoi luni, apoi marți, miercuri, joi și, la sfârșit, vineri, ziua cea sfântă!
Sultanul zise:
– O, copilul meu, o, Kamaralzaman, departe de tine orice piază-rea! Da, ia mai spune-mi, cum se cheamă la arabi luna în care ne aflăm?
El răspunse:
– La arabi se cheamă Zul-Kidà. După ea vine luna Zul-Higè, apoi va veni Muharram, urmată de Safar, de Rabialaual, de Rabialthani, de Giumadialuala, de Giumadialthania, de Radgeab, de Șaban, de Ramadan și, la sfârșit, de Șavval!
Atunci sultanul fu până peste margini de bucuros și, liniștit astfel de starea fiului său, se întoarse către vizir și îl scuipă în ochi și îi spuse:
– Nu mai este alt nebun în afară de tine, hoașcă a nenorociților!
Iar vizirul clătină din cap și vru să răspundă; dar se opri și spuse:
– Să așteptăm oleacă sfârșitul!
Or, sultanul îi spuse apoi fiului său:
– Copilul meu, închipuiește-ți că șeicul ăsta și hadâmbul ăla de păcură au venit să-mi bodogănească vorbele *cutare* și *cutare* pe care le-ai fi spus tu lor despre nu știu ce fată care și-ar fi petrecut noaptea cu tine! Spune-le așadar în față că au mințit!

La vorbele acestea, Kamaralzaman zâmbi cu amar și îi spuse sultanului:

– O, părinte al meu, să știi că chiar nu mai am nici răbdarea cuvenită, nici chef să mai îndur gluma asta care, așa îmi pare, a durat cam prea destul! Fie-ți milă, cruță-mă de canon și nu mai adăuga niciun cuvânt în privința aceasta: întrucât simt că lăuntrurile mi s-au uscat de tot în urma a ceea ce m-ai făcut să îndur până acum! Ci, o, părinte al meu, mai află și că acuma sunt pe deplin hotărât să nu te mai necăjesc, și primesc să mă însor cu acea copilă frumoasă pe care ai binevoit să mi-o trimiți azi-noapte să-mi țină tovărășie în pat. Am găsit-o vrednică de dorit, și numai vederea ei mi-a și înviforat sângele!

La vorbele acestea ale fiului său, sultanul strigă:

– Numele lui Allah fie asupra-ți și împrejuru-ți, o, copilul meu! Ferească-te el de farmece și de sminteală! Ah, fiule, ce vis urât vei fi avut, de vorbești asemenea vorbe! Și ce lucru așa de greu vei fi mâncat aseară, încât mistuirea să fi avut atare urmare nenorocită asupra minții tale! Fie-ți milă, copilul meu, liniștește-te! Niciodată în viața mea nu am să te mai necăjesc! Și afurisite să fie și însurătoarea, și ceasul însurătorii, și toți cei care au să mai pomenească de însurătoare!

Atunci Kamaralzaman îi spuse tatălui său:

– Vorbele tale sunt deasupra capului meu, o, părintele meu! Ci jură-mi mai întâi, pe jurământul cel mare, că nu ai nicio știre despre întâmplarea mea de azi-noapte cu fata cea frumoasă care, precum am să-ți dovedesc, a lăsat asupra mea mai mult decât urma unei fapte împărtășite!

Și sultanul Șahraman strigă:

– Îți jur pe adevărul cel sfânt al numelui lui Allah, Dumnezeul lui Mussa și al lui Ibrahim, carele l-a trimis pe Mahomed printre oameni drept chezășie a hodinii și a mântuirii lor. Amin!

Iar Kamaralzaman spuse și el:
– Amin!
Ci îi spuse tatălui său:
– Acuma ce ai zice dacă ți-aș arăta dovezile despre trecerea copilei prin brațele mele?
Sultanul spuse:
– Ascult!
Și Kamaralzaman urmă:
– Dacă, o, părinte al meu, cineva ți-ar spune: „Noaptea trecută am sărit din somn și am văzut dinaintea mea pe unul gata să se lupte cu mine până la sânge. Eu atunci, măcar că nu voiam să-l străpung, am făcut, fără de voie, o mișcare care a înfipt paloșul meu drept în pântecele gol al aceluia. Iar dis-de-dimineață m-am trezit și am văzut că paloșul meu era într-adevăr pătat de sânge și de spumă!" – ce i-ai zice, o, părinte al meu, aceluia care, după ce ți-ar fi spus asemenea vorbe, ți-ar arăta paloșul însângerat?
Sultanul spuse:
– I-aș spune că numai sângele, fără de leșul potrivnicului, nu este decât o jumătate de dovadă!
Atunci Kamaralzaman spuse:
– O, părinte al meu, și eu, azi-dimineață, la trezire, îmi văzui tot pântecele plin de sânge: ligheanul care se mai află la umblători are să-ți dea dovada. Și, dovadă încă și mai temeinică, iacătă inelul copilei! Pe când al meu a pierit, precum vezi!
La vorbele acestea, sultanul dete fuga la umblători și văzu că într-adevăr ligheanul cu pricina...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar când fu cea de a o sută nouăzeci și una noapte

Spuse:

...sultanul dete fuga la umblători și văzu că într-adevăr ligheanul cu pricina era plin de sânge, și cugetă în sineși: „Acesta-i un semn că fata este de o sănătate minunată și cu sânge de credință și cinstit!" Și mai gândi: „Aci văd mâna vizirului, negreșit!" Pe urmă se întoarse în graba mare la Kamaralzaman, strigând:

– Să vedem inelul acuma!

Și îl luă, îl suci și îl răsuci, apoi i-l înapoie lui Kamaralzaman, spunând:

– Aceasta-i o dovadă care mă tulbură de tot!

Și rămase fără a spune o vorbă răspas de un ceas de vreme. Apoi deodată se repezi asupra vizirului și-i țipă:

– Tu, codoș bătrân, tu ai chitit toată potlogăria asta!

Și vizirul căzu la picioarele sultanului și se jurui pe Cartea cea Sfântă și pe dreapta credință că nu avea niciun amestec în povestea aceea. Iar hadâmbul se jurui și el la fel.

Atunci sultanul, nemaiîncercând să priceapă ceva, îi spuse fiului său:

– Numai Allah are să dezlege taina.[1]

Și Kamaralzaman, tare tulburat, răspunse:

– O, părinte al meu, mă rog ție fierbinte, pune să se facă cercetări ca să mi se aducă îndărăt copila ceea desfătătoare care îmi umple sufletul de tulburare cu amintirea ei! Te juruiesc să ai milă de mine și să mi-o găsești, că altminteri mor!

Sultanul începu să plângă și îi spuse fiului său:

– Ya Kamaralzaman, numai unul Allah e mare și numai el cunoaște necunoscutul! Ci noi nu avem decât să ne întristăm laolaltă, tu din pricina acestei dragoste fără de nădejde, iar eu din pricina mâhnirii tale și de neputința mea de a-i găsi leac!

Pe urmă sultanul, tare deznădăjduit, îl luă pe fiul său

[1] La M. A. Salie, sultanul își întărește spusele cu următoarele versuri:
Nădăjduiesc că poate soarta va-ntoarce frâul vrerii-amare –
Și vor aduce și vreun bine, vai, vremurile viitoare!
Un ajutor de oareunde poate că va schimba talazul,
Că-așa a fost de când e lumea: nu ține pururea necazul!

de mână și îl duse din turn la sarai, unde se închise împreună cu el. Și nu mai vroi să se îngrijească de treburile împărăției sale, ca să stea să plângă cu Kamaralzaman, care căzuse la pat, până peste măsură deznădăjduit de a iubi așa cu tot sufletul său o copilă necunoscută care, după niște dovezi așa de limpezi de iubire, pierise așa de ciudat.[1]

[1] La M. A. Salie, aici narațiunea este mai amplă: „Și Kamaralzaman, întorcându-se către părintele său, rosti următoarele stihuri:

Când dragostea ta-i amăgire doar,
Măcar în somn arată-mi-te iar!
Ci toți îmi spun: «Cum poți s-o vezi în vis,
Când ochiul tău stă pururea deschis?»"

Și Kamaralzaman, după ce îi spuse părintelui său stihurile acestea, începu să plângă, să se jeluiască și să ofteze din adâncul inimii junghiate, și prociti stihurile:

Temeți-vă de ochii săi – puterea lor e vrăjitoare:
Cel săgetat de ei cândva nicio scăpare nu mai are.
În mierea vorbelor ei dulci să nu vă-ncredeți, că vă minte.
Cu focul lor amăgitor îmbată inimă și minte!
Ah, de-ar atinge trandafirii cu mângâiosul ei obraz,
Zavistnici trandafirii-ar plânge cuprinși de ciudă și necaz!
Iar dacă vântu-n zbor ar trece prin preajma ei, s-ar îmbăta
De-amețitoarele miresme pe care le revarsă ea!
Plâng salbele, iar cingătoarea cu geamăt jalnic se îngână,
Când tac brățările-atârnate cu drag la fiecare mână.
Lănțugele de la picioare ar vrea să-i urce sus, cercei –
Și-ntreaga-i taină s-o destaine în ochii mari ai dragostei;
Voi mă huliți că în iubire sunt orb și pier ca-ntr-un prăpăd –
Au la ce bun mi s-au dat ochii dacă nu pot pe ea s-o văd?
Defăimătorilor, zadarnic mă amăgiți fără rușine:
Își pleacă fruntea căpriorul, răpus de dor că ea nu vine!

Iar când își isprăvi de spus stihurile, vizirul grăi către sultan:

„O, sultane al veacurilor și al vremurilor, până când ai să tot șezi așa lângă feciorul tău, departe de oști? S-ar putea să se rocoșească rosturile împărăției, dacă te prea depărtezi de mai-marii domniei tale! Cel înțelept, dacă are mai multe răni pe trup, se cade să se lecuiască mai întâi de rana cea mai primejdioasă; încât, după chibzuința mea, se cade să-l muți pe feciorul tău de aici la saraiul dinspre mare, unde să poți a te sihăstri împreună cu el. Iar în ceea ce privește divanul județelor și al ocârmuirii, să-ți hotărăști două zile din săptămână – joia și lunea – când să poată a veni la tine emirii, vizirii, dvorenii și dregătorii împărăției, precum și ceilalți, oștenii și supușii, care să-ți înfățișeze jalbele lor, iar tu să le împaci pricinile, să judeci, să căftănești și să mazilești, să slobozești și să poprești. Iar în celelalte zile ale săptămânii să stai cu feciorul tău."

Pe urmă sultanul, ca să fie și mai la adăpost de oameni și de treburile saraiului, și ca să nu mai aibă a se îndeletnici decât cu grijile de dat fiului său pe care atâta îl iubea, puse să se zidească în mijlocul mării un sarai care nu era legat cu pământul decât printr-o punte lată de douăzeci de coți, și porunci să fie înzestrat cu cele de trebuință pentru sine și pentru copilul său. Și amândoi locuiau acolo singuri, departe de zarvă și de supărări, spre a nu se mai gândi decât la nenorocirea lor. Și, ca să se mai mângâie cât de cât, Kamaralzaman nu găsea altceva mai bun decât citirea cărților cele frumoase de dragoste, și procitirea stihurilor poeților plini de har, ca acestea, dintr-o mulțime:

Mult-iscusită-nvingătoare
În bătălii cu trandafiri,
Căreia sângele de floare
Cunună-i pune, de porfir,
În pletele strălucitoare –
Supuse-n cale-ți fir cu fir
Grădinile aromitoare
Se-nclină-n calde unduiri
Sub fecioreștile-ți picioare.

Domnița mea fără de pată,
Cu trup vrăjit, cum pe pământ
Un altul nu-i, și care-mbată
Înmiresmând oricare vânt,
Ah, boarea serii dacă-o dată
S-ar strecura pe sub veșmânt
Și te-ar cunoaște, fermecată,
N-ar mai ieși de-aci nicicând.

Atât de zveltă ești, hurie,
Cu frumusețile-ți de foc,
Că salba-ți ar visa să-ți fie
Brâu petrecut peste mijloc;

Și uită-te cum se mânie
Brățările, că n-au noroc
Lănțug de clopoței să fie,
Podoabă gleznelor, în loc.

Și iac-așa în ceea ce îi privește pe Kamaralzaman și pe părintele său, sultanul Șahraman!

Dar în ceea ce o privește pe domnița Budur, iacătă! Când cei doi efriți o puseseră pe patul său din saraiul părintelui ei sultanul Ghaiur, noaptea era aproape de sfârșit. Încât, peste trei ceasuri, se iviră zorii, și Budur se deșteptă. Și încă îi mai zâmbea iubitului ei și se alinta la vremea aceea dulce de trezire pe jumătate, alături de flăcăul pe care îl credea lângă ea. Și cum își întindea moale brațele, până a nu deschide ochii, spre a-l cuprinde pe după gât, nu îmbrățișă decât nimicul. Atunci se trezi de-a binelea și nu îl mai zări pe flăcăul cel frumos pe care îl iubise noaptea. Încât inima i se zvârcoli, iar mințile-i erau să-și ia zborul, și scoase un țipăt mare, care le aduse în fugă pe cele zece muieri rânduite s-o privegheze și, printre ele, și doică-sa. Împresurară patul, speriate, și doica o întrebă cu glas tremurat:

– Ce-ai pățit, o, stăpâna mea?

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a o sută nouăzeci și treia noapte

Spuse:

...cu glas tremurat:

– Ce-ai pățit, o, stăpâna mea?

Budur strigă:

– Mă întrebi de parcă nici habar n-ai avea, o, ghiftuito cu șiretlicuri! Spune-mi iute ce s-a făcut cu tânărul

cel minunat care a dormit azi-noapte în brațele mele și pe care îl iubesc din toate puterile mele!

Doica, rocoșită până peste fire, întinse gâtul ca să priceapă mai bine, și spuse:

– O, domniță, păzească-te Allah de vreo necuviință! Astea nu sunt vorbe cu care să fi fost dedată tu! Rogu-te să fii mai lămurită, și grăbește a ne mărturisi că nu este decât o joacă spre a te veseli!

Budur se ridică pe jumătate din pat, mânioasă, și-i țipă:

– Doică de nenorociri, îți poruncesc să-mi spui numaidecât unde se află flăcăul cel frumos, căruia cu bunăvoie i-am dăruit azi-noapte și trupul, și inima, și fecioria mea!

La vorbele acestea, doica văzu lumea toată cum se stinge de dinaintea ei; începu să se plesnească amarnic peste față și se prăbuși la pământ, dimpreună cu celelalte bătrâne; și toate începură să se vaicăre amarnic:

– Ce dimineață neagră! o, ce năprasnă! o, asta-i pieirea noastră! o, ce catran!

Da maica, tot văicărindu-se, întrebă:

– Ya Sett Budur, pe Allah! vino-ți în minți și contenește cu asemenea spuse nepotrivite cu hanâmia ta!

Dar Budur țipă la ea:

– Nu vrei să taci, babă afurisită, și să-mi spui ce-ați făcut cu iubitul meu, cel cu ochi negri, cu sprâncene arcuite și sumuțite înspre coadă, cel care și-a petrecut noaptea cu mine până dimineața și care are sub buricuț un lucru pe care eu nu îl am?

Când auziră vorbele acestea, doica și cele zece femei își ridicară mâinile spre cer și strigară:

– O, ce belea! O, stăpână a noastră, ferite-ar Allah de sminteală, și de capcanele cele diavolești, și de deochi! Chiar că treci marginile glumei în dimineața asta!

Iar doica, izbindu-se în piept, spuse:

– O, stăpâna mea, Budur! ce vorbe! Allah fie asupra-ți! dacă atare spuse snovoase ar ajunge la urechile

sultanului, ne-ar și zbura sufletele pe dată! Și nicio putere nu ar mai putea să ne scape de mânia lui!

Dar Sett Budur, cu buzele tremurând, țipă:

– Încă o dată te mai întreb dacă vrei să-mi spui, da ori ba, unde se află acuma preafrumosul flăcău de la care încă mai port pe trup urmele!

Și Budur dete să-și desfacă oarecum cămașa.

La priveliștea aceea, toate femeile se aruncară cu fețele la pământ și se văicăriră:

– Ce păcat de tinerețele ei că a înnebunit!

Or, asemenea vorbe o mâniară pe domnița Budur până într-atâta, încât smulse dintr-un cui de pe perete un paloș și se repezi asupra femeilor să le spintece. Ele atunci, speriate, se repeziră afară, îmbrâncindu-se și urlând, și ajunseră, claie peste grămadă și cu chipurile bulbucate, în iatacul sultanului. Și doica atunci, cu lacrimile în ochi, îi povesti sultanului tot ce spusese Sett Budur, și adăugă:

– Ne-ar fi omorât pe toate, ori ne-ar fi betejit, dacă n-am fi luat-o la fugă!

Și sultanul se minună:

– Lucrul este peste poate! Dar ai văzut tu cu ochii tăi dacă chiar a pierdut ceea ce a pierdut?

Doica își ascunse chipul pe după degete și spuse plângând:

– Am văzut! Era plină de sânge!

Atunci sultanul spuse:

– Chiar că este peste poate!

Și măcar că la ceasul acela era desculț și nu avea pe cap decât turbanul de noapte, dete fuga în iatacul domniței Budur.

Și sultanul se uită la fiică-sa aspru și o întrebă:

– Budur, este adevărat, precum spun bătrânele astea nebune, că te-ai fi culcat azi-noapte cu nu știu cine și că încă mai ai pe tine semnele trecerii lui: fapt care te-ar fi făcut să pierzi ceea ce ai pierdut?

Ea răspunse:

– Păi de bună seamă, o, părintele meu, de vreme ce tu însuți ai vroit așa, și-apoi tânărul acela era ales desăvârșit și atâta de frumos încât ard să știu pentru ce mi l-ai luat pe urmă! Iacătă de altminteri inelul său, pe care mi l-a dat, după ce l-a luat pe al meu!

Atunci sultanul, părintele domniței Budur, care dintru-ntâi o socotise pe fiică-sa pe jumătate nebună, îi zise:

– Ba acuma e nebună de tot!

Și o întrebă:

– Budur, vrei să-mi spui, într-un sfârșit, ce vrea să zică această purtare ciudată și așa de nepotrivită cu cinul tău?

Atunci Budur nu mai putu să se înfrâneze și își sfâșie cămașa de jos și până sus și începu să plângă cu suspine, plesnindu-se amarnic peste ochi.

Când văzu așa, sultanul le porunci hadâmbilor și bătrânelor s-o apuce de mâini ca s-o oprească să-și facă vreun rău și, dacă va începe iarăși, s-o lege în lanțuri și să-i petreacă pe după gât o zgardă de fier și s-o lege de zăbrelele de la odaia ei.

Pe urmă, sultanul Ghaiur, de deznădejde, se întoarse în iatacul său, cugetând ce căi să folosească spre a dobândi tămăduirea acelei sminteli de care socotea că a fost zătignită fiică-sa. Că, orișicum, el urma s-o iubească pe Budur tot așa de tare ca și în trecut, și nu putea să-i intre în cap că ar fi nebună pe totdeauna.

Îi strânse așadar la sarai pe toți învățații din împărăția lui, și hakimi, și cititori în stele, și magi, și inși pricepuți la cărțile cele de demult, și făcători de leacuri, și le spuse tuturora:

– Fiica mea Sett Budur se află în *cutare* și *cutare* stare. Acela dintre voi care o va tămădui, are s-o dobândească de soție și are să fie urmașul meu la scaunul de domnie, după moartea mea! Dar acela care va intra la fiica mea și nu va dovedi s-o lecuiască, aceluia i se va tăia capul!

Pe urmă puse să se strige lucrul acesta în toată cetatea și trimise olăcari în toate țările sale spre a crăinici așijderea.

Or, mulți hakimi, și învățați, și astrologi, și magi, și făcători de leacuri se înfățișară; ci se vedea peste un ceas căpățâna lor retezată cum se ivea atârnată deasupra porții de la sarai. Și, în puțină vreme, patruzeci de hakimi și de alți negutători de leacuri se rânduiră frumos de-a lungul intrării la sarai. Atunci ceilalți spuseră:

– Ăsta-i semn rău! Și boala trebuie să fie de nelecuit!

Și nimeni nu mai cuteză să se înfățișeze, ca să nu se primejduiască a-și rupe gâtul. Și iac-așa cu vracii și cu pedeapsa ce li se dobândea în atare împrejurări[1].

Dar cât despre domnița Budur, ea avea un frate de lapte, fiul doică-sii, și pe care îl chema Marzauan. Or, Marzauan, măcar că era musulman drept-credincios și cucernic, cercetase magia și vrăjitoria, cărțile celor de la Ind și ale egiptenilor, semnele talismanice și cetitul în stele; după care, nemaiavând nimica de învățat din cărți, pornise a călători și străbătuse astfel meleagurile cele mai pierdute și îi ascultase pe inșii cei mai pricepuți

[1] La M. A. Salie:

Și pe urmă Sitt Budur, când tulburarea și patima-i sporiră, iar dragostea și nebunia o aduseră la capătul puterilor, începu să verse lacrimi și rosti aceste stihuri:

Iubitule, o, luna mea cea crudă!
Gândind la tine, noaptea mea-i doar trudă!
Și zac de dor, și-n pieptul meu se zbat
Pojaruri cum nu ard în niciun iad.
Mă mistuie a patimii orândă,
Și ochiul ei de foc îmi stă osândă.

Pe urmă oftă și iarăși prociti:

Mă plec cu-nchinăciune spre cel mult îndrăgit,
Saraiul lui râvnescu-l cu ochiul chinuit!
Închinăciune ție – și nu de bun-rămas –
Ci ca o bucurie de fiecare ceas!
Mi-e tare dor de tine, de cerul țării tale
Ci iată-mă-s departe și mă topesc de jale.

Și, când isprăvi de spus stihurile acestea, Sitt Budur se porni pe plânsete până ce i se topiră ochii și i se îngălbeniră obrajii, și așa își petrecu trei ani.

la științele cele de taină; și așa dobândise toate cunoștințele omenești. Și atunci luase drumul îndărăt către țara lui, unde ajunsese bine sănătos.

Or, cel dintâi lucru pe care îl văzu Marzauan, când intră în cetate, fură cele patruzeci de capete tăiate ale doctorilor, atârnate deasupra porții de la sarai; și, la întrebarea lui, trecătorii îi istorisiră toată povestea, precum și nepriceperea vădită a doctorilor căsăpiți pe drept...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a o sută nouăzeci și patra noapte

Spuse:

...nepriceperea vădită a doctorilor căsăpiți pe drept. Atunci Marzauan se duse acasă la maică-sa și, după bucuriile bun-venitului, îi ceru amănunte despre întâmplarea cu pricina; iar maică-sa îi adeveri ceea ce aflase; lucru care îl mâhni tare pe Marzauan, dat fiind că el fusese crescut laolaltă cu Budur și că o iubea cu o dragoste mai mare decât aceea pe care o simt de obicei frații pentru surorile lor. Cugetă așadar vreme de un ceas; după care săltă capul și o întrebă pe maică-sa:

– Ai putea să mă ajuți să intru tainic la ea, ca să mă încerc de n-aș putea să dibăcesc pricina răului ei, și să văd dacă are vreun leac ori ba?

Și maică-sa îi spuse:

– E greu, o, Marzauan. Da, oricum, întrucât așa dorești, grăbește de te străvestește în haine de femeie și haide după mine.

Și Marzauan se găti pe dată și, străvestit în femeie, o urmă pe maică-sa la sarai.

Când ajunseră la ușa iatacului, hadâmbul rânduit de pază vru să oprească intrarea aceleia dintre cele două

pe care nu o cunoștea; dar bătrâna îi strecură un bacșiș frumos în mână și îi spuse:

– O, căpetenie a saraiului, domnița Budur, care este așa de bolnavă, mi-a mărturisit dorul ei de a o mai vedea pe fiica mea de colea și care îi este soră de lapte! Așa că lasă-ne să trecem, o, taică al bunei cuviințe!

Și hadâmbul, tot atâta de măgulit de vorbele acestea pe cât era de mulțumit de bacșiș, răspunse:

– Intrați repede, da să nu zăboviți!

Și intrară amândoi.

Când ajunse de față cu domnița, Marzauan își ridică vălul care îi acoperea chipul, șezu jos și scoase de sub haină un astrolab, niște cărți vrăjitorești și o lumânare, și se pregăti să întocmească mai întâi horoscopul domniței Budur, până a o iscodi în alt fel, când deodată copila se aruncă la pieptul lui și îl sărută cu drag, întrucât îl cunoscuse numaidecât. Pe urmă fata îi spuse:

– Ce, Marzauan, fratele meu, și tu mă crezi nebună, ca toți ceilalți? Ah, schimbă-ți gândul, Marzauan! Tu nu știi ce spune poetul? Ascultă-i vorbele și cugetă apoi la tâlcul lor:

„A-nnebunit! șoptesc cu milă unii;
Păcat de tinerețea ei pierdută!“
Eu le răspund: „Sunt fericiți nebunii,
Căci viața lor oricum e mai plăcută
Decât a gloatei proaste și mișele
Ce-și bate joc de cei ce nu-s ca ea!“
Și le-aș mai spune: „Leac smintelii mele
E doar iubitul meu, să-l știu colea!“

Când auzi stihurile, Marzauan pricepu numaidecât că Sett Budur era îndrăgostită, atât, și că numai asta era boala ei. Și îi spuse:

– Omul iscusit nu are trebuință decât de un semn ca să priceapă. Grăbește a-mi istorisi povestea ta și, de-o vrea Allah, am să-ți fiu izvorul de mângâiere și mijlocitorul mântuirii!

Atunci Budur îi istorisi pe de rost toată întâmplarea, care nu ar câștiga nimic dacă am mai spune-o și noi încă o dată. Și izbucni în lacrimi, zicând:

– Iacătă triștea mea cea amară, o, Marzauan; și nu mai trăiesc decât cu plânsete, și noapte și zi, și de-abia dacă numai stihurile de dragoste pe care mi le procitesc ajung să mai verse oleacă de răcoare pe arsura dinlăuntrul meu[1]!

La vorbele acestea, Marzauan își plecă fruntea ca să cugete și se cufundă vreme de un ceas în gândurile sale. După care săltă capul și îi spuse deznădăjduitei de Budur:

– Pe Allah! văd limpede că povestea ta este întru totului tot adevărată; dar fapta chiar că îmi este tare anevoie s-o pricep. Ci trag nădejde să-ți tămăduiesc inima aducându-ți împlinirea pe care o râvnești. Numai că, pe Allah! fă în așa fel ca răbdarea să-ți fie de sprijin până ce mă întorc. Și să fii bine încredințată că ziua în care am să mă aflu iarăși lângă tine are să fie aceea în care ți-l voi aduce pe iubitul tău de mână!

Și, cu vorbele acestea, Marzauan ieși de ispravă de la domniță, sora lui de lapte[2] și, chiar în ziua aceea, părăsi

[1] La M. A. Salie:
Și o podidiră lacrimile și prociti stihurile acestea:

Mai pot trăi eu făr-acel gazel,
Când inima-mi pășune-i pentru el,
Și-ndrăgostitu-mi sânge nu e-n stare
Nimic, când chinul sângeră și doare?
Cu ochii-l văd, cu gândul lui gândesc,
Și una sunt cu el, și-l întregesc.
Săgețile din ochii lui se-nfig
În inima mea, și eu pier, și-l strig!
Oare voi mai avea pe lume parte
Să-l văd, măcar o dată, pân' la moarte?
Zadarnic taina-mi zăvorăsc, căci dorul
Mi-l vede-n lacrimă iscoditorul,
În mine-l simt – da el departe-i tare;
Doar gândul mi-l apropie prin zare.

[2] La M. A. Salie:
...iar Sitt Budur rosti aceste stihuri:

cetatea sultanului Ghaiur.

Odată dincolo de ziduri, Marzauan purcese a drumeți vreme de o lună întreagă, din cetate în cetate și din ostrov în ostrov, și pretutindeni nu-i auzea pe oameni vorbind, drept toată jitania de taifas, decât despre povestea ciudată a domniței Budur. Dar la capătul acelei luni de drumețit, Marzauan ajunse într-o cetate mare așezată pe țărmul mării, și care se chema Tarab, și nu mai auzi pe nimeni vorbind despre Sett Budur; ci dimpotrivă, nu mai era vorba decât despre un cocon, fiul sultanului de pe acele meleaguri, și pe care îl chema Kamaralzaman. Și Marzauan ceru să i se istorisească amănuntele acelei povești și le găsi atâta de asemenea întru totul cu cele ce le știa în privința domniței Budur, încât iscodi numaidecât în ce loc anume se află fiul acela de sultan. I se spuse că locul se află tare departe și că două drumuri duc într-acolo, unul pe uscat, iar celălalt pe mare; pe drumul de uscat se cer șase luni ca să ajungi în țara aceea a Khaledanului în care se află Kamaralzaman; iar pe drumul mării se cere numai o lună. Atunci Marzauan, fără a mai sta pe gânduri, luă drumul mării, pe o naie care tocmai pleca spre acele ostroave din țara Khaledanului.

Corabia cu care plecă Marzauan avu un vânt prielnic, cât ținu trecerea mării; dar taman în ziua când ajungea în fața cetății de scaun a împărăției, o furtună năprasnică umflă valurile mării și săltă în văzduh corabia, care se dete peste cap și se sparse fără de scăpare într-un colț de stâncă. Dar Marzauan, printre alte haruri, știa și să înoate desăvârșit; încât, dintre toți călătorii, numai el fu în stare să scape cu zile, agățându-se de catargul cel mare care căzuse în ape. Iar puterea curgerii valurilor îl

---

Năluca ta umblă prin gândul meu mereu,
Măcar că drumul este lung și greu.
Doar gândul mi te-aduce îndărăt
Dar cum să vezi cele ce nu se văd?
Lumină-a ochilor, mei, stai cu mine
Dacă te duci, mă lași fără lumine!

duse chiar către limba de pământ unde era zidit saraiul în care locuia Kamaralzaman cu tată-său.

Or, vru soarta ca la ceasul acela vizirul cel mare, care venise să dea seamă sultanului despre treburile împărăției, să privească pe fereastra ce da către mare; și, când îl văzu pe tânăr plutind așa, le porunci robilor să dea fuga să-l ajute și să-l aducă la el, după ce firește îi vor da alte haine să se schimbe și un pahar cu sorbet să bea ca să-și potolească mințile.

Încât, nu peste mult, Marzauan intră în sala în care se afla vizirul. Și, cum era bine făcut și zarif la înfățișare, îi plăcu numaidecât vizirului, care începu să-l întrebe și care se dumiri pe dată despre câte lucruri știa și despre deșteptăciunea lui. Încât își zise în sineși: „Negreșit că trebuie să se priceapă și la leacuri!“

Și îl întrebă:

– Allah te-a călăuzit încoace ca să tămăduiești un bolnav mult iubit de tatăl său...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a o sută nouăzeci și șasea noapte

Spuse:

...un bolnav mult iubit de tatăl său și care este pentru noi toți pricină de mâhnire necurmată!

Și Marzauan îl întrebă:

– Despre ce bolnav vorbești?

El răspunse:

– Despre beizadeaua Kamaralzaman, coconul sultanului nostru Șahraman, care sălășluiește chiar aici.

La vorbele acestea, Marzauan își zise;

– Soarta mă slujește până peste nădejdile mele!

Apoi îl întrebă pe vizir:

– Și care este boala de care suferă fiul sultanului?

Vizirul spuse:

– Din partea mea, eu sunt încredințat că nu e alta decât nebunia. Ci taică-său a cășunat că e numai deochiul ori ceva cam pe-aci, și nu e prea departe de a da crezare poveștii aiurea pe care i-a istorisit-o fiu-său!

Și vizirul îi istorisi lui Marzauan toată întâmplarea, de la începuturile ei.

Când auzi povestea, Marzauan fu bucuros până peste poate, întrucât nu avea nicio îndoială că beizadeaua Kamaralzaman nu ar fi chiar flăcăul care își petrecuse noaptea de pomină cu Sett Budur, și care îi lăsase iubitei lui o amintire așa de vie. Dar se feri cu grijă să se dea pe față dinaintea vizirului, și îi spuse doar atât:

– Sunt încredințat că, dacă l-aș vedea pe tânăr, aș putea să judec mai bine ce leac i s-ar cuveni, și cu care l-aș vindeca, dacă-o vrea Allah!

Și vizirul, fără a mai zăbovi, îl duse la Kamaralzaman.

Or, cel dintâi lucru care îl tulbură pe Marzauan, când se uită la beizadea, fu asemănarea lui nemaipomenită cu Sett Budur. Și rămase atâta de năucit, încât nu se putu ține să nu îngaime:

– Ya Allah! Binecuvântat să fie acela carele a zămislit niște frumuseți atâta de asemenea, dăruindu-le cu haruri așijderea și cu desăvârșiri așijderea!

Când auzi vorbele acestea, Kamaralzaman, care zăcea întins pe pat, tare toropit și cu ochii pe jumătate închiși, deschise ochii de-a binelea și ciuli urechea. Dar Marzauan, care și luase aminte la acea mișcare a flăcăului, însăilă următoarele stihuri, prin care să-i dea de înțeles, într-un chip învăluit, ceea ce sultanul Șahraman și vizirul cel mare nu trebuiau să priceapă:

Încerc să cânt o frumusețe-aleasă,
Pricin-a unui dor ce m-a răpus
Și amintirea care mă apasă
A celei care-a fost și-apoi s-a dus.

Mi-au spus: „O, tu, rănit de-o rea săgeată,
A dragostei, ridică-te-acum iar!
Lăuta veseliei te așteaptă
Și plinul desfătărilor pahar!“

Eu le răspund: „Ce fel de bucurie
Mai pot să gust, de vreme ce iubesc?
Oare mai poate fi vreo bucurie
Ca dragostea de care pătimesc?

Iubita mea atâta mi-e de dragă
Că blestem și cămașa de pe ea
Când îi atinge șoldul câte-oleacă
Și trupul care-i însăși viața mea!

Atâta mi-e de dragă-ncât paharul
Din care bea cu chipul luminat
Îl blestem că se bucură de harul
Sărutului pe care l-a furat.

Nu mă învinuiți că port în mine
Atâtea flăcări și-o iubesc atât!
De doru-i sufăr chinuri și rușine,
De dragul ei mi-e chipul mohorât.

De-ați ști-o, ah! E mai ispititoare
Decât Iosif lui Faraon cândva,
Ca psaltul David lui Saul! Fecioara
Maria n-a fost blândă cum e ea!

Iar eu sunt trist ca Iacob cel departe
De fiul său, ca Iona-nchis în chit;
Ca Iov, sărac și ros de bube sparte;
Sau ca Adam de înger izgonit!

În boala grea de care gem și zac,
Numai iubita-mi poate-aduce leac[1]*!“*

---

[1] La M. A. Salie, această casidă sună oarecum altfel:
Te văd că ești tulburat și că gemi de dorul greu,

Când auzi stihurile acestea, Kamaralzaman simți o răcoreală mare cum intră în el și cum îi potolește sufletul, și îi făcu semn părintelui său să-l poftească pe tânăr să-i vină aproape și să-l lase singur cu el.

Și că frumusețile-i vrei să le slăvești mereu.
Oare de iubire zaci, ori săgeți te săgetară?
Suferințe-atâtea dă rana de săgeată doară!
Dă-mi să beau nebunul vin, și-apoi cântul să-ți ascult
De Tanum și ar-Rebab și Suleima de demult.
Soare-al vițelor de vie, fundul cănii-i steaua ta
Răsăritu-i mâna-ți tare, iar apusu-i buza mea!
Îi tem până și cămașa când pe șoldu-i se răsfrânge
Și-n alinturi de mătase trupul mlădios i-l strânge.
Și pocalu-l tem, cel care numai ca să-mi facă-n ciudă,
Dezmierdat de răsuflarea-i, buza dulce i-o sărută.
Nu din vreun tăiș de armă nemiloasa moarte-mi vine,
Ci privirea-i ucigașă și-a înfipt săgeata-n mine.
După-o despărțire, iat-o, ea-i cu degete vopsite,
Parcă-n sânge de smeoaică i-ar fi fost sulemenite!
Și îi spun: „Când sunt departe, tu te dai cu suliman!
E nebun cel ce iubește! Dragostea e laț viclean!"
Și-mi răspunde (și în suflet jar nestins, de bucurie,
Pune spusa ei aprinsă de-a iubirii mărturie):
„Ah, pe viața ta mă jurui, nu sunt cu hennea vopsite!
Nici minciună, nici trădare nu-s în pieptul meu, iubite!
Când ne-am despărțit, vai, palma, degetele, mâna-mi toată
Parcă le-ai fi smuls din mine, și-am pornit să plâng deodată
Nu cu lacrimi, ci cu sânge, iar când mi le-am șters, așa
Mi-au rămas, și iată-mi mâna parcă-i dată cu hennea!"
Dragostea-mi s-o plâng atunci, dacă aș fi fost în stare,
Sufletu-mi s-ar fi topit de căințele amare.
Ci tot ea zbucni în plânset, și plânsei și eu apoi –
„Tu ai plâns întâi – îi spun – ești întâia dintre noi!"
Pentru dragostea ce-i port să nu mă certați. Vă jur,
Doar iubirea m-a răpus, chinurile ei le-ndur!
După chipu-i plâng pierit, învăscutu-n frumuseți,
Nici la perși, nici la arabi nu-i un altul mai de preț.
Înțeleaptă-i ca Lucman, ca Iusuf e de frumoasă,
Cântăreață ca David, și ca Mariam duioasă.
Ci ca Iacov eu suspin, ca Iunus sunt chinuit,
Doborât ca Iov, pustiu ca Adam cel izgonit.*
Dar pe ea n-o osândiți! De-am să mor, atâta doar
S-o-ntrebați: – Cum de-ai putut să-i faci sângele pojar?

(*Lucman este un fel de Esop legendar al arabilor; Iusuf este Iosif cel frumos din *Biblie*; David, Mariam – Fecioara Maria –, Iacov, Iunus – Iona, Iov și Adam sunt cunoscutele personaje din *Biblie*.)

Iar sultanul, nemaiputând de bucurie că îl vedea pe fiul său luând aminte la ceva, grăbi să-l poftească pe Marzauan să șadă alături de Kamaralzaman și ieși din sală, după ce îi făcu vizirului cu ochiul spre a-i spune să vină după el.

Atunci Marzauan se aplecă la urechea beizadelei și îi spuse:

– Allah m-a călăuzit până aici ca să slujesc de mijlocitor între tine și aceea pe care o iubești. Și, ca să-ți dau dovada, iacătă!

Și îi dete asemenea amănunte lui Kamaralzaman despre noaptea petrecută cu copila, încât nu se mai putea ridica nicio îndoială[1].

Și adăugă:

– Iar fata se cheamă Budur și este copila sultanului Ghaiur, stăpân peste El-Buhur și El-Kussur. Și este sora mea de lapte!

La vorbele acestea, Kamaralzaman fu atâta de ușurat de lâncezeala lui, încât simți cum puterile îi reînvie sufletul; și se ridică din pat și îl luă pe Marzauan de braț și îi spuse:

– Plec cu tine numaidecât spre țara sultanului Ghaiur!

Ci Marzauan îi spuse:

– E cam departe și ți se cere mai întâi să-ți capeți la loc puterile pe deplin! Pe urmă avem să plecăm împreună într-acolo, și tu însuți o vei vindeca pe Sett Budur!

[1] La M. A. Salie:

Și pe urmă îi istorisi de la început până la sfârșit toate câte se întâmplaseră cu domnița Budur, și îi dezvălui dragostea ei fără de margini față de el, și îi spuse: „Toate câte s-au petrecut cu tine și cu tatăl tău s-au petrecut și cu ea și cu tatăl ei. Neîndoielnic că tu ești iubitul ei, și că ea este iubita ta. Încât întărește-ți cugetul și fă-ți inima bărbată, că am să te duc la ea și aveți să fiți în curând laolaltă. Și voi face cu voi întocmai precum a spus poetul:

Când se despart doi care se iubesc,
Și despărțirea nu mai ia sfârșit,
Iubirea lor eu am s-o împletesc
Cum se îmbină foarfeca-ntr-un nit!"

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a o sută nouăzeci și noua noapte

Spuse:

...și tu însuți o vei vindeca pe Sett Budur!

Într-acestea, sultanul, îmboldit de nerăbdare, intră în sală și văzu chipul strălucind al fiului său. Atunci, de bucurie, răsuflarea i se curmă în beregată; și bucuria aceea ajunse la nebunie când îl auzi pe fiul său că îi spune:

– Vreau să mă îmbrac îndată, ca să mă duc la hammam!

Atunci sultanul se aruncă la gâtul lui Marzauan și îl sărută, fără ca baremi să mai gândească a-l întreba de ce fel de leac se slujise spre a dobândi într-un răspas de vreme atâta de scurt o izbândă atâta de mare. Și pe dată, după ce îl copleși pe Marzauan cu daruri și cu cinstiri, porunci să se lumineze cetatea toată în semn de bucurie, și împărți o grămadă nemăsurată de caftane falnice și de bunuri dregătorilor săi și tuturor slugilor de la sarai, și puse să se descuie temnițele și să fie sloboziți toți priponiții. Și așa toată cetatea și toată împărăția fură năpădite de bucurie de fericire.

Când socoti că sănătatea lui Kamaralzaman se întremase pe deplin, Marzauan îl luă de-o parte și îi spuse:

– E vremea de plecare, întrucât nu mai ai ce să aștepți! Așa că fă-ți pregătirile și să pornim!

El răspunse:

– Dar tatăl meu nu are să mă lase să plec; întrucât atâta mă iubește, încât nu se va îndupleca niciodată să se despartă de mine! Ya Allah! Ce ciudă are să mă apuce! Negreșit că am să cad iarăși mai bolnav decât înainte!

Dar Marzauan răspunse:

– Am și chibzuit la atare necaz; și am să fac așa ca

nimica să nu ne zăbovească. Pentru aceea, iacătă ce am închipuit: o minciună făcătoare de bine! îi vei spune sultanului că ți-e poftă să te bucuri de mireasma bună la o vânătoare de câteva zile în tovărășia mea, întrucât ți-e pieptul tare apăsat de atâta vreme de când stai în odaie. Și de bună seamă că sultanul nu are să se împotrivească a-ți da învoire!

La vorbele acestea, Kamaralzaman se bucură până peste fire și alergă să ceară îngăduință de la părintele său care, într-adevăr, spre a nu-l supăra, nu cuteză să-i stea împotrivă. Dar îi spuse:

– Ci numai pentru o noapte! întrucât lipsa ta mai îndelungată mi-ar pricinui o mâhnire de care aș muri[1]!

Pe urmă sultanul puse să se pregătească pentru fiul său și pentru Marzauan doi cai falnici și alți șase de schimb, precum și o cămilă încărcată cu cele de trebuință la vânătoare, și o cămilă încărcată cu merinde și cu burdufuri cu apă.

După care sultanul îi sărută pe fiul său Kamaralzaman[2] și pe Marzauan și îi sfătui, plângând, să aibă grijă unul

[1] La M. A. Salie, răspunsul este mai amplu:

„O, fiul meu, de o mie de ori fie binecuvântată ziua care ți-a dat puterile îndărăt! Mă învoiesc cu plecarea ta, dar să nu înnoptezi pe acolo decât numai o noapte, iar mâine să te întorci și să mi te înfățișezi: că tu știi că viața nu îmi este dragă decât cu tine, și nici nu îmi vine să cred că te-ai zviduit. Tu ești pentru mine întocmai cum a spus poetul:

Și dacă-aș avea în dar chilimul lui Suleiman,
Ori blaga Hosroilor, toate mi-ar părea în van.
Și n-ar prețui nici cât o aripă de țânțar
De n-aș putea să te văd sau să te văd doar arar!"

[2] La M. A. Salie:

...și spuse:

„Pe Allah! mă rog ție să nu stai departe mai mult decât numai o noapte: pentru mine somnul din noaptea aceasta are să fie de lipsă, întrucât întocmai cum a spus poetul:

Șederea lângă tine-i desfătul desfătării,
Și chinul chinului e să te știu depărtării.
Sunt jertfa ta! Iubirea ce-ți port, de-i un păcat,
Mi-e fără de măsură păcatul încercat.
Au și tu arzi cu mine de-al dragostei amar?
Că eu mă mistui, bietul, în iadul de pojar!"

de celălalt și, după bun-rămasurile cele mai duioase, îi lăsă să iasă din cetate cu tot tacâmul lor.

Odată dincolo de ziduri, cei doi fârtați, ca să-i amăgească pe îngrijitorii cailor și pe cămilari, se prefăcură că vânează toată ziua; iar când se făcu seară, puseră să li se ridice corturile și mâncară, și băură, și dormiră până la miez de noapte. Atunci Marzauan îl trezi încetișor pe Kamaralzaman și îi spuse:

– Trebuie să ne prilejuim că slugile dorm, ca să plecăm!

Așa că încălecară fiecare pe câte unul dintre caii de schimb odihniți și porniră la drum fără a fi simțiți.

Merseră așa cu pas spornic până în răsărit de ziuă. La ceasul acela, Marzauan își opri calul și îi spuse fiului de sultan:

– Oprește și tu și descalecă!

Iar după ce descălecă îi spuse:

– Scoate-ți repede cămașa și șalvarii!

Și Kamaralzaman se dezbrăcă fără să cârtească de cămașă și de șalvari. Iar Marzauan îi spuse:

– Acuma dă-mi-le și așteaptă-mă oleacă!

Și luă cămașa și șalvarii și se îndepărtă până într-un loc unde drumul se împărțea în patru. Atunci luă un cal pe care se îngrijise să-l aducă după el și îl băgă în pădurea ce se întindea până acolo, și îl înjunghie, și mânji cu sângele lui cămașa și șalvarii. După care se întoarse la locul unde drumul se despărțea în patru și aruncă hainele în țărâna de pe drum. Pe urmă se întoarse la Kamaralzaman care îl aștepta fără a se clinti din loc și care îl întrebă:

– Tare aș vrea să știu ce gânduri ai!

El răspunse:

– Mai întâi să mâncăm oleacă!

Mâncară, și băură, iar Marzauan îi spuse apoi fiului sultanului:

– Iacătă! Când sultanul are să vadă că au trecut două

zile fără ca tu să te fi întors, și când însoțitorii noștri îi vor spune că noi am plecat în toiul nopții, are să trimită numaidecât în căutarea noastră slugile care nu au să zăbovească a da, la răscrucea celor patru drumuri, de cămașa și de șalvarii tăi plini de sânge, și în care am avut grijă să pun câteva bucăți de carne de cal și două oase zdrobite. Și în felul acesta nimeni nu are a se îndoi că te-a mâncat vreo fiară sălbatică și că eu am luat fuga de spaimă.

Pe urmă adăugă:

– Fără îndoială că știrea aceasta înfricoșătoare are să fie o lovitură năprasnică pentru tatăl tău; dar și ce mare are să-i fie bucuria mai târziu, când va afla că ești viu și însurat cu Sett Budur!

La aceste vorbe, Kamaralzaman nu găsi nimic de cârtit și spuse:

– O, Marzauan, socoteala ta este minunată, iar șiretlicul tău este bine ticluit! Dar cum avem să rostuim cele trebuitoare la drum?

El răspunse:

– De asta să nu-ți pese! Am luat cu mine nestematele cele mai frumoase, dintre care cea mai săracă prețuiește mai bine de două sute de mii de dinari.

Atunci urmară a călători astfel o bună bucată de vreme, până ce într-un sfârșit li se ivi cetatea sultanului Ghaiur[1].

Deteră atunci goană mare cailor și trecură dincolo de ziduri și intrară în cetate prin poarta cea largă a caravanelor.

---

[1] La M. A. Salie, Kamar-az-Zaman rostește aici următoarele versuri:

Vei fi crudă cu acel ce nu te-a putut uita?
Pe cel care te-a dorit oare îl vei alunga?
Să n-am parte de noroc dacă-am să-ți înșel iubirea!
Iar dacă am să te mint, fie-mi parte despărțirea!
Vină n-am, încât nu ai pentru ce să-mi porți mânie.
Iar de-s vinovat, căit vin ca să mă închin ție!
O minunea-a sorții-ar fi să mă dai acum la spate,
Măcar că al vremii zbor plin e de minuni ciudate!

Kamaralzaman ar fi vrut să meargă numaidecât la saraiul împărătesc; dar Marzauan îi spuse să mai aibă răbdare și îl duse la hanul la care descălecau străinii bogați, și șezu acolo cu el trei zile întregi, ca să se odihnească bine de ostenelile drumului. Și Marzauan se sluji de răspasul acesta de vreme spre a pune să se întocmească pentru beizadea un tacâm întreg de astrolog, numai și numai din aur și din mademuri scumpe; îl duse apoi la hammam și îl îmbrăcă, după scaldă, în haine de astrolog. Atunci numai, după ce îi dete sfaturile de trebuință, îl duse până sub saraiul sultanului și îl lăsă acolo, iar el plecă să-i dea de știre maică-sii, doica, despre venirea lui, pentru ca ea s-o vestească pe domnița Budur.

Cât despre Kamaralzaman, acesta porni către poarta cea mare a saraiului...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a două suta noapte spuse:

Spuse:

...porni către poarta cea mare a saraiului și, dinaintea mulțimii îngrămădite pe medean, și dinaintea străjilor și a paznicilor de la porți, strigă cu glas mare:

Sunt astrolog vestit în lumea mare;
Sunt magul care n-are-asemănare;
Sunt sfoara ce dă la o parte
Perdelele rău făcătoare;
Sunt cheia care
Descuie lăzi, dulapuri și saltare;
Sunt peana care-nseamnă semnele cele rare
Pe vrăji și răvașe atotvindecătoare;
Sunt mâna care-ntinde cu îndemânare

Nisipul ce arată și vremea viitoare;
Sunt cel ce dă vârtute de leac fără-amânare;
Sunt cel ce biruiește cu cea dintâi strigare;
Alung fiece boală ascunsă-n mădulare;
Nu mă slujesc nici de asudătoare,
Nici de ceaiuri destupătoare,
Nici de furnicătoare,
Nici de licori amare,
Nici de urzicătoare;
Nu mă slujesc decât de-o închinare,
De niște vorbe mijlocitoare,
De niște descântece vrăjitoare,
Și izbândesc vindecări de-a mirare,
Vrednice de desfătare –
Fără afumătoare
Ori alte fleacuri asemănătoare
Din buruieni vătămătoare;
Sunt magul cel mare,
Vestit peste tot sub soare;
Veniți să-l vedeți vericare;
Nu iau nici bani, nici odoare
Răsplătitoare;
Căci fac totul pentru plată nemuritoare:
Slava cea fără de asemănare.

Când auziră atare lăudăroșenii gogonate, străjerii și păzitorii de la porți rămaseră cu gurile căscate; întrucât, de când cu scurtarea capului celor patruzeci de doctori, toți gândeau că neamul lor s-o fi stins de pe lume, mai cu seamă că nu mai văzuseră de atunci nici vreun vraci, nici vreun mag.

Așa că îl înconjurară cu toții pe astrologul cel tânăr; și, când văzură frumusețea și chipul lui atâta de fraged și celelalte desăvârșiri ale lui, rămaseră și vrăjiți și tare mâhniți totodată; că se speriară să nu pățească și ei beleaua celor de dinaintea lui. Cei care se aflau mai aproape de carul îmbrăcat în catifea pe care stătea

în picioare, se rugară de el să se depărteze de sarai și îi spuseră:

– Domnia ta, magule, pe Allah! au tu nu știi ce soartă te așteaptă dacă zăbovești pe aici? Are să te cheme sultanul ca să-ți încerci priceperea asupra fiică-sii. Păcatele tale! Ai să pați soarta tuturor celorlalți ale căror capete retezate stau agățate chiar deasupra ta!

Dar la toate temândurile lor, Kamaralzaman nu răspundea decât țipând și mai tare:

Sunt magul cel mare,
Vestit peste tot sub soare.
Nu mă slujesc nici de ceaiuri destupătoare,
Nici de strănutătoare,
Nici de afumătoare,
Veniți să mă vedeți vericare!

Atunci toți cei de față, măcar că încredințați de priceperea lui, tot tremurau de frică să nu-l vadă biruit dinaintea acelei boli fără de nădejde. Așa că începură a-și plesni palmele una de alta, spunând:

– Ce păcat de tinerețele lui!

Or, sultanul, într-acestea, auzi zarva de pe medean și văzu mulțimea care îl înconjura pe astrolog. Și îi spuse vizirului:

– Du-te repede și adu-l încoace!

Și vizirul se supuse numaidecât.

Iar când Kamaralzaman ajunse în sala scaunului împărătesc, sărută pământul dintre mâinile sultanului și își făcu mai întâi astfel temeneaua:

Opt însușiri, ce-ndeamnă la-nchinare
Până și frunțile cele mai cărturare,
Îngemănezi tu, în a ta ființă:
Pricepere, putere, elocvință,
Avere, dărnicie, chibzuință,
Har de a porunci, și biruință!

Când auzi proslăvirea aceasta, sultanul Ghaiur fu încântat foarte și se uită cu luare-aminte la astrolog. Or, frumusețea acestuia era atâta de uluitoare, încât sultanul închise ochii o clipită, pe urmă îi deschise și spuse:

– Vino să șezi lângă mine!

Pe urmă spuse:

– Vezi tu, copilul meu, ți-ar sta cu mult mai bine fără hainele astea de doctor! Și chiar că aș fi tare bucuros să ți-o dau pe fata mea de soție, dacă ai izbuti s-o tămăduiești! Dar eu tare mă îndoiesc de izbânda ta! Și, întrucât m-am jurat că nimeni nu are să rămână viu după ce va fi văzut chipul domniței, decât dacă va fi dobândit-o de soție; am să mă văd silit, fără voia mea, să te fac să înduri și tu soarta celor patruzeci care au fost înainte de tine! Așa că răspunde-mi: Primești învoielile hotărâte?

La vorbele acestea, Kamaralzaman spuse:

– O, preanorocitule sultan, vin de atâta de departe în țara ta înfloritoare, anume ca să-mi dovedesc meșteșugul și nu ca să tac! Știu la ce mă primejduiesc, da nu dau îndărăt!

Atunci sultanul spuse căpeteniei hadâmbilor:

– Du-l la întemnițată, de vreme ce stăruiește!

Atunci plecară amândoi la domniță, iar hadâmbul, văzându-l pe flăcău că zorește pasul, îi spuse:

– Păcatele tale! tu chiar socoți că sultanul are să-ți fie socru?

Kamaralzaman spuse:

– Așa nădăjduiesc[1]! Și-apoi sunt atâta de tare pe iscusința

[1] La M. A. Salie, înainte de a răspunde, Kamaralzaman „procitește" stihurile acestea:

Sunt știutor, și iacă, nu mai știu
Să-i zugrăvesc mijlocul cilibiu.
Iar vorbele-mi cu toatele apun,
De nu mai știu acum nimic să spun.
De-aș zice că e soare – nu e soare,
Că-n ochii mei nu are scăpătare!
Și-i pururi vie frumusețea ei,
Iar eu habar nu am cum e și ce-i!
Desăvârșită-i frumusețea toată!
De-ar fi s-o zugrăvească-așa vreodată,

mea, încât aș putea s-o tămăduiesc pe domniță chiar de aici, ca să poată întreg pământul să vadă dibăcia și priceperea mea!

La aceste vorbe, hadâmbul, până peste poate de uluit, îi spuse:

– Ce? tu poți s-o lecuiești și fără s-o vezi? De-ar fi așa, ce răsplată nu ți s-ar cădea!

Kamaralzaman spuse:

– Măcar că dorul de a o vedea pe domnița care urmează să fie soția mea mă îndeamnă să intru cât mai iute la ea, am s-o lecuiesc mai degrabă stând colea pe după această perdea de la odaia sa!

Și hadâmbul îi spuse:

– Fapta nu are să fie decât și mai uluitoare!

Atunci Kamaralzaman șezu jos după perdeaua de la iatacul domniței Budur, scoase de la seleaf o foaie de hârtie și călimările, și scrise scrisoarea următoare...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfioasă.

Dar în cea de a două sute patra noapte

Spuse:

...scoase de la seleaf o foaie de hârtie și călimările, și scrise scrisoarea următoare:

„Aceste rânduri sunt scrise de mâna lui Kamaralzaman, fiul lui Șahraman sultan, stăpânul musulman peste pământuri și peste ocean în insulele Khaledan, către Sett Budur, fiica sultanului Ghaiur, stăpânul peste El-Buhur și El-Kussur, spre a-i mărturisi câte, iubind-o, îndur.

Dacă am să-ți spun, o, domniță, toată greaua arsură pe care inima aprinsă de tine o îndură, nu s-ar găsi pe pământ

---

Cel gureș ar rămâne fără gură
Și n-ar putea să-ngaime-o zicătură!

nicăieri trestie atâta de tare, încât să scrie o poveste atâta de uluitoare pe hârtie. Dar să știi bine, o, minunea mea, că dacă cerneala s-ar usca, sângele din mine nu tot așa, și ți-ar mărturisi prin culoarea sa că pojarul care mă ține, pojarul care mă topește din noaptea trăită vrăjitorește, când în somnul meu te-ai ivit și pe de-a pururi m-ai răpit!

Iacătă, cu această scrisoare, inelul tău de odinioară! Ți-l trimit ca pe o dovadă de netăgăduit că sunt chiar eu, cel de ochii tăi pârjolit, cel cu chip gălbejit, ca de șofran, clocotit ca un vulcan, bântuit de nenorociri și uragan, cel care strigă spre tine Aman, și care se iscălește cu numele lui, Kamaralzaman. Locuiesc în cetate, la Marele Han[1]*".*

[1] La M. A. Salie, scrisoarea este mai amplă:

„Această scrisoare este de la acela pe care dragostea l-a topit, chinurile l-au mistuit, mâhnirile l-au îngălbenit, și a cărui nădejde de viață s-a irosit, și care s-a încredințat că a ajuns la obștescul sfârșit.

Și care nu află pentru inima lui, din partea nimănui, niciun ajutor, niciun suflet de prieten iubitor; iar pentru ochiul lui, ce nici noaptea nu s-a închis, nimeni nu aduce un vis – zilele și le mistuie-n jar, nopțile-n chinul amar, și trupu-i se stinge în sine, și niciun semn de la cea scumpă nu vine."

Și pe urmă scrise stihurile acestea:

Îți scriu, și sufletul pe tine te pomenește iar și iar.
Și ochii mei nu lacrimi varsă, ci râu de sânge ca de jar.
Cămașa chinului, țesută din fir de doruri și mâhniri,
Mi-nvașcă fără multă milă trupul muncit de amintiri.
Eu am hulit cândva iubirea, și-acum de dragoste-s răpus!
Și toată vlaga de-altă dată din bietul suflet mi s-a dus.
Ție mă rog acum: „Ai milă și te-ndură, și mă iartă,
Că inima mi se sfâșie de câtă dragoste îți poartă!"

Iar sub stihuri, scrise îngânările acestea:

„Lecuirea dragostei e-mplinirea patimii! Cel care de dor se chinuiește, pe acela Allah îl îndrăgește. Cel îndrăgit, dacă pe îndrăgitor îl viclenește, niciun folos nu dobândește! Nimic nu este mai de preț cât să-i fii credincios aceluia pe care îl iubești fără de folos!"

Și scrise, iscălindu-se:

„De la un îndrăgostit chinuit, zătignit, necăjit, urgisit, de iubire muncit, de patimă bântuit, de dor înrobit, de la Kamar-az-Zaman, fiul lui Șahraman, către cea fără de seamăn în vremile toate, prea aleasa dintre cele minunate, domnița Budur, copila sultanului al-Ghaiur. Află că mie nopțile mi se trec în nesomnie, zilele mi se zbat în urgie, bolind, iubind, tânjind, ars de jind, năpădit de suspine, plângând neîncetat după tine, frânt de iubire, cu sufletul răpus de despărțire, ros de alean, în lanțul

După ce scrise scrisoarea aceasta, Kamaralzaman o împături, strecură cu dibăcie în ea inelul și o pecetlui; pe urmă i-o înmână hadâmbului, care intră numaidecât să i-o dea domniței Budur, spunându-i:

– Se află aici, o, stăpână a mea, după perdea, un tânăr astrolog care se laudă că vindecă oamenii fără a-i vedea. Iacătă de altminteri ce mi-a dat pentru Măria Ta!

Or, de cum deschise scrisoarea, domnița Budur cunoscu pe dată inelul și scoase un țipăt de mirare; pe urmă, cu mințile răvășite, îl îmbrânci pe hadâmb și sări să dea la o parte perdeaua și, dintr-o aruncătură de ochi, îl și cunoscu pe flăcăul cel frumos, căruia i se dăruise cu totului tot în somn.

---

patimei avan, la ospățul amarurilor mesean! Sunt cel nedormit, ai căruia ochi somnul nu i-a mai învăluit, cel îndrăgostit, cel ale căruia lacrimi nu au mai contenit, cel cu focul inimii nepotolit, cel de pojarul patimii dovedit!"

Și apoi Kamar-az-Zaman scrise pe marginile scrisorii iacătă ce stihuri minunate:

Adâncă plecăciune îi trimit
Celei ce trup și suflet mi-a robit.

Și mai scrise:

Măcar vorbă să-mi trimiți, rogu-te! Din mila ta,
Sufletul meu chinuit poate se va alina.
Pentru dragostea ce-ți port multă deznădejde-am tras,
Multă jale-a îndurat sufletul meu de pripas.
Ocrotește-mi-o, Allah, pe cea care mi-e departe,
Dragostea care i-o port am s-o port până la moarte!
Ci iacătă, soarta mea, izbăvindu-mă de rele
Mă aduse-ntr-un sfârșit pân' la pragul dragei mele!
Am văzut-o pe Budur în crivatul meu cândva –
Soarele-i strălucitor luna mea o lumina!

Și apoi Kamar-az-Zaman, pecetluind scrisoarea, scrise la locul cuvenit stihurile următoare:

Tu să-ntrebi scrisoarea mea despre ce calamul scrie –
Are să-ți arate ea ce durere mă sfâșie;
Mâna scrie, iar din ochi lacrimile se adună
Și hârtiei i se plâng de iubirea lor nebună.
Dragostea fără alean ochiu-ndrăgostit și-o plânge –
Lacrimile de-ar seca, ar porni să curgă sânge.

Și, încheindu-și scrisoarea, mai adăugă la sfârșit:

Iată, îți trimit inelul pe care ți l-am schimbat
Cu al meu – trimite-mi-l pe cel care ți l-am dat!

Încât bucuria ei fu atâta de mare, că de data aceasta era să chiar înnebunească de-a binelea[1].

Se aruncă la gâtul iubitului ei, și amândoi se sărutară ca doi porumbei despărțiți vreme lungă.

La priveliștea aceea, hadâmbul alergă în goana mare să-l prevestească pe sultan de cele se ce petrecuseră, spunându-i:

– Tânărul astrolog este cel mai învățat dintre toți astrologii! A izbutit să-ți lecuiască fata fără ca măcar s-o vadă, stând după perdea, și-atât!

Și sultanul se minună:

– Chiar e adevărat ceea ce îmi spui?

Hadâmbul răspunse:

– O, stăpâne al meu, nu ai decât să vii să te încredințezi cu chiar ochiul tău!

Atunci sultanul se duse pe dată în iatacul fetei sale și văzu că lucrul era într-adevăr așa. Și fu atâta de bucurat, încât o sărută pe fiică-sa între ochi, căci tare o mai iubea; și îl sărută tot așa și pe Kamaralzaman, pe urmă îl întrebă din ce țară este. Kamaralzaman răspunse:

– Din insulele Khaledan, și sunt chiar fiul sultanului Șahraman!

Și îi istorisi sultanului Ghaiur toată povestea lui

---

[1] La M. A. Salie, domnița Budur rostește următoarele versuri:

Ce chin mi-aduse despărțirea cea crudă de odinioară!
Șuvoi de lacrimi necurmate îndureraţii-mi ochi vărsară!
Și m-am jurat că dacă vremea ne va mai aduna cândva,
În veci n-o să mai pomenească de despărțire limba mea!
Și iat-o, bucuria! Vine ca o furtună, ca un fum –
Încât de chinul fericirii curg lacrimile iar acum!
Ah, ochi al meu! tu numai plânsul cel fără de răgaz îl știi,
De-ntâmpini doar cu val de lacrimi și suferinți și bucurii?

Iar când își isprăvi stihurile, Sitt Budur se sculă numaidecât și, proptindu-se cu picioarele în perete, trase zdravăn de zgarda de fier și și-o smulse de la gât, iar apoi își rupse lanțurile și, ieșind de după perdea, se aruncă la pieptul lui Kamar-az-Zaman și îl sărută pe gură, cum se giugiulesc porumbeii, și, îmbrățișându-l cu dor aprig și cu patimă, strigă: „O, stăpâne al meu, este aievea ori e vis? Oare chiar ne-a dăruit Allah întâlnirea, după atâta despărțire? Slavă așadar lui Allah carele ne-a adunat la un loc după ce pierdusem toată nădejdea!“

cu Sett Budur. Când auzi povestea aceea, sultanul se minună:

– Pe Allah! povestea aceasta este atâta de uluitoare și de minunătoare, încât, dacă ar fi scrisă cu iglițele pe colțul de dinlăuntru al ochiului, ar fi pricină de uimire celor care ar citi-o cu luare-aminte! Și puse pe dată să fie scrisă în letopisețe de către calemgiii cei mai dibaci de la sarai, ca să fie trecută din veac în veac la toate neamurile din viitorime.

Numaidecât apoi porunci să vină cadiul și martorii și să scrie tot atunci senetul de căsătorie al domniței Budur cu Kamaralzaman. Și se apucară să împodobească și să lumineze cetatea, vreme de șapte nopți și de șapte zile; și mâncară, și băură, și se veseliră, iar Kamaralzaman și Sett Budur ajunseră la capătul dorurilor lor și se drăgostiră o bună bucată de vreme, în toiul petrecerilor, binecuvântându-l pe Allah Milosârdnicul.

Or, într-o noapte, după un ospăț la care fuseseră pofțiți navabii cei mai de seamă din insulele de dinafară și din insulele de dinlăuntru, și după ce se bucurase într-un chip încă și mai minunat decât de obicei de belșugurile soției, Kamaralzaman avu apoi, odată adormit, un vis în care îl văzu pe tătâne-său, Șahraman sultan, că i se arată cu obrajii scăldați în lacrimi și că îi spune cu jale: „Oare așa mă părăsești tu, ya Kamaralzaman? Uită-te! Am să mor de alean[1]!"

Atunci Kamaralzaman sări din somn și o trezi și pe soția sa, și începu să suspine din greu. Și Sett Budur, îngrijorată, îl întrebă:

– Ce ai, o, ochi al meu? Dacă te doare burta, mă duc

[1] La M. A. Salie:
Și îi prociti în vis stihurile acestea:

Mă înspăimântă luna prin negură albind
Cu stelele-i de veacuri pe cruguri de argint!
Dă-mi, suflete, putere! Vai, inimă, îndură!
Ți-au scris cu fierul roșu amarnica arsură!

îndată să-ți fac o fiertură de anason și chimen. Iar dacă te doare capul, am să-ți pun pe frunte niște oblojeli cu oțet. Iar dacă ai mâncat aseară prea mult, îți pun pe pântece o pâine caldă înfășurată într-un ștergar și îți dau să bei oleacă de apă de trandafiri amestecată cu apă de flori...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și tăcu sfioasă.

Dar în cea de a două sute șasea noapte

Spuse:

...și îți dau să bei oleacă de apă de trandafiri amestecată cu apă de flori.

Kamaralzaman răspunse:

– Trebuie să plecăm, o, Budur, chiar mâine, către țara mea, unde sultanul tatăl meu este bolnav. Mi s-a arătat în vis și mă așteaptă plângând!

Budur răspunse:

– Ascult și mă supun!

Și, măcar că era încă noapte adâncă, se sculă numaidecât și se duse să-l caute pe tatăl ei, sultanul Ghaiur, care se afla în haremul său, și îl trimise pe hadâmb să-i spună că avea ceva de vorbit cu el.

Sultanul Ghaiur, când văzu ițindu-se capul hadâmbului la ceasul acela, fu cuprins de nedumerire și spuse:

– Ce prăpăd ai să-mi vestești, o, chip de catran?

Hadâmbul răspunse:

– A venit domnița Budur care dorește să-ți vorbească!

El răspunse:

– Așteaptă să-mi pun turbanul.

După care ieși și o întrebă pe Budur:

– Fata mea, ce fel de piper ai mâncat de te vânzolești așa la ceasul acesta?

Ea răspunse:

– O, părinte al meu, am venit să-ți cer îngăduința de-a pleca de cu zori în țara Khaledanului, la împărăția soțului meu Kamaralzaman!

El spuse:

– Nu mă împotrivesc nicidecum, numai să te întorci până într-un an.

Ea spuse:

– Hotărât!

Și îi mulțumi părintelui ei pentru îngăduință, sărutându-i mâna, și îl chemă și pe Kamaralzaman, care îi mulțumi la fel.

Or, a doua zi, dis-de-dimineață, pregătirile erau făcute, caii înșăuați, iar cămilele, atât cele cu două cocoașe cât și cele de povară, erau încărcate. Atunci sultanul Ghaiur își luă rămas-bun de la fiică-sa Budur și îl rugă pe soțul ei să aibă grijă de ea; pe urmă îi încărcă cu daruri multe de aur și de adamant, și îi însoți o bucată de vreme[1].

După care se întoarse în cetate, nu fără a le fi dat cele din urmă sfaturi ale sale, plângând, și îi lăsă să-și vadă de drum.

Atunci Kamaralzaman și Sett Budur, după lacrimile de bun-rămas, nu se mai gândiră decât la bucuria de a-l vedea pe sultanul Șahraman. Și călătoriră astfel ziua dintâi, apoi cea de a doua zi și cea de a treia zi, și tot așa mai departe, până în cea de a treizecea zi. Ajunseră atunci la o pajiște tare desfătată care îi ispiti așa de mult, încât poruncиră să li se așeze acolo tabia ca să se odihnească o zi, două. Iar când cortul domniței fu gata,

[1] La M. A. Salie:
...și plânse și spuse:

Domol, grăbiții mei, că largă-i zarea:
Desfătul celor dragi e-mbrățișarea!
Domol, că soarta-i numai amăgire:
Sfârșit iubirii-i neagra despărțire!

ridicat pentru ea la umbra unui palmier, Sett Budur, ostenită, intră sub el numaidecât, mâncă olecuță și nu zăbovi a adormi.

Când Kamaralzaman isprăvi cu datul poruncilor și după ce puse să se ridice și celelalte corturi cât mai departe, ca să poată să se bucure numai ei doi de tihnă și de singurătate, intră și el sub cort și o văzu pe tânăra lui soție adormită. Și priveliștea aceea îi aduse aminte de cea dintâi noapte de minune petrecută cu ea în turn.

Într-adevăr, Sett Budur, la ceasul acela, era întinsă pe chilimul din cort, cu capul culcat pe o pernă de mătase stacojie. Nu avea pe ea decât o cămașă de culoarea caisei, din văl străveziu, și ceacșirii cei largi din borangic de la Mossul. Și adierea de vânt îi flutura din vreme în vreme cămașa ușoară, până către buric; și, în felul acesta, tot pântecul ei frumos se ivea alb ca zăpada, împodobit pe la locurile cele mai gingașe cu niște gropițe în care ar fi încăput în fiecare câte o uncie de nucșoară de muscat.

Încât Kamaralzaman, vrăjit, nu putu să facă alta decât să-și aducă aminte de stihurile acestea desfătate ale poetului:

Când dormi pe purpuri, fața ta răsare
Precum aprinsul răsărit de soare,
Iar ochii-ți precum cerul peste mare

Ah, trupul tău învăluit în floare
De trandafiri și de narciși! Nu are
Nici palmieru-Arabiei, îmi pare,
Cu strălucirea ta asemănare.

Când pletele-ți bogate sclipitoare
Arzând în foc de nestemate rare
Se prăbușesc în unduiri ușoare, –
Mătasea-i mai puțin strălucitoare.

Pe urmă își aduse aminte și de cântarea aceasta minunată, care izbuti să-l ridice până peste marginile desfătării:

Dormi! E ora fermecată
Când în tihnă palmierii
Sorb azur. Amiaza doarme.
Dintr-un trandafir în floare
Un bondar de aur soarbe
Dulcea desfătare-a mierii.
Tu visezi surâzătoare.
Stai așa în nemișcare.

Stai așa în nemișcare!
Pielea ta strălucitoare
Se zărește aurie
Prin cămașa străvezie.
Printre palmieri străbate
Raza limpede de soare
Și – o, diamant! – te-aprinde
Cu lumina-i lucitoare.

Stai așa în nemișcare!
Numai sânii-ți să coboare
Și să urce – val de mare –
Sânii tăi ca de zăpadă,
Să-i adulmec ca pe-o boare,
Ca pe alba mării sare,
Sânii tăi, ah, sânii lasă-i
Să se urce și coboare!

Lasă-ți sânii să respire!
Tace râul. Iar pe floare,
Împietrit bondarul tace.
Arzătoarea mea privire
Fulgeră granata crudă-a
Celor două boabe rare.
Ca doi struguri, sânii tineri...
Ah, privirea-mi arzătoare!...

Ah, privirea-mi arzătoare!
Inima-mi să se-nfioare
Când asupra-ți palmierii
Freamătă de fericire
Și te-acopăr flori de santal
Și de trandafiri, de pare-a
Păcii și singurătății
Blândă binecuvântare[1].

După ce își prociti stihurile acestea, Kamaralzaman se simți ars de dorul de soția lui adormită, de care nu putea să se mai sature, întocmai precum gustul proaspăt al apei de izvor este pururea desfătător pentru gura celui însetat. Așa că se aplecă peste ea și îi deznodă brâulețul de mătase care îi lega ceacșirii; și tocmai își luneca mâna spre umbra caldă a coapselor ei când simți cum i se rostogolește pe sub degete un fel de buburuz tare. Scoase buburuzul de acolo și văzu că era o cornalină legată cu un firicel de mătase, chiar deasupra văii trandafirilor. Și Kamaralzaman rămase uluit și cugetă în sineși: „Dacă această cornalină nu ar avea puteri peste fire, și dacă nu ar fi fost un lucru tare de preț în ochii domniței Budur, atunci Budur nu l-ar fi păstrat cu atâta strășnicie și nu l-ar fi ascuns tocmai la locul cel mai de preț al trupului ei! A făcut așa ca să nu fie nevoită vreodată să se despartă de el! De bună seamă că fratele ei Marzauan, magul, trebuie să-i fi dat piatra aceasta, ca s-o ferească de deochi și de pierderea sarcinii!"

Pe urmă Kamaralzaman, până a împinge mai departe mângâierile începute, fu așa de ispitit să cerceteze mai bine piatra, încât o dezlegă din firul de mătase care o

[1] La M. A. Salie, în locul acestor două poezii nu sunt decât următoarele versuri:

De mă-ntrebați (când vânt de foc mă bate,
Când sufletul ca-ntr-un cuptor se zbate):
„Ce ți-ai dori: un gât de apă-a bea
Sau dragostea-ți s-o vezi?" – eu strig: „Pe ea!"

ţinea, o luă şi ieşi din cort ca să se uite la ea în lumină. Şi văzu că acea cornalină, tăiată în patru feţe, era scrisă cu slove talismanice şi cu chipuri necunoscute. Şi, pe când o ţinea în dreptul ochilor spre a-i scruta mai bine amănuntele, deodată o pasăre mare se prăbuşi din vineţeala văzduhurilor şi, dintr-o rotitură iute ca fulgerul, i-o şi smulse din mână.

În clipita aceasta a istorisirii sale, Şeherezada văzu că se luminează de ziuă şi, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a doua sute şaptea noapte

Spuse:

...şi, dintr-o rotitură iute ca fulgerul, i-o şi smulse din mână. Apoi se duse să şadă oleacă mai încolo pe vârful unui copac mare, şi se bleojdi la Kamaralzaman, nemişcată şi batjocoritoare, ţinând talismanul în cioc.

La întâmplarea aceea nenorocită, buimăcirea lui Kamaralzaman fu aşa de adâncă, încât căscă gura şi rămase câteva clipite fără a se putea clinti; căci pe dinaintea ochilor lui trecu toată durerea de care o şi vedea mohorâtă pe Budur când va avea să afle pierderea unui lucru care fără îndoială că trebuia să-i fie tare scump. Încât, când se dezmetici din uluială, Kamaralzaman nu mai şovăi a-şi lua hotărârea, înhăţă aşadar o piatră şi alergă spre copacul în care şedea cocoţată pasărea. Ajunse la depărtarea potrivită pentru azvârlit cu piatra în răpitoare, şi ridică braţul ca s-o ţintească; dar pasărea zbură din copac şi se duse să se aşeze pe un alt copac, oleacă mai încolo. Atunci Kamaralzaman se luă după ea, şi pasărea îşi luă zborul şi se duse pe un al treilea copac. Iar Kamaralzaman îşi zise: „Pesemne că a văzut piatra din mâna mea. Am s-o arunc, ca să-i arăt că nu vreau s-o

lovesc." Și aruncă piatra hăt departe de el.

Când îl văzu pe Kamaralzaman că aruncă piatra, pasărea coborî pe pământ, dar la o oarecare depărtare totuși. Iar Kamaralzaman își zise: „Iacătă că mă așteaptă!" Și se apropie repede de ea; și, când era s-o ajungă cu mâna, pasărea sări oleacă mai încolo; iar Kamaralzaman sări după ea. Și pasărea sărea, și Kamaralzaman sărea, și pasărea sărea, și Kamaralzaman sărea, și tot așa ceasuri și ceasuri în șir, din vale în vale și din dâmb în dâmb, până la căderea nopții. Atunci Kamaralzaman strigă:

– Nu este alt ajutor decât la Allah cel Atotputernic!

Și se opri, cu suflarea tăiată. Iar pasărea se opri și ea, dar oleacă mai încolo, pe culmea unui dâmb.

În clipita aceea, Kamaralzaman își simți fruntea asudată, mai mult de ciudă decât de trudă, și se întrebă dacă nu era mai bine să se întoarcă la tabie. Și își zise: „Mult-iubita mea Budur ar fi în stare să moară de jale dacă i-aș da de știre despre pierderea acestui talisman cu însușiri așa de neștiute de mine. Și-apoi, dacă m-aș întoarce acuma, când beznele sunt așa de dese, tare m-aș primejdui să mă rătăcesc ori să fiu încolțit de fiarele de noapte!" Atunci, cufundat în atare gânduri deznădăjduite, nu mai știu ce hotărâre să ia și, în descumpănirea lui, se întinse pe pământ, istovit până peste poate.

Nu conteni totuși să ia mereu aminte la pasărea ai cărei ochi sticleau ciudat în noapte; și, de fiecare dată când el făcea vreo mișcare ori când se scula cu gândul s-o prindă, pasărea bătea din aripi și da un țipăt ca să-i spună că îl vede. Încât Kamaralzaman, sfârșit de osteneală și de tulburare, se lăsă până dimineața în voia somnului.

Dar când se trezi, Kamaralzaman, hotărât să prindă cu orice preț pasărea cea hoață, purcese iar după ea; și goana începu iarăși, da tot cu atâta de puțină izbândă ca și în ajun. Și Kamaralzaman, când se lăsă seara, începu să se plesnească amarnic, strigându-și: „Am să mă țin

după ea cât oi mai avea o suflare de viață!" Și culese câteva poame și câteva ierburi, și se mulțumi cu ele drept toată hrana, și adormi, pândind pasărea, și pândit și el de ochii ei care sclipeau în noapte.

Or, a doua zi, se petrecură aceleași goane, și tot așa până în cea de a zecea zi, de dimineața până seara; și, în dimineața celei de a unsprezecea zile, momit mereu de zborul păsării, ajunse la porțile unei cetăți așezate lângă marea cea mare.

În clipita aceea, pasărea se opri; puse jos dinaintea lui cornalina talismanică, scoase trei strigăte care ziceau „Kamaralzaman", luă iarăși cornalina în plisc, se ridică în văzduhuri, și se tot înălță, depărtându-se, și pieri peste mare.

La priveliștea aceea, Kamaralzaman fu cuprins de o atare mânie, încât se trânti pe jos, cu fața la pământ, și plânse îndelung, scuturat de suspine.

După mai multe ceasuri de ședere așa, se hotărî să se ridice, și se duse la pârâiașul care curgea pe aproape, ca să se spele pe mâini și pe față și să-și facă îndătinatele curățiri; pe urmă luă drumul spre cetate, cu gândul la mult-iubita sa Budur și la toate prepunerile pe care ea pesemne că și le făcea despre pieirea lui și a talismanului; și își procitea stihuri despre despărțire și despre durerile iubirii, precum acestea dintre multe altele:

Ca să n-aud zavistioșii
Cum mă tot ceartă cu ocară:
„Îndură-ți soarta, tu cel care
Iubești o frumusețe rară!
Când e frumoasă-așa cum este,
Iubirea-n lanțuri te-nfășoară!"

Ca să n-aud zavistioșii
Mi-am astupat cu dop de ceară
Urechile – și strig: „Nu-i alta

Potrivă ei în nicio țară!
Când vrea ursita să te lege,
În beznă neagră te-nfășoară,
Și mergi prin negură ca orbii
Și-alegi ceea ce ea-ți măsoară[1]*!"*

Pe urmă Kamaralzaman păși printre porți și intră în cetate. Purcese să străbată ulițele, fără ca vreunul dintre mulții locuitori cu care se întâlnea să se uite la el cu prietenie, așa cum fac musulmanii față de străini. Încât își urmă drumul și ajunse astfel la poarta din cealaltă parte a cetății, care da către livezi.

Găsind deschisă poarta de la o livadă mai mare decât celelalte, intră și văzu că vine spre el grădinarul, care, el mai întâi, i se temeni cu bun-întâlnișul musulman. Iar Kamaralzaman îi răspunse la urarea de bună pace, și răsuflă din adânc când îl auzi că vorbește arăbește. Și, după schimbul de salamalecuri, Kamaralzaman îl întrebă pe bătrân:

– Dar ce-i cu toți locuitorii de pe aici de au un chip așa de crunt și o înfățișare de gheață așa de fioroasă și așa de neprimitoare?

Bătrânul cel de treabă răspunse:

---

[1] La M. A. Salie, poezia sună astfel:
Măcar că eu țineam în taină – ceea ce-ndur s-a dat pe față!
Acum în ochii mei nesomnul în bună voie se răsfață.
Și am țipat când stol de gânduri cădeau asupra-mi din senin:
„O, soartă, nu mă cruți, și milă nu-ți este de sărmana-mi viață,
Când sufletul mi se frământă între primejdie și chin?
Sultanul dragostei, slăvitul, de-ar fi fost drept față de mine,
Nu-mi alunga din pleoape somnul, învăluindu-l în suspine!
Stăpâni ai mei, fie-vă milă de-un biet îndrăgostit silhui!
Sub jugul dragostei amare ajunse-acuma de rușine
Cel cândva mult bogat, iar astăzi sărac cum altu-n lume nu-i!
N-am vrut s-ascult de hulitorii care te defăimau cu ciudă,
Și-auzul meu din neagra hulă nimic nu a vroit s-audă!"
Spuneau: „De-o frumusețe goală te-ai îndrăgit!" – iar eu, pecete:
„Pe ea din toate de pe lume mi-o vreau, nimic nu mă strămută!
Tăceți, dar! Când te bate soarta, atunci vederea nu mai vede!"

– Binecuvântat fie Allah, copilul meu, că te-a scos teafăr din mâinile lor! Oamenii care locuiesc în cetatea aceasta sunt niște năvălitori veniți de prin țările cele negre ale Apusului; au venit pe mare, într-o zi, au coborât aici la țărm pe neașteptate și i-au măcelărit pe toți musulmanii care locuiau în cetatea noastră. Se închină la lucruri aiurea și de nepriceput, vorbesc o limbă neguroasă și păgână, și mănâncă niște împuțiciuni care duhnesc urât, de pildă brânză putregăită ori vânat învinețit; și nu se spală niciodată; întrucât, de cum se nasc, niște inși tare urâți și îmbrăcați în negru, îi stropesc pe căpățână cu apă, și stropeala aceea, însoțită de niște schime ciudate, îi scutește de orice altă spălare câte zile mai au de trăit. Încât oamenii aceștia, ca să nu fie ispitiți vreodată să se spele, au spart de la bun început hammamurile și havuzurile din cetate; și au zidit pe temeliile lor niște prăvălii, ținute de niște teleleici care vând, în chip de băutură, o zeamă galbenă cu spumă, care trebuie să fie pișoarcă dospită, de nu și mai rău! Cât despre soțiile lor, o, fiul meu, d-apoi astea-s prăpădul cel mai scârbavnic! Nici ele nu se spală, ca și bărbații lor, da numai își înălbesc chipul cu var stins și cu coji de ou făcute praf; și-apoi nu poartă pe ele niciun fel de schimburi, nici baremi șalvarii care să le ferească, pe dedesubt, de țărâna de pe drumuri, încât apropierea de ele, fiul meu, este vătămătoare; și nici focul iadului nu ar ajunge să le curețe[1]!

Iacătă, o, fiul meu, printre ce oameni îmi închei o viață pe care cu mare caznă am izbutit s-o scap de la prăpăd. Întrucât, așa cum mă vezi, eu sunt singurul musulman încă în viață pe aici! Dar să mulțumim Celui

---

[1] La M. A. Salie, această lungă explicație se reduce la un răspuns foarte scurt: „Află că locuitorii de aici sunt toți niște magi."

Este de precizat că pentru musulmani numele de magi (*magami, magius*) îi desemna pe cei ce se închinau focului, adepții anticei religii ariene a zoroastrismului.

Preaînalt carele ne-a făcut să ne naștem într-o credință curată precum cerul de unde ne-a venit!

După ce spuse vorbele acestea, grădinarul socoti, după chipul trudit al flăcăului, că va fi având trebuință de hrană, îl duse în căsuța lui prăpădită din fundul grădinii, și cu chiar mâinile lui îi dete să mănânce și să bea. După care îl întrebă pe ocolite ce întâmplare pricinuise sosirea sa...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a două sute opta noapte

Spuse:

...ce întâmplare pricinuise sosirea sa.

Kamaralzaman, tulburat de îndatorința față de bunătatea grădinarului, nu îi tăinui nimic din toată pățania lui, și își încheie istorisirea izbucnind în lacrimi.

Moșneagul făcu tot ce putu ca să-l aline și îi spuse:

– Copilul meu, domnița Budur negreșit că trebuie s-o fi luat înaintea ta spre împărăția tatălui tău, la țara Khaledanului. Tu aici, în casa mea, vei găsi căldura dragostei, adăpostul și tihna, până ce într-o zi Allah are să trimită vreo corabie care să poată să te ducă la insula cea mai apropiată și care se cheamă Insula de Abanos. Și atunci, de la Insula de Abanos până în țara Khaledanului, depărtarea nu este așa de mare, și vei găsi acolo multe năi cu care să te călătorești. Așa că încă de astăzi am să încep să mă duc la schelă, și în fiecare zi am s-o iau de la cap, până ce am să dau de vreun negutător care să se învoiască să te ia în călătorie la Insula de Abanos; întrucât ca să găsesc unul care să vrea să meargă până în

țara Khaledanului ar trebui ani și ani[1].

Și grădinarul nu pregetă să facă precum spusese; ci zile și luni se petrecură, fără ca el să poată afla vreo naie care să plece la Insula de Abanos[2].

Și iac-așa cu Kamaralzaman!

Și în ceea ce o privește pe Sett Budur, ei i se întâmplară niște lucruri atâta de minunate și de uluitoare, o, norocitule sultan, încât mă grăbesc să mă întorc la ea. Iacătă!

Într-adevăr, când Sett Budur se trezi, cea dintâi mișcare a ei fu aceea de a deschide brațele ca să-l strângă la piept pe Kamaralzaman. Încât mare îi fu mirarea când nu-l găsi alături de ea; iar uluirea îi fu până peste poate

---

[1] La M. A. Salie, grădinarul spune doar:
„Avem o corabie care pleacă o dată pe an și duce mărfuri spre țărmurile pământurilor Islamului, și care ajunge de aici în marea Insulelor de Abanos, iar de acolo la Insulele Halidamului, unde domnește sultanul Șahraman."

[2] La M. A. Salie:
Și (Kamar-az-Zaman) nu mai știu ce-i tihna nici noaptea, nici ziua, aflându-se prin străini, și spunea stihuri despre iubita lui. Iar printre cele care le spunea erau și stihurile acestea:

Ceea ce-ai făgăduit oare vei îndeplini?
Ai făcut un legământ – legământul îl mai ții?
Ce e somnul nu mai știu, chinuit de dor cum sunt.
Acolo departe tu doarme-ți somnul tău cel blând!
Știam că ai să-ți ascunzi chinul în care trăiești,
Ci viclenii te-au silit taina să-ți mărturisești.
Și la bine și la greu sufletu-mi nemângâiat,
Orice-ar fi, spre tine doar năzuiește necurmat.
Jalea mi-o încredințez astăzi unei lumi străine –
O, dacă te-ai îndura și nu ți-ai uita de mine!
Nu arde fiece ochi precum ochiul meu de foc.
Nu iubește orice suflet ca al meu, fără noroc!
Crudă-mi spui ce s-a mai spus: „A iubi nu-i înțelept!"
Da, așa-i, neîndoios, ceea ce s-a spus e drept!
Ci de-ntrebi pe-ndrăgostit – el nicicând nu s-ar trăda,
Chiar de-ar fi să-i ardă-n foc fără milă inima!
Iar dacă potrivnicu-mi nu ia seama cum mă frâng,
Cui pot să mă jeluiesc și la cine să mă plâng?
Și de n-aș fi bântuit de a dragostei furtună,
Nu mi-ar plânge inima în durerea ei nebună!

când băgă de seamă că șalvarii îi erau deznodați și că sfoara de mătase pierise dimpreună cu cornalina talismanică. Dar gândi că poate Kamaralzaman, care nu o mai văzuse niciodată până atunci, o fi luat-o afară, ca să se uite la ea mai bine; și așteptă răbdătoare.

Când, după o bucată de vreme, văzu că beizadea Kamaralzaman nu se întoarce, începu să se îngrijoreze rău, și în curând fu cuprinsă de o tulburare amarnică. Iar când se lăsă seara fără ca să aducă întoarcerea lui Kamaralzaman, nu mai știu ce să creadă despre pieirea aceea. Dar își zise: „Ya Allah! Ce lucru grozav a putut să-l silească pe Kamaralzaman să se depărteze așa, el care nu poate să stea niciun ceas departe de mine? Da cum se face că a luat și talismanul? Ah! talisman afurisit, tu ești pricina despărțirii noastre! Și tu, afurisitule de Marzauan, fratele meu, prăpădi-te-ar Allah că mi-ai dat în dar un lucru așa de păgubos!"

Dar când, după două zile, văzu că soțul ei nu se mai întoarce, Sett Budur, în loc să-și piardă mințile cum ar fi făcut orice femeie într-o împrejurare ca aceea, găsi la nenorocire o tărie de care făpturile de parte femeiască sunt de obicei lipsite. Nu vru să spună nimic nimănuia în privința acelei pieriri, de frică să nu fie viclenită ori rău slujită de robii ei; își înecă durerea în suflet și îi ceru copilei care o slujea să nu scape o vorbă. Pe urmă, știind cât de desăvârșit se asemuia la înfățișare cu Kamaralzaman, își lepădă pe dată hainele femeiești, luă din ladă hainele lui Kamaralzaman și începu să se îmbrace cu ele.

Își puse mai întâi o haină dungată și frumoasă, bine potrivită pe mijloc, și care lăsa gâtul gol; se încinse cu un seleaf lucrat din zarafir, în care înfipse un jungher cu mânerul de jad învrâstat cu pietre de rubin; își acoperi capul cu un turban de mătase colorat în mai multe culori, pe care îl strânse împrejurul frunții cu o panglică întreită făcută din păr ca

mătasea de cămilă mânză și, după ce isprăvi aceste gătiri, luă în mână un bici, își îndreptă șalele și îi porunci copilei roabe să se îmbrace în hainele de care se dezbrăcase ea și să vină pe urma ei. în felul acesta, toată lumea, văzând-o pe slujnică, putea să-și spună: „Este Sett Budur!“

Ieși atunci din cort și dete semnul de plecare.

Sett Budur, străvestită în felul acesta în Kamaralzaman, purcese a drumeți, urmată de alaiul ei, zile și zile în șir, până ce ajunse dinaintea unei cetăți așezate pe țărmul mării. Porunci să se ridice corturile la porțile cetății și întrebă:

– Ce cetate este aceasta?

I se răspunse:

– Este cetatea de scaun a Insulei de Abanos.

Ea întrebă:

– Și cine este sultan aici?

I se răspunse:

– Este sultanul Armanos.

Ea întrebă:

– Are copii?

I se răspunse:

– Nu are decât o copilă, fecioara cea mai frumoasă din împărăție, și o cheamă Haiat-Alnefus[1]...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a două sute noua noapte

Spuse:

...fecioara cea mai frumoasă din împărăție, și o cheamă Haiat-Alnefus!

[1] În traducere: *Viața sufletelor.*

Atunci Sett Budur trimise un sol să ducă o scrisoare sultanului Armanos, spre a-i da de știre despre sosirea sa; iar ea, în scrisoare, se da tot emirul Kamaralzaman, fiul sultanului Șahraman, stăpânul de peste țara Khaledan.

Când sultanul Armanos auzi știrea aceea, dat fiind că totdeauna avusese cele mai bune legături cu preaputernicul sultan Șahraman, fu bucuros că putea să facă cinstirile cetății sale față de emirul Kamaralzaman. Numaidecât, urmat de un alai alcătuit din mai-marii de la saraiul său, porni spre corturi, în întâmpinarea domniței Budur, și o primi cu toate temenelile și cinstirile pe care gândea că le aduce fiului unui sultan prieten. Și, în pofida șovăielilor domniței Budur, care încerca să nu primească găzduirea cu care o îmbia mărinimos la sarai, sultanul Armanos o induplecă să-l însoțească. Și își făcură intrarea în cetate împreună, în chip falnic. Și, vreme de trei zile, niște ospețe strălucite desfătară tot saraiul, cu o îmbelșugare peste fire.

Numai atunci sultanul Armanos se trase de-o parte cu Sett Budur ca s-o întrebe cum a călătorit și ca să afle ce gândea să facă. Or, în ziua aceea, Sett Budur, tot străvestită în Kamaralzaman, se dusese la hammamul de la sarai, unde nu vroise să primească slujbele niciunui băieș. Și ieșise de acolo așa de minunat de frumoasă și atâta de strălucitoare, iar nurii ei aveau un lipici atâta de mai presus de fire, sub acel chip de flăcăiandru, încât toată lumea, la trecerea sa, își curma răsufletul și îl binecuvânta pe cel Atoatezămislitor.

Așadar sultanul Armanos veni să stea jos lângă Sett Budur și tăinui cu ea un lung răspas de vreme. Și rămase atâta de înrobit de nurii și de vorba sa dulce, încât îi spuse:

– Fiul meu, chiar că însuși Allah te-a trimis în împărăția mea, ca să fii alinul zilelor mele bătrâne și ca să-mi ții loc de fecior căruia să pot să-i las de moștenire scaunul

domniei mele! Vrei tu, copile al meu, să-mi dăruiești atare bucurie, primind să te însori cu singura mea fată Haiat-Alnefus? Nimenea pe lume nu este mai vrednic decât tine de ursitele și de frumusețea ei! De-abia tocmai a împlinit vârsta de măritiș, întrucât de-abia în luna trecută a intrat în cel de-al cincisprezecelea an al ei. E o floare rară pe care tare mi-ar plăcea să te văd cum o adulmeci! Primește-o, fiul meu, iar eu numaidecât părăsesc în seama ta scaunul de domnie, pe care vârsta mea multă nu îmi mai îngăduie să-i port poverile ostenitoare!

Îmbierea și darul acela mărinimos și atâta de pe neașteptate o aruncară pe domnița Budur într-o încurcătură tare stânjenitoare. Dintru-ntâi nu știu ce să facă spre a nu-și da în vileag tulburarea care o frământa; și lăsă ochii în jos și chibzui o bună bucată de vreme, pe când o sudoare rece îi îngheța fruntea. Cugetă în sinesi: „Dacă îi răspund că eu, fiind Kamaralzaman, sunt însurat cu Sett Budur, îmi va răspunde că Sfânta Carte îngăduiește patru soții legiuite; dacă îi spun drept, că sunt femeie, ar fi în stare să mă silească să mă mărit cu el, ori, dacă nu, treaba s-ar afla de toată lumea și tare mi-ar fi rușine; dacă nu primesc îmbierea lui părintească, dragostea lui se va preface într-o ură cruntă împotriva mea, și ar fi în stare, de îndată ce voi fi plecat din saraiul lui, să-mi întindă vreo capcană, ca să mă dea pieirii. Așa că este mai bine să primesc îmbierea lui, și să las triștea să se împlinească! Și cine știe ce-mi ascunde nepătrunsul? Oricum, ajungând sultan, voi dobândi o împărăție frumoasă pe care să i-o las lui Kamaralzaman când s-o întoarce. Iar cât despre făptuirea lucrului cu Haiat-Alnefus, soția mea, poate că o fi vreo cale; am să cuget eu."

Așa că săltă capul și, cu chipul îmbujorat de o rumeneală pe care sultanul o puse pe seama unei sfieli și a unei stânjeneli de înțeles la un flăcăiandru atâta de nevinovat, răspunse:

– Sunt fiul cuviincios care răspunde cu supunere și cu ascultare până și la cea mai măruntă dorință a sultanului său!

La vorbele acestea, sultanul Armanos fu bucuros până peste poate și hotărî ca datinile de nuntă să aibă loc chiar în ziua aceea. Începu cu a lăsa scaunul domniei în seama lui Kamaralzaman, de față cu toți emirii, dregătorii, musaipii și curtenii săi; puse să se pristăvească vestea în toată cetatea de către crainicii obștești, și trimise olăcari în toată împărăția ca să dea de știre la tot norodul.

Atunci un ospăț cum nu s-a mai pomenit fu întocmit în cetate și la sarai, și, în vâlvora strigătelor de veselie și în zvoană de tilinci și de geamparale, fu scris senetul de căsătorie al proaspătului sultan cu Haiat-Alnefus.

Când se lăsă seara, sultana cea bătrână, însoțită de slujnicele ei care scoteau *liu-liu-liu*-uri de voioșie, o aduse pe Haiat-Alnefus la Sett Budur, în iatacul ei; că ele o luau tot drept Kamaralzaman. Și Sett Budur, în înfățișarea ei de sultan flăcăiandru, păși cu drăgălășenie către soția sa și îi săltă, pentru întâia oară, iașmacul de pe chip.

Atunci toate cele de față, la vederea acelei perechi atâta de frumoase, rămaseră atâta de răpite, încât păliră de dor și de tulburare.

Împlinind datina, mama tinerei Haiat-Alnefus și toate însoțitoarele ei, după ce rostiră un potop de urări și după ce aprinseră toate făcliile, plecară ușurel și îi lăsară pe proaspeții însurăței în odaia de nuntă...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a două sute zecea noapte

Spuse:

...îi lăsară pe proaspeții însurăței în odaia de nuntă.

Sett Budur fu fermecată de înfățișarea plină de prospețime a tinerei Haiat-Alnefus și, dintr-o aruncătură de ochi, o găsi într-adevăr vrednică de râvnit, cu ochii ei mari și negri, speriați, cu obrajii luminoși, cu sânișorii care se zugrăveau copili sub cămășuța străvezie. Și Haiat-Alnefus zâmbi sfielnic că îi plăcuse soțului ei, măcar că tremura toată de tulburare stăpânită și își lăsă ochii în jos, de-abia cutezând să se miște sub vălurile ei și sub nestemate. Și totodată putuse și ea să ia aminte la frumusețea domnească a flăcăului cu obraji de fecioară, care i se părea mai desăvârșit decât fetele cele mai frumoase de la sarai. Încât nu fără de tulburare în toată făptura ei îl privi cum se apropie încetișor și cum șade alături de ea pe salteaua cea mare așternută cu chilimuri.

Sett Budur luă mânuțele copiliței în mâinile ei și se aplecă ușurel și o sărută pe gură[1].

Și Haiat-Alnefus nu îndrăzni să-i întoarcă sărutul acela atâta de dulce, ci închise ochii cu totul și scoase un oftat de mulțumire adâncă. Iar Sett Budur îi luă capul în leagănul brațelor ei, și o strânse la piept și, cu glas molcom, îi cântă galeș un cântec de o duioșie atâta de

[1] La M. A. Salie:

Și atunci domnița Budur șezu lângă domnița Haiat-an-Nufus și își aminti de mult-iubitul său Kamar-az-Zaman, și își zădărî mâhnirea. Și începu să plângă după el și, de dorul lui, prociti:

O, te-ai dus și mi-ai lăsat sufletul bătut de spaimă!
Nu mai pot nici să suspin, jalea-n mine se îngaimă!
Ochi-mi, fără somn cândva, sunt izvor de lacrimi, iată.
Tot mai bună parcă-a fost nesomnia de-altă dată!
Ai lăsat în urma ta numai lacrimi și mâhnire.
Cum mai pot eu îndura îndelunga despărțire?
Dacă nu curgeau potop lacrimile mele-amare,
Focul meu ar fi aprins lumile din zare-n zare.
Lui Allah mă jeluiesc după cel care s-a dus,
Cruntul care fără milă jalea-n inimă mi-a pus.
Numai dragostea pe care i-o nutresc e vina mea:
Dragostea e fericire, da-i și nenoroc tot ea!

alinătoare, încât copila încet-încet ațipi cu un zâmbet desfătător pe buze.

Atunci Sett Budur îi scoase vălurile și podoabele, o culcă, și se întinse lângă ea, cuprinzând-o în brațe. Și dormiră amândouă așa până dimineața.

De cum se deșteptă, Sett Budur, care se culcase cu aproape toate hainele pe ea, ba și cu turbanul pe cap, zori să-și facă iute spălările cele îndătinate, întrucât își făcea scaldele pe furiș, ca să nu se dea în vileag, se împodobi cu semnele domnești și se duse în sala de județe ca să primească temenelile întregului sarai, să rânduiască treburile, să curme năpăstuirile, să căftănească și să mazilească. Printre alte ușurări pe care le socoti grabnice, ridică gloabele, vămeșiile și popreliștile, și împărți daruri mari oștenilor, norodului și geamiilor. Încât mult o îndrăgiră supușii ei cei noi și-i făcură urări de bișag și de viață lungă.

Cât despre sultanul Armanos și soția lui, aceștia grăbiră a se duce să afle știri de la fiica lor Haiat-Alnefus, și o întrebară dacă soțul ei fusese destul de gingaș și dacă ea nu se simțea prea ostenită; căci nu vroiau s-o iscodească de-a dreptul despre lucrul cel mai de seamă. Haiat-Alnefus răspunse:

– Soțul meu a fost tare dulce! M-a sărutat pe gură, iar eu am adormit în brațele lui, în leagăn de cântece! Ah, ce drăguț este!

Atunci Armanos întrebă:

– Asta este tot ce s-a petrecut, copila mea?

Ea răspunse:

– Păi da!

Și maică-sa întrebă:

– Atunci, nici măcar nu te-ai dezbrăcat de tot?

Ea răspunse:

– Păi nu!

Atunci tatăl și mama se uitară unul la altul, da nu

mai spuseră nimic; pe urmă plecară. Și iac-așa cu ei!

Cât despre Sett Budur, odată treburile isprăvite, se întoarse în iatac la Haiat-Alnefus și o întrebă[1]:

– Ce ți-au spus, dulceața mea, tatăl tău și mama ta?

Ea răspunse:

– M-au întrebat de ce nu m-am dezbrăcat!

Budur zise:

– Asta așa e! Am să te ajut numaidecât!

---

[1] La M. A. Salie, Sett Budur prociteşte mai întâi stihurile acestea:

Lacrimile mele dat-au în vileag tot ce-am tăinuit,
Crunta dragoste m-a năpăstuit și m-a prăpădit.

În zadar mi-ascund dorul meu adânc, că mi-l pot citi
Toți cei care-mi văd chipul mohorât, ochii mei pustii,

Tu, cel ce te-ai dus, cel ce m-ai lăsat, iacătă-ți jur ție:
Nu mai am tărie, sufletu-mi se curmă, pier în pribegie.

Că te-ai așezat în sufletul meu și ochii-mi mereu
Lacrimi ca de sânge varsă neîncetat de amarul greu.

Pe cel dus departe, cu inima mea eu l-aș cumpăra,
Dragostea mea toată cu fiori de moarte zboară-n calea sa!

Că de dorul lui, cu nesomnul lung ochii-mi s-au deprins,
Și de când tot plâng și de când aștept, chinul m-a învins.

Răii socoteau că l-aș osândi și că l-aș uita –
Nu-mi plec urechea la îndemnul lor, nu fac eu așa!

Toți s-au amăgit când s-au socotit că la greu alean
Am să-l uit vreodat' pe iubitul meu Kamar-az-Zaman.

El în sine-a strâns haruri cum n-a strâns niciun împărat,
N-are-asemănare nicăieri sub soare chipu-i luminat.

E atât de darnic și de bun, încât nu-l poți măsura
Nici cu mult vestiții Man ibn Zaida ori Muavia.*

Vorba mi se curmă, stihul nu e-n stare să vă zugrăvească
Strălucirea-i toată, dulcea-i frumusețe parcă nelumească.

(*Man ibn Zaida a fost demnitar și conducător de oști arab, devenit legendar pentru dărnicia sa. A murit în a doua jumătate a secolului al VII-lea. Muavia ibn abu-Safian a fost primul calif din dinastia omeiazilor – 661-680.)

Și, bucată cu bucată, îi scoase toate hainele, până și cămășuța cea mai de pe urmă, și o luă goală-goluță în brațe și se întinse cu ea pe saltea. Atunci, dulce de tot, Budur așternu un sărut pe ochii cei frumoși ai copilei, și o întrebă:

– Haiat-Alnefus, mielușeaua mea, spune-mi, îți plac bărbații?

Ea răspunse:

– Nu am văzut niciunul niciodată, afară, bineînțeles, de hadâmbii de la sarai. Dar se pare că aceia nu sunt decât pe jumătate bărbați! Oare ce le-o lipsi ca să fie întregi?

Budur răspunse:

– Chiar ceea ce îți lipsește și ție, o, ochi al meu!

Haiat-Alnefus, uluită, răspunse:

– Mie? Păi ce-mi lipsește mie, pe Allah?

Budur răspunse:

– Un deget!

La vorbele acestea, micuța Haiat-Alnefus, speriată, scoase un țipăt înăbușit și își întinse cele zece degete, uitându-se la ele cu ochii bulbucați de spaimă. Dar Sett Budur o strânse la piept și o sărută pe păr și îi spuse:

– Pe Allah! ya Haiat-Alnefus, glumeam doar!

Și o acoperi mai departe cu sărutări până ce o liniști de-a binelea. Atunci îi spuse:

– Mândrețea mea, sărută-mă!

Și Haiat-Alnefus își apropie buzele fragede de buzele domniței Budur și amândouă, înlănțuite așa, dormiră până dimineața...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a două sute unsprezecea noapte

Spuse:

...și amândouă, înlănțuite așa, dormiră până dimineața. Atunci Budur plecă să diriguiască treburile împărăției; iar tatăl și mama domniței Haiat-Alnefus veniră să dobândească vești de la fata lor.

Sultanul Armanos întrebă cel dintâi:

– Ei bine, copila mea, Allah fie binecuvântat! Te văd tot sub pătură! Nu cumva ești prea zdrobită?

Ea răspunse:

– Ba deloc! M-am odihnit minunat în brațele soțului meu cel frumos, care de data aceasta m-a dezbrăcat de tot și m-a sărutat pe tot trupul, cu niște sărutări mărunțele și gingașe. Ya Allah! tare dulce mai era! Peste tot simțeam un potop de furnicături și de fiori! Dar tare m-a speriat într-un rând, când mi-a spus că îmi lipsește un deget! Dar numai a glumit. Încât mângâierile lui atâta m-au desfătat și mâinile lui erau așa de dulci pe pielea mea, iar buzele lui pe buzele mele le simțeam atâta de fierbinți și de pline, încât am uitat de mine, până dimineața, gândind că mă aflu în rai!

Atunci sultanul o întrebă:

– Dar unde sunt ștergarele? Ai pierdut mult sânge, dulceața mea?

Iar copila, nedumerită, răspunse:

– Nu am pierdut nimic, nimicuța!

La vorbele acestea, tatăl și mama, deznădăjduiți până peste poate, se izbiră peste obraji, strigând:

– O, ce ocară pe noi! o, păcatele noastre! de ce ne batjocorește așa soțul tău și pentru ce te scârbește până într-atâta?

Pe urmă, încet-încet, sultanul fu cuprins de o mânie mare și plecă țipând către soția sa cu un glas destul de tare, pe care micuța îl auzi:

– Dacă nici la noapte Kamaralzaman nu își îndeplinește datoria de soț luând fecioria copilei noastre și scăpându-ne astfel de ocară pe toți, am să știu eu cum să-i

pedepsesc nevolnicia! Am să-l izgonesc din sarai, după ce am să-l dau jos din scaunul de domnie pe care eu i l-am dat, și nu știu dacă nu am să-i ard o pedeapsă încă și mai cumplită!

Spunând vorbele acestea, sultanul Armanos ieși din odaia fiicei lui înmărmurite, urmat de soția lui, al cărei nas se alungise până la picioare.

Încât, după ce se lăsă noaptea, atunci când Sett Budur intră în odaia domniței Haiat-Alnefus, o găsi pe domniță tristă toată, cu capu-nfundat în perne și scuturată de suspine[1].

Se duse lângă ea și o sărută pe frunte, îi șterse lacrimile și o întrebă de pricina supărării sale; și Haiat-Alnefus îi spuse cu glas tulburat:

– O, doamne al meu drag, tatăl meu vrea să-ți ia îndărăt scaunul de domnie pe care ți l-a dat și să te alunge din sarai; și nu mai știu ce mai vrea încă să-ți facă! Și toate astea din pricină că nu vrei să-mi iei fecioria și să-i scapi astfel de rușine, spre cinstea numelui și a neamului său! Iar eu, o, stăpâne al meu mult-iubit, dacă ți-am

---

[1] La M. A. Salie:

Și Sitt Budur își aduse aminte de soțul ei și de ceea ce petrecuse cu el în răspasul acela scurt de vreme, și începu să plângă, oftând întruna, și prociti stihurile acestea:

Vestea nenorocirii mele întreaga lume-o va străbate,
Cum raza soarelui străbate prin giulgiul nopții-ntunecate,
Un semn prevestitor se-arată, dar cine semnul să-nțeleagă?
De-aceea chinul meu sporește și jalea necurmat mă leagă!
Urând cumplita frumusețe, iubesc frumoasa lui făptură, –
Dar cine-a pomenit vreodată îndrăgostit topit de ură?
Privirea galeșă rănește cu ascuțișul ei vrăjit
(Cea mai cumplită rană-o face privirea celui îndrăgit!)
Cu buclele-i desfășurate și trupu-i gol când l-am văzut,
De frumusețea lui cea albă și neagră-am stat cu suflet mut!
Și boala mea și leacul boalei în mâna-i sunt, precum s-a spus
Că leac al boalei de iubire-i doar cel ce boala ți-a adus!
S-a-ndrăgostit de șoldu-i gingaș strălucitoarea cingătoare,
Iar coapsele-i zavistioase-s pe nurii-i fără-asemănare,
Iar buclele-i pe fruntea-i albă sunt aidoma-n închipuire.
Cu noaptea neagră când se-ngână cu-a zorilor de zi sclipire!

spus astea, nu am făcut-o ca să te împing să iei ceea ce ești dator să iei, ci ca să te aperi de primejdia care te pândește! Că eu toată ziua nu am făcut altceva decât să plâng gândindu-mă la răzbunarea pe care tatăl meu o clocește împotriva ta! Ah! fie-ți milă, dă zor de-mi răpește fecioria și să faci astfel precum vrea mama, ca ștergarele să fie toate cruntate! Iar eu mă încredințez pe de-a-ntregul priceperii tale, și îmi pun tot trupul și tot sufletul în mâinile tale! Dar tu vei hotărî ce se cere să fac eu pentru aceasta!

La atari vorbe, Sett Budur își zise: „A venit ceasul! Văd bine că nu mai este nicio cale de scăpare! îmi pun credința în Allah!“

Și îi spuse copilei:

– Ochi al meu, mă iubești mult?

Ea răspunse:

– Ca pe cer!

Budur o sărută pe gură și o întrebă:

– Și mai cât?

Ea răspunse, înfiorată de sărut:

– Nu știu, da mult!

Și o întrebă iarăși:

– Întrucât mă iubești așa de mult, ai fi fericită dacă, în loc să-ți fiu soț, aș fi numai fratele tău?

Copila bătu din palme și răspunse:

– Aș muri de bucurie!

Budur spuse:

– Și dacă aș fi fost, dulcea mea, nu fratele, ci sora ta; dacă aș fi fost ca și tine, o fată, în loc să fiu băiat, m-ai fi iubit tot atâta?

Haiat-Alnefus spuse:

– Ba și mai mult, întrucât aș fi mereu cu tine, m-aș juca mereu cu tine, m-aș culca într-un pat cu tine, și nu ne-am despărți niciodată!

Atunci Budur o trase pe copilă strâns lângă ea și îi

acoperi ochii cu sărutări și îi spuse:

– Ei bine, Haiat-Alnefus, ai fi tu în stare să ții numai pentru tine o taină, și astfel să-mi dai o dovadă de dragostea ta?

Copila strigă:

– De vreme ce te iubesc, totul îmi este ușor!

Atunci Budur o luă pe copilă în brațe și o ținu sub buzele ei până ce amândouă își pierdură răsuflarea; pe urmă se ridică dreaptă și îi spuse:

– Uită-te la mine, Haiat-Alnefus, și fii așadar sora mea!

Și tot atunci, cu o mișcare iute, își desfăcu haina, de la gât până la brâu, și lăsă slobozi doi sâni strălucitori încununați cu bumbii lor; pe urmă îi spuse:

– Ca și tine, dulceața mea, sunt femeie, precum vezi! Și, dacă m-am străvestit în bărbat, am făcut-o în urma unei întâmplări ciudate până peste fire și pe care am să ți-o povestesc fără de zăbavă!

Atunci șezu jos iarăși, o luă pe copilă pe genunchi și îi istorisi toată pățania ei, de la început până la sfârșit. Dar nu ar fi de niciun folos s-o mai spunem și noi încă o dată.

După ce auzi povestea, micuța Haiat-Alnefus rămase până peste poate de minunată și, cum încă se afla la sânul domniței Budur, o luă de barbă cu mânuța și îi spuse:

– O, sora mea, ce viață desfătată avem să trăim noi laolaltă până ce se va întoarce mult-iubitul tău Kamaralzaman! Deie Allah să vină cât mai iute, ca să ne fie fericirea deplină[1]!

Și Budur îi spuse:

– Să-ți audă Allah ruga, dragostea mea, iar eu am să

[1] La M. A. Salie, Haiat-an-Nufus adaugă:

Taina-n piept am s-o păstrez ca-ntr-o casă cu lăcate,
Cetluită cu peceți și cu cheile-aruncate.
Știu cum să ascundă-o taină cei cu suflet credincios –
Doar cei buni cunosc temeiul unei taine de folos.

i te dăruiesc lui ca pe cea de a doua soție, și tustrei avem să fim atunci în cea mai desăvârșită fericire!

Pe urmă se sărutară îndelung și se jucară laolaltă cu o sumedenie de jocuri, iar Haiat-Alnefus se minuna de toate amănuntele nurilor pe care îi vedea la Sett Budur. Copila îi lua sânii și zicea:

– O, sora mea, ce frumoși sunt sânii tăi! Ia uite! Sunt mai mari ca ai mei! Vezi ce mici sunt micuții mei? Crezi că au să mai crească?

Și o cerceta peste tot și o iscodea despre toate câte le vedea; iar Budur, în potopul de sărutări, îi răspundea dăscălind-o cu o înțelegere desăvârșită, iar Haiat-Alnefus se dumirea:

– Ya Allah! acuma pricep eu! Închipuiește-ți că atunci când le întrebam pe roabe: „La ce slujește *asta*? la ce slujește *aceea*?" ele făceau cu ochiul, da nu îmi răspundeau nimic! Altele, spre mânia mea, plescăiau din limbă, da nu-mi răspundeau. Iar eu, de ciudă, mă zgâriam pe obraji și țipam tot mai amarnic: „Spuneți-mi la ce slujește *asta*?" Atunci, la țipetele mele, venea fuga mama și întreba ce am, și toate roabele îi spuneau: „Are că vrea să ne silească a-i lămuri la ce slujește *aia*!" Atunci sultana, maică-mea, supărată până peste poate, în ciuda împotrivirilor mele pline de căință, îmi dezvelea poponețul și îmi trăgea o tapangeală strașnică, spunându-mi: „Iacă la ce slujește *ăsta*!" Iar eu, până la urmă, am rămas încredințată că *acela* nu slujea decât ca să primească tapangeală; și tot așa la fel și cu celelalte.

Pe urmă amândouă își spuseră și săvârșiră mai departe un potop de nebunii, așa, încât, dimineața, Haiat-Alnefus nu mai avea nimica de învățat și aflase rostul minunat pe care îl aveau de îndeplinit toate ale sale...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a două sute douăsprezecea noapte

Spuse:

...aflase rostul minunat pe care îl aveau de îndeplinit toate ale sale.

Atunci, întrucât se apropia ceasul la care tatăl și mama urmau să se ivească, Haiat-Alnefus îi spuse domniței Budur:

– Sora mea, ce să-i spun mamei, care are să-mi ceară să-i arăt sângele feciorіei mele?

Budur zâmbi și spuse:

– Treaba-i ușoară!

Și se duse pe furiș și prinse un pui de găină și îl gâtui și mânji cu sângele lui armurii copilei și ștergarele, și spuse:

– Nu ai decât să le arăți astea! întrucât datina se oprește aici și nu îngăduie cercetări mai adânci.

Ea o întrebă:

– Sora mea, da de ce nu vrei să mi-o iei chiar tu, de pildă cu degetul?

Sett Budur răspunse:

– Păi, o, ochi al meu, pentru că te păstrez, așa cum ți-am spus, pentru Kamaralzaman!

Cu asta, Haiat-Alnefus fu mulțumită întru totul, iar Sett Budur plecă să diriguiască divanul judeților.

Atunci intră la fiica lor sultanul și sultana, gata să plesnească de mânie împotriva ei și împotriva soțului ei, dacă totul nu se va fi desăvârșit. Dar la vederea sângelui și a coapselor înroșite, se înseninară amândoi, și deschiseră larg ușile de la iatac. Atunci intrară toate femeile și izbucniră în chiote de voioșie și în *liu-liu-liu*-uri de izbândă; iar mama, mândră peste poate, puse pe o pernă de catifea ștergarele cruntate și, urmată de tot alaiul, făcu ocolul haremului. Și toată lumea află în felul acesta

fericita întâmplare; iar sultanul orândui un ospăț mare și puse să se căsăpească pentru cei săraci o sumedenie de oi și de cămile tinere.

Iar sultana și oaspetele său intrară la tânăra Haiat-Alnefus, și fiecare o sărută între ochi, plângând, și șezură cu ea până în deseară, după ce o duseseră la hammam, învelită în broboade, ca să nu răcească.

Cât despre Sett Budur, apoi ea urmă în fiecare zi să stea așa în scaunul de domnie al Insulei de Abanos și să se facă îndrăgită de supușii ei, care o credeau bărbat și care îi făceau urări de viață lungă. Dar când se lăsa seara, se întorcea cu drag la prietena ei, copila Haiat-Alnefus, o lua în brațe și se întindea cu ea pe saltea. Și amândouă, îmbrățișate ca un soț cu soția lui, se alintau până dimineața cu tot soiul de fleacuri și de zbenghiuri gingașe, așteptând întoarcerea mult-iubitului lor Kamaralzaman. Și iac-așa![1]

---

[1] La M. A. Salie, aici este intercalat următorul fragment:

Cât despre sultanul Șahraman, acesta, după ce fiul său a plecat la vânătorit și hăituit cu Marzuvan, precum am arătat mai înainte, a stat și a așteptat; ci s-a lăsat noaptea după plecarea lor, iar fiul său nu s-a întors. Și sultanul Șahraman nu a dormit în noaptea aceea, care i se părea fără de sfârșit, și îl bântuia o spaimă fără de măsură, și tulburarea-i sporea și nu-i venea să mai creadă că au să se mai ridice vreodată zorile; iar când se făcu dimineață, urmă să-și aștepte fiul până la amiază, ci acela nu se ivi. Și sultanul pricepu că venise despărțirea, și jalea după fiul său izbucni în el, și strigă: „Vai, fiul meu!" – Și pe urmă atâta plânse, încât își năclăi cu lacrimi straiele; și prociti din adâncul inimii sfâșiate:

Mult m-am înfruntat cu cei ce-mi vorbeau despre iubire,
Și-acuma iată-i beau amarul după dulcea mulțumire.
Fără voie beau pocalul despărțirii, umilit
Și de cel robit iubirii și de cel ce-i nerobit!

Iar când isprăvi stihurile acestea, sultanul Șahraman își șterse lacrimile și dete strigare către oști, poruncindu-le purcedere și grabă la drum lung. Și toți oștenii încălecară pe cai, și sultanul porni cu sufletul arzând după fiul său Kamar-az-Zaman, și inima îi era plină de jale. Și purceseră în goana mare, și sultanul își împărți oștirea de-a dreapta și de-a stânga, dindărăt și dinainte, în șase ordii, și spuse: „Ne întâlnim mâine la răscrucea drumurilor!"

Și atunci oștile se risipiră și porniră, mergând fără de popas, toată ziua aceea, până la căderea nopții. Și merseră apoi noaptea toată până ce, la

---

următoarea amiază, ajunseră la răscrucea celor patru drumuri, și nu știau pe ce drum o fi luat-o Kamar-az-Zaman; dar atunci deteră peste rămășițele împrăștiate acolo, și luară seama la carnea sfâșiată și văzură urmele de sânge.

Și sultanul Șahraman, când le văzu, scoase un strigăt mare din adâncul inimii și oftă: „Vai, fiul meu!“ Și începu să se plesnească peste ochi, și să-și smulgă barba, și să-și rupă straiele de pe el. Și se încredință de moartea fiului său, și gemetele și plânsul îi sporiră, iar oștile începură să plângă și ele de plânsul lui, și se încredințară că sultanzadeaua Kamar-az-Zaman a pierit, și toți își turnară țărână pe cap.

Și se lăsă noaptea, iar ei tot mai hohoteau și plângeau de să se prăpădească. Iar inima sultanului se învâlvoră de pojarul suspinelor, și rosti stihurile acestea:

Nu-l osândi pe cel ce geme de multa jale ce-l apasă,
Că-i sunt destule câte-ndură bătut de soarta nemiloasă.
Și plânge de mâhnire mare și de tot chinul care-l curmă,
Și-și spune-n zbuciumul amarnic întreaga-i patimă din urmă.
O, fericire! După tine de-a pururi, biet de el, va plânge?
De-a pururi, oare, despărțirea sub neagra lespede-l va frânge?
El plânge după mândra-i lună pierită-n umbra nopții grea,
Cea care cu lumina-i blândă pe toți cei dragi îi lumina.
Că iacătă cumplita moarte i-a dat să bea pocalul plin,
Când de la casa părintească purcese la un drum străin.
Lăsă el țara și se duse să-și afle crâncenul prăpăd,
Fără să-și ia nici bun-rămasul de la lăsații îndărăt.
M-a junghiat și cu plecarea și cu nemila lui cea cruntă,
Lăsând-mi chinul despărțirii biet sufletul să mi-l pătrundă.
Se duse dar, pe totdeauna, neocolit, pe lunga cale –
Să-i dea Allah adăpostire la umbrele grădinii sale.

Iar când sfârși stihurile, sultanul Șahraman se întoarse cu oștile în cetatea sa. Și era încredințat de pieirea fiului său, și gândi că trebuie să fi fost lovit și sfâșiat fie de fiare, fie de tâlhari.

Și porunci să se crăinicească prin toate insulele Halidanului să se îmbrace toți în haine de jale spre pomenirea fiului său Kamar-az-Zaman, și ridică pentru el un lăcaș, pe care îl numi Casa Mâhnirii, și în fiecare zi de joi și de luni ținea județe pentru ostași și pentru supuși, iar în celelalte zile din săptămână se încuia în Casa Mâhnirii și se tânguia după fiul său, plângându-l în stihuri precum acestea:

Mi-a fost ceas de fericire vremea când eram cu tine –
Ceasul prăbușirii-i ceasul când te-ai dus de lângă mine –
Dacă mă-nspăimântă gândul că pieirea neagră vine,
Mă alin cu visul dulce că-am să fiu iar lângă tine!

Și tot așa:

Sufletul să i-l răscumpăr celui crâncen sfâșiat,
Stau cu inima rănită și cu duhul tulburat.
Ca un văduv, în răspasul sorocit, până la capăt,*
*Fără el, de-ntreaga-mi viață de trei ori** am să mă leapăd!*

Și în ceea ce îl privește pe Kamaralzaman, iacătă! Rămăsese în casa grădinarului, musulmanul cel de treabă, dincolo de zidurile cetății locuite de năvălitorii cei atâta de vrăjmași veniți din țările apusului. Iar părintele său, sultanul Șahraman din insulele Khaledanului nu se mai îndoia, după ce văzuse în pădure mădularele însângerate, de pieirea mult-iubitului său Kamaralzaman; și îmbrăcase haine de moarte, și el și toată împărăția lui, și pusese să se zidească un cenotaf în care se închisese să plângă în tăcere moartea copilului său.

Și, la rându-i, Kamaralzaman, cu toată tovărășia bătrânului grădinar care făcea tot ce putea spre a-l veseli și a-i da nădejde că are să se ivească vreo naie care să-l ducă la Insula de Abanos, trăia mâhnit și își aducea aminte cu durere de zilele frumoase de odinioară.

Or, într-o zi, pe când grădinarul, după obiceiul lui, se dusese să dea o roată pe la țărmuri în căutarea corăbiei care să primească a-l lua pe oaspetele său, Kamaralzaman ședea tare mohorât în grădină și își procitea stihuri, uitându-se la jocul păsărelelor, și deodată luarea aminte îi fu stârnită de țipetele răgușite scoase de două păsări mari. Săltă capul către copacul de unde venea acea zarvă

Iac-așa cu sultanul Șahraman. Dar cât despre domnița Budur, fiica sultanului al-Ghaiur, ea ajunse sultan peste pământurile Abanosului, iar oamenii începură s-o arate cu degetul și să spună: „Acesta este ginerele sultanului Armanus". Și în fiecare noapte dormea cu Sitt Haiat-an-Nufus și se tânguia de dorul soțului ei Kamar-az-Zaman, și, plângând, îi zugrăvea domniței Haiat-an-Nufus frumusețea și strălucirea lui și își dorea să se întâlnească cu el măcar în vis, și spunea:

După ce el ni s-a dus, știe doar Allah Slăvitul
Câte lacrimi am tot plâns, de gândeam că-mi dau sfârșitul.
Și-mi spuneau vrăjmașii: „Rabdă, că-ai să-l vezi venind din zare", –
Ci eu răspundeam: „Dar unde pot găsi acea răbdare?"

(**Răspasul sorocit* – adică cele patru luni și cinci zile în decursul cărora femeia divorțată sau rămasă văduvă nu are voie, conform preceptelor *Coranului*, să se recăsătorească. ***De trei ori* – adică pentru totdeauna – așa precum, rostind formula de divorț de trei ori, soțul pierde orice drept asupra soției de care divorțează.)

și văzu o încăierare crâncenă, cu lovituri aprige de pliscuri, de gheare și de aripi. Dar în curând, chiar dinaintea lui, una dintre cele două păsări se rostogoli fără de viață, în vreme ce biruitoarea își luă zborul spre depărtări.

Și, tot atunci, alte două păsări, încă și mai mari, cocoțate în vârful unui pom din apropiere, și care văzuseră încăierarea, veniră și șezură jos lângă pasărea moartă; una se așeză la capul răposatei, iar cealaltă la picioare; pe urmă amândouă își plecară mâhnite capul și începură să plângă vădit.

La priveliștea aceea, Kamaralzaman rămase tulburat până peste poate și se gândi la soția lui, Sett Budur; pe urmă începu, stârnit de lacrimile păsărilor, să plângă și el.

După o bucată de vreme, Kamaralzaman le văzu pe cele două păsări cum sapă o groapă cu ghearele și cu pliscurile și cum o îngroapă acolo pe moartă. Pe urmă își luară zborul și, după un răstimp, se întoarseră chiar lângă groapă, da ținând-o, una de o aripă, iar cealaltă de picioare, pe pasărea ucigașă, care se zbătea amarnic să scape și scotea niște țipete înfricoșate. O așternură, fără să-i dea drumul, pe mormântul răposatei, și cu câteva lovituri iuți cu pliscul o spintecară, ca să răzbune astfel omorul, îi smulseră măruntaiele și își luară zborul, lăsând-o să se zbată de ceasul morții pe pământ...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a două sute șaisprezecea noapte

Spuse:

...și își luară zborul, lăsând-o să se zbată de ceasul morții pe pământ.

Iac-așa, iar Kamaralzaman rămase înlemnit de uimire, văzând o priveliște atâta de nemaipomenită. Pe urmă, după ce păsările plecară, fu împins de ispită și se duse la locul unde zăcea sfâșiată pasărea ucigașă și, privind la stârvul ei, zări în mijlocul rânzei spintecate cum strălucește ceva roșu, care îi stârni luare-aminte. Se aplecă și, ridicând lucrul acela, se prăbuși leșinat de tulburare; iacătă că găsise cornalina talismanică a domniței Budur!

Când se trezi din leșin, strânse la piept talismanul cel scump, pricină a atâtor necazuri, și suspine, și căințe, și dureri, și strigă: „Deie Allah ca aceasta să fie o prevestire de noroc și semnul că voi găsi și pe mult-iubita mea Budur!“ Pe urmă sărută talismanul și îl duse la frunte, apoi îl înfășură cu grijă într-o bucată de pânză și și-l legă de mână, ca să ferească orice primejdie de a-l mai pierde vreodată. Și începu să țopăie de bucurie!

Când se liniști, își aduse aminte că grădinarul cel de treabă îl rugase să scoată din rădăcini un roșcov bătrân care nu mai da nici frunze, nici fructe. Se încinse așadar peste mijloc cu un brâu de cânepă, își sumese mânecile, luă un topor și un coș și se apucă pe dată de treabă, izbind vârtos în rădăcinile de la fața pământului ale pomului bătrân. Și deodată simți că tăișul toporului răsună ca atunci când se izbește de ceva tare ca de fier, și auzi un fel de vuiet surd care se înfunda în pământ. Dete atunci la o parte pământul și pietrele, și scoase astfel la iveală un capac mare de acioaie pe care se grăbi să-l ridice. Dedesubt văzu o scară cioplită în piatră, cu zece trepte destul de înalte; și, după ce rosti vorbele cele izbăvitoare *la ilah ill' Allah*, grăbi să coboare și dete de o criptă mare și pătrată, de pe vremurile cele de demult ale lui Thammud și ale lui Aad[1]; și în cripta

[1] La M. A. Salie: „vremurile lui Ad și Samud“ – Ad ar fi fost o seminție mitică, de uriași, din Arabia, nimicită de „mânia lui Allah“, cum se

aceea mare și boltită găsi douăzeci de chiupuri uriașe, așezate frumos în rând, pe lângă pereți. Săltă capacul de pe cel dintâi și văzu că era plin până la gură cu drugi de aur roșu; săltă apoi cel de al doilea capac, și văzu că cel de al doilea chiup era plin ochi cu pulbere de aur. Le deschise apoi și pe celelalte optsprezece și le află pline cu drugi și cu pulbere de aur, pe rând.

Kamaralzaman, după ce se dezmetici din uluire, ieși din criptă, puse capacul la loc, își isprăvi treaba, udă pomii după obiceiul pe care și-l făcuse de a-l ajuta pe grădinar, și nu se opri decât seara, când prietenul său cel bătrân se întoarse.

Cele dintâi vorbe pe care grădinarul i le spuse lui Kamaralzaman fură spre a-i da de știre o veste bună. Așa că îi spuse:

– O, copilul meu, am bucuria să-ți dau de știre plecarea ta apropiată spre țara musulmanilor. Am găsit, într-adevăr, o corabie năimită de niște neguțători bogați și care urmează să ridice pânzele peste trei zile; și am vorbit cu căpitanul care s-a învoit să te treacă până la Insula de Abanos. La vorbele acestea, Kamaralzaman tare se mai bucură, și îi sărută mâna grădinarului și spuse:

– O, taică al meu, așa precum tu îmi dai de știre vestea cea bună, și eu am la rându-mi să-ți dau de știre o altă veste, care socot că are să te bucure...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

---

spune în *Coran*, locul ei fiind apoi luat de Thamudiți (sau Themodiți, sau Samudiți), la rându-le nimiciți și ei: „Themud a fost nimicit printr-un strigăt cumplit izbucnit din cer. Ad a fost nimicit printr-un uragan mugind năvalnic" (*Coran*, cap. LXIX, v. 4 și 5); „neamul lui Ad locuia în Iramul cel cu mari pilaștri, cetate care nu își avea seamăn pe lume; ...Themudiții își săpau casele în stânca de pe vale" (*Coran*, cap. LXXXIX, v. 5 și 8).

Dar în cea de a două sute nouăsprezecea noapte

Spuse:

...o altă veste, care socot că are să te bucure, măcar că tu nu ești ros de lăcomia oamenilor acestui veac, iar inima ta este curată de orice zavistnicie! Ostenește-te numai să vii cu mine în grădină, și am să-ți arăt, o, taică al meu, ce noroc mare îți trimite soarta milostivă!

Îl duse atunci pe grădinar la locul unde se înălțase roșcovul cel uscat, săltă capacul cel mare și, în pofida uluirii și a spaimei sale, îl înduplecă să coboare în criptă și dezveli dinaintea lui cele douăzeci de chiupuri pline cu drugi și cu pulbere de aur. Și bietul grădinar, năucit, ridica mâinile și făcea ochii mari spunând, dinaintea fiecărui chiup:

– Ya Allah!

Pe urmă Kamaralzaman îi spuse:

– Iacătă găzduirea ta răsplătită de către cel Atoatedătător! Mâna pe care un străin a întins-o către tine ca să-l ajuți la nevoie, tot ea se întinde acuma și face să curgă aurul în casa ta! Așa vor ursitele cele prielnice față de faptele smălțuite cu frumusețea cea neprihănită și cu bunătatea inimilor săritoare!

La spusele acestea, moșul grădinar, fără a mai putea să îngaime o vorbă, începu să plângă, iar lacrimile lunecau încet pe barba lui lungă și până pe piept. Pe urmă izbuti să grăiască și spuse:

– Copilul meu, ce vrei tu să facă un moșneag ca mine cu aurul și cu bogățiile astea? Sunt sărac, așa, da fericirea mea e destulă și mi-ar fi cu de prisos dacă vei binevoi să-mi dai numai o drahmă sau două ca să cumpăr un giulgiu pe care, când o fi să mor în singurătatea mea, să mi-l pun alături, pentru ca vreun trecător milos să așeze

rămășițele mele întru așteptarea județului!

Iar de data aceasta fu rândul lui Kamaralzaman să plângă. Pe urmă îi spuse bătrânului:

– O, taică al înțelepciunii, o, șeicule cu mâini înmiresmate, sfânta sihăstrie în care se scurg anii tăi cei pașnici șterge de dinaintea ochilor tăi pravilele, făcute pentru turmele adamice, ale dreptății și nedreptății, ale minciunii și adevărului! Ci eu mă întorc între oamenii cei cruzi, și pravilele acestea nu aș putea să le uit fără primejdia de a fi sfâșiat! Aurul acesta, o, taică al meu, este așadar al tău pe deplin, întrucât locul acesta este al tău de la Allah! Dar, dacă vrei tu, hai să-l împărțim! Eu am să iau jumătate, iar tu cealaltă jumătate. Altminteri nu mă ating chiar de nimic!

Atunci bătrânul grădinar spuse:

– Fiul meu, maică-mea m-a născut chiar pe locul acesta, acum nouăzeci de ani, pe urmă a murit; iar tatăl meu a murit și el. Iar ochiul lui Allah a vegheat pașii mei și am crescut la umbra acestei grădini și în șopotul pârâului strămoșesc, îmi sunt dragi pârâul și grădina aceasta, o, copilul meu, și frunzele acestea murmurătoare, și soarele, și pământul acesta părintesc peste care umbra mi se așterne slobodă și se odihnește, și la vreme de noapte luna de peste acești pomi care îmi zâmbește până dimineața. Toate îmi vorbesc, o, copilul meu! Ți-o spun, ca să știi pricina ce mă ține aici și mă oprește să plec cu tine către țările musulmanilor. Eu sunt cel mai de pe urmă musulman din țara aceasta în care au trăit strămoșii mei. Așa că oasele mele să albească aici, și cel mai de pe urmă musulman să moară cu fața întoarsă spre soarele care luminează un pământ acum pângărit, spurcat cum este de fiii varvari ai apusului întunecat!

Așa grăi moșneagul cu mâinile tremurătoare. Pe urmă adăugă:

– În ceea ce privește chiupurile acestea de preț care

te frământă, ia-le, dacă așa vrei, pe cele zece dintâi, și lasă-le pe celelalte zece în criptă. Au să fie răsplata celui ce va pune în pământ giulgiul în care voi dormi. Dar asta nu este totul! Nu acesta-i greul! Greul este cum să încarci chiupurile pe corabie, fără a stârni luare-aminte și fără să ațâți lăcomia oamenilor cu suflet negru care locuiesc în cetate. Or, măslinii din grădina mea s-au încărcat cu poame, iar acolo unde te duci, în Insula de Abanos, măslinele sunt lucru rar și tare prețuit! Așa că am să dau fuga să cumpăr douăzeci de chiupuri mari pe care avem să le umplem până la jumătate cu drugi și praf de aur, iar cealaltă jumătate, până sus, cu măsline din grădina mea. Și numai atunci vom putea să le cărăm fără teamă la corabia gata de plecare.

Sfatul fu urmat numaidecât de Kamaralzaman, care își trecu ziua pregătind chiupurile cumpărate. Și, cum nu îi mai rămăsese decât ultimul chiup de umplut, își zise: „Talismanul acesta vrăjit nu este prea la adăpost la mâna mea; s-ar putea să mi-l fure careva când dorm; s-ar putea pierde astfel. Așa că este mai bine să-l pun la fundul chiupului; pe urmă îl acopăr cu drugii și cu pulberea de aur, și deasupra peste toate am să așez măslinele!" Și pe dată făcu precum gândise; iar când isprăvi, astupă și ultimul chiup cu capacul de lemn alb; și, ca să-l cunoască la nevoie pe acel chiup dintre cele douăzeci, îi făcu o crestătură în partea de jos, apoi, mulțumit de treabă, își scrijelă numele întreg cu cuțitul, Kamaralzaman, în slove frumos înlănțuite.

Când isprăvi treaba, îl rugă pe prietenul său cel bătrân să le dea de știre oamenilor de pe corabie să vină a doua zi să ia chiupurile[1].

[1] La M. A. Salie, Kamar-az-Zaman îi mai spune bătrânului: „Când voi ajunge la Insula de Abanos, voi pleca de acolo la Insula tatălui meu și voi întreba de iubita mea Budur. Vreau să aflu dacă s-a întors în țara ei, ori dacă s-a dus în țara tatălui meu, ori dacă a pățit ceva pe drum.

Și pe urmă prociti:

Iar moșneagul își îndeplini numaidecât solia, apoi se întoarse acasă, ostenit oleacă, și se culcă toropit de o fierbințeală ușoară și de tremurături.

A doua zi dimineață, bătrânul grădinar, care în toată viața lui nu fusese suferind, simți că răul lui din ajun sporește, dar nu vroi să-i spună nimic lui Kamaralzaman, ca să nu-i mohorască plecarea. Rămase pe saltea, pradă unei slăbiciuni mari, și pricepu că nu mai aveau a zăbovi mult clipele lui cele de pe urmă.

Pe la prânz, năierii veniră la grădină să ia chiupurile, și îi cerură lui Kamaralzaman, care grăbise să le deschidă poarta, să le arate ce aveau de luat. El îi duse lângă gard și le arătă, rânduite, cele douăzeci de chiupuri, spunându-le:

– Sunt pline cu măsline de cel mai bun soi. Așa, încât vă rog să luați seama să nu le hurducăiți prea tare!

Pe urmă căpitanul, care își însoțise oamenii, îi spuse lui Kamaralzaman:

– Și mai cu seamă, domnia ta, ai grijă să vii la vreme; întrucât mâine de dimineață vântul suflă dinspre uscat, iar noi avem să ridicăm pânzele numaidecât!

Și luară chiupurile și plecară...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se

Lăsând în suflet numai dor și chin,
S-a rătăcit pe vreun meleag străin,
Și de cei dragi departe și de țară,
În pribegie neagră și amară.
Și nu mai am nici tihnă, nici tărie
În inima pierită și pustie.
Mi s-au topit și fericirea toată
Și-ntreagă viața mea cu ea odată.
Mult va fi plâns în cumpăna iubirii
La ceasul negândit al despărțirii!
Și de va fi să nu-i mai dau de urmă,
Răpus de dorul ce nu se mai curmă,
N-am să mă-nchin decât icoanei sale
Leită-n gând, și-n chin, și-alean, și jale!

luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a două sute douăzeci și doua noapte

Spuse:

...Și luară chiupurile și plecară.

Atunci Kamaralzaman intră în casă la grădinar și îl găsi tare îngălbenit la chip, măcar că luminat de o seninătate mare. Îl întrebă cum îi este și află astfel de răul care îl chinuia pe prietenul său; și rămase tare îngrijorat. Îi dete să bea tot soiul de fierturi de ierburi de leac, dar fără mare folos. Pe urmă șezu cu el toată ziua, și îl veghe peste noapte, și putu să vadă astfel cum boala se înrăutățea, încât, de dimineață, grădinarul cel de treabă, care de-abia mai avea putere să-l cheme la căpătâiul său, îl luă de mână și îi spuse:

– Kamaralzaman, fiul meu, ascultă! Nu este alt Dumnezeu decât numai unul Allah! Și domnul nostru Mahomed este trimisul lui Allah!

Apoi își dădu duhul.

Atunci Kamaralzaman izbucni în lacrimi și rămase multă vreme să plângă lângă el. Se sculă apoi, îi închise ochii, îi dete îngrijirile cele mai de pe urmă, îi întocmi un giulgiu alb, îi săpă groapa și îl așeză în pământ pe cel din urmă fiu de musulman din țara aceea ajunsă păgână. Și numai atunci se gândi să plece la corabie.

Cumpără niște merinde, încuie poarta de la grădină, luă cheia cu el și alergă degrabă la țărm, când soarele era de mult sus pe cer; ci doar ca să vadă corabia, cu toate pânzele întinse, dusă de vântul prielnic către largul mării.

Jalea lui Kamaralzaman, la priveliștea aceea, fu până peste poate; și nu lăsă să se vadă nimic, ca să nu râdă pe seama lui lepădăturile din port; și luă mohorât drumul

îndărăt spre grădină, peste care acum, după moartea moșneagului, era singur urmaș și singur stăpân, încât, odată ajuns la căsuță, se prăbuși pe saltea și plânse pentru sine, pentru mult-iubita lui Budur și pentru talismanul pe care îl pierduse acuma a doua oară.

Așa că jalea lui Kamaralzaman fu fără margini când se văzu silit de soarta vitregă să mai zăbovească până cine știe când în țara aceea vrăjmașă; iar gândul că pierduse pe totdeauna talismanul domniței Budur îl mohora încă și mai tare, și își zicea: „Necazurile mele au început o dată cu pierderea talismanului; iar norocul mi s-a întors când l-am găsit; și-acuma, dacă l-am pierdut iar, cine știe ce năpaste au să se abată pe capul meu!" Dar într-un sfârșit strigă: „Nu este ajutor decât la Allah Preaînaltul!" Pe urmă se sculă și, ca să nu se primejduiască să piardă și cele zece chiupuri care mai alcătuiau comoara din hrubă, se duse și mai cumpără douăzeci de chiupuri, puse în ele pulberea și drugii de aur, și le umplu până sus cu măsline, spunându-și: „Astfel au să fie gata, în ziua în care Allah are s-o scrie pentru plecarea mea!" Și se apucă să stropească legumele și pomii roditori, procitindu-și stihuri jalnice despre dragostea lui pentru Budur. Și iac-așa cu el!

Cât despre corabie, aceasta, cu vânt prielnic, nu zăbovi să ajungă la Insula de Abanos, și înfipse furca chiar sub cheiul peste care se înălța saraiul în care sălășluia domnița Budur sub numele de Kamaralzaman.

La vederea acelei corăbii care intra în port cu toate pânzele desfășurate și cu toate flamurile în vânt, Sett Budur fu cuprinsă de un imbold până peste poate de a se duce s-o vadă, cu atât mai mult cu cât trăgea mereu nădejde că are să-l afle într-o zi sau alta pe soțul său Kamaralzaman pe puntea vreuneia dintre corăbiile ce soseau din depărtări. Porunci câtorva dintre cămărașii săi s-o însoțească și se duse pe puntea naiei care, de altfel,

i se spunea că e încărcată cu mărfuri tare bogate.

Când ajunse pe punte, ceru să fie chemat căpitanul și îi spuse că vrea să cerceteze corabia. Pe urmă, când se încredință că printre mulțimea de călători nu se afla și Kamaralzaman, îl întrebă pe căpitan:

– Ce ai cu tine ca încărcătură, o, reizule?

El răspunse:

– O, stăpâne al meu, pe lângă neguțătorii care se călătoresc, avem în chilnele noastre țesături frumoase și mătăsuri din toate țările, horbote pe urșinicuri și atlazuri, pânzeturi zugrăvite ca pe vremuri ori ca astăzi, de cea mai frumoasă strălucire, și alte mărfuri de preț; avem leacuri chinezești și indienești, prafuri și frunze tămăduitoare, balsamuri, alifii, iruri, unsori și uleiuri scumpe; avem nestemate, mărgăritare, chihlimbare galbene și coraiuri; avem de asemenea mirodii de toate soiurile și parfumuri rare, musc, chihlimbar cenușiu și tămâie, mastic în picuri strävezii, smirnă tare și uleiuri de toate florile; avem camfor, coriandru, cardamoame, cuișoare, scorțișoară de la Serendib, tamar indienesc, și ienibahar; avem, într-un sfârșit, din cel din urmă port, măsline de soi, dintre cele ce se cheamă gâtlane, acelea care au pielița tare subțire și o carne dulce și de culoarea untdelemnului...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a două sute douăzeci și cincea noapte

Spuse:

...acelea care au pielița tare subțire și o carne dulce și culoarea ca de untdelemn.

Când auzi de măsline, domnița Budur, care murea

după măsline, îl opri pe căpitan și îl întrebă, cu ochii sclipind de poftă:

– Ah! cam câte măsline de-acelea gâtlane aveți?

El răspunse:

– Avem douăzeci de chiupuri voinice.

Ea spuse:

– Sunt voinice tare, spune-mi? Și se află în ele și măsline din acelea de soi rotund, știi, din cel la care se scoate sâmburele ca să fie umplute cu capere acrișoare, și pe care sufletul meu le râvnește mai mult decât pe cele cu sâmburi?

Reizul holbă ochii și spuse:

– Socot că trebuie să fie și din acelea în chiupuri.

La vorbele acestea, domnița Budur simți că i se umple gura de apă de atâta poftă și întrebă:

– Tare aș dori să cumpăr unul dintre acele chiupuri.

Căpitanul răspunse:

– Măcar că stăpânul lor a pierdut ceasul de plecare a corăbiei, iar eu nu pot să fac ce vreau cu ele, stăpânul nostru sultanul are voie să ia ce-i place!

Și strigă:

– Hei, flăcăi! aduceți din chilnă unul din cele douăzeci de chiupuri cu măsline!

Și numaidecât corăbierii aduseră, după ce îl scoaseră din chilnă, unul din cele douăzeci de chiupuri.

Sett Budur săltă capacul și rămase atâta de mulțumită de înfățișarea minunată a măslinelor, încât strigă:

– Vreau să le cumpăr pe toate douăzeci! Cât ar putea să coste la prețul din suk?

Căpitanul răspunse:

– La prețul din sukul din Insula de Abanos, măslinele prețuiesc mai bine de o sută de drahme acuma, socot eu.

Sett Budur spuse către cămărașii ei:

– Plătiți-i reizului o mie de drahme de fiecare chiup.

Și adăugă:

– Când ai să te întorci în țara negustorului, să-i plătești astfel prețul măslinelor.

Și plecă, urmată de hamalii încărcați cu chiupurile cu măsline.

Cea dintâi grijă a domniței Budur, când ajunse la sarai, fu să se ducă la draga ei Haiat-Alnefus ca să-i dea de știre despre sosirea măslinelor. Iar când chiupurile, urmând poruncile date, fură aduse în harem, Budur și Haiat-Alnefus, nerăbdătoare până peste poate, poruncină să fie adusă o tabla mare, cea mai mare dintre toate tablalele de dulciuri, și poruncină roabelor să ridice binișor cel dintâi chiup și să-l deșerte pe tabla, în așa fel ca să alcătuiască o grămadă orânduită din care să poată alege măslinele cu sâmburi de cele care ar putea să fie umplute.

Încât mare fu mirarea domniței Budur și a prietenei sale când văzură măslinele amestecate cu drugi și cu pulbere de aur! Dar uimirea nu era chiar neadumbrită de nemulțumire, la gândul că măslinele ar fi putut să fie vătămate de acea amestecătură. Încât Budur porunci să fie aduse alte tablale și să se deșerte toate celelalte chiupuri, rând pe rând, până la cel de al douăzecelea. Dar când roabele răsturnară și pe cel de al douăzecelea chiup și când numele lui Kamaralzaman se ivi de dedesubtul lui, și când talismanul străluci în mijlocul măslinelor răsturnate, Budur scoase un țipăt, îngălbeni de tot și căzu leșinată în brațele domniței Haiat-Alnefus. Cunoscuse cornalina pe care o purtase legată cu nod de mătase la șălvărașii ei!

Când Sett Budur, mulțumită îngrijirilor date de Haiat-Alnefus, își veni în fire din leșin, luă cornalina talismanică și și-o duse la buze, suspinând de bucurie; pe urmă, ca nu cumva roabele să-i dibăcească străvestirea, le porunci tuturora să plece și îi spuse prietenei sale:

– Iacătă, o, mult-iubita mea dragă, talismanul care a

pricinuit despărțirea mea de soțul meu drag. Ci, întocmai precum l-am găsit iarăși, tot așa gândesc să-l găsesc și pe cel a cărui venire ne-ar umple pe amândouă de bucurie!

Numaidecât trimise după reizul naiei, care se înfățișă între mâinile ei, și sărută pământul, și așteptă să fie întrebat. Atunci Sett Budur îi spuse:

– Poți să-mi spui, o, căpitane, ce face în țara lui stăpânul chiupurilor cu măsline?

El răspunse:

– Este ajutor de grădinar, și trebuia să vină și el pe corabie odată cu măslinele, ca să le vândă aici, dar a pierdut plecarea corăbiei.

Budur spuse:

– Ei bine, să știi, o, căpitane, că, după ce am gustat din măsline, între care cele mai frumoase sunt într-adevăr bune de umplut, am priceput că acela care le-a pregătit nu poate să fie altul decât bucătarul meu de odinioară; că numai el știa să dea umpluturii cu capere atâta pișcăciune și atâta frăgezime totodată, care îmi plac peste măsură. Și afurisitul de bucătar a fugit într-o zi, de frică să nu fie pedepsit pentru că îl betejise pe băiatul de la bucătărie, tăbărând pe el cu niște zoruri prea grele și cam nepotrivite. Așa că trebuie să ridici iarăși pânzele și să mi-l aduci cât mai degrabă cu putință pe ajutorul acela de grădinar, care tare prepun că este bucătarul meu de odinioară, făptașul betejirii ajutorului lui cel gingaș. Și am să te răsplătesc strașnic dacă vei pune destul zor în îndeplinirea poruncilor mele: altminteri niciodată nu am să-ți îngăduiesc să mai vii în împărăția mea; ba chiar, dacă ai să mai vii, am să pun să fii ucis, dimpreună cu toți oamenii tăi de pe corabie...

În clipita aceasta a istorisirii sale, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

Dar în cea de a două sute douăzeci și opta noapte

Spuse:

...am să pun să fii ucis, dimpreună cu toți oamenii de pe corabia ta!

La vorbele acestea, căpitanul nu putu să răspundă decât cu ascultare și cu supunere și, în ciuda pagubei pe care plecarea aceea silită o aducea negustorilor lui, se gândi că la întoarcere are să fie despăgubit de sultan, și ridică numaidecât pânzele. Și Allah îi scrise o plutire prielnică, încât ajunse în câteva zile la cetatea păgânească, și coborî de pe corabie, la vreme de noapte, cu năierii cei mai voinici de pe corabie.

Numaidecât se duse cu ceata la grădina unde sălășluia Kamaralzaman și bătu la poartă.

La ceasul acela, Kamaralzaman, isprăvindu-și treburile zilnice, ședea amărât și, cu lacrimile în ochi, își procitea stihuri despre despărțire[1]. Dar când auzi bătaia în poartă, se ridică și se duse să întrebe:

– Cine e acolo?

Căpitanul, cu glas prefăcut ruginit, spuse:

– Un sărman de-al lui Allah!

La ruga aceea, rostită pe arăbește, Kamaralzaman simți cum îi zvâcnește inima de milă; și deschise. Și numaidecât fu înșfăcat și priponit belci; iar grădina fu năpădită de corăbierii care, când văzură cele douăzeci de chiupuri rânduite ca și întâia oară, se repeziră să le ducă. Pe urmă se întoarseră cu toții la corabie și ridicară pe dată pânzele.

Atunci căpitanul, înconjurat de oamenii lui, se duse

[1] La M. A. Salie se spun stihurile:

Zac stelele-mpietrite pe cer, fără să poată
Să-și mai urmeze crugul în noaptea nemișcată.
Și-aștept degeaba zorii, când ceasul se precurmă,
Ca păcătoșii-n ziua judeţului din urmă.

la Kamaralzaman și îi spuse:

– A, tu ești doritorul de băieți care l-ai betejit pe copilul de la bucătăria sultanului! La sosirea corăbiei, ai să găsești țeapa gata să-ți facă și ție la fel, dacă nu cumva te ispitește încă de pe acum să te șpănguiască flăcăii aceștia stătuți!

Și îi arătă năierii care făceau cu ochiul uitându-se la el, căci li se părea un chilipir minunat de luat în colți.

La vorbele acestea, Kamaralzaman, măcar că fusese slobozit din legături de cum ajunsese pe punte, și care nu rostise un cuvânt și se lăsase în seama soartei, nu mai putu să îndure atare învinuire și strigă:

– Mă adăpostesc întru Allah! Au nu ți-e ție rușine să vorbești așa, o, căpitane? Căiește-te întru Prorocul!

Reizul răspunse:

– Binecuvântarea lui Allah și rugăciunea fie asupra-i (a Prorocului) și asupra tuturor alor săi! Dar chiar tu ești acela care l-a betejit pe băiat!

La vorbele acestea, Kamaralzaman iarăși strigă:

– Mă adăpostesc întru Allah!

Reizul i-o tăie:

– Aibă-ne Allah întru mila sa! Ne adăpostim sub paza lui!

Iar Kamaralzaman îi răspunse:

– O, oameni buni, mă juruiesc pe viața Prorocului (asupra-i fie ruga și pacea!) că nu pricep nimic din atare învinuire și că nu mi-a călcat niciodată piciorul în Insula aceea de Abanos unde mă duceți, și nici în saraiul sultanului de acolo! Rugați-vă Prorocului, o, oameni buni!

Atunci toți răspunseră cumu-i datina:

– Asupra-i fie binecuvântarea!

Și căpitanul urmă:

– Adică nu ai fost niciodată bucătar și nu ai vătămat niciun copil în viața ta?

Kamaralzaman, burzuluit până peste poate, scuipă și strigă:

– Mă adăpostesc întru Allah! Faceți cu mine ce vreți, întrucât, pe Allah! limba mea nu are să se mai ostenească a da asemenea răspunsuri!

Și nu mai vru să scoată o vorbă. Atunci căpitanul adăugă:

– În ceea ce mă privește, sarcina mea are să fie îndeplinită când am să te dau în mâna sultanului. Dacă ești nevinovat, ai să te descurci și tu cum vei putea!

Într-acestea, corabia ajunse la Insula de Abanos; și numaidecât reizul coborî pe țărm și îl duse pe Kamaralzaman la sarai, și ceru să intre la sultan. Și pe dată, întrucât era așteptat, fu poftit în sala domnească.

Or, Sett Budur, ca să nu se dea pe față, și spre folosul ei și al lui Kamaralzaman, ticluise un tertip tare înțelept, mai cu seamă pentru o femeie.

Încât, după ce se uită la acela pe care îl adusese căpitanul, dintr-o aruncătură de ochi îl și cunoscu pe mult-iubitul ei Kamaralzaman; păli de tot la chip și se făcu galbenă ca șofranul. Și toți puseră schimbarea aceea pe seama mâniei stârnite de betejirea copilului. Se uită la el îndelung, fără a putea vorbi, în vreme ce el, în hainele-i ponosite de grădinar, ședea până peste poate de fâstâcit și de speriat. Și era departe de a-i da prin gând că se afla dinaintea aceleia pentru care vărsase atâtea lacrimi și îndurase atâtea necazuri și supărări și răutăți.

Într-un sfârșit, Sett Budur izbuti să se stăpânească și se întoarse către căpitan și îi spuse:

– Păstrează pentru tine, ca preț al credincioșiei tale, banii pe care ți i-am dat pentru măsline!

Reizul sărută pământul și spuse:

– Dar ce să fac cu celelalte douăzeci de chiupuri pe care le mai am în chila naiei, de data din urmă?

Budur spuse:

– Dacă mai ai douăzeci de chiupuri, dă zor să mi le

trimiți. Și ai să primești o mie de dinari de aur!

Pe urmă se întoarse către Kamaralzaman, care ședea cu ochii în pământ, și le spuse cămărașilor:

– Luați-l pe tânărul acesta și duceți-l la hammam...

În clipita aceasta a istorisirii, Șeherezada văzu că se luminează de ziuă și, sfioasă, tăcu.

CUPRINS